

דברי הכנסת

הישיבה המאה-ועשרים-ושבע של הכנסת הארבע-עשרה

יום שלישי, כ"ד בתמוז התשנ"ז (29 ביולי 1997)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:03

תוכן העניינים

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת למשלחת של רבנים מחוץ-לארץ

דברי יושב-ראש הכנסת

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת חוק סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (תיקון מס' 10), התשנ"ז–1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק עבודת נשים (תיקון מס' 14) (הוראת שעה), התשנ"ז–1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 38), התשנ"ז–1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 7 והוראת שעה) (שירות במשטרה ושירות מוכר) (תיקון),

התשנ"ז–1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת ועדת הכנסת להוספת סעיף 49א לתקנון הכנסת

הצעת חוק יום חינוך ארוך ולימודי העשרה, התשנ"ז–1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון מס' 6), התשנ"ז–1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון מס' 2) (הוראת שעה), התשנ"ז–1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון מס' 2) (הוראת שעה), התשנ"ז–1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק שירותי הובלה, התשנ"ז–1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון מס' 7), התשנ"ז–1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק הבזק (תיקון מס' 17), התשנ"ז–1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

שאלות ותשובות

מימוש משכנתאות מוגדלות ביישובי יש"ע

הפשרת 3,000 דירות בהתנחלויות

זכאות למגורים בדירות "עמידר"

בנייה תקציבית במושב כמהין

מכרזים לבניית יחידות דיור

פרויקט "חיזוק שכונות"

מצוקת הדיור של ערביי עכו
מחירי הדירות ביישובים שוהם ואלעד
פרויקט שיקום השכונות בתל-אביב
פיתוח תשתיות בשכונת גן-חק"ל – לוד
שיווק יחידות דיור והפשרת קרקע לבנייה
חוזי שכירות לדתיים בלבד בקצרין
הפשרת קרקעות למגורים ומימוש משכנתאות
סיוע בדיור למשרתים בשירות הלאומי
בנייה למגורים באמצעות עמותות
הצעת חוק האזרחים הוותיקים (תיקון מס' 3), התשנ"ז–1997
(קריאה ראשונה)
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לבעיית העובדים הזרים
מצבה של העיר עכו המושבתת;
מעמד אזור פיתוח א' לעיר עכו
הצעת ועדת החוקה, חוק ומשפט בדבר חלוקת הצעת חוק הירושה
(תיקון מס' 7), התשנ"ז–1997 היו"ר נ' חזן;
הצעת חוק בית-המשפט לענייני משפחה (תיקון מס' 2), התשנ"ז–1997
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 58) (עבירות זנות, מין ותועבה), התשנ"ז–1997
(קריאה ראשונה)
הצעת חוק אימוץ ילדים (תיקון מס' 4) (מאומץ שאינו יליד הארץ), התשנ"ז–1997
(קריאה ראשונה)
הצעת חוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ז–1997
(קריאה ראשונה)
הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 45) (הסדרים מיוחדים במגזר הבדואי), התשנ"ז–1997
(קריאה ראשונה)
הצעת חוק הירושה (תיקון מס' 8) (מניעת אפליה מטעמי מין), התשנ"ז–1997
(קריאה ראשונה)
הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 45) (זכות במקרקעין), התשנ"ז–1997
(קריאה ראשונה)
הצעת חוק לטיפול בתביעות בשל פעולות כוחות הביטחון ביהודה והשומרון וחבל עזה, התשנ"ז–1997
(קריאה ראשונה)
הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 64) (ועדות המועצה), התשנ"ז–1997
(קריאה ראשונה)

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת למשלחת של רבנים מחוץ-לארץ

היו"ר ד' תיכון:

רבתי, היום יום שלישי, כ"ד בתמוז התשנ"ז, 29 ביולי 1997, ישיבת הכנסת פתוחה.

ביציע יושבת משלחת מכובדת של רבנים, ואני רוצה לומר להם כמה מלות ברכה. אני מקדם בברכה חמה במשכן הכנסת את אורחינו הרבנים, משתתפי הכינוס הבין-לאומי החמישי של הסתדרות הרבנים מאמריקה, ואת הרבנים הראשיים של פולין, רומניה, פאריס, סלונקי, מדריד, הרב הראשי לשעבר של צרפת, והרב הראשי של קהילת יהודי אתיופיה בארץ.

זכינו בימינו והחזון "בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים" היה למציאות.

מדינת ישראל, המציינת השנה מלאות יובל לקיומה, איננה בית רק ליושבים בה. היא קיימת למען כל אלה שאי-פעם ירצו לבוא אליה. לכם, הרבנים, תפקיד היסטורי לחלק עמנו את האחריות ולפעול כדי שכל יהודי שירצה בכך יוכל לבנות כאן את ביתו. עליכם הרבנים מוטלת המשימה להניע את היהודים להצטרף אלינו, או לפחות לבקר בביתנו-ביתכם, ולקחת חלק במפעלנו המשותף. הדביקו בלהט ובאהבה לארץ-ישראל את בית ישראל בתפוצות.

כפי שאמרתי לכם לפני כשעה, אני מאחל לכם ועידה פורייה והחלטות חשובות, שהרי יש בעיות שצריך לטפל בהן, ואתם הלוא יודעים מה הן.

כאמור, ביקור פורה והחלטות פוריות גם כן.

דברי יושב-ראש הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

רבתי, אתמול רציתי לומר כמה מלים לקראת סיום המושב בנושא של תאונות הדרכים, אך בלהט הוויכוח לא עשיתי זאת.

מדי שבוע קראנו את שמות הנספים. הקטל המיותר בכבישים איננו פוסק ולו גם ליום אחד. כבישי ישראל הפכו מלכודת מוות, ג'ונגל פרוץ. מדי שבוע אני קורא מעל הדוכן את רשימת הנספים שנוספו במשך השבוע. אין אלה רק מספרים שעוברים עליהם לסדר-היום. מדובר בשמות של בני-אדם שרק אתמול-שלשום היו אתנו, חיו ונשמו, ולפתע נקטפו. זו טרגדיה לאומית.

בהטפה בלבד לזהירות בדרכים אין די. צריך להתייחס למלחמה בתאונות כמו למלחמה בטרור, באותה נחישות ובאותה מידה של אחריות.

תרבות נהיגה איננה נרכשת ביום אחד. התנהגות בכביש קשורה בדפוסי התנהגות בכלל. יש להקנות את תורת הנהיגה בגיל צעיר, כשהנהג לעתיד נמצא בבית-הספר. אני קורא לשלב את לימודי הנהיגה כחלק מהמערכת החינוכית.

לעומת זאת, נגד נהגים מועדים יש לנהוג בדרך אחת בלבד – הפעלה מרתיעה של החוק. יש להעניש צוברי עבירות במועד, ולא להמתין עד למעורבותם בתאונה.

בימי קיץ אלה גוברת תופעת הנהגים הנרדמים ליד ההגה. מחקרים מצאו, כי הירדמות לארבע שניות בלבד בנסיעה במהירות של 100 קמ"ש כמוה כנסיעה למרחק של 112 מטרים במכונית ללא נהג. על הרשויות להכשיר ללא דיחוי פינות התרעננות בשולי הדרכים, כמקובל בעולם. בפינות אלה יוכל הנהג לעצור, להחליף כוח ולהתאושש בטרם ימשיך בנסיעה.

תאונות דרכים, רבותי, אינן גזירה משמים שיש לחיות אתה. רק טיפול נמרץ ונוקשה בשלושת המרכיבים – האדם, המכונית והכביש – יפחית את מספר התאונות ויקטין את מספר הנהרגים והנפצעים.

אנו בעיצומה של חופשת הקיץ. אני קורא לכל האוחזים בהגה: נהגו בזהירות ונשמרתם לנפשותיכם. סעו לשלום ושובו בשלום. מחכים לכם בבית.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

רבותי חברי הכנסת, הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת א' האן:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונח היום על שולחן הכנסת דוח שנתי מס' 24 מטעם נציב תלונות הציבור.

עוד אודיעכם, כי על-פי בקשת חבר הכנסת שמריהו בן-צור יוסר שמו מהצעת חוק משק החשמל (תיקון – הוראת מעבר), התשנ"ז-1997, שמספרה פ/1641, אשר הונחה על שולחן הכנסת ביום כ"ג בתמוז התשנ"ז, 28 ביולי 1997.

כן הונחה ביום אתמול על שולחן הכנסת הצעת החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק הירושה (תיקון מס' 7), התשנ"ז-1997. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, האם סדר-היום שיש לנו הוא סדר-היום?

רחבעם זאבי (מולדת):

אין לנו סדר-יום.

שבח וייס (העבודה):

יש סדר-היום המקובץ, לכל השבוע.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, סבלנות. הסדרנים אומרים לי שמשום-מה סדר-היום עדיין לא הגיע.

שבח וייס (העבודה):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

רבותי חברי הכנסת, עד שיגיע סדר-היום המעודכן, נמתין כמה דקות.

מיכה גולדמן (העבודה):

אולי נדבר על תאונות הדרכים?

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו, כאמור, מצויים בשני הימים האחרונים שלפני הפגרה – מן המליאה. על-פי התוכניות של ראשי הוועדות, מובטחת לחברי הכנסת עבודה רבה, וזו לא תהיה פגרה, כפי שאני רואה.

כמו-כן, ביומיים האחרונים סדר-היום עמוס. כפי שאמרתי היום בוועדת הכנסת, תמיד הייתי קם בימים האלה ואומר לכל יושב-ראש, ללא יוצא מהכלל, שאני נחרד לנוכח הרשימה הארוכה של חוקים שעוברים ביומיים האלה בקריאה שנייה ושלישית, ותמיד חזרתי ואמרתי, ואני חוזר גם הפעם, שחקיקה בשבוע האחרון היא חקיקה לא טובה, משום שהיא נעשית בחופזה ולצורך סטטיסטיקה, ולעתים נדמה לי שהיא נעשית במהירות, והייתי אפילו מעז לומר – לעתים גם לא ברצינות.

כדי לכלול את כל אותם עשרות חוקים שעולים לדיון סדר-היום משתנה חדשות לבקרים, וביומיים האלה לא כל כך נקפיד על מה שכתוב בתקנון, כי בעצם אתם רואים שעד כה, לפחות בפעם הראשונה שאני זוכר בקדנציה הזאת – סדר-היום לא מוכן, כי מסתבר – – –

אברהם פורז (מרצ):

בחוץ מופיע סדר-היום.

היו"ר ד' תיכון:

טוענים כאן, בצדק, שסדר-היום לא מונח על שולחן חברי הכנסת, ואם אגיד לכם איך עשיתי את המוות לחבר הכנסת שבח וייס כל פעם שלא היה סדר-יום, תבינו את הרגישות.

שבח וייס (העבודה):

אתה מקבל חנינה רטרואקטיבית.

היו"ר ד' תיכון:

אני לא זקוק לחנינה. מה שלא היה בסדר אז – לא היה בסדר אז, ומה שלא בסדר היום – לא בסדר היום. אם אין מדפסת, אנחנו לא צריכים לדעת את סדר-היום?

אברהם פורח (מרצ):

יש בחוץ סדר-יום.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אם מישהו יבקש להפסיק את הדיון, אני אפסיק אותו, אבל אני מציע לגשת – – –

מיכה גולדמן (העבודה):

נדבר על תאונות הדרכים.

שבח וייס (העבודה):

אני מודע לימים האחרונים של מה שנקרא "ניקוי שולחן". זו אולי מסורת פרלמנטרית לא מוצלחת, אבל זה המצב. הייתי מבקש, לא רק בשם סיעתי – אני מקווה שבשם כל הבית – שאם יש שינויים ממשיים בסדר-היום, יימצא איזה מכניזם להודיע לנו, כי בכל זאת יש הצבעות של סיעות, ולחברי הכנסת יש אינטרסים מובנים. שלא תהיינה, חלילה, הפתעות. אני לא חושד בכשרים, אבל אם אתם מכניסים משהו, תיידעו את ראשי הסיעות.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו נשתדל, עד כמה שזה אפשרי. מכל מקום, כרגע אנחנו מצויים במצב שבו מכונת ההדפסה מתקלקלת פעם אחר פעם. סדר-היום יהיה על השולחנות בעוד רבע שעה, אבל אנחנו ננסה להתקדם, ובזהירות. אם מישהו ירצה לעצור, הוא יוכל לעשות זאת.

הצעת חוק סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (תיקון מס' 10), התשנ"ז-1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, הצעת חוק סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (תיקון מס' 10), התשנ"ז-1997, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את החוק חבר הכנסת מודי זנדברג בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט. בבקשה.

אליעזר זנדברג (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, על-פי החוק הקיים היום, כאשר המשטרה תופסת חפץ במסגרת פעולותיה, ואדם שהחפץ שייך לו מבקש את החפץ בחזרה – אם המשטרה מסרבת למסור אותו, אותו אדם יכול לפנות אל בית-משפט השלום ולבקש צו. למשל, גנבו לך את הטלוויזיה, המשטרה תפסה את הגנב, והטלוויזיה דרושה למשטרה כמוצג, והיא מסרבת למסור לך אותה; אתה פונה לבית-משפט השלום ובית-המשפט נותן צו, אבל על הצו הזה, עד היום, לא ניתן היה לערער בבית-המשפט המחוזי, וכתוצאה מכך אנשים נאלצו במקרים הראויים לפנות לבג"ץ כערכאה שתיתן להם סעד.

מטרת הצעת החוק היא לתקן את המצב הזה ולקבוע את בית-המשפט המחוזי כערכאת ערעור בזכות על החלטת בית-משפט השלום, ולקבוע ערעור ברשות לבית-המשפט העליון אשר יושב בעניין הזה כדן יחיד, בשופט אחד.

הצעת החוק עברה לקריאה שנייה ושלישית ללא הסתייגויות, כאשר הסעיפים הרלוונטיים, העוסקים בעניין, דהיינו סעיפים 34 עד 38 לפקודת סדר הדין הפלילי, הם הסעיפים שלגביהם אנו מבקשים להחיל את מנגנון הערעור.

אני קורא לחברי הבית לתמוך בהצעת החוק. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה בקריאה שנייה.

חבר הכנסת אורון הפנה אתמול את כולם לסטטיסטיקה. היא תתפרסם מחר, והיא שוב מעניינת מאוד.

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה: הצעת חוק סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (תיקון מס' 10), התשנ"ז-1997. לשם החוק ולסעיף היחיד אין הסתייגויות. מי בעד נוסח הוועדה? מי נגד?

הצבעה מס' 1

בעד סעיף 1 – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 13, אין מתנגדים, אין נמנעים. החוק אושר בקריאה שנייה.

אנחנו ניגשים לאישור חוק סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (תיקון מס' 10), בקריאה שלישית.

הצבעה מס' 2

בעד החוק – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (תיקון מס' 10), התשנ"ז–1997, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 12, אין מתנגדים, אין נמנעים. חוק סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (תיקון מס' 10) אושר בקריאה שלישית.

הצעת חוק עבודת נשים (תיקון מס' 14) (הוראת שעה), התשנ"ז–1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' תיכון:

הצעת חוק עבודת נשים (תיקון מס' 14) (הוראת שעה), התשנ"ז-1997, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את ההצעה יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה. בבקשה.

תודה לחבר הכנסת מודי זנדברג על שהביא לעולם את החוק שלו לפני כמה דקות.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

זה לא עניין סטטיסטי, זה עניין – – –

היו"ר ד' תיכון:

לא סטטיסטי, לא הזכרתי את המלה. הרי היתה לך זכות דיבור.

מקסים לוי (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להגיש לקריאה שנייה ושלישית את הצעת חוק עבודת נשים (תיקון מס' 14) (הוראת שעה), התשנ"ז-1997 – חופשת לידה לאב. על-פי הצעת חוק זו, מוצע לחלק את חופשת הלידה בין שני בני-הזוג. אשה לאחר לידה תוכל להקדים חזרתה לעבודה ולשוב בטרם חלפו 12 השבועות המוכרים לה בחוק כחופשת לידה, והאב יוכל להחליפה במלאכת הטיפול בתינוק.

רצוני להסב את תשומת לבכם לכך, שאם תרצה האשה לנצל בעצמה את כל ימי חופשת הלידה, היא תוכל להמשיך לעשות זאת. כמו-כן, אב לא יוכל לקבל חופשת לידה בששת השבועות הראשונים שלאחר יום הלידה, זאת כדי לאפשר לאם לנוח ולהתאושש מן הלידה.

נסים דהן (ש"ס):

גם חבר הכנסת יכול לעשות את זה?

מקסים לוי (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

ודאי.

במהלך הדיונים בוועדת העבודה והרווחה – –

היו"ר ד' תיכון:

לא, הוא לא יכול לעשות.

מקסים לוי (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

– – המלצתי על קבלת הוראת שעה לשלוש שנים, אשר במהלך – –

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

– – מילואים, מילואים.

מקסים לוי (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

במהלך הדיונים בוועדת העבודה והרווחה המלצתי על קבלת הוראת שעה לשלוש שנים, אשר במהלך ייבחנו הצעת החוק והשלכותיה החברתיות.

הצעת החוק הזאת באה קודם כול לאפשר לאשה שעובדת בחברה ומנהלת חברה, לאשה שעובדת כמורה, לאשה שעובדת בתפקידים מרכזיים בחברה, לאחר ששת השבועות הראשונים, לצאת לעבודתה ולתת לאב את הזכות, משום שהזכות מוקנית בחוק כהגדרה. לכן, יכול להיות שהבחון של הצעת החוק הזאת ילמד אותנו בשלוש השנים הבאות את ההתנגדויות שבאו לידי ביטוי בוועדת העבודה והרווחה, אבל אין לי ספק שהנושא הזה יבוא לידי ביטוי בהצעת החוק, כפי שהביא אותה חבר הכנסת פורז, והיא תיתן לאותה אשה את ההזדמנות לחזור לעבודתה.

אדוני היושב-ראש, לחוק הזה אין הסתייגויות, ואני מבקש מחברי הבית לאשרו בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר ד' תיכון:

אני קורא כאן את מה שלא אמר יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, שעל הצעת חוק זו חל דין הרציפות, והיזום שלה הוא חבר הכנסת אברהם פורז, ובתום הקריאה השלישית הוא יקבל רשות דיבור.

אברהם פורח (מרצ):

גם אני חשבתי כמו אדוני, אבל הסתבר מבדיקת התקנון שזה צריך להיות לפני ההצבעות.

היו"ר ד' תיכון:

אני יודע, זו טעות. שער בנפשך שאתן לך לברך עכשיו ובקריאה השלישית – – –

אברהם פורח (מרצ):

אבל אני רוצה רק להסביר משהו.

היו"ר ד' תיכון:

לא, אתה צריך רק לברך. בקריאה השלישית זה לא יאושר, מה תעשה?

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת החוק בקריאה שנייה. מי בעד הצעת חוק עבודת נשים (תיקון מס' 14) (הוראת שעה) – לשם החוק – – –

חיים אורון (מרצ):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

אתה אמרת משהו חשוב?

חיים אורון (מרצ):

כן.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורון, אנחנו מצביעים. אתה שמעת שאמרתי שמצביעים, כן? תודה. אני מקבל את רשותך להתקדם.

לשם החוק ולארבעת הסעיפים אין הסתייגויות. מי בעד ומי נגד הצעת החוק בקריאה שנייה? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 3

בעד סעיפים 1-4 – 22

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 1-4 נתקבלו.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 22, אין מתנגדים, אין נמנעים. החוק אושר בקריאה שנייה.

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית.

הצבעה מס' 4

בעד החוק – 21

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק עבודת נשים (תיקון מס' 14) (הוראת שעה), התשנ"ז-1997, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 21, אין נגד, אין נמנעים. חוק עבודת נשים (תיקון מס' 14) (הוראת שעה), התשנ"ז–1997, אושר בנוכחותן של שתי חברות כנסת.

חבר הכנסת פורז, אני מזמין אותך לדוכן לומר דברי ברכה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להפנות את תשומת לבו של אדוני, שבתקנון הכנסת כתוב שבזמן הקריאה השנייה. צריך לתקן את זה. אני גם זכרתי שזה לאחר הקריאה השלישית, אבל באיזה דיון בדקנו וראינו שבתקנון כתוב אחרת, ולכן צריך לתקן.

היו"ר ד' תיכון:

זה נכון.

אברהם פורז (מרצ):

אני רק רוצה להסביר דבר אחד, שהוא מאוד מאוד חשוב. כשאומרים חופשת לידה לאב, הדבר הזה מטעה. בעצם מה שחשוב פה יותר הוא מתן אפשרות לאשה לחזור לעבודה בתום חודש וחצי. אחת הסיבות לכך שנשים לא התקדמו בעבודה היתה שמעסיקים אמרו: היא כל הזמן יולדת והולכת לחופשות לידה של שלושה חודשים, אי-אפשר לסמוך עליה, צריך להביא מחליף, ולכן הבה נמנה גבר. זה לא רק שאשה היתה יכולה לצאת לשלושה חודשים, היא היתה חייבת לצאת לשלושה חודשים ואסור היה להעסיק אותה במשך שלושת החודשים, בשעה שאנחנו יודעים שמבחינה רפואית הדבר הזה איננו הכרחי.

מבחינה זאת, אני חושב שהחוק הזה הוא בשורה בעיקר לעניין קידום מעמד האשה, ולכן הצעת החוק נתמכה מאוד על-ידי שדולת הנשים, חברת הכנסת מאור. אני שמח שהיא עברה.

אני רוצה להודות לחבר הכנסת מקסים לוי, יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, שקידם את הצעת החוק, ולמשה בוטון, היועץ המשפטי, וגם ליתר חברי הסגל של הוועדה. אני גם רוצה להזכיר את חבר הכנסת יוסי כץ, שהעביר את הצעת החוק בכנסת הקודמת, והרי הוחל עליה דין רציפות. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 38), התשנ"ז-1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' תיכון:

הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 38), התשנ"ז-1997, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את ההצעה יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה. בבקשה.

מקסים לוי (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להגיש בפני הכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 38).

על-פי המצב כיום, עובד בשירות המדינה שהפסיק עבודתו ואינו זכאי לקצבת פרישה, רשאי להודיע בכתב לנציב שירות המדינה לא יאוחר משישה חודשים ממועד סיום שירותו כי הוא בוחר בזכות לגמלאות.

על-פי הצעת החוק המונחת לפניכם, העובד יהיה זכאי לקבל פנסיה לפי חוק שירות המדינה בהגיעו לגיל 60 או 65, אף בלי שיודיע מראש לנציב שירות המדינה כי הוא בוחר לשמור את זכויותיו. שמירת הזכויות תיעשה אוטומטית, בלי צורך בהודעה כלשהי. החוק יחול למפרע על כל הגמלאים אשר פרשו מאז שנת 1977, ואולם את הגמלה הם יקבלו מ-1 בחודש שבו יאושר החוק.

חברי הכנסת, הצעת חוק זו חיונית לציבור רחב של עובדי מדינה, אשר לא כולם מודעים לחובת הדיווח בעוד מועד על הפסקת עבודתם לנציב שירות המדינה, ובשל כך מאבדים זכויות אשר רכשו במשך שנות עמל רבות.

חברי הכנסת, לחוק אין הסתייגויות. אני מבקש מחברי הבית להתייצב לימין ציבור העובדים ולאשרו בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר ד' תיכון:

מי כותב לך את הסיומת – להתייצב לימין ציבור העובדים?

מקסים לוי (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אני כותב.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת החוק בקריאה שנייה.

הצבעה מס' 5

בעד סעיפים 2-1 – 20

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 2-1 נתקבלו.

היו"ר ד' תיכון:

20 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 38) אושרה בקריאה שנייה.

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית.

הצבעה מס' 6

בעד החוק – 19

נגד – אין

נמנעים – 1

חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 38), התשנ"ז–1997, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

19 בעד, אין מתנגדים, אחד נמנע. חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 38), התשנ"ז-1997, לרבות גיליון תיקונים, נתקבל.

חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, במסגרת הטעויות, אני מבקשת לתקן לפרוטוקול. מובן שאני תומכת מאוד בחוק בקריאה שלישית.

אני רוצה להודות לכל חברי הכנסת שתמכו בחוק וליושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת מקסים לוי, שקידם אותו, שכן לא תמיד אנחנו שמים לב לשורות הקטנות שמאחורי החוק. יש פה לא רק חוק שהוא לטובת ציבור העובדים, אלא גם חוק שבא להסיר מכשול בפני עיוור. היתה פה דוגמה של חקיקה, שהיא בדיוק מסוג הביורוקרטיה במירעה, שעובד או עובדת מדינה עבדו עשר, 15 או 20 שנה, וכאשר הם עשו הסבה מקצועית, הם לא ידעו שעליהם להודיע על כך, ובהגיעם לגיל 60 או 65 נמנעה מהם הזכות לצבירת הגמלאות שהם צברו, ואלה גמלאות אישיות שלהם. לכן עשינו פה היום תיקון שהוא לא סמנטי, הוא תיקון מאוד חשוב, ולפיו כל הגמלאים והגמלאיות עובדי המדינה, שעד היום נבצר מהם ליהנות מהזכויות של עצמם, יוכלו מיום חקיקת החוק ליהנות מאותה פנסיה, ולו פנסיה קטנה, שעומדת לרשותם.

אני רוצה להודות לעורך-הדין בוטון, שסייע מאוד בחקיקת החוק ובפתרון הוויכוח האם זה רטרואקטיבי או לא, וכל מי שלא ידע על כך – מהיום יוכל ליהנות. תודה רבה.

וכמובן, התיקון לפרוטוקול לגבי צורת ההצבעה הוא חלק מן הסיכום. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

הצעת חוק שיחת ביטחון (תיקון מס' 7 והוראת שעה) (שיחת במשטרה ושיחת מוכר) (תיקון), התשנ"ז-1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מתקדמים: הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 7 והוראת שעה) (שירות במשטרה ושירות מוכר) (תיקון), התשנ"ז-1997, קריאה שנייה. יציג את הצעת החוק חבר הכנסת דדי צוקר.

דוד צוקר (בשם ועדת החוץ והביטחון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להגיש לכם, בשם ועדת החוץ והביטחון, את תיקון
תיקון מס' 7 לחוק שירות ביטחון.

במה דברים אמורים? על-פי תיקון קודם לחוק שירות ביטחון, יכולה המשטרה לגייס לשורותיה מי
שהם חייבי גיוס למספר מוגבל, מצומצם ומוגדר של יחידות משטרתיות, שעיסוקן הוא ביטחון. גם
העניין הזה עבר אחרי הרבה מאוד ויכוחים בכנסת הקודמת, שכן נשאלת השאלה עד כמה מותר לה
למדינה, בתוקף חוק שירות ביטחון, שהוא חוק של שירות חובה, בכפייה, כלומר, אתה בא ואומר
לאדם: שלוש שנים מחייך תיתן למדינה לענייני ביטחון – עד כמה מותר לה לחרוג מן הכלל הזה
ולאפשר שירות חובה בשירות שאיננו בדיוק ביטחון, אלא על-יד שירות ביטחוני או דומה לו. ובכן, עוד
בכנסת הקודמת אושר שירותם של מספר מוגדר, כ-200 חייבי גיוס, אם אינני טועה – נכון, חבר
הכנסת זאבי? – שישרתו במשטרה ביחידות שממלאות תפקיד ביטחוני מובהק ומוחלט.

ביקשה המשטרה להרחיב את מספר היחידות שאליהן יופנו חיילים בשירות חובה. ועדת החוץ
והביטחון סירבה לקבל את בקשת המשטרה להרחיב ללא דיון את היחידות שאליהן יגויסו מי שהם
חייבי גיוס, ולכן ועדת החוץ והביטחון מציעה שההסדר הקודם, שעל-פיו מותר היה לצרף חייבי שירות
חובה למספר מצומצם של יחידות משטרתיות, יוארך במחצית שנה נוספת.

אדוני היושב-ראש, במהלך מחצית השנה הקרובה תקיים ועדת החוץ והביטחון דיון עקרוני בשאלה,
לאילו יחידות מותר לגייס במשטרה אנשים שהם חייבי שירות צבאי. על זה אנחנו נקיים דיון במחצית
השנה הקרובה.

ובכן, על דעת ועדת החוץ והביטחון אנחנו מאריכים את ההסדר הקיים בחצי שנה בלבד; לא מקבילים
את הצעת החוק המקורית, אבל, כאמור, זו עמדת הרוב המוצק של ועדת החוץ והביטחון. אני מודה
לכם.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. שכחת לומר שיש שתי הסתייגויות.

חבר הכנסת רחבעם זאבי ינמק את הסתייגותו לשם החוק. בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, הגשתי הסתייגות לשם החוק כדי שאוכל להביע מחאה
על כך שוועדת החוץ והביטחון שלנו, של הכנסת, לא מצאה לנכון להיענות לבקשת המשטרה לתת לה
את המספר הנדרש של חיילים ולאפשר לה להעסיק את המגויסים ביחידות שבהן היא מבקשת
להעסיק אנשים בתפקידי משטרה, על חשבון החיול הצה"לי. מאותו רגע שממשלת ישראל החליטה
שמשטרת ישראל נושאת באחריות לביטחון העורף, אנחנו צריכים להתייחס אליה כאל משטרה דו-
תכליתית, בעצם "צה"ל ב'", ולא יכול להיות שמשטרת ישראל, שדואגת לביטחון של העורף ונושאת,

לא אגיד בגבורה, אבל בהחלט בכבוד רב, במשימות רבות מאוד, בערים מעורבות, בבירה פה בירושלים ובכל מיני מקומות – אנחנו נגביל אותה ביחידות שבהן מותר לה להעסיק שוטרים.

הנימוק העיקרי של ההתנגדות הוא בכך שאנחנו צריכים לתת להם רק אנשי אבטחה. כשאנחנו נותנים חיילים לצה"ל, האם הם הולכים רק לתפקידי אבטחה? אין ביניהם טבחים? אין ביניהם עושי שירותים למיניהם ולסוגיהם? והמשטרה לצורך זה היא בדיוק כמו צה"ל, כי אם לכל תפקיד משטרי שהוא מינהלתי ייכנס מין חייל כזה, או במקום חייל, הוא יוכל לשחרר שוטר ללכת לתפקידי אבטחה.

כפי שאמרתי, מאותו רגע שהמשטרה נושאת באחריות לביטחון העורף, צריך להתייחס אליה כאילו היא מין צבא; "צה"ל ב", אני קורא לזה בעגה שלי. "צה"ל ב" יאפשר להם גיוס הרבה יותר מסיבי של חיילים, והיום השנתונים גדולים וגדלים, ואין לנו בעיה לתת להם עוד ועוד חיילים. אין שום סיבה לעכב את זה ואין שום סיבה להתנות את זה רק בתפקיד כזה או אחר, אלא צריך לתת את זה למשטרה כגוף, מפני שהמשטרה נושאת בעול הביטחון.

השמעתי את הדברים האלה בוועדה, וכנראה זה עשה "סנס" להרבה מחברי הוועדה, אבל סירבו להצביע על זה במהירות וביקשו לדחות את זה עד לאחר הפגרה. לכן אין לנו ברירה ואנחנו נמשוך את זה עוד חצי שנה, אבל אני בא להביע את המחאה על כך שאנחנו לא עושים את זה מייד, מפני שמשטרת ישראל לא תתחיל במשימות האבטחה שלה רק בעוד חצי שנה. היא נושאת במשימות האלה של אבטחת העורף מ-1974, דומני, ובכל יום שעובר ויש לה פחות כוח ופחות יכולת, אנחנו צריכים להרגיש לא טוב על כך, ובהחלט יכולנו, כמו ידניו, באצבעות שלנו, לגרום לכך שהמשטרה תהיה יותר חזקה, וכשהיא תהיה יותר חזקה, יהיה לנו יותר ביטחון. תודה, אדוני.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אדוני עומד על זכותו להצביע בעד ההסתייגות או שהוא מוותר?

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מקבל את הצעתך המרומזת לוותר.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה בקריאה שנייה על הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 7 והוראת שעה) (שירות במשטרה ושירות מוכר) (תיקון), התשנ"ז-1997. לשם החוק ולסעיף 1 אין הסתייגויות. אנחנו ניגשים להצבעה.

הצבעה מס' 7

בעד סעיף 1 – 22

נגד – אין

נמנעים – 2

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 22, אין מתנגדים, שני נמנעים. כמובן, אישרנו את החוק בקריאה שנייה.

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית על חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 7 והוראת שעה) (שירות במשטרה ושירות מוכר) (תיקון), התשנ"ז–1997. אפשר להצביע, רבותי.

הצבעה מס' 8

בעד החוק – 22

נגד – אין

נמנעים – 3

חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 7 והוראת שעה) (שירות במשטרה ושירות מוכר) (תיקון), התשנ"ז–1997, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 22, אין מתנגדים, שלושה נמנעים הפעם. חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 7 והוראת שעה) (שירות במשטרה ושירות מוכר) (תיקון), התשנ"ז–1997, אושר לפני כמה שניות בקריאה שלישית.

אגב, רבותי חברי הכנסת, נעשה כאן ניסיון במליאה. יש כאן שני טיפוסים כיסאות חדשים: אחד במקום שבו יושב חבר הכנסת בניזרי ואחד במקום שבו יושב חבר הכנסת מאיר שטרית. מי שרוצה לנסות את הכיסאות החדשים, נודה לו על כך. יש ידית מלמטה שמאפשרת לכוון את צורת המשענת.

יעל דיין (העבודה):

זה בא יחד עם רופא שיניים?

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, הכיסאות הישנים טובים. אני מציע לך שתראה את הכיסא של חבר הכנסת זיסמן.

הצעת ועדת הכנסת להוספת סעיף 49א לתקנון הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, עוברים הלאה: הצעת ועדת הכנסת להוספת סעיף 49א לתקנון הכנסת. יציג את ההצעה חבר הכנסת חיים אורון.

חיים אורון (בשם ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להציג בשם ועדת הכנסת הצעה לתיקון התקנון, שבאה להסדיר את סדרי הדיון בדיון מיוחד שמתקיים כאשר 40 חברי כנסת מבקשים לקיים דיון בהשתתפות ראש הממשלה, בהתאם לסעיף 52(ב) לחוק-יסוד: הממשלה. מוצע כאן לקבוע את סדרי הדיון, את חלוקת הזמנים בין הסיעות.

הסיבה לכך שאני מציג את ההצעה הזאת, שזכתה ברוב בוועדת הכנסת, ולא חבר הכנסת שטרית, שהוא הממלא-מקום הקבוע של יושב-ראש הוועדה – על-פי הצעתי קיבלה הוועדה – – –

היו"ר ד' תיכון:

ממלא-מקום קבוע של היושב-ראש הזמני.

חיים אורון (בשם ועדת הכנסת):

נכון, של היושב-ראש הזמני.

אני ביקשתי לציין, שהדיון המיוחד הזה יתקיים בנוכחות ראש הממשלה ולא רק בהשתתפותו. האופייני לדיון הזה – ולכן הוא מוגבל בזמן קצוב של שעה, שעה וחצי – שהוא יתקיים כאשר נציגי הסיעות, כל אחד על-פי זמנו מציג את דעתו בנושא שבו מדובר. ראש הממשלה נוכח בכל מהלך הדיון, שומע את הדיון ומגיב. זאת ההצעה.

אדוני היושב-ראש, יש שתי הסתייגויות.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אדוני חבר הכנסת אופיר פינס-פז – הסתייגות. הוא בטח היה רוצה שידברו שעתיים כל אחד, לא?

דוד צוקר (מרצ):

זה הכיסא הכי טוב, זה יותר נוח מהשניים האחרים.

היו"ר ד' תיכון:

זה כיסא שהוא לניסיון – אבל קודם קודם.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני, ההסתייגות שלי היא בסעיף 49א, סעיף קטן (ב), פסקה (2), וההסתייגות היא כדי לעשות דבר מעוות לדבר ישר. בסך הכול מקובל בבית הזה, שהקריטריון, המפתח לחלוקת הזמן הוא בדרך כלל הגודל היחסי של הסיעות – כך בנויה הדמוקרטיה הישראלית. ולפי דעתי, כמו בכל הצעה אחרת, כמו בדיון על אי-אמון, כמו בדבר אחר שהוא סיעתי, גם בדיון הספציפי הזה במעמד ראש הממשלה, לפי דעתי הזמן צריך להיות מחולק בחלוקה סיעתית; קרי, יותר זמן לסיעות הגדולות, כי יש בהן יותר חברי כנסת שרוצים להתבטא, ופחות זמן לסיעות הקטנות.

המצב כרגע הוא, שלסיעת מולדת, עם כל הכבוד לה, ולסיעת העבודה, הגדולה בבית, מוקצב אותו זמן. לפי דעתי, זה לא סביר, לא נכון, וההצעה היא לחלק את הזמן באופן פרופורציונלי.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. הסתייגות נוספת של חבר הכנסת מאיר שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני עליתי להגיש הסתייגות מס' 2 לסעיף 49א(ב). על-פי ההצעה שהוסכמה בוועדה, כמעט כולה, להוציא הסעיף הזה – אני מוכרח לומר שהיה לחבר הכנסת אורון רוב להעברת הסעיף הזה כיוון שבאותו שבוע היו חברינו, לצערי, במצב של מרד ולא הצביעו אתנו, ועל כן הסעיף הזה עבר. לכן אני מגיש את ההשגה.

בסעיף כתוב, שראש הממשלה "יהיה נוכח בכל מהלך הדיון". רבותי, זה לא עניין פוליטי, אני באמת אומר לכם לגופו של עניין: תחשבו לרגע שאתם הממשלה ואנחנו האופוזיציה – מה אתם רוצים, לרתק את ראש הממשלה לכיסא במשך כל הדיון?

חגי מירום (העבודה):

שעה אחת.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

שעה. אני חושב, שכמו שאנחנו לא מרותקים לכיסאות שלנו בדיונים, זכותו של ראש הממשלה להיות נוכח. אני מציע, שבמקום "יהיה נוכח בכל מהלך הדיון" יהיה: "ישתתף בדיון". הוא יכול להיות חלק מהזמן. הוא לא יכול לצאת לעשן סיגריה? הוא לא יכול לצאת לשתות כוס תה? זה מוגזם.

היו"ר ד' תיכון:

לשירותים הוא יכול?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

לשירותים הוא יכול לצאת?

אני באמת מבקש מכם להיות הגיוניים ולקבל את ההשגה הזאת, ונעביר את התיקון לסעיף 49א(ב) פה-אחד. תודה, אדוני.

נסים דהן (ש"ס):

אותם 40 חברי כנסת שחתמו חייבים להישאר פה בדיון? כתוב בתקנון שהם צריכים להיות, והם נעלמו.

היו"ר ד' תיכון:

רבתי, חבר הכנסת אורון, האם זה הרעיון שלך – שהוא יהיה נוכח בכל הדיון?

חיים אורון (בשם ועדת הכנסת):

שעה, כן.

היו"ר ד' תיכון:

אבל גם אתה תהיה נוכח?

רבתי, אנחנו ניגשים להצבעה. יש שתי הסתייגויות. הסתייגות ראשונה, של חבר הכנסת אופיר פינס – מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 9

בעד ההשגה של חבר הכנסת א' פינס-פז לסעיף 49א(ב)(2) – 16

נגד – 12

נמנעים – 1

ההשגה של חבר הכנסת א' פינס-פז לסעיף 49א(ב)(2) נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 16, נגד – 12, נמנע אחד. ההסתייגות של חבר הכנסת פינס-פז התקבלה.

אנחנו עוברים להסתייגות של חבר הכנסת מאיר שטרית. אפשר להצביע בעד ההסתייגות, או נגד ההסתייגות.

הצבעה מס' 10

בעד ההשגה של חבר הכנסת מ' שטרית לסעיף 49א(ב)(3) – 14

נגד – 16

נמנעים – אין

ההשגה של חבר הכנסת מ' שטרית לסעיף 49א(ב)(3) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 14, נגד – 16, ההסתייגות לא נתקבלה.

אני עובר להצבעה על נוסח – אחרי סעיף 49, מה שנקרא הוספת סעיף 49א – על-פי התיקון – – –

מאיר שטרית (ממלא-מקום יו"ר ועדת הכנסת):

אני מבקש רשות – – –

חגי מירום (העבודה):

אתה לא יכול, כי ג'ומס הציג את הצעת התיקון והוא הוסמך לכך. ג'ומס הוסמך על-ידי יושב-ראש ועדת הכנסת להציג את הצעת התיקון.

היו"ר ד' תיכון:

אתה רוצה לשבת, בבקשה? שמעתי אותך. לא שלוש פעמים. פעם אחת טענת את זה יפה.

נוצרה כאן בעיה, ולא תקנונית. חבר הכנסת אורון, הוא נתן לך ייפוי כוח?

חיים אורון (מרצ):

הוא גם הגיע אתי להסכמה שנצביע בקריאה שלישית.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, אבל הוא טוען טענה שעל-פיה, אם יוברר שהוא בעל הדבר, אני צריך להחזיר את זה לוועדה.

מאיר שטרית (ממלא-מקום יו"ר ועדת הכנסת):

אני נתתי לחבר הכנסת אורון, הסכמתי והסמכתי אותו להציג את הצעת החוק משום שאני אחד המסתייגים, ולכן הוא הציג את הצעת החוק במקומי. עכשיו נגמר הדיון בהסתייגויות. היה לכם רוב בהסתייגויות. זכותי, אני חושב, כיושב-ראש ועדת הכנסת, לבקש החזרה של החוק לוועדה כדי לדון בהסתייגות הזו מחדש. מותר לי לפתוח את זה מחדש.

היו"ר ד' תיכון:

סליחה, חבר הכנסת שטרית, אני הייתי עסוק ולא שמעתי מה שאמרת. מצטער. נתנו לי פרשנות שלא קיבלתי.

מאיר שטרית (ממלא-מקום יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, אמרתי שאומנם הסמכתי את חבר הכנסת אורון להציג בשם הוועדה את התיקון. הסמכתי אותו לעשות זאת כיוון שאני אחד המסתייגים. הרי יכולתי גם להציג את החוק וגם להסתייג ממנו. יכולתי לעשות את זה. בהסכמה עם חבר הכנסת אורון, הסכמתי. אמרתי, "פייר", אתן לו שהוא יציג, כי הוא נלחם על זה, ובצדק, זכותו להילחם. נתתי לו להציג את ההצעה.

היתה הצבעה, ההסתייגויות עברו. אני חושב, אדוני, שזכותי, כיושב-ראש הוועדה בפועל, להחזיר את הצעת התיקון לוועדה.

היו"ר ד' תיכון:

כן, חבר הכנסת אורון.

חיים אורון (מרצ):

אני לא רוצה לעסוק בצד הפורמלי. חבר הכנסת שטרית, אני לא רוצה עכשיו לעסוק בצד הפורמלי. ההסתייגות של חבר הכנסת אופיר פינס קבעה את מסגרת הדיון לשעה, לא שלוש שעות ולא עשר שעות שמרתקות ראש הממשלה. אני חושב שבסיטואציה הזאת היא קיצרה את משך הדיון.

בסיטואציה הזאת, אני פונה אליך לא להפעיל את סמכותך; לאפשר לכנסת לבטא את רוח הדברים שהיתה פה. מדובר בשינוי בתקנון, לא בחקיקה בשלוש קריאות. ואם יתברר שההצעה שהצעתי היא כל כך לא הגיונית, יתוקן התקנון בעתיד.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שטרית, העניין נתון בידיך, לצערי הרב. אבל אתה צריך לקבל החלטה.

חגי מירום (העבודה):

למה אדוני חושב שזה נתון בידי?

היו"ר ד' תיכון:

אתה צריך לומר לי, כיושב-ראש הוועדה בפועל – כך הציג אותך אפילו חבר הכנסת אורון – מה אתה רוצה.

נסים דהן (ש"ס):

לתקן את התקנון – – –

מאיר שטרית (ממלא-מקום יו"ר ועדת הכנסת):

מאחר שההסתייגות של חבר הכנסת פינס נתקבלה, ואני מבין שהיא אומרת שמשך הדיון יהיה שלוש שעות – – –

חגי מירום (העבודה):

שעה, לא שלוש שעות.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מאיר שטרית, אני אומר לך, שעה זה שעה. יש אנשים שאפילו רבע שעה קשה להם. אני מכיר כאלה וראיתי אותם זה לא כבר.

השאלה אם זה הגיוני או לא הגיוני. אתה צריך להודיע לי מה אתה מחליט. ההסתייגות של חבר הכנסת אופיר פינס עברה. מדובר בהסתייגות שלך שלא נתקבלה. אתה יכול לומר מה שאתה רוצה.

מאיר שטרית (ממלא-מקום יו"ר ועדת הכנסת):

תעביר את החוק.

היו"ר ד' תיכון:

רבתי, אנחנו ניגשים להצבעה.

קריאה:

כל הכבוד.

היו"ר ד' תיכון:

מי בעד תוספת לסעיף 49, מה שנקרא הוספת סעיף 49א, לרבות ההסתייגות של חבר הכנסת אופיר פינס?

בעד סעיף 1, עם ההשגה שנתקבלה – 29

נגד – 4

נמנעים – אין

סעיף 1, עם ההשגה שנתקבלה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 29, נגד – 4, אין נמנעים. התוספת אושרה, לרבות ההסתייגות של חבר הכנסת אופיר פינס-פז.

הצעת חוק יום חינוך ארוך ולימודי העשרה, התשנ"ז–1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מתקדמים הלאה, רבותי: הצעת חוק יום חינוך ארוך ולימודי העשרה, התשנ"ז–1997, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את ההצעה יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות.

עמנואל זיסמן (יו"ר ועדת החינוך והתרבות):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק, שהיוזם שלה הוא חבר הכנסת מאיר שטרית, עברה את הרציפות, נדונה בוועדת החינוך והתרבות, ואני מגיש אותה לדיון ולאישור בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

אני רוצה להזכיר, שהחוק הזה מסעיר את הכנסת כבר שנים. היה חוק, או עדיין יש חוק, כל עוד החוק הזה לא התקבל, של חברי פרופסור מיכאל בר-זהר. החוק נחקק, הופעל שנתיים, ולאחר מכן שקע בקיפאון. אבל כל הכבוד לפרופסור מיכאל בר-זהר. היה לי חבר אחר, גם כן ממפלגת העבודה, אלי דיין, ששילם על כך בראשות הקואליציה, אבל אחר כך הפך לסגן שר החוץ. והנה שוב הכנסת, הפעם באווירה אחרת, בנסיבות אחרות, דנה בהצעת החוק הזו.

אין צל של ספק, כי החינוך הוא הנושא החשוב ביותר בחיינו. בסקר שנערך לאחרונה, רק לפני כמה שבועות, נמצא, שרוב הציבור מעמיד את החינוך בראש סולם העדיפויות, אפילו לפני ביטחון. איננו עומדים בפני הברירה, כפי שקראתי בעיתון, שמנכ"ל משרד הביטחון אומר, או ביטחון או רווחה. אנחנו גם איננו עומדים בפני הברירה – או ביטחון או חינוך או חברה. צריך לחזק את הביטחון, צריך לחזק עוד יותר את הרווחה וצריך להבטיח שוויון הזדמנויות ויום לימודים ארוך לכל התלמידים במדינת ישראל.

המטרה שלנו היא להעניק שוויון הזדמנויות לכל התלמידים ולצמצם את הפערים הקיימים בחינוך. ידוע לכול, כי רמת החינוך בארץ אינה אחידה. יש מקומות הזוכים לחינוך טוב יותר, שם יש יותר שעות הוראה בגלל תוכנית לימודים נוספת הממומנת על-ידי ההורים, ואילו דווקא במקומות החלשים, הזקוקים יותר לתוספת ולהגברת החינוך, דווקא שם מספר שעות הלימוד קטן יותר, כי התלמידים שם לומדים את מספר השעות הממומנות על-ידי משרד החינוך, ואין להם השלמה על-ידי לימודים נוספים או חוגים הממומנים על-ידי ההורים, מפאת מחסור בכסף.

אחת הדרכים לצמצום הפערים ולהגברת ההישגים הלימודיים היא החלת יום חינוך ארוך על כל התלמידים בכל המקומות בארץ. לפי הנאמר בהצעת החוק – ואנחנו תיקנו אותה והיא לא כפי שחבר הכנסת מאיר שטרית התכוון מלכתחילה – בסעיף 3: "במוסדות החינוך יונהג יום חינוך ארוך לתלמידים – – – ארבעה ימים בשבוע – שמונה שעות לימוד לפחות. באחד מימי אמצע השבוע – חמש שעות לימוד לכל היותר. ביום שישי בשבוע – ארבע שעות לימוד לכל היותר". כלומר, 41 שעות לימוד.

להחלת יום חינוך ארוך יש היבטים שונים. קודם כול, ההישגים הלימודיים. ביותר שעות לימוד אפשר להשיג הישגים טובים יותר, להתקדם, ובכך לצמצם את הפערים בין תלמידים חלשים לתלמידים חזקים. אבל ליום חינוך ארוך יש גם צד חברתי. ככל שיהיו התלמידים יחדיו במסגרת החינוכית, ילמדו להכיר זה את זה, ללמוד זה מזה וליצור הוויה חברתית משותפת.

יש גם צד חברתי כללי נוסף. בימינו עובדים ההורים ואינם חוזרים הביתה אלא בשעות אחר-הצהריים המאוחרות, או אפילו בשעות הערב. ילדים המסיימים ללמוד מוקדם בבית-הספר, ורוב התלמידים בישראל מסיימים מוקדם, לאן ילכו? או שיהיו בביתם לבדם מול הטלוויזיה, או, במקרה הגרוע יותר, יסתובבו ברחוב, והם עלולים להידרדר לרחוב ולהגיע להזנחה ולפשיעה. ברור כמובן כי מדובר בתלמידים החלשים יותר, לפחות מהבחינה הכלכלית, כי תלמידים שלהוריהם יש אפשרות לכך לומדים אחר-הצהריים בתוכנית לימודים נוספת או בחוגים במגוון מקצועות.

בוודאי תישאל השאלה על המימון. ובכן, סעיף 4 מדבר על כך, שהחוק "יוחל בהדרגה החל משנת הלימודים התשנ"ח ביישובים או בשכונות שיקבע השר בצווים, תוך מתן עדיפות ליישובים או לשכונות אשר לדעת השר זקוקים לסיוע נוסף בחינוך, ובלבד שהחלתו תושלם לא יאוחר מתחילת שנת הלימודים התשס"א". אין ספק בכך, שבשנת הלימודים שעומדת להיפתח ב-1 בספטמבר יש הכיסוי. אני מזכיר לכם, שראש הממשלה, שר החינוך ושר האוצר דאז, דן מרידור, הקציבו ערב הדיון ואישור התקציב – – –

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, איך זה מתיישב עם קיצוץ של 69,000 שעות מצד אחד, ומצד שני באים ואומרים: הדלי ריק אבל אנחנו נשתה מים?

היו"ר ש' וייס:

יש למרסל מרסו פנטומימה על כך.

עמנואל זיסמן (יו"ר ועדת החינוך והתרבות):

חבר הכנסת מיכה גולדמן, אנחנו נאבקים לבטל את מה שדיברת עליו. היום, אחרי חודשים של מאבק, ביטלנו את ההתייקרויות שהיו על תשלומי החובה של ההורים. זאת הקלה מזערית אומנם, אבל די חשובה, בעול שיש על ההורים. כפי שאתה יודע, החוק נקרא חוק חינוך חובה חינוך, אבל הוא איננו חינוך כבר עשרות שנים, וכל ממשלות ישראל שהיו מאז אחראיות לכך שהחוק במשך הזמן נשאר חובה, וגם זה הרבה מאוד הודות לך ולשר הקודם – ראיתי היום בעיתון, שמדברים על כך שהיו 60,000 תלמידים שנשרו והיום זה הוקטן.

רצו לקצץ הרבה מאוד. קיצצו 725 מיליון מאז תחילת השנה, וגם עכשיו רצו 165 מיליון, ובלחץ משותף של ועדת החינוך, האופוזיציה והקואליציה, זה ירד ל-120 מיליון, אבל ההכרעה תהיה בוועדת הכספים. לפי דעתי, בנושא הזה עדיין צריך לשכנע את שר האוצר החדש. אני נמצא בכנסת כבר כמה שנים, זה לא מקרי שבין ההסתייגויות יש הסתייגויות של שר האוצר.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת זיסמן, אדוני יושב-ראש ועדת החינוך, הממשלה וראש הממשלה חתומים על יום חינוך ארוך.

עמנואל זיסמן (יו"ר ועדת החינוך והתרבות):

נכון, עמדתי לומר את זה עוד מעט.

דליה איציק (העבודה):

אז מה אם הוא חתום? אתה יודע על כמה דברים הוא חתום?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

וגם סיעת גשר.

מיכה גולדמן (העבודה):

בין החתימה לביצוע יעברו ארבע שנים.

עמנואל זיסמן (יו"ר ועדת החינוך והתרבות):

הלכתי ובדקתי בשבועיים האחרונים את המצעים של כל המפלגות בכנסת הזאת. יש 11 מפלגות בכנסת הזאת, הבחירות הן יחסיות, ולכן זו בבואה נאמנה של יחסי הכוחות האלקטורליים בעם.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לשמור על השקט. תודה.

עמנואל זיסמן (יו"ר ועדת החינוך והתרבות):

אצל כולם מצאתי, שכולם יפעלו ליישום מלא של חוק חינוך חובה, כולם מתחייבים – בעברית, בערבית ובאנגלית – להנהגת יום חינוך ארוך.

היו"ר ש' וייס:

מצעים זה ערש ההבטחה.

עמנואל זיסמן (יו"ר ועדת החינוך והתרבות):

אדוני הפרופסור, אני עשיתי עבודה שאתה היית צריך לעשות אותה. לא מצאתי סיעה אחת בכנסת הזאת שלא כותבת במצע שלה שהיא שואפת וחותרת ליום לימודים ארוך.

היו"ר ש' וייס:

אני לא עושה עבודות סרק. מצעים אני לא קורא. אני רק כותב.

עמנואל זיסמן (יו"ר ועדת החינוך והתרבות):

כתוב שם, שעתידיה של מדינת ישראל תלוי ביכולתנו לקיים ולטפח את השילוב הייחודי של המסורת היהודית עם התרבות בת-זמננו, וכל זה חייב להיות בתוך החינוך.

היו"ר ש' וייס:

חברי הסדרנים, אני מבקש לסגור את הדלת, ותנסו להרגיע את פינת הייעוץ. אני לא יכול לקרוא את העובדים לסדר, חלילה, ואני גם לא רוצה, כי הם עובדים מסורים מאוד. תודה רבה. חבר הכנסת שטרית, אנא שב, יש עוד המון הסתייגויות ויש זמן להצבעה. בבקשה.

עמנואל זיסמן (יו"ר ועדת החינוך והתרבות):

גם היום אני צופה הצבעה רחבה מאוד בעד החוק, אבל גם אם יהיו מתנגדים – יש כאלה שטוענים, שאם החוק יחול על כולם, הפערים דווקא יגדלו. על כן, אנחנו מבקשים שהחלת החוק תהיה בהדרגה. קודם יוחל החוק במקומות, בשכבות חלשות יותר, ורק אחר כך תהיה פריסה על פני כל הארץ. זה נותן גם אפשרות לבחון את יישומו של החוק.

הקדשנו תשומת לב לפעילות החינוכית-החברתית של התלמידים. יום אחד בשבוע הם יסיימו ללמוד מוקדם, כדי לפנות את שעות אחר-הצהריים לפעילות של תנועות הנוער, לעזרה לקהילה וכדומה. החוק לא קבע באילו ימים בשבוע ילמדו יום חינוך ארוך ובאילו ימים יסיימו מוקדם, כדי לאפשר לכל הדתות והעדות לבחור את ימי הלימודים המתאימים להן. בזה גם התחשבנו בדעות שהושמעו על-ידי חברי כנסת מסיעות שונות.

אני קורא לכנסת לאשר את החוק ולהצמיד אותו קדימה באחד הנושאים החשובים ביותר, שיייתנו חוסן לאומי רב יותר לחברה בישראל.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת זיסמן, יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות.

עד שחבר הכנסת שטרית, יוזם החוק הזה, יעלה לדוכן, אני רוצה לברך את חברי הנהגת הסתדרות הגמלאים, ואנחנו מברכים אותם תמיד, הם רצויים כאן. מעניין, זהו חוק שעוסק בהתחלת החיים, ואחר כך אני מקווה שנעביר חוק שיסייע לאנשים קצת יותר מבוגרים. זהו חוק שעוסק בנכדים ובנכדות של חברינו הגמלאים. בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני מאחל, אדוני היושב-ראש, לכולנו, שנגיע לשיבה טובה ובבריאות טובה, וגם לגמלאים אני מאחל. אורך ימים ושנים ושנות טוב.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אני מבקש לברך את חבר הכנסת עמנואל זיסמן, יושב-ראש ועדת החינוך, שעמד – ואני מוכרח להגיד את זה – ונתן לי את הגיבוי המלא כיושב-ראש

ועדה לאורך כל הדרך, כדי להביא את החוק ולהעביר אותו את כל המשוכות, אחרי קריאה טרומית את הקריאה הראשונה, השנייה והשלישית, חרף ההתנגדויות שהיו לחוק הזה בכל מיני מקומות ומקורות.

אני בטוח, חברי חברי הכנסת, שאתם ערים לכך ויודעים כמה פעמים עמדתי על הבמה הזאת ודיברתי על יום חינוך ארוך.

דליה איציק (העבודה):

חבר הכנסת שטרית, אתה תעמוד גם בשנה הבאה, כי ראש הממשלה לא יקיים את ההבטחה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני אתייחס לזה מייד. את יודעת שעמדתי כאן בזמן ההסתייגויות על תקציב 1996 ודיברתי חמש שעות על יום חינוך ארוך.

היו"ר ש' וייס:

אבל היום, על-פי הכללים, מותר לך רק שלוש דקות.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אמת. אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר לחברת הכנסת דליה איציק, שראש הממשלה תומך ביום חינוך ארוך, כבר הוקצה כסף לשנת 1998 בהיקף של 400 מיליון ש"ח.

דליה איציק (העבודה):

על מה אתה מדבר?

ענת מאור (מרצ):

מיכה גולדמן (העבודה):

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גולדמן, הרי אנחנו נתמוך בהצעה, נכון? ניתן לו תקווה. נסיים את המושב בכיף התקווה הטובה, למה הפסימיות הזאת?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת גולדמן, ראש הממשלה תומך בהצעת החוק, גם בזמן הקיצוץ בתקציב הוא הודיע שהוא מקצה כסף ליום חינוך ארוך, וכבר בשנת 1997 התחילו בהפעלה של יום חינוך ארוך בצורה מאוד חלקית. בשנת 1998 מוקצים לזה במונחים שנתיים 400 מיליון ש"ח.

הצעת החוק אומרת, שבשנה הראשונה יופעל יום חינוך ארוך ביישובים שלמים ובשכונות שלמות, לפי קביעת השר ובאישור ועדת החינוך. רבותי, הרעיון הוא לקחת בהתחלה את היישובים החלשים ואת השכונות החלשות, ולהפעיל בהם יום חינוך ארוך על כל המערכת. מעל במה זו אני אומר מראש לממשלה ולכם – אם לממשלה לא יהיו בשנה השנייה יותר מ-400 מיליון ש"ח, אני לא אבקש יותר מ-400 מיליון ש"ח. זה לא "כזה ראה וקדש" שעד התשס"א יופעל החוק בכל הארץ, על כל השכונות ובכל מקום. אני בהחלט מוכן לראות את הבעיה התקציבית, אבל בואו נתחיל עם זה. אם לא נתחיל עם זה, לעולם לא נגמור עם זה.

רבותי, אני אומר לכם, שהחוק הזה יחולל מהפכה חברתית בארץ. הוא ייתן הזדמנות לכל ילד שלא ליפול לעוני ולמצוקה, ואם ירצה השם, להגיע למקסימום הפוטנציאל שלו.

אני מבקש מכם, חברי הכנסת, לתמוך בהצעת החוק ולדחות את כל ההסתייגויות. זה יום לתפארת מדינת ישראל. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת מאיר שטרית.

חברי הכנסת, יש כאן הסתייגויות לרוב. אני אבקש מאוד מבעלי ההסתייגויות, אם אפשר, לרכז את הזכויות שלהם.

מיכה גולדמן (העבודה):

עדיף לוותר על ההסתיוגויות ולהצביע.

חיים אורון (מרצ):

לא מוכרחים.

היו"ר ש' וייס:

אני יודע. אני אשאל, חברים. פעם כבר ניהלתי איזו ישיבת כנסת אחת בחיים שלי.

חבר הכנסת ראובן ריבלין – הוא לא אתנו, הוא ויתר. חבר הכנסת זאב בויס?

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

מוותר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רפאל אלול – אנחנו לא יודעים אם הוא ויתר, הוא לא כאן. חברת הכנסת נעמי חזן.

חיים אורון (מרצ):

היא אמרה לי שהיא ויתרה.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת גוז'נסקי. שר האוצר כאן? הנה, עוברים להצבעה.

כן, אדוני שר הפנים.

שר הפנים א' סויסה:

אני עונה בשם שר האוצר בהצעה הבאה.

היו"ר ש' וייס:

חשבתי שאתה רוצה לייצג בענייני חינוך את שר האוצר, וניחשתי שאתה לא כל כך רוצה.

שר הפנים א' סויסה:

בענייני חינוך אני סומך על שר האוצר.

היו"ר ש' וייס:

חברים יקרים, חוק יום חינוך ארוך ולימודי העשרה, התשנ"ז-1997, של חבר הכנסת מאיר שטרית, קריאה שנייה. מכיוון שהמסתייגים אינם, ההסתייגויות אינן, או המסתייגים כאן והם ויתרו – לכן אין הסתייגויות. לפיכך, בקריאה שנייה מן הסעיף הראשון, חברים, עד לסעיף 6, כולל כל החוק, כהצעת הוועדה. מי תומך? ההצבעה החלה. תהיה פה עוד מעט הפגנת אחווה פרלמנטרית. ביצוע זה נושא אחר.

הצבעה מס' 12

בעד סעיפים 6-1 – 30

נגד – 1

נמנעים – 1

סעיפים 6-1 נתקבלו.

היו"ר ש' וייס:

30 תומכים, מתנגד אחד, נמנע אחד. אני קובע שהחוק אושר בקריאה שנייה.

חברים, נא לשבת. חבר הכנסת הנדל, אם אתה רוצה להצטרף להיסטוריה של החקיקה הזאת, שב. חבר הכנסת הנדל, אתה רוצה להשתתף בהצבעה? כדאי.

חוק יום חינוך ארוך ולימודי העשרה, התשנ"ז-1997, קריאה שלישית ואחרונה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 13

בעד החוק – 30

נגד – 2

נמנעים – 2

חוק יום חינוך ארוך ולימודי העשרה, התשנ"ז-1997, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

30 תומכים, שני מתנגדים, שני נמנעים. אני קובע שחוק יום חינוך ארוך ולימודי העשרה, התשנ"ז-1997, אושר.

אני רוצה לברך את חבר הכנסת מאיר שטרית. אני חושב שזהו מפעל פרלמנטרי יפה, עם תמיכה נמרצת של חברי הכנסת, עם סיעת גשר מוצקה מתחתיו. עכשיו נותר לנו רק להמתין ולראות אם אכן יצא מזה משהו, והלואי.

יצחק כהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

אני לא יכול להוסיף מצביעים. אני רק רושם בפרוטוקול שחבר הכנסת יצחק כהן הגיע. מוסרית הוא מצטרף, טכנית אני לא יכול לצרף, כי היתה לנו בשבוע שעבר החלטה מאוד עקרונית של יושב-ראש הכנסת, שלא מוסיפים מצביעים. כדאי לשמור עליה.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — — אדוני היושב-ראש

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי לא יכול טכנית להשתתף, כמו יצחק כהן, אבל מוסרית הוא מצטרף לחוק הזה.

אם כן, אני קובע: תמיכה כפי שהיתה פלוס שני תומכים נוספים לא רשומים. החוק אושר בקריאה שלישית.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת החלטת ועדת האתיקה מהיום בעניין קובלנתו של חבר הכנסת חנן פורת נגד חבר הכנסת סאלח סלים. תודה.

הצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון מס' 6), התשנ"ז-1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים עכשיו להצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון מס' 6), התשנ"ז-1997, קריאה שנייה וקריאה שלישית. חבר הכנסת רביץ, אני ממליץ עכשיו שאתה תכבד אותנו בהצגת החוק.

חברים, יש לנו כאן גיליון תיקונים, ואני אסביר את זה, ברשותו של חברי יושב-ראש ועדת הכספים חבר הכנסת רביץ. מפנים את תשומת לבי, היועצת המשפטית שלנו, אנה שניידר, שיש חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון מס' 6), של ועדת הכספים, זה החוק שאדוני עוד מעט יציג, ואני מתאר לעצמי

שגם יעביר. גם ועדת הכלכלה טיפלה בתיקון לחוק זה ובטעות נתנה גם לתיקון שלה את המספר 6, ויש לנו גיליון תיקונים עם תיקון למס' 7. אם כן, אחר כך נוסיף את גיליון התיקונים, שזה יהיה מס' 7, כדי שלא יהיו לנו פה תאומים.

כבודו, בבקשה.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להציג לפניכם את הצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון מס' 6), התשנ"ז-1997.

הצעת החוק המונחת לפניכם לקריאה שנייה ולקריאה שלישית עניינה התאמת הדרישות המתייחסות לדיווח כספי של חברות ביטוח לדרישות הקיימות לגבי כל התאגידים, הן מבחינת תדירות הדיווח והן מבחינת התוכן וההיקף של הדוחות.

הצעת החוק כוללת חובת דיווח רבעונית למבטח ישראלי וגם למבטח חוץ, וכן מוצע להעניק סמכות לשר האוצר לקבוע בתקנות הוראות לגבי הדוחות.

ועדת הכספים, במהלך דיוניה בהצעת החוק, קיבלה את עמדת חברות הביטוח, שאין מקום לבטל את סעיף 45 לחוק הקיים, כפי שהוצע בהצעת החוק המקורית.

סעיף 45 לחוק הקיים קובע, כי המפקח על הביטוח רשאי, מטעמים מיוחדים, להתיר למבטח או לסוכן ביטוח לערוך דוח כספי שנתי שתוקפו יהיה לתאריך שונה מזה שקבוע בחוק.

ועדת הכספים החליטה שלא לפגוע בסמכות זו של המפקח על הביטוח ולהשאיר את סעיף 45 על כנו.

חברי הכנסת, אני מציע לכם לתמוך בהצעת החוק, כפי שנוסחה על-ידי הוועדה, ולהצביע בעדה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. אין הסתייגויות להצעת חוק זו.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת רביץ.

אני רוצה להזכיר שוב, שאנחנו נצביע גם על הצעת התיקון לשם החוק. במקום תיקון מס' 6, יבוא תיקון מס' 7.

אדוני שר הפנים, אמרת שאתה אמור לייצג פה איזשהו עניין בהקשר זה?

שר הפנים א' סויסה:

יש אי-הבנה. תיקון מס' 7 זה התיקון שיבוא אחר כך.

היו"ר ש' וייס:

גברתי סגנית מזכיר הכנסת, את מוכנה קצת להדריך אותי? פתרנו את הבעיה.

אם כן, חברים, נעבור עכשיו להסתייגויות. חברי הכנסת אורן וב"גה שוחט לא אתנו. חבר הכנסת אופיר פינס מסתייג אחרי סעיף 2.

אופיר פינס-פז (העבודה):

מוותר.

היו"ר ש' וייס:

לפיכך, צלצול היה ואין לנו הסתייגויות, או מכיוון שהמסתייגים לא אתנו או מכיוון שהם כאן והחליטו לוותר.

רבותי, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה – הצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון מס' 6), התשנ"ז–1997, בקריאה שנייה, כהצעת הוועדה, כבר הסברתי מדוע, מן הסעיף הראשון עד הסעיף הרביעי, כולל. בבקשה.

הצבעה מס' 14

בעד סעיפים 4-1 – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 4-1 נתקבלו.

היו"ר ש' וייס:

11 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהחוק אושר בקריאה שנייה.

חברים, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה בקריאה שלישית ואחרונה; הצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון מס' 6), התשנ"ז–1997, בקריאה שלישית ואחרונה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 15

בעד החוק – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון מס' 6), התשנ"ז–1997, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

14 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון מס' 6), התשנ"ז–1997, אושרה והפכה לחוק, חברים יקרים. תודה רבה.

אנחנו עוברים להמשך סדר-היום, אולם לפני כן, הרשו לי לקרוא את הפנייה של חבר הכנסת בויס. אני מקבל את הערתך, ואני מקבל אותה כספורטאי.

חבר הכנסת בויס מעיר לי, שכאשר אושר חוק יום חינוך ארוך ולימודי העשרה, הערתי את ההערה: נראה איך זה יתבצע. אני מוכרח לומר לך, שאני מקבל את ההערה, ואמרת זאת קצת בכאב, על רקע ניסיון העבר. גם בתקופה שהייתי יושב-ראש הכנסת וגם לפני כן העברנו חוקים כאלה. בסוף באו ממשלות – ואגב, לא רק מן הצד הזה, אלא מכל הצדדים – ועשו משהו, איזו הוראת שעה, זאת אומרת "אל מנחתו של המחוקק לא שעה", כמו מנחתו של קין. בוא נסכם ששינוי מתפללים שהחוק יתגשם. אנחנו מברכים עוד הפעם את חבר הכנסת שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני, האם מותר לי להגיד מלה אחת?

היו"ר ש' וייס:

בוודאי.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני, שכחתי לברך את הצוות שעבד אתנו בוועדה על החוק הזה, לא יום, יומיים או שנה – שנתיים. אני מברך את היועץ המשפטי של ועדת החינוך, מר משה בוטון, שעבד אתי על החוק הזה מאז תחילת מאבקי בעניין – כמעט עשר שנים. אני מברך אותו. אני שמח שהוא נוכח פה היום בדיון וראה שהכנסת מאשרת את החוק כמעט פה-אחד.

היו"ר ש' וייס:

אני מצטרף בלב שלם, ולמשה בוטון – בארבעה לבבות. הלוואי שנזכה לראות את הפירות, בלי קשר לאופוזיציה, קואליציה; מה עוד שהתמיכה כאן היתה מקיר לקיר.

הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון מס' 2) (הוראת שעה), התשנ"ז–1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

נעבור להצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון מס' 2) (הוראת שעה), התשנ"ז–1997. יציג את החוק חבר הכנסת רביץ. בסוף נכריז היום על יום רביץ. בבקשה, כבודו.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להציג בפניכם את הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון מס' 2) (הוראת שעה), התשנ"ז–1997.

הצעת החוק המונחת לפניכם לקריאה שנייה ולקריאה שלישית היא פרי יוזמתו הברוכה של חבר הכנסת משה גפני. ההצעה באה לפתור בעיה כאובה של אנשים שנותרו ללא קורת-גג עקב העובדה שרכשו דירות מקבלנים שפשטו את הרגל.

על-פי המצב החוקי הקיים, אנשים מסוג זה נחשבים לבעלי דיור, ולכן אינם זכאים לקבלת משכנתאות או סיוע, אף שבפועל לא רק שאין להם דירה, אלא הם נאלצים לשלם סכומים נכבדים לפירעון ההלוואה שלקחו על דירה שלא יקבלו לעולם.

לפי הצעת החוק, מי שקיבל הלוואה לדיור יהיה בכל זאת זכאי להלוואה נוספת אם הקבלן הוכרז כפושט רגל ונתקיימו תנאים נוספים המפורטים בחוק.

בשלב הדיונים להכנת הצעת החוק לקריאה שנייה ושלישית הרחיבה ועדת הכספים את תחולת ההסדר גם לגבי המקרים שבהם הדירה נרכשה באמצעות עמותה שהתקשרה עם קבלן או המליצה לרוכש על קבלן והוא פשט את הרגל.

יצוין כי ההרחבה לא תחול על מי שהיה חבר בוועד העמותה או שמילא תפקיד ניהולי בעמותה, והוא לא יהיה זכאי להלוואה נוספת גם אם מתקיימים לגביו התנאים האחרים.

עוד יצוין, כי הוועדה החליטה להגביל את ההסדר לתקופה של שנתיים, עד 1 באפריל 1999, אולם הוענקה סמכות לשר האוצר, באישור ועדת הכספים, להאריך את התקופה עד 1 באפריל 2001.

חברי הכנסת, אני מבקש לתמוך בהצעת החוק ולהצביע בעדה לפי הנוסח שהוצע על-ידי הוועדה.

אדוני היושב-ראש, יש הסתייגויות, אשר בחלקן הן הסתייגויות לצורך חיזוק החוק וחלקן אולי אחרות. אני מבקש להצביע בעד הצעת הוועדה ולהסיר את ההסתייגויות, אם בעלי ההסתייגויות לא יסירו אותן בעצמם. תודה, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת רביץ, יושב-ראש ועדת הכספים.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי אינה אתנו כאן. גם חבר הכנסת שוחט אינו אתנו. חבר הכנסת נסים דהן, יש לך הסתייגות אחת. יש לך חמש דקות להנמקה. אחריו – חבר הכנסת שלום שמחון, אם הוא יהיה כאן. אם לא – נעבור להצבעה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת, עד שחבר הכנסת דהן יגיע אלינו. בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת הצעת חוק הערבות (תיקון מס' 2), התשנ"ז-1997, שהחזירה ועדת החוקה, חוק ומשפט לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לסגנית מזכיר הכנסת, הגברת שושנה כרם.

הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון מס' 2) (הוראת שעה), התשנ"ז-1997 (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דהן, בבקשה.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הצעת החוק הנדונה בפנינו היא הצעת חוק נכונה, מועילה, והיא בזמנה. ברכות ליוזם. אני מאוד מקווה שהצעת החוק הזאת תתקבל בדקות הקרובות. חבר הכנסת ידידי הרב גפני, ברכות על היוזמה הברוכה.

הצעת החוק הנ"ל באה לפתור בעיה כאובה בציבוריות הישראלית. קודם שהיה חוק מכר דירות, שחייב את הקבלנים לתת ערבויות מתאימות למי שקנה דירות אצל כל קבלן, היה מצב – וזה נסחב כבר שנים מספר ללא פתרון, עד ליוזמתו הברוכה של חבר הכנסת גפני – שאנשים משכו משכנתה, שילמו משכנתה כל חודש, את הכסף קיבל הקבלן – ודירה אין להם. הם הלכו למשרד השיכון ואמרו: אין לנו דירה, תנו לנו הלוואה. אמרו להם: אתם נקראים בעלי דירה. על הנייר הם בעלי דירה, אבל בפועל אין להם כלום; ולא רק שאין להם כלום, אלא גם כספים שהם שילמו לקבלן חוץ מהמשכנתה, לא בטוח שהם יראו אותם פעם, או שהם יקבלו אותם פעם.

יש אוכלוסייה, אומנם מאוד מצומצמת – אילו זו היתה תופעה רחבה, היו פותרים את הבעיה בדרך אחרת. אבל כיוון שזו אוכלוסייה מאוד מצומצמת, האוצר התעלם במשך כחמש שנים, מאז נתגלתה התופעה הזאת, ולא מצא להם פתרון, לא רצה או לא גילה נכונות מתאימה לפתרון.

לכן, הצעת החוק הזאת באה לפתור את הבעיה הזאת. מצד אחד, אותו זוג צעיר, שבינתיים הוא כבר משפחה ברוכת ילדים, יוכל לקבל משכנתה נוספת; מובן שבתנאי שהיום הוא זכאי, שהזכאות שלו לא פסקה, ושאינן לו אפשרות אחרת להגיע לדירה ללא אותה משכנתה והלוואה לדיור שהוא יקבל מהמשלה.

אולם אני ביקשתי לתקן באותה הזדמנות עוד רעה חולה, שלא קשורה לקבלנים, אלא היא קשורה לעניין של מוכר מרצון לקונה מרצון. אדם שקונה דירה מיד שנייה הולך למשך משכנתה, והדירה צריכה להיות רשומה על שמו, כי אי-אפשר לקבל משכנתה לפני שעושים שעבוד לטובת אותו קונה. הדירה תהיה משועבדת לטובת הבנק על שם הקונה. בפועל הוא לא יקבל את הדירה. המוכר ימשיך לגור בדירה. הנושא הזה יגיע לבית-המשפט, השופט ישאיר את מוכר הדירה בדירתו, כיוון שאין לו לאן ללכת. זה שקנה את הדירה משך משכנתה, בפועל הוא לא יגור בדירה והוא ימשיך להתדיין בדיונים משפטיים שיימשכו שנים. כמו שאנחנו יודעים, דיונים אזרחיים הם לא עבירה פלילית, אלא עבירה אזרחית, והדיון הוא אזרחי. במצב כזה המשפט עלול להתנהל שנים, כשבעל הדירה, שמכר את הדירה, ממשיך לגור בדירתו, ואילו הקונה, שמשלם משכנתה, לא מקבל את הדירה וממשיך לשלם שכר דירה וכן את המשכנתה, עד שהדיונים המשפטיים יסתיימו. לא תמיד הדיונים המשפטיים מסתיימים לטובת הקונה. בהרבה מקרים קורה שהמוכר זוכה בדין והקונה מפסיד גם את המשכנתה וגם את הדירה. את הנושא הזה אני מבקש לתקן באותה הזדמנות.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

למה?

נסים דהן (ש"ס):

למה? כי בית-המשפט אומר: היתה פה בעיה עם המכירה; המוכר לא היה ער מספיק לתנאי המכירה. המכירה מתבטלת. את המשכנתה אי-אפשר להחזיר, כי למוכר אין כסף. את הדירה אי-אפשר למכור, כי אי-אפשר לזרוק אותו לרחוב. זה החוק במדינת ישראל.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אני רוצה להבין: המוכר קיבל כסף?

נסים דהן (ש"ס):

המוכר קיבל כסף ולא פינה את הדירה. כן. הוא הולך לבית-המשפט ואומר: הייתי שיכור כשחתמתי, או שהילדים שלו ואומרים: הוא היה בכלל סנילי כשהוא חתם.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

מה אתה מציע לעשות?

נסים דהן (ש"ס):

אני מציע שאותו קונה יקבל בינתיים עוד משכנתה לקנות דירה אחרת.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אולי צריך לחייב – – –

נסים דהן (ש"ס):

אי-אפשר. בית-המשפט כבר פסק שאי-אפשר להוציא אותו. יש מקרים כאלה, אדוני, שבהם בית-המשפט קובע שהמכירה לא היתה מכירה של מוכר מרצון לקונה מרצון, והמוכר נשאר בדירה שלו. המוכר קיבל את הכסף ובזבז על עראק וקוניאק, והוא לא יכול לתת את הדירה, כי אי-אפשר להוציא לרחוב. הקונה לא יקבל דירה והוא ימשיך לשלם משכנתה. זה קורה. לא פעם ולא פעמיים נתקבלו בבית-המשפט פסקים כאלה, שלא נתנו את הדירות. אם זו דירה גדולה שאפשר למכור אותה ולקנות דירה קטנה למוכר – עושים את זה, אבל בדירות רגילות של משרד השיכון, של שניים-שלושה חדרים – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דהן, נדמה לי שתפסנו את הפרינציפ.

נסים דהן (ש"ס):

חבר הכנסת בן-מנחם שאל ולכן עניתי לו.

היו"ר ש' וייס:

זמנך תם. עוד דקה, לטובת השיכור השני.

נסים דהן (ש"ס):

עוד הסתייגות. בחוק המקורי כתוב: בתנאי שהוא הפסיד 50% מהסכום ששולם למוכר. אם, לדוגמה, הוא שילם למוכר 100 שקלים, זה בתנאי שהוא הפסיד 50%, שהם 50 שקל. ביקשתי לקבוע בהסתייגותי, שכל התנאים יהיו רק ביחס למשכנתה. מה הוא שילם למוכר וכמה הוא הפסיד אצל המוכר – זה לא מעניין אף אחד. אותנו מעניין שב-50% מהמשכנתה שהוא קיבל הוא לא יכול להשתמש יותר, כיוון שהוא שילם אותה למוכר והמוכר לא נתן לו כלום תמורת זה. אם הוא שילם עוד כספים מעבר לזה – חשבתי להוציא את זה מן החוק.

מראש אני אומר, כי שמעתי שהאוצר התנה תנאי בל יעבור: אם ההסתייגות שלי תתקבל, הוא מבקש למשוך את החוק בחזרה. אני מצטער שזו עמדת האוצר, אבל תפסת מרובה לא תפסת, תפסת מועט תפסת. אני מעדיף שהחוק יתקבל בלי ההסתייגות שלי, ואני אמצא את ההזדמנות לתקן את החוק בצורה כזאת, שגם ניזוקים אחרים יוכלו לקבל סיוע מן המדינה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת דהן.

חברי הכנסת, נדמה לי שמסתייגים נוספים לא נמצאים אתנו באולם. לכן נעבור להצבעה, וכשנגיע לסעיף המתאים נצביע על ההסתייגות של חבר הכנסת דהן.

נסים דהן (ש"ס):

משכתי את ההסתייגות.

היו"ר ש' וייס:

משכתי? זו היתה דקלרציה. אין הסתייגויות.

רבותי, נא לשבת. עוברים להצבעה על חוק הלוואות לדיור (תיקון מס' 2) (הוראת שעה), התשנ"ז – 1997. אין הסתייגויות. לפיכך, כהצעת הוועדה, מן הסעיף הראשון כל סעיפי החוק, שני סעיפים, והיתר סעיפי משנה, כמובן גם שם החוק. סעיפים 1 ו-2, הצבעה בקריאה שנייה, כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 16

בעד סעיפים 1-2 – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 1-2 נתקבלו.

היו"ר ש' וייס:

13 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש להוסיף את קולי.

היו"ר ש' וייס:

תיכף נסדר את זה. אני קובע שהחוק אושר בקריאה שנייה. אני ממליץ לחבר הכנסת פיני בדש להצביע בקריאה השלישית ועל-ידי כך הוא יוסיף את החותם שלו לחקיקה הזאת.

אנחנו עוברים עכשיו לקריאה שלישית – חוק הלוואות לדיור (תיקון מס' 2) (הוראת שעה), התשנ"ז–1997, כפי שאושר בקריאה שנייה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 17

בעד החוק – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק הלוואות לדיור (תיקון מס' 2) (הוראת שעה), התשנ"ז–1997, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

14 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שחוק הלוואות לדיור (תיקון מס' 2) (הוראת שעה), התשנ"ז-1997, אושר.

חבר הכנסת גפני, אתה רוצה לומר "מי שבירך"? בבקשה, בתור יזם. כל מי שיזכה עכשיו לדיור בזכותך יוכלו לומר עליו "איש תחת גפני".

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להודות לוועדת הכספים ולעומד בראשה, חבר הכנסת הרב אברהם רביץ, שיחד עשו עבודה טובה ויסודית בין הקריאה המוקדמת לבין הקריאה הראשונה, ובין הקריאה הראשונה לבין הקריאה השנייה והשלישית.

אני רוצה להודות ליועצת המשפטית של הוועדה, הגברת אנה שניידר, ליועץ המשפטי של משרד המשפטים, לנציגי משרד השיכון, לנציגי משרד האוצר. החוק הזה בא לתקן עוול שהתמשך על פני שנים אחדות לגבי כאלה שנשארו ללא קורת-גג, מה גם שהם צריכים לשלם משכנתה, הם אינם זכאים לשכר דירה.

אחרון אחרון חביב – אני מודה לחברי הכנסת שאישרו את הצעת החוק הזאת פה-אחד. זה כבוד לכנסת. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת גפני.

הצעת חוק שיחותי הובלה, התשנ"ז-1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להמשך סדר-היום: הצעת חוק שיחותי הובלה, התשנ"ז-1997, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציגנה יושב-ראש ועדת הכלכלה לשעבר, באינרציה, בשם הוועדה, חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

אלי גולדשמידט (בשם ועדת הכלכלה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מכובדי שר התחבורה, אני מתכבד להביא בפני הכנסת לקריאה שנייה ושלישית את הצעת חוק שירותי הובלה, ואומר כמה מלים על ההיסטוריה שלה.

השם הפורמלי של החוק הוא הצעת חוק שירותי הובלה. אנחנו יודעים שיש חוקים שעם הזמן השתרשו בז'רגון המקצועי בשמות אחרים, למשל חוק-כנוביץ. אני מציע לכנסת לקרוא לחוק הזה חוק-בדש; לא לכנסת, הכנסת לא יכולה לקרוא – –

היו"ר ש' וייס:

תזכיר לקהל מה זה חוק-כנוביץ.

אלי גולדשמידט (בשם ועדת הכלכלה):

זה בעניין מניעת רעש, זיהום אוויר וכדומה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת כנוביץ היה בזמנו מהמפלגה הפרוגרסיבית, רופא.

אלי גולדשמידט (בשם ועדת הכלכלה):

חבר הכנסת בדש, אני מקווה ששמך יהיה שגור בפי אלה שתייחסו אל החוק הזה והם יגידו: זה חוק-בדש, מפני שהחוק הזה ניזום על-ידי חבר הכנסת בדש עוד בכנסת הקודמת. אני עוד זוכר את הישיבה הלילית, והיה לי אז הכבוד לעזור לך בהעברת החוק בקריאה ראשונה. כשאני הגעתי לוועדת הכלכלה ראיתי את החוק כחוק חשוב מאוד, והחלנו עליו רציפות. אז התכבדה הממשלה וצירפה הצעת חוק משלה בעניין זה. בסופו של דבר, הדיון היה מאוחד; ההצעה שלך, חבר הכנסת בדש, והצעת הממשלה אוחדו בו יחד. אני מציע לא לקרוא לזה חוק ממשלה אלא לקרוא לזה חוק-בדש, כיוון שאתה דחפת ועשית עבודה מצוינת בעניין.

כמה מלים על הרקע של החוק. בכנסת הזאת, במסגרת ועדת הכלכלה, עסקנו במספר לא קטן של חוקים שעניינם המלחמה בתאונות הדרכים. בשבוע שעבר העברנו כאן, בשעה טובה, את חוק המאבק הלאומי בתאונות הדרכים, שהקים את הרשות למלחמה בתאונות הדרכים. לפני כן העברנו הצעת חוק שעניינה השבתת רכב שנושא מטען כבד, והיו חוקים נוספים, תיקונים לפקודת התעבורה וכדומה. היום אנחנו באים לדון בהיבט משמעותי של המלחמה בתאונות הדרכים, והוא נושא הרכב הכבד.

אני רוצה קודם למסור לכנסת נתונים אחדים לגבי הרכב הכבד. המשאיות הכבדות – או הרכב הכבד המוביל – שלגביהן מוצע להחיל את החוק, דהיינו כלי רכב מסחריים מעל 10 טונות – אלה מהווים 1.7% מכלל כלי הרכב במדינה; אני מעגל, כ-26,000 כלי רכב מתוך 1.5 מיליון בסוף 1996. למרות זאת, מעורבותם של כלי הרכב הכבדים בתאונות, בעיקר בתאונות הקטלניות, גבוהה ביותר.

בשנת 1996 הם היו מעורבים בכ-1,445 תאונות עם נפגעים, מתוך כ-25,700 תאונות עם נפגעים, שהן 5.6%. זאת אומרת, שיעור המעורבות של כלי הרכב הכבדים בתאונות דרכים, ובתאונות דרכים קטלניות, הוא בין פי שלושה לפי ארבעה משיעורם בכלל כלי הרכב במדינת ישראל. בתחשיב לפי מיליון ק"מ נסיעה, היתה מעורבותם 1.09 תאונות למיליון ק"מ, לעומת הממוצע הארצי של 0.83 תאונות למיליון ק"מ, וזה הרבה יותר מאשר החלק שלהם באוכלוסיית כלי הרכב, דהיינו הסיכון הוא פי 1.3 לעומת הממוצע הכולל.

בתאונות הקטלניות המעורבות בולטת במיוחד. המשאיות הכבדות היו מעורבות ב-87 תאונות קטלניות, מתוך 461 תאונות קטלניות, דהיינו ב-18.9%, שהם פי 11.1 מחלקן היחסי בצי הרכב. גם בתחשיב לפי ק"מ נסיעה אנו מוצאים מעורבות גבוהה של כלי הרכב הכבדים: 6.6 תאונות קטלניות לכל 100 מיליון ק"מ נסיעה, לעומת 1.5 בממוצע לכלל הרכב, דהיינו מעורבות שהיא בשיעור של פי 4.4 גבוהה יותר.

המסקנה הברורה שעולה מהנתונים האלה היא, שהמעורבות של כלי הרכב הכבדים, וה"תרומה" שלהם, תרומה מאוד שלילית כמובן, לשיעור הנפגעים, לשיעור ההרוגים בתאונות הדרכים, הרבה הרבה יותר גדולה מחלקם המספרי בצי הרכב הכללי.

כפי שאמרתי, העניין הזה הדליק נורה אדומה אצל חבר הכנסת פני בדש עוד בשלהי הכנסת הקודמת. אנחנו ידענו אז על מקרים נוראיים, למשל של נהג רכב מסחרי שנרדם בירידה לסדום, נדמה לי, וכתוצאה מזה היו הרבה מאוד הרוגים. היתה תאונה קטלנית קשה מאוד. אנחנו שמענו הרבה מאוד על נהגי רכב כבד שנוסעים הרבה יותר שעות ממה שמותר להם, וכתוצאה מכך העירנות שלהם יורדת.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

גם נהגי אוטובוסים. נהגי משאיות ואוטובוסים.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכלכלה):

כן, אני מדבר גם על אוטובוסים. כל רכב כבד. ההגדרה היא 10 טונות ומעלה. שמענו על הובלת מטענים עודפים, דבר שמערער את יציבות כלי הרכב, ובעת החלקה, חס ושלום, או בעת אירוע חריג בכביש, העניין הרבה יותר חמור.

כל הדברים האלה בעצם גילו, שכל התחום של כלי הרכב הכבדים, או רובו, הוא תחום פרוץ, לא מוסדר, אין רשיון שמסדיר את הדברים. הנושא של קציני הבטיחות, שהוא אחד הגורמים החשובים ביותר להבטחת נסיעה תקינה, ללא תקלות וללא תאונות, גם הוא פרוץ. מובן שבחברות המוסדרות, בחברות התחבורה הציבורית, הדברים יותר מתוקנים. אבל ככל שיורדים לרמה של כלי רכב בודד, של חברות פחות מוסדרות, הדבר פרוץ לחלוטין.

אני לא אשכח תמונה אחת. לפני חודשים מספר היה סיור של ועדת הכלכלה בלשכת התנועה של משטרת ישראל, והצטרפנו לאחת הניידות, שעצרה סמיטריילר ענק בכביש. כשעמדנו ליד הסמיטריילר ראינו את הצמיג שלו, ראינו את הגלגל כולו שחוק, שכמעט לא היה חיכוך בינו לבין הכביש. רק לחשוב שמפלצת כזאת מחליקה ומידרדרת ופוגעת ברכב פרטי שבא מולה ומוחצת אותו באופן מוחלט, זה דבר נורא ואיום.

המטרה של הצעת החוק היא להסדיר את כל נושא הטיפול ברכב הכבד. מייד אומר את העקרונות הבסיסיים של החוק. אני רק רוצה להגיד איפה יש לנו מחלוקת עם משרד התחבורה. אני משוכנע, שזו איננה מחלוקת עניינית, אלא יותר מחלוקת מחמת מציאות בעייתית, והיא מחלוקת לגיטימית.

אנחנו מציעים להכליל ולהכניס תחת הפיקוח של החוק הזה את כל כלי הרכב המסחריים שמשקלם מעל 10 טונות. אני רוצה לומר, שלגבי כלי רכב מסחריים שנושאים חומרים מסוכנים, שזה ענף ייחודי בתוך העניין הזה, אין הגבלת משקל, וזה גם מוסכם על משרד התחבורה. אבל כשמדובר ברכב כבד, שנושא מטענים שאינם מטענים מסוכנים על-פי הגדרתם, אנחנו מציעים שהחוק יחול מ-10 טונות ומעלה. משרד התחבורה הציע לעשות את זה מ-15 טונות ומעלה. אני מניח שהשר ינמק את הסתייגותו בעניין הזה. אני לא אעשה את העבודה במקומו. אני רק מציע לדבוק בעניין של 10 טונות ומעלה – ולא 15 טונות ומעלה. ברגע שנקבע את הרצפה ל-15 טונות ומעלה, מאות ואולי אלפי כלי רכב מסחריים לא יכללו בחוק.

אני יודע שזה מכביד על משרד התחבורה מבחינת הפיקוח, ואני יודע שיש לו בעיה של תקנים, יש לו בעיה של אמצעים ויש לו בעיה של תקציב. אני תובע ממשרד התחבורה ואני תובע מאתנו, מחברי הכנסת שמקדישים את עתותיהם למלחמה בתאונות הדרכים, לדאוג שיהיו תקציבים למשרד התחבורה כדי שהוא יוכל לטפל גם בכלי רכב ששוקלים יותר מ-10 טונות.

לכן, ועדת הכלכלה מציעה, שההסתייגות הזאת לא תתקבל, ושהחוק יחול על כל כלי רכב שמשקלו 10 טונות ומעלה.

אינני רוצה להאריך ואינני רוצה לתפוס את הבמה. אני יכול לדבר עוד דקות ארוכות על החוק. אומר בקצרה רק שני דברים נוספים שיש בחוק.

החוק מסדיר את כל הנושא של רשיון המוביל. באמצעות רשיון המוביל יש פיקוח הן בנושא של ההשתלמות של הנהג, הן בנושא של מצב בריאותו, וכמובן בנושא של דרך הטיפול שלו או דרך השימוש שלו ברכב. והוא כמובן מטיל אחריות רבה מאוד על בעל הרשיון, שהוא בעצם בעל חברת ההובלה. אני חושב שהעובדה שכל כלי הרכב האלה יהיו מוסדרים ויהיו תחת פיקוח ויפעלו באמצעות רשיונות תגרום לכך שהם יקפידו הרבה יותר על החוק.

דבר שני, שהוא יותר היבט צרכני של החוק, פחות היבט בטיחותי, הוא החובה לשאת שטר מטען. כשם שבכל כלי שיט שיוצא לדרכו יש שטר מטען, גם בכלי רכב כזה יהיה שטר מטען. שטר המטען יכול את כל הפרטים כפי שייקבעו בתקנות שיתקין שר התחבורה. אני מניח שבין היתר הוא יכול את הנושא של סוג המטען, משקלו, יעדו וכדומה.

אני מבקש מחברי הכנסת לקבל את החוק. אני מבקש מחברי הכנסת שלא לקבל את ההסתייגויות. אני עדיין מבקש משר התחבורה שיוותר על ההסתייגות שלו, אבל זו זכותו, כמובן. ואני משוכנע, שעם קבלת החוק, התרומה של הכנסת למלחמה בתאונות הדרכים תהיה משמעותית.

בהזדמנות זו אני רוצה להודות לצוות של ועדת הכלכלה, שעסק יחד אתנו בניסוח החוק – לגברת אתי בנדלר, היועצת המשפטית של הוועדה, לגברת לאה ורון, מנהלת הוועדה, לעדית חנוכה ולשוש חזקיהו מהוועדה, וכמובן לשר התחבורה ולצוותו על העבודה המשותפת המאוד-פרודוקטיבית. ומירב התודות והברכות מגיעות כמובן ליוזם החוק, חברי מעומר, חבר הכנסת פני בדש, שהוא מומחה בתחבורה, הוא יודע גם להטיס מטוסים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת אלי גולדשמידט. רשות הדיבור לחבר הכנסת פני בדש. חברי הכנסת, אני פונה אליכם, אנא קצרו. יש לנו עוד כ-20 חוקים היום. גם הזמנו את ההנהגה של ציבור הגמלאים, ואינני רוצה להתיש אותם יותר מדי. יש גבול ליכולת ההמתנה שלהם. אז אני מאוד אודה אם ננהג בקיצור.

חבר הכנסת בדש, בבקשה.

פני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, לא אחזור על מהות החוק, כי חבר הכנסת גולדשמידט, יושב-ראש הוועדה, בעצם אמר הכול. אגיד רק שעבדנו על החוק הזה למעלה משנתיים וחצי, וזה בא כתוצאה מתאונת דרכים קטלנית שהיתה בכניסה לעומר, שהיו מעורבות בה שתי משאיות שהתנגשו חזיתית; במשך שעתיים לא יכולנו לצאת מהיישוב. אז ראיתי מה זו עוצמה של התנגשות בין שתי משאיות. זה כמו שני טנקים שמתנגשים. ואז הגשתי הצעה דחופה לסדר-היום. ככל שלמדתי את הנושא הבנתי את גודל הבעיה, את גודל חוסר האכיפה ואת גודל ההפקרות ששררה בענף התובלה.

אדוני השר, אני חושב, שאם לא תהיה אכיפה של החוק הזה, אנחנו מחטיאים את המטרה המרכזית. החוק הזה אמור, באכיפה נכונה, לצמצם את מספר התאונות הקטלניות, ששיעור המשאיות בהן הוא גבוה ביותר, כפי שאמר חבר הכנסת גולדשמידט. הוא אמור לצמצם אותו בצורה משמעותית ולחסוך הרבה מאוד חיי אדם.

העבודה על החוק הזה היתה ממושכת. נפגשתי עם יותר מ-400-500 נהגים ועם נציגי הרבה מאוד חברות תובלה. ואני רוצה להודות לנהגים, להרבה מאוד איגודי נהגים, שהגיעו לכאן בזמנם החופשי

ודחפו את החוק. כמו-כן אני רוצה להודות לחברות התובלה ולאגוד המובילים. כולם הלכו יחד בעניין הזה. כולם הבינו שיש בעיה קשה וראו את הצורך באכיפה מסודרת ובחוק מסודר בתחום הזה, ואת הצורך לרדת מכל נושא ה"חאפרים" שהיה בתחום הזה.

יש סעיף אחד מהחוק המקורי שלי, שבסופו של דבר לא נכנס לחוק הזה. היתה התלבטות קשה לגביו וסוכם עם יושב-ראש הוועדה, שהחוק הזה ירוץ בשטח, נראה איך הוא מתבצע מבחינת האכיפה, ואם נראה צורך להוסיף אכיפה, אביא את זה כתוספת לחוק. מדובר באחריות המשלח, כמו בארצות-הברית. זה לא מופיע בחוק הזה, המוגמר, אבל בארצות-הברית יש אחריות גם למשלח. מי שמשלח צריך לדאוג שלא יהיה עומס יתר על המשאית. אני חשבת, שצריך להחיל את זה גם בארץ, לפחות על הגופים הממשלתיים או הגופים הגדולים המבוקרים, ופה התחיל הוויכוח מה קורה אם בן-אדם עובר דירה, אם גם הוא אחראי לעומס או לסחורה שעוברת בהעברת הדירה. אני חושב, שרשות הנמלים, ששם ביקרנו ועשינו מעקב, שהיא חברה ממשלתית, לא יכולה להעמיס שני קונטיינרים של 30 טונות על משאית של 20 טונות. אם רשות הנמלים היתה מפקחת והיתה לה מחויבות, או היתה עליה אכיפה על-פי חוק שלא להעמיס שני קונטיינרים של 30 טונות על משאית של 20 טונות, היינו מקטינים את הבעיה. כך גם לגבי מע"צ או כל מיני חברות ממשלתיות.

היו"ר ש' וייס:

כיום וכמי שחבר הכנסת גולדשמידט העניק לחוק את שמו, ובצדק, יש לך שלוש דקות, קיבלת תוספת דקה, אבל אתה כבר מדבר שבע דקות.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אני כבר מסיים.

אני רוצה לדבר על עוד סעיף, שהוסף בעקבות בקשה של משרד הביטחון. הסעיף הזה היה חשוב כתוספת, הוא התקבל ואין לגביו הסתייגויות.

אני רוצה להזכיר את ההסתייגות שעליה דיבר חבר הכנסת גולדשמידט, ההסתייגות של הממשלה. אני מבקש שלא לקבל את ההסתייגות הזאת ולהישאר במסגרת החוק המקורי, של 10 טונות, כי שיעור נכבד מאוד – מעל 60% – של משאיות נכנס במרווח הזה שבין 10 טונות ל-15 טונות. נכון שיש יותר קושי באכיפה, אבל אני חושב שחשוב מאוד להגדיר מ-10 טונות ומעלה, כי חלק לא קטן מתאונות הדרכים נמצא גם בתחום של 10 טונות עד 15 טונות, וחלק גדול מאוד מהמשאיות שלא מאוגדות, אדוני השר, ולא מאורגנות בחברות תובלה מסודרות נמצאות בתחום הזה.

אני רוצה להודות לחבר הכנסת אלי גולדשמידט, שהריץ את החוק בוועדה. אני רוצה להודות גם לשר הנוכחי, שעזר לנו מאוד, וגם לשר הקודם, ישראל קיסר, שעשה מאמצים רבים להעביר את הצעת החוק בקריאה ראשונה, כדי להחיל עליה את דין הרציפות, כי הוא ראה בזה חשיבות, וכמובן לאיגוד המובילים ולנהגים למיניהם שתרמו לסיום חקיקת החוק. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת בדש, היזם.

ועכשיו נעבור להסתייגויות. חבר הכנסת אברהם פורז. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אדוני שר התחבורה, ההסתייגות שלך.

עמיר פרץ (העבודה):

יש הסתייגות של שר התחבורה?

היו"ר ש' וייס:

כן, מקובל שלממשלה יש הסתייגויות בהצעות חוק פרטיות.

עמיר פרץ (העבודה):

כן?

היו"ר ש' וייס:

ודאי.

עמיר פרץ (העבודה):

למה הממשלה צריכה לבייש את עצמה וליפול פה? אולי השר יסיר את ההסתייגות. אנחנו לא רוצים לפגוע כך בממשלה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר התחבורה, בבקשה.

שר התחבורה י' לוי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ראשית אני רוצה לברך את חבר הכנסת בדש על דבקונו במטרה ועל כך שהיום אנחנו זוכים להביא את הצעת החוק בקריאה שנייה ושלישית. מיותר לומר שהמשרד שלנו מאוד שמח על ההצעה, גם מציע ההצעה, ואני חושב שאנחנו מביאים פה פרי של שתי הצעות יחד. אני מסכים שהחוק ייקרא חוק-בדש. אין שום בעיה, זה בסדר גמור, הוא היוזם, הוא הדוחף, וודאי שנתמך בחוק.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת בדש, לפני שאני מנמק את הסתייגותי, שבסעיפים 19 ו-20 יש אחריות משלח. אנחנו הכנסנו את אחריות המשלח, אנחנו עומדים על כך שתהיה אחריות משלח, והיא כבר קיימת בשני הסעיפים. עיין בסעיפים 19 ו-20 – גם אחריות מנהלים וגם אחריות משלח, ולכן לא יהיה צורך בתיקון נוסף.

היו"ר ש' וייס:

המשלח זה בעל הרכב או בעל החברה?

שר התחבורה י' לוי:

בעל החברה, דירקטורים בחברה ומי שנותן את רשיון המוביל, כלומר את רשיון הסחורה.

היו"ר ש' וייס:

ואם זה אדם פרטי שבאמת מעמיס את רהיטיו, הוא המשלח?

שר התחבורה י' לוי:

הוא המשלח, אולי הוא גם הנהג, אולי הוא גם – – –

היו"ר ש' וייס:

אפשר לצפות מאדם פרטי שישקול את הרהיטים שלו וידע מה העומס?

שר התחבורה י' לוי:

בזה החוק עוסק ואת זה אני רוצה להסביר בהסתייגות, את ההבדל בין רכב מאורגן בחברה לבין רכב פרטי. זה בדיוק העניין.

לפני שאתחיל לנמק את ההסתייגות אני רוצה לומר, שההיערכות לביצוע החוק, לפי עבודה שעשינו במשרד, תאריך בערך תשעה חודשים. רישום, מחשוב, העסקת אנשים, הקמת אגף מפקחים, הוספת קציני תעבורה – כל העבודה, מרגע שמתקבל החוק ועד שנוכל להפעיל אותו במלוא ההיקף שלו, אם ההסתייגות שלי תתקבל, מדובר בתשעה חודשים. אם לא, מדובר כמובן בהרבה יותר.

אבל אני רוצה להסביר, אדוני היושב-ראש, מדוע אני מבקש מהכנסת לאשר את ההסתייגות. אנחנו מבקשים להחיל את החוק הזה על רכבים מ-15 טונות ומעלה ולא מ-10 טונות ומעלה.

דבר ראשון, אדוני היושב-ראש, הרכבים שמשקלם בין 10 טונות ל-15 טונות הם רבים, אבל שיעור התאונות שבהן הם מעורבים נמוך. רוב הדוגמאות שהובאו כאן של התאונות הקטלניות, של המשאיות המובילות משא במשקל שמעבר למותר, של הלא-זהירים, של העובדים קשה – כל המשאיות האלה הן משאיות מ-15 טונות ומעלה. ברכבים בין 10 טונות ל-15 טונות חברות ההובלה כמעט שלא משתמשות, ועובדה זו מתבטאת גם במספר כלי הרכב האלה שיש בארץ. מ-15 טונות ומעלה יש 18,000 משאיות, כמעט 20,000. בין 10 טונות ל-15 טונות יש פחות מ-5,000. יש לי רישום, הרי אגף הרישוי אצלנו, רישוי הרכב אצלנו. חבר הכנסת בדש, אני מצטער, אבל את הנתונים הוצאתי היום מן המחשב וכל הנתונים נמצאים אצלנו במשרד. כלומר, מה שאתם מבקשים זה שמשרד התחבורה ילך וירדוף אחרי 5,000 אנשים בעלי רכב, שכמעט כולם בעלי רכב פרטיים, מכיוון שחברות קונות משאיות גדולות. 15 טונות – זה לא משאית כל כך גדולה, אבל אתם רוצים שנתחיל לחפש אחרי המשאיות הקטנות, נתחיל לעשות עליהן פיקוח, נתחיל להביא להן קציני תעבורה, קציני בטיחות. הדבר הזה הוא בלתי אפשרי.

אני מודיע כאן לכנסת, שכדי להפעיל את החוק מ-10 טונות ומעלה אני זקוק לתוספת של כ-25 מיליון בתקציב, ואם לא יהיה לי, לא נעשה את זה, כי לא יהיה לנו כסף. כלומר, אם יבואו ויגידו: אין לך תקציב נוסף, אני אפעיל את החוק מ-15 טונות ומעלה, ואתם תלכו לבג"ץ נגדי, אבל לא יהיה לי כסף לעשות את זה. פשוט, אני לא אקח פקחים, כאשר אני צריך להעסיק אותם למשאיות של 15 טונות, 20 טונות, 30 טונות, 36 טונות, שאלה הרצחניות ואלה הקטלניות, ואתחיל לרדוף אחרי המשאיות הקטנות. הדבר הזה לא הגיוני. אנחנו הולכים לעשות פה מהפך גדול, והשאלה היא אם הכנסת רוצה שנעשה את המהפך בצורה רצינית ונתקוף באמת את הרכב שהוא הגורם לתאונות הקטלניות, או שהכנסת רוצה שנתחיל לרדוף אחרי כל משאית קטנה ברחוב. או זה או זה.

אדוני היושב-ראש, שיעור התאונות פר 1,000 כלי רכב למשאיות מ-15 טונות ומעלה – נדמה לי שאמר את זה חבר הכנסת גולדשמידט – הוא 18%, או משהו כזה, ובמשאיות מ-16 טונות ומעלה השיעור הוא כ-16%. לגבי משאיות מ-10 טונות השיעור הוא כ-2%. אז איפה נשקיע את הכסף?

לכן, אדוני היושב-ראש, אני מבקש להעלות את הסתייגותי, ואני מבקש מהכנסת לקבל אותה, כדי שיהיה פשוט ריאלי לקיים את החוק ולבצע אותו. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר התחבורה.

חבר הכנסת פורז לא היה כשהזמנתי אותו לנמק את ההסתייגות. אפשר יהיה להצביע, אבל הוא לא יוכל לנמק. בסדר? או אולי אתה רוצה לנמק בקצרה?

אברהם פורז (מרצ):

לא.

היו"ר ש' וייס:

אתה עומד על כך שתהיה לך הסתייגות, נכון?

אברהם פורז (מרצ):

כן.

היו"ר ש' וייס:

חברים, בואו נעבור להצבעה. נא לשבת. אנחנו עוסקים עכשיו בהצעת חוק שירותי הובלה, התשנ"ז – 1997 – בעתיד, כנראה, חוק-בדש. נכון? בואו נכניס את זה כבר לפולקלור.

הסתייגויות לשם החוק אין. חבר הכנסת פורז ויתר. חברת הכנסת גוז'נסקי לא נמצאת כאן. לפיכך, נשארה לנו רק הסתייגות של שר התחבורה וחברי הכנסת שלום שמחון ויצחק וקנין, ועל כך אנחנו נצביע. רבותי, עוברים להצבעה.

לשם החוק וגם לסעיף 1 אין הסתייגויות. לסעיפים 3 עד 10 אין הסתייגויות. נצביע עכשיו על שם החוק וסעיף 1 כהצעת הוועדה בקריאה שנייה. ההצבעה החלה, ופה אין הסתייגויות.

בעד סעיף 1 – 27

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

אני מוסיף גם את קולך, חבר הכנסת וקנין.

27 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהסעיף אושר כהצעת הוועדה.

רבותי, לסעיף 2 יש הסתייגות של שר התחבורה ושל חברי הכנסת שלום שמחון ויצחק וקנין. מי תומך בהסתייגות של שר התחבורה ועמיתיו? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 19

בעד ההסתייגות של שר התחבורה וחברי הכנסת ש' שמחון וי' וקנין לסעיף 2 – 12

נגד – 13

נמנעים – אין

ההסתייגות של שר התחבורה וחברי הכנסת ש' שמחון וי' וקנין לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

12 תומכים, 13 מתנגדים, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

עכשיו נצביע על סעיף 2 כהצעת הוועדה, ובלי ההסתייגות, כי היא לא נתקבלה.

הצבעה מס' 20

בעד סעיף 2, כהצעת הוועדה – 26

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

26 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שסעיף 2 נתקבל כהצעה הוועדה.

לסעיפים 3 עד 10, ובעצם עד הסעיף האחרון, 31, כי המסתייגים לא כאן, אין הסתייגויות. אם כן, מסעיף 3 עד סעיף 31, והתוספות כולן כפי שמופיעות כאן, כהצעת הוועדה בקריאה שנייה. נא להצביע.

הצבעה מס' 21

בעד סעיפים 3-31 – 29

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 3-31 נתקבלו.

היו"ר ש' וייס:

29 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהחוק עבר בקריאה שנייה. מכיוון שלא נתקבלה שום הסתייגות, אי-אפשר למשוך אותו.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש למחוק – – של חבר הכנסת שלמה בן-עמי.

היו"ר ש' וייס:

אם כן, חבר הכנסת בן-עמי לא השתתף בהצבעה זו, אפילו לא דרך ידיו הטובות והאמונות והטהורות של חבר הכנסת אפי אושעיה. אם כן, מחקנו אותו.

אנחנו עוברים להצבעה על החוק בקריאה שלישית – הצעת חוק שירותי הובלה, התשנ"ז–1997.

הצבעה מס' 22

בעד החוק – 26

נגד – אין

נמנעים – 1

חוק שירותי הובלה, התשנ"ז–1997, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

26 תומכים, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני קובע שהצעת החוק אושרה בקריאה שלישית והפכה לחוק.

הצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון מס' 7), התשנ"ז–1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון מס' 7), התשנ"ז–1997, קריאה שנייה וקריאה שלישית. חבר הכנסת אלי גולדשמידט, בשם ועדת הכלכלה, בבקשה.

אלי גולדשמידט (בשם ועדת הכלכלה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר הפנים, קודם כול יש לי חוב לגבי החוק הקודם. אני מנצל את זה שכבר עליתי לכאן. אמרתי רשימת תודות ארוכה וכנראה הייתי ב"בלק אאוט". הייתי צריך להוסיף ברכות חמות לגברת גלוריה ויסמן ממשרד המשפטים.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

היועצת המשפטית.

אלי גולדשמידט (בשם ועדת הכלכלה):

היועצת המשפטית של הוועדה קיבלה את הברכות. ה"בלק אאוט" היה לא בקטע הזה. בכל אופן, אני מבקש להוסיף את תודותינו כחברי ועדת הכלכלה לגברת גלוריה ויסמן, שעבדה קשה מאוד יחד עם הגברת אתי בנדלר על ניסוח החוק.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו מודים לשתיכן.

אלי גולדשמידט (בשם ועדת הכלכלה):

אני עובר עכשיו להצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון מס' 7), לא תיקון מס' 6. היוזמת של הצעת החוק הזו היא חברת הכנסת פרופסור נעמי חזן, שכבר יש לה רקורד רשום בכל התחומים הקשורים בצרכנות. היא היתה מאוד אפקטיבית בנושא התובענות הייצוגיות נגד הבנקים בכנסת הקודמת, ואני חושב שבהחלט ראוי לברך על היוזמה הברוכה. אני אסביר במה מדובר, ואחר כך חברת הכנסת נעמי חזן, אני מניח, תשלים את דברי.

אנחנו נמצאים בעידן שבו התובענה הייצוגית הפכה להיות מכשיר צרכני ממדרגה ראשונה, וזאת מדוע? אם הסתבר ללקוח של חברת ביטוח או של חברה גדולה אחרת, של בנק, שבמשך זמן רב אותה חברה גבתה ממנו 20 שקל לשנה יותר, רק 20 שקל, ונניח שהוא מבוטח באותה חברה בחמש השנים האחרונות והוא שילם 20 שקל כפול 5 – 100 שקל יותר ממה שהיה מותר לחברת הביטוח לגבות ממנו, מה יעשה אותו מבוטח של חברת הביטוח? האם הוא יגיש תביעה על 100 שקל? – , ערך מטרד – nuisance סביר לחלוטין. תביעה על 100 שקל היא בבחינת מה שאנחנו קוראים – –

היו"ר ש' וייס:

פלוס עמלה צנועה של עורך-דין, 10,000 שקל.

אלי גולדשמידט (בשם ועדת הכלכלה):

אני מכיר עורכי-דין שלוקחים פחות, אבל לא חשוב.

היו"ר ש' וייס:

70,000.

אלי גולדשמידט (בשם ועדת הכלכלה):

כל אחד עם עורכי-הדין שהוא מכיר.

בכל אופן, הוא לא ילך לבית-המשפט. הוא גם לא ילך בעצמו, כי מחיר הנסיעה בתחבורה הציבורית הלך וחזר בכל המשפטים יהיה יותר גבוה ממחיר התביעה.

לעומת זאת, אותם 100 שקלים או 20 שקלים לשנה שנגבו על-ידי חברת הביטוח שלא כדין, מן הסתם נגבו ממאות אלפי אזרחים אחרים. ואז חברת הביטוח עושה קפיטל אדיר כתוצאה מכך שהיא גובה ביתר, והצרכן נשאר חשוף, כי לא ילך כל צרכן בודד, יחיד, ומרבית הצרכנים בכלל לא יהיו מודעים לנזק המצטבר שנגרם להם. זה מה שאנחנו קוראים האגורות שאחרי הנקודה, שאם אוספים מכל הלקוחות בעצם יוצא שאפשר לעשוק, בכוונה או שלא בכוונה, ציבור מאוד גדול.

התובענה הייצוגית היא בעצם המכשיר שאמור לפתור את הבעיה. התובענה הייצוגית מאפשרת לאותו תובע של 100 שקל לבוא אל בית-המשפט ולהגיד לו: אני חושב שנעשה פה דבר שלא כדין, ואני מבקש להגיש תובענה ייצוגית בשם כלל הלקוחות של חברת הביטוח.

על-פי הצעת החוק שניסחה פרופסור נעמי חזן, צריך שיתמלאו ארבעה תנאים: 1. גודלה של הקבוצה מצדיק הגשת תובענה כתובענה ייצוגית. אני מניח שאם מדובר בקבוצה של ארבעה אנשים, זה לא יצדיק הגשת תובענה ייצוגית. מדובר בכמות של ממש; 2. קיימת אפשרות סבירה ששאלות מהותיות של עובדה ומשפט המשותפות לקבוצה יוכרעו בתובענה הייצוגית לטובת אותה קבוצה; 3. הגשת התובענה הייצוגית היא דרך עדיפה מהגשת תביעות אישיות, מוצדקת והוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין; 4. קיים יסוד סביר להניח, כי התובע מייצג בדרך הולמת את עניינם של כל הנמנים עם הקבוצה.

צריך לזכור, שתובענה ייצוגית היא תהליך שמחייב את אישורו של בית-המשפט.

אנחנו התבקשנו להוסיף סעיף במסגרת שיקול הדעת של בית-המשפט, וועדת הכלכלה דנה בבקשה הזו וסירבה לה, ואני יודע שהאוצר הגיש הסתייגות בעניין זה ואני כבר מציע שההסתייגות הזו תידחה. מדובר על הסתייגות האומרת, ש"בית-המשפט רשאי להתחשב גם בנזק הצפוי מניהולה של התובענה כתובענה ייצוגית לנתבע, לכלל לקוחותיו ולציבור, לעומת התועלת הצפויה מניהולה בדרך זו לקבוצה ולציבור".

את המלים המשפטיות האלה אני רוצה להסביר. בא משרד האוצר ומציע לנו, שאם בית-המשפט ישתכנע שכתוצאה מהתובענה הייצוגית תצטרך חברת הביטוח לשלם 50 מיליון שקל או 100 מיליון

שקל לאזרחים, ויש סכנה שחברת הביטוח תתמוטט – במקרה כזה בית-המשפט יהיה רשאי שלא לאשר את התובענה הייצוגית. אנחנו מתנגדים לכך בכל תוקף, כי אנחנו חוששים, שבית-המשפט, תרעד ידו לפני שהוא יאשר את התובענה הייצוגית, כי הוא יראה לנגד עיניו קריסה של חברות ביטוח. האחריות ליציבות חברות הביטוח מוטלת על המוסדות המוסמכים לכך: על המפקח על הביטוח, על חברות הביטוח, ואני לא חושב שמוצדק לעשות זאת דרך התובענה הייצוגית או דרך סירוס – תסלחו לי על הביטוי – היכולת להגיש תובענה ייצוגית ועל-ידי הפחדה שהנה השוק הולך להתמוטט. אני מבקש שלא לקבל את ההסתייגות הזאת, אף שהיא קיימת בתובענה ייצוגית כלפי בנקים, אבל אנחנו יודעים את הנסיבות שבהן היא הוכנסה. היה לחץ גדול מאוד וכדומה.

אשר על כן, לטובת הצרכן ולטובת הלקוחות של חברות הביטוח במדינת ישראל ולטובת עם ישראל בכללו, אני מבקש לקבל את הצעת החוק הזו בקריאה שנייה ובקריאה שלישית, ואני מבקש גם שלא לקבל את ההסתייגות, או לדחות את ההסתייגות שהוגשו.

שוב, תודה לאותם אנשים שעושים את העבודה העיקרית, ואלה הגברת אתי בנדלר, היועצת המשפטית של הוועדה, הגברת לאה ורון, מנהלת הוועדה, הגברת שוש חזקיהו והגברת עדית חנוכה מהוועדה וכל היועצים המשפטיים של משרד האוצר.

אני מציע שהכנסת תקבל את החוק. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת אלי גולדשמידט.

חברת הכנסת נעמי חזן, שהיא יוזמת החוק, תאמר לנו דברים. היום זה יום החקיקה, יום הברכה ויום ההודיה. אבל חקיקה מאוד מעניינת מתרחשת היום בכנסת.

אלי גולדשמידט (בשם ועדת הכלכלה):

חקיקה מאוד חשובה, אם כי היא לא עושה דרמה.

היו"ר ש' וייס:

אני אומר את זה לקראת סיום המושב, כי לא אחת שופטים אותנו על-פי הדרמות שאנחנו מייצרים, ויש פה גם דרמה חקיקתית מאוד מעניינת. בבקשה, חברת הכנסת נעמי חזן.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יש לי הרגשה שהיום אנחנו משלימים מעגל של חקיקה בנושא תובענות ייצוגיות. בכנסת הקודמת הכנסנו תיקונים בחוק להגנת הצרכן, בחוק ההגבלים העסקיים ובחוק הבנקאות, בעניין תובענה ייצוגית. נשאר חלל אחד: תחום הביטוח. היום אנחנו עומדים להשלים גם את החקיקה בנושא תובענות ייצוגיות בתחום הביטוח.

היו"ר ש' וייס:

אולי לטובת הקהל אסביר, שתביעה זה כשהעניין פלילי, ותובענה – כאשר זה אזרחי.

נעמי חזן (מרצ):

כן, תודה.

לתובענה הייצוגית, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יש שתי מטרות מרכזיות. המטרה הראשונה היא לתת בידי הצרכן כלי אפקטיבי כדי להתמודד עם חברות ענק, עסקים גדולים, כאשר נגרם לו עוול, לפעמים קטן, אבל מצטבר, כשמדובר בקבוצה גדולה של צרכנים. המטרה השנייה: התובענה הייצוגית מהווה גורם מרתיע כלפי עסקים גדולים וחברות ענק. מדובר, אם כן, בחוק צרכני ובכלי צרכני מדרגה ראשונה.

אדוני היושב-ראש, יש כאן שתי הסתייגויות. הסתייגות אחת, של שר האוצר ושל כמה חברי כנסת, מנסה לגרום לכך שיהיה מבחן חמישי, מעבר לארבעת המבחנים הקבועים בחוק והמצטברים, מבחן שמחליש למעשה את הצרכן בחוק שהוא חוק צרכני. התיקון הזה הוכנס לתובענה ייצוגית בנושא הבנקים, תחת לחץ. אין הצדקה להכניס הסתייגות כזאת או לקבל את ההסתייגות במקרה של חברות הביטוח, כאשר החקיקה נעשתה במידה רבה בהסכמה. אני אבקש שלא לקבל את ההסתייגות של שר האוצר, וגם לא לקבל את ההסתייגות של שר המשפטים, שמצמצמת את האפשרות של ייצוג של ארגוני צרכנים בתובענות ייצוגיות נגד חברות הביטוח.

אדוני היושב-ראש, זו גם הזדמנות להודות לאנשים שסייעו בעבודת החקיקה – זה ייקח לי דקה, זה חשוב מאוד – חבר הכנסת אלי גולדשמידט, יושב-ראש ועדת הכלכלה בשנה האחרונה, סייע בצורה רצינית, יעילה, אפקטיבית וגם תומכת בכל שלבי החקיקה. הייתי רוצה להודות לו על עבודתו בוועדת הכלכלה לאורך השנה, וגם במקרה של החוק הזה. גם עורכת-הדין אתי בנדלר, היועצת המשפטית, סייעה בכל החקיקה של תובענות ייצוגיות. מגיעה לה תודה מיוחדת, וגם לעובדות ועדת הכלכלה: מנהלת הוועדה לאה ורון, שוש חזקיהו ועדית חנוכה, שהיא חדשה, אבל גם לה מגיעה תודה.

אני רוצה להודות גם לעורך-הדין יואל בריס ממשד האוצר, ששיתף פעולה, ולעורך-הדין אלן זיסבלט ממשד המשפטים. כולם יחד –

היו"ר ש' וייס:

יבואו על התודה והברכה.

נעמי חזן (מרצ):

— שותפים לחקיקה הזאת. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לך, חברת הכנסת חזן.

עכשיו להסתייגויות. חבר הכנסת, אתה מסתייג לעצמך? לא.

אלי גולדשמידט (בשם ועדת הכלכלה):

קורה לפעמים שדעתך לא מתקבלת ואתה מסתייג.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אברהם פורז, בבקשה. אני מבקש שתרכז את ההסתייגויות שלך. לך יש שלוש-ארבע הסתייגויות, ותביא בחשבון בטובך שיש לנו פה אורחים, חברינו הגמלאים, ולא הייתי רוצה להתיש אותם לגמרי, כי כשהם יגיעו בסוף לשמחת החקיקה, כבר לא יהיה להם כוח לשמוח.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, הגמלאים מתקשים להירדם בערב. אז זה לא נורא, הם יהיו ערים עד מאוחר.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני שותף להסתייגות עם שר האוצר. אני לא רואה פה את שר האוצר.

היו"ר ש' וייס:

עוד מעט יוזמן שר הפנים וייצג אותו. אני הזמתי אותך ראשון, מכיוון שאתה פשוט מופיע שם ראשון.

אברהם פורח (מרצ):

לא. כתוב: "שר האוצר וחברי הכנסת אברהם פורח ומאיר שטרית מציעים". נמצא פה שר האוצר?

היו"ר ש' וייס:

שר הפנים מייצג אותו. אני מייד אזמין אותו.

אברהם פורח (מרצ):

שר הפנים מייצג אותו?

היו"ר ש' וייס:

כן.

אברהם פורח (מרצ):

אם כבר עליתי, אסיים. אשמח מאוד אם שר הפנים יעלה וינמק.

אני רוצה להסביר את העניין, רבותי חברי הכנסת. לכאורה, מי שרוצה להוסיף את הסעיף האומר שבית-המשפט, נוסף על כל השיקולים, יכול גם להתחשב בנזק הצפוי מניהולה של התובענה כתובענה ייצוגית לנתבע, לכלל לקוחותיו ולציבור, לעומת התועלת הצפויה – לכאורה הוא נגד הצרכנים. אני רוצה להסביר, שהאחריות כלפי הצרכנים מחייבת את הוספת הסעיף הזה, ואני רוצה להסביר גם למה.

יש המון רעש, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אגף הסיוע פעיל מאוד. אני מבקש שקט. חבר הכנסת יצחק כהן, אתה מרכז שם תשומת לב מדהימה.

יצחק כהן (ש"ס):

היו"ר ש' וייס:

בסדר. אלה הפריימריס באשקלון. בבקשה, חבר הכנסת פורז.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני ארצה להביא דוגמה כדי להמחיש את העניין. אולי כך הוא יהיה יותר ברור. לפעמים הדוגמאות ממחישות יותר טוב. נניח שיש חברת ביטוח שמתמחה בביטוח תאונות אישיות. ביטוח תאונות אישיות אומר, שבמקרה שאדם נפצע או נהרג בתאונה, ובתאונה בלבד, יורשיו והוא עצמו יקבלו סכום פיצוי, שלפעמים יכול להיות גבוה מאוד. הפרמיה בפוליסות של ביטוח תאונות אישיות נמוכה מאוד באופן יחסי. אם מישהו מאתנו אי-פעם ביטח את עצמו בביטוח מעין זה, הוא יודע שהפרמיה היא באופן יחסי נמוכה. מדוע? משום שהיא רואה כאירוע מזכה בזכות לקבל כסף רק מקרה של תאונה.

נניח שיש מישהו שפונה לבית-המשפט בבקשה לתביעה ייצוגית ואומר שהתקף לב הוא תאונה, או מחלת הסרטן היא תאונה. יכול להיות שיש עשרות אלפי מבוטחים שבאמת נפטרו מהתקף לב או מסרטן. בשלב הזה עוד אין יודעים אם התביעה מוצדקת או לא, אבל בא התובע בתביעה הייצוגית ואומר: תאפשרו לי לתבוע בשם 3,000 או 4,000 איש שנפטרו מהתקף לב. גם אם בסופו של דבר התביעה הזו תידחה, עצם העובדה שנגד חברת ביטוח תלויה ועומדת תביעה, שמה שיכול להיות בסופה זה תשלום של עשרות מיליונים, יכולה להביא להתמוטטותה של חברת הביטוח עוד לפני שהוכרה צדקת התביעה.

הרי אין מדובר פה בתביעה שבית-המשפט פסק בה בחיוב. מדובר על כך, שעצם האיום על החברה יכול להביא להתמוטטותה. די בפרסום בעיתון, שחברת ביטוח פלונית הוגשו נגדה תביעות ייצוגיות, שאם הן יתקבלו הן יעלו מאות מיליונים, כדי שאני, למשל, בתור לקוח סביר, אומר: אני צריך לבטח את עצמי, אולי הם יפשטו את הרגל, אני אלך לחברה אחרת. זה יכול לגרום לקריסת החברה ויכול לגרום לזה שאותם מבוטחים שחברת הכנסת חזן רצתה שיקבלו, לא יקבלו כלום.

צריך לזכור, כי בסופו של דבר יש לנו בית-משפט באמצע. הרי אנחנו לא אומרים שאף פעם לא יהיה אפשר לעשות את זה. אנחנו אומרים שבית-המשפט יהיה רשאי לשקול. בית-המשפט ישמע טענות. בדרך כלל אין זה מן הראוי להגביל את שיקול הדעת של בית-המשפט. לכן, האחריות כלפי המבוטחים, כלפי התובעים בתביעה הייצוגית, מחייבת לאפשר לבית-המשפט שלא להתיר במקרים שהוא חושב שכתוצאה מהתביעה כל החברה תתמוטט – על-ידי עצם הגשת התביעה.

אני חוזר ואומר: עצם הגשת תביעה כזאת היא כשלעצמה דבר מסוכן, אף אם התביעה תידחה בסוף. אותו דבר לגבי בנקים. זה אותו דין. כשמוגשת תביעה גדולה נגד בנקים, עצם הגשת התביעה

והסכנה הפוטנציאלית שהבנק בסופו של דבר יאלץ לשלם עשרות או מאות מיליונים וייפול, היא כשלעצמה צריכה לאפשר לבית-המשפט לשקול זאת.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני חושב שההסתייגות הזו חשובה, היא חשובה למבוטחים.

ההסתייגות נוספת – – –

היו"ר ש' וייס:

יש לך שלוש ההסתייגויות. אתה כמובן יכול למצות.

אברהם פורח (מרצ):

הסברתי את ההסתייגות הזאת. ההסתייגות הזו חייבת להתקבל, כי היא לטובת המבוטחים, לא לטובת חברת הביטוח. חברת הביטוח היא סיפור אחר.

היו"ר ש' וייס:

אני רוצה להתנצל על שאני מאיץ בכם פה ושם, זה לא מתוך רצון רע.

אברהם פורח (מרצ):

אני אגמור עוד קודם, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

יש לי תמיד הרגשה, שכל מה שאפשר לומר בשמונה דקות אפשר גם בשש וגם בארבע. תמשיך, יש לך זכות.

אברהם פורח (מרצ):

בתוך דקה, דקה וחצי, אני יורד מפה. אני כבר אומר לך.

הדבר השני: אני לא מבין את ההכבדה, מדוע תובע בתביעה ייצוגית צריך להודיע לכל ארגוני הצרכנים. מה הדבר הזה? בשביל מה? אתם מכבידים על התובע בתביעה ייצוגית.

אלי גולדשמידט (בשם ועדת הכלכלה):

יש רק שני ארגוני צרכנים.

אברהם פורח (מרצ):

בסדר, אבל בשביל מה? בשביל מה צריך להודיע להם?

היו"ר ש' וייס:

איזה?

אלי גולדשמידט (בשם ועדת הכלכלה):

ארגוני הצרכנים רוצים לתת להם סיוע בתובענה.

אברהם פורח (מרצ):

אם הוא צריך סיוע, התובע בתביעה ייצוגית מיוזמתו, בלי חקיקה, יפנה לארגוני הצרכנים ויגיד להם: רבותי, אני הולך להילחם פה נגד ענקים, חברות ביטוח, תעזרו לי. לדעתי, על-ידי זה שאתם מבקשים מהתובע להודיע, אתם מכבידים על התובע תביעה ייצוגית. אם מישו צריך את ארגוני הצרכנים, יפנו אליהם. אם לא צריכים אותם, אל תכבידו.

לכן, לדעתי, גם הסעיף הזה מיותר. אבל זה עניין באמת פחות חשוב. העניין הראשון, לדעתי, הוא חשוב ביותר.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני שר הפנים, אתה מייצג כאן את שר האוצר וגם את שר המשפטים?

שר הפנים א' סויסה:

רק שר האוצר.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

מה עם ההסתייגות שלי?

היו"ר ש' וייס:

כבר דיברו בשמך. זו ההסתייגות של שר האוצר ושל פורז.

אדוני שר הפנים, בבקשה.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני עומד כאן כשליחו של שר האוצר, ואני מקווה שיתקיים בי הכתוב: לתקן שלחוני ולא לקלקל.

היו"ר ש' וייס:

כנאמנו.

שר הפנים א' סויסה:

כנאמנו. אני מקווה שאתקן ולא אקלקל.

הצעת החוק שבנדון עברה בקריאה טרומית בתמיכת הממשלה, אחרי שמגישת ההצעה, חברת הכנסת נעמי חזן, הצהירה מעל במת הכנסת, כי ההצעה תותאם באופן מלא לנוסח פרק התובענות הייצוגיות שהוסף לאחרונה לחוק הבנקאות (שירות ללקוח). ואולם, על אף האמור, שינתה ועדת הכלכלה של הכנסת, ביוזמתה של חברת הכנסת חזן, את נוסח החוק המוצע לעומת המצוי בפרק המקביל בחוק הבנקאות, ובנקודה משמעותית.

ההסתייגות שהגישה הממשלה לנוסח המוצע של סעיף 62ב לחוק הפיקוח על עסקי ביטוח באה לתקן את המעוות ולהביא לאחידות בין החוק המוצע לבין הפרק המקביל בחוק הבנקאות (רישוי).

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רמון, אני רוצה להודיע לך, שמתקיימת עכשיו ישיבת כנסת.

חיים רמון (העבודה):

תודה על תשומת הלב, אדוני היושב-ראש.

שר הפנים א' סויסה:

היא באה לתקן את המעוות ולהביא לאחידות בין החוק המוצע לבין הפרק המקביל בחוק הבנקאות (רישוי).

החקיקה מכירה בשני סוגים של גופים שבהם יש צורך בכללים ובפיקוח שמגמתם שמירה על יציבותם, להבטחת יכולתם לעמוד בהתחייבויות שקיבלו על עצמם, והם: הבנקים וחברות הביטוח.

מטרת ההוראות הנזכרות, המחייבות את הבנקים ואת חברות הביטוח לנקוט אמצעי זהירות חמורים לשמירה על יציבותם, לרבות פיקוח הדוק על קיומן של הוראות אלו, היא אחת: להגן על ציבור הצרכנים. בבנקים – על מנת לוודא שבכל עת יוכל הבנק להעמיד לטובת המפקידים את כספם; ובחברות הביטוח – על מנת להבטיח שבקורות מקרה הביטוח לא יימצא המבוטח חשוף בפני הסכנה שמפניה ביקש לבטח את עצמו בשל אי-יכולת של חברת הביטוח לשלם לו את תגמולי הביטוח.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שטרית, חברת הכנסת חזן, חברינו היועצים הטובים. בבקשה.

שר הפנים א' סויסה:

יש לזכור, כי הביטוח נוגע במקרים רבים למצבים קיצוניים מבחינתו של הצרכן. ההשלכה של קריסה של חברת ביטוח תהיה חשיפה של האזרח למקרה הביטוח שמפניו ביקש להתגונן, חשיפה אשר השלכותיה עלולות להיות חריפות ביותר; לדוגמה, במקרה של נכות, מוות או אובדן מוחלט של עסק או של דירת מגורים.

החשש הוא מפני מצב, שבו הליך התובענה הייצוגית וההד הציבורי שנלווה לה עלולים, בנסיבות מסוימות, לערער את אמון הציבור בנתבע-המבטח, או ביכולתו לקיים את התחייבויותיו לאורך זמן, אמון שהינו חיוני להמשך תפקודן התקין של חברות הביטוח. לכך עלולה, חלילה, להיות השפעה של אפקט דומינו, שסופו שיכולה להיות אף קריסה של המבטח עוד לפני שהתביעה תתברר.

הנוסח שבחוק הבנקאות (רישוי), נוסח שאותו אנו מבקשים לכלול גם בחוק הפיקוח על עסקי ביטוח, מהווה יישום של אחת ההמלצות המרכזיות של הוועדה שהוקמה לבחינת יישום הליך התובענה הייצוגית בתחומי הבנקאות והביטוח, שבראשה עמד פרופסור גולדשטיין מן האוניברסיטה העברית. המלצת ועדת-גולדשטיין היתה לאפשר לבית-המשפט שיקול דעת, האם הפגיעה בכלל הלקוחות של הנתבע ובציבור כתוצאה מעצם ההכרה בתובענה כתובענה ייצוגית מוצדקת למול התועלת שבניהולה של התובענה בדרך זו.

ברצוני לציין, כי אני, בשם שר האוצר, תומך בהחלת התובענה הייצוגית על עוולות לפי חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, ככלי בקרה נוסף על חברות הביטוח. זוהי גם העמדה המקצועית הברורה של המפקח על הביטוח במשרד האוצר. אך אם תתקבל העמדה שלפיה תישלל סמכות בית-המשפט לשקול גם את הנזק שעלול להיגרם לכלל המבוטחים, בעיקר במקרה של סכנה ליציבות המבטח, הרי שניתן לומר על החוק שלפנינו, כי טוב לו שלא נברא משנברא.

אני רוצה להדגיש שני דברים: דבר ראשון – ההסתייגות שהגשנו אינה מתייחסת למצב שבו קיים חשש יציבותי בשל ההחלטה הסופית של בית-המשפט לגופה של התובענה הייצוגית, אלא למצב שבו קיים חשש, שעצם ההכרה בתובענה הייצוגית תביא למשיכה של כספים ממבטח, ולאפקט דומינו, כפי שהזכרתי.

דבר שני – הסעיף המוצע על-ידינו, כמו הסעיף המקביל בחוק הבנקאות, קובע, כי בית-המשפט יהיה רשאי לשקול גם את השיקול היציבותי, אך באותה מידה יהיה בית-המשפט רשאי להחליט, גם אם שוכנע כי עצם ההכרה בתובענה ייצוגית תביא לקריסת חברת ביטוח, כי הוא מאשר את הגשת התובענה כתובענה ייצוגית. התנאי לכך הוא, שהמאזן בין הטובה שתצמח לחברי הקבוצה התובעים לבין הנזק שייגרם לכלל המבוטחים, לרבות התובעים שבקבוצה, נוטה לטובת אישורה של התובענה כתובענה ייצוגית. יש לזכור, כי החקיקה המחילה את התובענה הייצוגית בתחום הבנקאות הינה חקיקה טרייה, שהתקבלה רק לפני כשנה. אחידות החקיקה והרציונל הזהה מחייבים טיפול זהה במאטריה הזו.

אני מציע לחברי הכנסת לקבל את נוסח ההסתייגות, כפי שהוגשה על-ידי הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. לשר המשפטים יש שתי הסתייגויות. בבקשה, אדוני השר. מדובר בהצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון מס' 7), התשנ"ז–1997. אחרי שמיעת ההסתייגויות של שר המשפטים נעבור להצבעות. חבר הכנסת אורון, אנא.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, הממשלה מסתייגת בשני נושאים, שבעינינו הם אינם דרמטיים, אבל כיוון שהוועדה לא מצאה לנכון לאמץ את גישתנו, הגשנו הסתייגויות. הסתייגות אחת היא לסעיף 62 בנוסח החדש, ואני מבין שגם חבר הכנסת פורז וגם חבר הכנסת מאיר שטרית מסתייגים כמונו מהביטוי: "למפקח ולכל אחד מארגוני הצרכנים", והיינו רוצים שייאמר רק "למפקח".

לגבי סעיף קטן (א) בסעיף 62 החדש, גם כאן עם חבר הכנסת פורז וחבר הכנסת מאיר שטרית, היינו רוצים שהסיפא, החל במלים: "ובהסכמת שר התעשייה והמסחר" – יימחק. אנחנו לא נכביר בהסברים, כי הנושא לא כל כך דרמטי, אבל הנוסח המוצע על-ידינו נראה לנו יאה יותר בשלב זה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת גולדשמידט, בבקשה.

אלי גולדשמידט (בשם ועדת הכלכלה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להשיב על הסתייגות הממשלה, שאליה כיוון חבר הכנסת פורז. האוצר ביקש והוועדה נענתה לצמצם מאוד את העילות שבגינן ניתן להגיש תובענה ייצוגית. אנחנו לא מדברים על עילות שעניינן אירוע ביטוחי, אלא על עילות שעניינן צרכני בלבד, ונתתי את הדוגמה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אתה לא צודק. אם בפוליסה כתוב, למשל, שאי-אפשר לתבוע ירידת ערך של רכב, וזה די מבוטל, הוא יכול להיות מוגבל בתביעה צרכנית.

אלי גולדשמידט (בשם ועדת הכלכלה):

זה נכון, אבל לא מדובר על אירוע ביטוחי, ואני אומר את הדברים ומבקש מהוועדת המשפטים להקשיב; לא מדובר על כך שפוליסת הביטוח קיימת לגבי אוכלוסייה של 1,000 איש, ורק אני תובע בגלל האירוע הביטוחי, ואני תובע בשם 1,000 איש. שם יכול להיות נזק כספי גדול מאוד.

אברהם פורז (מרצ):

היה פסק-דין של בית-המשפט בעניין ירידת ערך של מכוניות. במשך שנים – – –

אלי גולדשמידט (בשם ועדת הכלכלה):

בסדר. חבר הכנסת פורז, אני מבין את מה שאתה אומר. אתה מציע לנו, שאם יהיה מדובר בירידת ערך שגבו בגינה כסף שלא כדין או שפיצו שלא כדין, הציבור לא יוכל לתבוע את זה, ושביית-המשפט ישקול. למה? כי אם מדובר בהרבה מאוד אנשים, זה מסוכן לחברת הביטוח.

אברהם פורז (מרצ):

שביית-המשפט ישקול – – –

אלי גולדשמידט (בשם ועדת הכלכלה):

חבר הכנסת פורז, בשביל זה קיים המפקח על הביטוח, והמפקח על הביטוח, לאחר שיתקבל החוק הזה, ידרוש מחברות הביטוח את הבטוחות המתאימות, ושיביאו בחשבון גם את העניין הזה. אני פשוט חושב, שאם נכניס את הסעיף שאתה והממשלה מציעים, החוק יעוקר מתוכנו, כי בתי-המשפט יפסלו הרבה מאוד תובענות ייצוגיות.

אני מציע שלא לקבל שום הסתייגות ולהשאיר את ארגוני הצרכנים בתמונה, למרות הסתייגות משרד המשפטים.

היו"ר ש' וייס:

בתור דוגמה אישית, חבר הכנסת גולדשמידט הסיר גם את ההסתייגות של עצמו.

אברהם פורז (מרצ):

אני מציע לסמוך על בתי-המשפט.

היו"ר ש' וייס:

אני מעריך שרוב חברי הכנסת שעומדים להצביע עכשיו על החוק מבינים את פרטי פרטיו – נכון? – ואת כל ההתדיינות שהיתה עכשיו בין שני המתדיינים עד תום. חברים, אנחנו עוברים להצבעה על ההסתייגויות.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

לא, אדוני, יש לי הסתייגויות.

היו"ר ש' וייס:

מאיר שטרית, חשבתי שאתה כל כך מבסוט מהחוק שהעברת היום, שתוותר לנו על ההסתייגות. חבר הכנסת שטרית, אני אומר לך מדוע: כי יש לך הסתייגות משותפת עם שר האוצר ועם חבר הכנסת פורז, והם כבר דיברו בסעיף הזה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

ואני, מה אתי?

עמיר פרץ (העבודה):

הם שכנעו.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני רשום כמסתייג.

היו"ר ש' וייס:

אני יודע, אבל בדרך כלל חבר אחד מציג את ההסתייגות ולא כל השלושה. אני אאפשר לך בקיצור.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני, על-פי התקנון, מאחר שאני מסתייג, מגיעה לי זכות ההסתייגות של חמש דקות; ואני מתכוון לדבר חמש דקות, עמיר פרץ. אתה יכול לצאת לשתות כוס תה ולחזור; אלא אם כן אני אשנה את דעתי באמצע.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אין ספק שהצעת החוק המונחת לפנינו היא הצעת חוק שאני מברך עליה. אני חושב שהצעת החוק הזאת נותנת כיוון אפשרי של שליטה בנושא של תביעות

אזרחים כלפי חברות ביטוח, בעיקר לנוכח התחושה שאזרחים רבים בארץ מרגישים לעתים, שאין להם שום כוח מול חברות הביטוח, וחברות הביטוח יכולות לעשות, מול האזרח, ככל העולה על רוחן.

אבל, רבותי חברי הכנסת, הבה לא נגזים בזאת. על-פי הצעת החוק אפשר להגיש תובענה ייצוגית שעלולה להביא, בסופו של דבר, בגלגל חוזר, לפגיעה דווקא במבוטחים עצמם. אם תוגש תובענה ייצוגית נגד חברת ביטוח, וחברת הביטוח הזאת נתונה בקשיים מכל מיני סיבות – ויכולות להיות אלף סיבות – ויסתבר שהתובענה הייצוגית תטיל עליה מחויבות ואנשים יראו בזה מחויבות, היא תהיה חסרת יכולת פירעון. כל מי שמבוטח אצלה יכול מחר לשלם את המחיר. מה שמציעים חבר הכנסת פורז, שר האוצר ואנוכי – וכולנו שותפים להסתייגות הזאת – הוא, שבית-המשפט רשאי להתחשב גם בנזק הצפוי מניהולה של התובענה כתובענה ייצוגית לנתבע, לכלל לקוחותיו ולציבור, לעומת התועלת הצפויה מניהולה בדרך זו לקבוצה או לציבור.

במלים אחרות – אם עומדים על המאזניים האינטרס של קבוצה מסוימת שתובעת או מגישה תובענה ייצוגית נגד חברת הביטוח, ומולו האינטרס של המבוטחים, ואולי מדובר בעשרות אלפי אנשים באותה חברה, ויסתבר שאם יענו לתובענה הייצוגית הזאת, הנכסים של חברת הביטוח הזאת ילכו לקבוצה התובעת, הרי יצאו נפגעים כל אותם אלפי אנשים שמבוטחים בחברה הזאת ולא יהיה להם יותר כיסוי ביטוחי, או שיכול להיגרם להם נזק יותר גדול.

אדוני היושב-ראש, אני חושב, שגם אם אנחנו רוצים להביא תיקון ולאפשר תובענה ייצוגית – ואני בעד זה – הבה לא נגזים בזאת. הבה לא נביא לכך שנמוטט חברה ונגרום נזק חמור להרבה מבוטחים אחרים; לפעמים יוצא שכרו בהפסדו.

היו"ר ש' וייס:

מה שאתה רוצה לומר הוא, שהכנסת היא ביתם של מתקני חוק ולא של מתקני עולם.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אמת. אם נמצא את עצמנו במצב שבו, כתוצאה מאישורנו להגיש תובענה ייצוגית נגד מישהו, אנחנו גורמים נזק לקבוצה הרבה יותר גדולה בציבור, יש שאלה – האם אנחנו באמת לא נותנים את שיקול הדעת לבית-המשפט להביא את זה בחשבון? אני לא מבין למה מישהו צריך להתנגד לכך שניתן שיקול דעת לבית-המשפט. לא אומרים שמנהל חברת הביטוח יחליט, לא אומרים ששר האוצר יחליט או שהממשלה תחליט, אלא בית-המשפט.

מה יותר הגיוני בעיניכם אם נמצאים בבית-המשפט, שומעים את הטענות של הצדדים, שוקלים דברים – ואני יכול להביא דוגמאות. חברת "הסנה", למשל, שעברה מה שעברה, אילו בשלב שבו הלכו לעניין של פירוק, כאשר היה ברור שהיא נמצאת בצרה, היו מגישים נגדה תובענה ייצוגית במצב הזה, היא היתה מחוסלת, והמבוטחים שלה כולם היו נשארים באוויר. מי רוצה תוצאה כזאת?

אני חושב שאנחנו צריכים להימנע ולהיזהר מלהביא לתוצאה כזאת. יש פתגם בערבית שאומר – רצה לנשק אותו, עיוור אותו. אנחנו לא רוצים לעוור אף אחד. אנחנו רוצים לנשק את הציבור בעניין הזה ולתת כלים בידי הציבור לתבוע חברות ביטוח.

אני פונה אל חברי הכנסת, זה לא ויכוח פוליטי. הרי ההצעה היא של חבר הכנסת אלי גולדשמידט ואנחנו תומכים בה. זה איננו ויכוח פוליטי.

אלי גולדשמידט (בשם ועדת הכלכלה):

של נעמי חזן.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

של נעמי חזן. אני מבקש מכם שתקבלו את ההסתייגות הזאת, שמוגשת לא רק על-ידי ימני כמוני או כמו שר האוצר, אלא גם על-ידי איש מרצ או שינוי, חבר הכנסת פורז.

היו"ר ש' וייס:

על-ידי ימני כמוהו.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

חברי הכנסת, כל פעם שמצאתי את עצמי באותה סירה, ומצאנו את עצמנו שותפים, אני ופורז, בהרבה הצעות חוק ותיקונים, תאמינו לי – התיקון הזה תמיד היה נכון וטוב. אני חושב שאני מכוון לדעת גדולים. אני חושב שבעניין הזה חבר הכנסת פורז עושה עבודה יסודית בכנסת, ונוכחתי כל פעם, כשהצטרפתי להצעת חוק שלו או שהוא הצטרף אלי, שעשינו דבר נכון.

חיים אורון (מרצ):

הוא מציע עכשיו הגדלת נטל המס וביטול החינוך בשלושת-רבעי.

אלי גולדשמידט (בשם ועדת הכלכלה):

הוא לא רוצה יום חינוך ארוך, מה תעשה לו?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

מותר לו. הוא לא היה שותף אתי להצעת החוק, אבל אני הייתי שותף אתו להרבה הצעות חוק וגם הוא אתי. אני שמח, לא רק שמח, אני גאה להיות שותף אתו. מה זה שייר? אני חושב שהוא דן בנושאים לגופו של עניין, וגם אני משתדל לדון כך.

רבתי, הבה לא נעשה דבר שיהיה לרועץ לאוכלוסייה שאתם רוצים להגן עליה. לכן, אודה לכם את תתמכו בהסתייגות.

הי"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להצבעות. אנחנו כבר צלצלנו, אך לשם תזכורת אנחנו מצלילים פעם נוספת. נא לשבת, אני לא אתחיל בהצבעה לפני שתשבו.

חברים, אנחנו עוברים להצבעה על הסתייגויות לחוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון מס' 7), התשנ"ז-1997. אני מודיע, פה יש תיקון של המספור. יצורף גם גיליון תיקונים והוא יהיה חלק מתהליך החקיקה.

לשם החוק היתה הצעה של חבר הכנסת גולדשמידט, אבל הוא ויתר על ההסתייגות.

לסעיף 1, לסעיף 62א החדש, לסעיף קטן (א), חבר הכנסת אלי גולדשמידט מציע: במקום "לפי" יבוא "על-פי". הוא ויתר.

לסעיפים קטנים (ב) ו-(ג) אין הסתייגויות.

לסעיף 62ב החדש יש הסתייגות משותפת של שר האוצר וחברי הכנסת אברהם פורז ומאיר שטרית. מי תומך בהסתייגות?

הצבעה מס' 23

בעד ההסתייגות לסעיף 1 (סעיף 62 החדש) – 16

נגד – 18

נמנעים – אין

ההסתייגות של שר האוצר וחברי הכנסת א' פורז ומ' שטרית לסעיף 1 (סעיף 62 החדש) לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

16 תומכים, 18 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שההסתייגות נדחתה.

חברים, אנחנו עוברים עכשיו להסתייגויות הבאות. לסעיף 62 החדש, לסעיף קטן (א), הסתייגות של שר המשפטים וחברי הכנסת אברהם פורז ומאיר שטרית. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 24

בעד ההסתייגות לסעיף 1 (סעיף 62 החדש) – 17

נגד – 18

נמנעים – אין

ההסתייגות של שר המשפטים וחברי הכנסת א' פורז ומ' שטרית לסעיף 1 (סעיף 62 החדש) לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

17 תומכים, 18 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שההסתייגות נדחתה.

אנחנו עוברים הלאה, חברים. לסעיף 62 החדש עוד הפעם הסתייגות של שר המשפטים וחברי הכנסת אברהם פורז ומאיר שטרית. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 25

בעד ההסתייגות לסעיף 1 (סעיף 62 החדש) – 19

נגד – 18

נמנעים – אין

ההסתייגות של שר המשפטים וחברי הכנסת א' פורז ומ' שטרית לסעיף 1 (סעיף 62 החדש) נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

19 תומכים, 18 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שההסתייגות התקבלה, לשם שינוי.

לסעיפים 62 עד 62' החדשים אין הסתייגות. לסעיף 2 אין הסתייגות, כי חברת הכנסת תמר גוז'נסקי לא כאן.

רבותי, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה בקריאה שנייה על הסעיפים. אנחנו נצביע קודם כול על סעיף שהתקבלה בו ההסתייגות ואחר כך נוכל להצביע בקריאה שנייה על כל הסעיפים.

רבותי, בסעיף 1, לסעיף 62 החדש התקבלה הסתייגות, כזכור. מי מאשר בקריאה שנייה את הסעיף הזה, כהצעת הוועדה, לרבות ההסתייגות?

הצבעה מס' 26

בעד סעיף 1, כהצעת הוועדה ועם ההסתייגות שנתקבלה – 35

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1, כהצעת הוועדה ועם ההסתייגות שנתקבלה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

35 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהסעיף, עם ההסתייגות, התקבל בקריאה שנייה.

לסעיף 2 אין הסתייגות. מי תומך בסעיף 2, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה?

הצבעה מס' 2

בעד סעיף 2 – 37

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 2 נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

37 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. הסעיף התקבל בקריאה שנייה, כהצעת הוועדה.

עכשיו אנחנו מצביעים בקריאה שנייה על כל הסעיפים בחוק, מראשיתו ועד סופו, על ההסתייגויות שהתקבלו.

נעמי חזן (מרצ):

הסתייגות אחת.

היו"ר ש' וייס:

הסתייגות אחת שהתקבלה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 28

בעד סעיפים 2-1, כהצעת הוועדה ועם ההסתייגות שנתקבלה – 33

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 2-1, כהצעת הוועדה ועם ההסתייגות שנתקבלה, נתקבלו.

היו"ר ש' וייס:

33 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהחוק אושר בקריאה שנייה, לרבות ההסתייגות.

למרות קבלת ההסתייגות, אני יכול לעבור לקריאה שלישית?

אלי גולדשמידט (בשם ועדת הכלכלה):

כן.

היו"ר ש' וייס:

הצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון מס' 7), התשנ"ז-1997, לרבות גיליון התיקונים שקובע שהתיקון הוא מס' 7 ולא תיקון מס' 6, שהיה קודם – קריאה שלישית. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 29

בעד החוק – 35

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון מס' 7), התשנ"ז-1997, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

35 תומכים, אין נמנעים, אין מתנגדים. הצעת החוק אושרה והפכה לחוק. תודה רבה לחברת הכנסת נעמי חזן.

הצעת חוק הבזק (תיקון מס' 17), התשנ"ז-1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להמשך החקיקה, חברים: הצעת חוק הבזק (תיקון מס' 17), התשנ"ז-1997. אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת אלי גולדשמידט, שיביא גם הצעה זו. בבקשה. לאחר מכן יבוא לדין חוק האזרחים הוותיקים.

אלי גולדשמידט (בשם ועדת הכלכלה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר המשפטים, אני מתנצל בפני הגמלאים שממתינים.

היו"ר ש' וייס:

אני חושב שזה מעניין אותם.

אלי גולדשמידט (בשם ועדת הכלכלה):

הם גם מתעניינים, אבל זה הולך להיות קצר מאוד, הנושא האחרון.

אני מתכבד להביא בפני הכנסת את הצעת חוק הבזק (תיקון מס' 17), הצעה שהיוזם שלה הוא חבר הכנסת אברהם פורז. עניינו של החוק הנחת רשת כבלים במקרקעין פרטיים ואחזקתה.

אומר בקצרה מה החוק אומר, ואני אאפשר אחרי זה לחבר הכנסת אברהם פורז, ברשות היושב-ראש, כמובן, אולי קצת להרחיב.

חבר הכנסת פורז היה מאוד מוטרד מהעובדה, שיכול להיות בית שיש בו עשרה דיירים, ושישה מתוכם לא מעוניינים להתחבר לטלוויזיה בכבלים, וכתוצאה מכך, על-פי התקנון של נציגות הבית המשותף, אותם ארבעה דיירים או שני דיירים שירצו להתחבר לרשת הכבלים לא יוכלו לעשות את זה.

חבר הכנסת פורז הציע לנו – וקיבלנו זאת, וזה היה גם בתמיכת הממשלה – שייקבע מנגנון שלפיו גם מיעוט מבין הדיירים, שמעוניין בכך, יוכל ליהנות מערוץ-8 ומערוץ הספורט.

אברהם פורז (מרצ):

ומערוץ-33.

אלי גולדשמידט (בשם ועדת הכלכלה):

ומערוץ-33. זה בכלל אינטרס של חברי הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

זה חוק מרקסיסטי. אין לאנשים מה להפסיד זולת הכבלים.

אלי גולדשמידט (בשם ועדת הכלכלה):

חבר הכנסת אברהם פורז גם הוסיף, ואני תומך בכך, שאותה התחברות תוכל להיות בעתיד גם לצרכים אחרים, כמו טלפוניה, אינטרנט ועוד כיוצא באלה, הכול בשם הקדמה.

שוב תודות לאותו צוות של ועדת הכלכלה, שהודינו לו כבר פעמים מספר היום. זאת גם הצעת החוק האחרונה, כך נדמה לי, בכנס הזה, במושב הזה, שוועדת הכלכלה מביאה. אני מודה שוב לגברת אתי בנדלר, היועצת המשפטית, לגברת לאה ורון, מנהלת הוועדה, לגברת שוש חזקיהו, לגברת עדית חנוכה ולחברי ועדת הכלכלה על העבודה המשותפת.

אני מבקש מהכנסת לקבל את הצעת החוק בקריאה שנייה ושלישית. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת אלי גולדשמידט. חבר הכנסת פורז, דברך לאומה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בראשית דברי אני רוצה להודות מאוד לחבר הכנסת אלי גולדשמידט, שבמשך תקופה של כשנה כיהן בתפקיד החשוב – יושב-ראש ועדת הכלכלה. אני חבר ועדת הכלכלה, ואני רוצה לומר, שחבר הכנסת גולדשמידט ראוי לשבח על עבודתו הנהדרת והמסורה בוועדת הכלכלה. אני חושב שכל החברים חברי ועדת הכלכלה יעידו על כך.

הוא מילא את התפקיד הזה בנאמנות, במסירות, בהתמדה, בכשרון רב, בידע, בחוכמה, בנועם הליכות. אני מאחל לו שלא יחזור לוועדת הכלכלה, כי אני יודע שיש לו הסכם רוטציה, שבתום שנה לכהונת אבי יחזקאל, שמילא את מקומו בוועדת הכלכלה, והתחיל בכך למעשה בשבוע שעבר, צריך לבוא אמנון רובינשטיין. אם אמנון רובינשטיין יסיים – אז, בשנה הרביעית ורבע, ואני לא יודע מתי זה יוצא, צריכה להיות שוב רוטציה של חצי שנה בין חבר הכנסת גולדשמידט לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין. אני מקווה שהכנסת תביע אי-אמון בראש הממשלה לפני כן, נלך לבחירות, ושחבר הכנסת גולדשמידט לא יחזור לוועדת הכלכלה. אבל באמת האיש עשה עבודה מצוינת בוועדה. מאחר שזה החוק האחרון שהוא הציג, אני חייב להודות לו בשם כולם. כמובן, זה כבוד גדול עבורי שדווקא החוק שלי הוא מבחינה זו אקורד הסיום שלו בוועדת הכלכלה.

מה לעשות? זה המצב באופוזיציה. כשיש מעט מאוד תפקידים, מחלקים אותם לפרוסות קטנות, דקיקות, ועוד לפני שמישהו מספיק לעשות משהו הקדנציה עוברת, אם כי אי-אפשר לומר זאת על אלי גולדשמידט. בתקופה של השנה, שהיא תקופה קצרה יחסית, הוא קידם הרבה מאוד חוקים, הביא אותם מתחילה ועד הסוף, כך שמבחינה זו הוא עשה עבודה טובה ומושלמת. אני רוצה להודות לך, חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

הייתי אומר את הדברים האלה בכל מקרה, כי אני חבר של אלי גולדשמידט. אבל אני אומר זאת עכשיו גם באופן אובייקטיבי.

אלי גולדשמידט (בשם ועדת הכלכלה):

תודה רבה.

אברהם פורז (מרצ):

לגבי הצעת החוק – בישראל ניתן לקלוט מהאוויר למעשה שני ערוצים, את הערוץ הראשון ואת הערוץ השני, וגם לא בכל המקומות ניתן לקלוט אותם באיכות טובה. התחליף הוא טלוויזיה בכבלים. רוב הציבור בישראל מחובר לטלוויזיה בכבלים, והיא מאפשרת לו לצפות באיכות טובה גם בשידורי הערוץ הראשון, גם בשידורי הערוץ השני וגם בדברים מסוימים, אפילו שידורים ציבוריים, שניתן לקלוט אותם אך ורק בכבלים. כך, למשל, לגבי ערוץ-33 של רשות השידור. אגב, הוא ערוץ-3, אבל אפשר לקלוט אותו רק בכבלים, אלא אם כן אתה הולך ומשקיע אלפי דולרים באנטנת צלחת.

נסים דהן (ש"ס):

לא אלפי דולרים. 500 שקל.

אברהם פורח (מרצ):

לא, לא, זה יותר מזה.

היו"ר ש' וייס:

הוא רוצה מחרסינה סינית.

אברהם פורח (מרצ):

וגם ערוץ-23. מותר לי לומר עוד משהו: אני שמח שבישראל נכנסה בעוד מועד טלוויזיה בכבלים, שמנעה מאתנו את המפגע האקולוגי, הוויזואלי, האסתטי, של יער של צלחות, יער שיכול להיות גם על גגות וגם על מרפסות.

מטרת הצעת החוק היא פשוטה. המטרה היא לומר, שהזכות לקבלת שירות טלוויזיה בכבלים היא זכות בסיסית, כמו שמותר לך לקבל חשמל, מותר לך לקבל מים, מותר לך לקבל טלפון, בלי שהשכנים שלך יוכלו להגיד לך: אתה לא תתחבר למים, או אתה לא תתחבר לחשמל. עם זאת, מאחר שהיו הסתייגויות בעניין הזה, אני הגעתי – בעיקר עם חבר הכנסת דהן – להסכמה. ההסכמה באה לידי ביטוי פה בחוק, ולפיה במקרים מסוימים, אם נציגות הבית המשותף בכל זאת רוצה למנוע את הנחת רשת הכבלים, יש לה סיבות טובות לכך ואין הסכמה, היא יכולה לפנות למפקח על רישום המקרקעין במשרד המשפטים. המפקח הוא במעמד שיפוטי והוא יחליט. תודה רבה.

כמובן, אני חוזר ומודה לכל אלה שעזרו בחקיקת החוק. חבר הכנסת גולדשמידט הזכיר אותם, ואני חושב שאני פטור מלחזור שוב.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת פורז. האם המסתייגים רוצים להסתייג?

נסים דהן (ש"ס):

כן.

היו"ר ש' וייס:

גולדשמידט? שטרית? שמחון? וקנין?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני מוותר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שטרית מוותר. חבר הכנסת וקנין לא אתנו.

נסים דהן (ש"ס):

סליחה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

רגע, אבל אתה לא רשום כמסתייג. אתה ממש לא רשום כמסתייג. מה יהיה? אני מאוד גמיש, ואתך ודאי. אבל פה ממש אסור לי, כי בענייני חקיקה אנחנו חייבים להיות מאוד מדויקים.

חברים, נעבור להצבעה. נא לשבת. חברי הכנסת רענן כהן, מאיר שטרית, יעל דיין, אם אתם רוצים להיות שותפים להצבעה, נא לשבת. נעבור להצבעה על הצעת חוק הבזק (תיקון 17), התשנ"ז–1997. מכיוון שהמסתייגים ויתרו על הסתייגויותיהם, או שהם לא אתנו כאן באולם, נצא מתוך הנחה שאין הסתייגויות. לפיכך, אנחנו מצביעים על החוק הזה מן הסעיף הראשון ועד הסעיף החמישי, כולל, כהצעת הוועדה, ללא הסתייגויות, בקריאה שנייה. ההצבעה החלה.

בעד סעיפים 5-1 – 14

נגד – אין

נמנעים – 1

סעיפים 5-1 נתקבלו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אופיר פינס לא הספיק להצביע. אני מוסיף אותך לפרוטוקול, אבל לא להצבעה. בקריאה שלישית תוכל לתקן את המעוות. 14 תומכים, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני קובע, שהחוק אושר בקריאה שנייה, כהצעת הוועדה.

אנחנו עוברים עכשיו להצבעה בקריאה שלישית על הצעת חוק הבזק (תיקון מס' 17), התשנ"ז–1997, של חבר הכנסת אברהם פורז, כפי שהוצגה על-ידי חבר הכנסת אלי גולדשמידט. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 31

בעד החוק – 15

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק הבזק (תיקון מס' 17), התשנ"ז–1997, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השר פרוש, אינך רוצה להצטרף להצבעה? פה רושמים הצבעות. לא. לא נורא, גם אם יהיו לך פחות הצבעות אתה תהיה במצב טוב.

15 תומכים, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני קובע שהצעת חוק הבזק (תיקון מס' 17), התשנ"ז–1997, הפכה לחוק ואושרה בקריאה שלישית.

חבר הכנסת דהן, מה רצית לומר?

נסים דהו (ש"ס):

אני מבקש לנצל את ההזדמנות ולנמק את ההימנעות שלי.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

נסים דהו (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, נמנעתי אף שהחוק הזה בעצם התקבל בהסכמה יחד אתי. נמנעתי רק בשביל לומר את הדברים שאומר עתה. זו דוגמה טובה לכך שיושב-ראש ועדה, בחוכמה ובתבונה מגשר בוועדה על פני פערים קיצוניים. היה ויכוח עקרוני בין חבר הכנסת פורז לביני על מהות החוק בכלל. הוא טען שהחוק הזה נחוץ מאוד, ואני טענתי שהחוק הזה מיותר לגמרי, מזיק ואפילו יכול לקלקל.

בחוכמתו של חבר הכנסת אלי גולדשמידט, יושב-ראש הוועדה, הוא מצא את הדרך לגשר ולהושיב אותנו ליד שולחן אחד, כדי שנמצא פתרון ביחד ומתוך גישה עניינית. בסוף אנחנו רואים שהחוק התקבל פה. זה ייאמר לזכותו של חבר הכנסת אלי גולדשמידט, יושב-ראש הוועדה הפורש. אני מצטרף לברכות של חבר הכנסת פורז. אני מקווה מאוד שהוא לא יחזור לוועדה, אלא יחזור אולי כשר.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת דהן.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. לפני כן, אני רוצה להצטרף לברכות ליושב-ראש ועדת הכלכלה שלנו אלי גולדשמידט – – –

אלי גולדשמידט (בשם ועדת הכלכלה):

אני מציע להסתפק בברכות שהיו.

היו"ר ש' וייס:

לא, אתה לא תמנע את זה ממני, אתה ראוי לברכות האלה, ואני בטוח שהבית בחלקו מצפה לקדנציה הבאה שלך כראש ועדה, זה כבר יהיה על הסף. באמת מלאכה נהדרת.

חברים, אני אומנם הודעתי שהסעיף הבא הוא חוק הגמלאים, אבל לא ידעתי שיושב-ראש הכנסת קבע, שבין סעיף לסעיף נצטרך להכניס כמה שאילתות רגילות; מה לעשות. אני מתנצל בפני הגמלאים.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

אם כן, אני מזמין עכשיו את סגן שר הבינוי והשיכון להשיב על שאלות. אשתדל לעשות את זה מהר. אם תעזרו לנו, זה יהיה מהר. בבקשה, כבודו.

מימוש משכנתאות מוגדלות ביישובי יש"ע

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"א באייר התשנ"ז (28 במאי 1997):

לפני כחודשיים החליטה ממשלת ישראל על אזורי עדיפויות חדשים.

רצוני לשאול:

1. מה הוא מספר המתנחלים שמימשו עד כה את זכותם למשכנתה מוגדלת ולהלוואות מקום?

2. מה היא התפלגותם לפי היישובים השונים ואזורי העדיפויות השונים?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. ב-1992 החליטה ממשלת השמאל דאז, העבודה-מרצ, לבטל את הזכויות המוקנות על-פי דין לכל יישובי יש"ע, מתוקף היותם באזורי עדיפות לאומית.

ב-1996 החליטה הממשלה החדשה שנבחרה להחזיר את כל הזכויות שניטלו מיישובי יש"ע על-ידי הממשלה הקודמת. בכך עשינו צדק עם יישובים בארץ-ישראל, ועם מתיישבים המקיימים את מצוות יישוב הארץ – המתיישבים המתגוררים ביש"ע כחוק, ובשליחות ממשלת ישראל.

במפת אזורי עדיפות לאומית מצויים יישובים משני עברי מה שקראנו פעם "הקו הירוק". במפת אזורי עדיפות לאומית מצויים יישובים המאוכלסים על-ידי יהודים, ערבים, דרוזים, צ'רקסים – כולם שווים בעיני החוק, וכולם אזרחים שווי זכויות, ועל כך צריכה להיות גאווה, כאזרחי המדינה הזאת.

השאלתא של חבר הכנסת דדי צוקר איננה כה "תמימה", ויש לה כוונות פוליטיות. זו שאלתא שמתכוונת לשרת את ה"הסברה" של האגף השמאלי של הבית הזה.

הפשרת 3,000 דירות בהתנחלויות

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"א באייר התשנ"ז (28 במאי 1997):

בחודש אוגוסט 1996 החליטה ממשלת ישראל להפסיר 3,000 דירות בהתנחלויות, אשר הוקפאו בעבר על-ידי ממשלת רבין.

רצוני לשאול:

1. כמה דירות מתוך מלאי זה נמכרו עד כה?

2. כמה מהדירות הושכרו?

3. לכמה מהדירות פלשו בלי לשכור או לקנות אותן?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. סך כל הדירות שנבנו – במסגרת המתייחסת לשאלתא זו – 5,298. סך כל הדירות שנמכרו – 2,025. סך כל הדירות שהושכרו – 570. סך כל הדירות שפלשו אליהן – 1,431.

לסעיף האחרון אוסיף: אנו נוקטים פעולות נמרצות, גם משפטיות, לפנות את הפולשים או למכור להם את הדירות.

זכאות למגורים בדירות "עמידר"

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ז' בסיוון התשנ"ז (12 ביוני 1997):

ידוע לי, כי דיירי "עמידר" אינם יכולים להמשיך לגור בדירות הוריהם לאחר שהוריהם נפטרו.

רצוני לשאול:

1. מדוע אין אפשרות לבנים להמשיך להתגורר בדירה, בעיקר נוכח העובדה שבנים בקיבוצים ובמושבים מקבלים זכות זו?

2. האם יעניק משרדך אפשרות זו גם לדיירי "עמידר" שגרו בבתיים אלו במשך עשרות שנים?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

חבר הכנסת מאיר שטרית מגלה, לאורך כל שנות פעילותו הציבורית, רגישות גדולה לנושאי חברה וחינוך, ובנושאים אלה אני רואה את עצמי שותף שלו לדרך ושותף שלו לעמדות.

עם זאת, בנושא הדיור הציבורי אני חלוק, לדאבוני, על כמה מהנחות היסוד שלו, ולדעתי הן נובעות אולי מאי- ידיעת העובדות. ובכן, ארשה לעצמי להבהיר את הדברים הבאים:

א. על-פי נוהלי משרד הבינוי והשיכון, זכאים בני דיירים נשואים ולהם ילדים, שהתגוררו עם הוריהם לפני פטירתם, להמשיך מגורים בדירות ההורים.

ב. משרד הבינוי והשיכון מקצה את הדירות המתפנות בשיכון הציבורי למשפחות ברוכות ילדים הסובלות מבעיות תפקוד. הדירות המוחזרות על-ידי בנים – שאינם בעלי משפחות עם ילדים – נועדו בראש ובראשונה לפתור בעיות של אותן משפחות ברוכות ילדים.

ג. כיום ממתינות לדיור הסוציאלי יותר מ-2,000 משפחות – בעיקר באזור המרכז וירושלים. יש להדגיש, כי הדירות המתפנות בשיכון הציבורי, לרבות הדירות שבטיפול "עמידר", מהוות את עיקר הפתרונות לאוכלוסייה זו.

ד. עקרונות אלה חלים על כל דירות השיכון הציבורי, הן במגזר העירוני והן במגזר הכפרי.

אני סבור שנוהל זה עומד במבחן הצדק וההיגיון.

בנייה תקציבית במושב כמהין

חבר הכנסת ש' שמחון שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ' בסיוון התשנ"ז (25 ביוני 1997):

זה יותר משנתיים מנסה המושב כמהין, בכוחותיו הדלים, לממש את החלטת ראש הממשלה יצחק רבין, זיכרונו לברכה, לבנייה תקציבית ביישוב. כל פניותיהם הושבו ריקם.

רצוני לשאול:

מדוע לא יפעל משרדך ליישום החלטת ראש הממשלה לבנייה תקציבית במושב כמהין?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרד הבינוי והשיכון פעל על-פי החלטת ראש הממשלה יצחק רבין, זכרו לברכה, לבנייה תקציבית במושב כמהין.

בשנים 1994-1995 בנה משרדנו עשר יחידות דיור במושב זה, בהתאם להחלטת ראש הממשלה המנוח.

עתה בונה הסוכנות היהודית בנייה תקציבית, באמצעות תרומה.

מכרזים לבניית יחידות דיור

חבר הכנסת רן כהן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ' בסיוון התשנ"ז (25 ביוני 1997):

משרד הבינוי והשיכון מפרסם מפעם לפעם מכרזים לבניית יחידות דיור.

רצוני לשאול:

1. מה הוא מספר יחידות הדיור שלהן הוצאו מכרזים על-ידי המשרד בשנה האחרונה?
2. מה הוא מספר יחידות הדיור שלהן הוצאו מכרזים בשנה זו בהתנחלויות שמעבר ל"קו הירוק"?
3. באילו התנחלויות הוצאו מכרזים לבניית יחידות דיור?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרש:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. עד 19 ביוני 1997 פרסם משרד הבינוי והשיכון מכרזים ל-4,264 יחידות דיור.
2. עד 19 ביוני 1997 פרסם משרד הבינוי והשיכון מכרזים ל-804 יחידות דיור ביש"ע.
3. היישובים ביש"ע שבהם פורסמו מכרזים הם: ביתר, אריאל, קרני-שומרון ומעלה-אפרים.

פרויקט "חיזוק שכונות"

חבר הכנסת רן כהן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ' בסיוון התשנ"ז (25 ביוני 1997):

אבקש לקבל:

1. רשימת השכונות בסעיף "חיזוק שכונות" הנכללות ברשימת השכונות המתוגמלות בשנים 1997, 1996 ו-1995.
2. הנתונים הללו על-פי הסכומים המוקצבים בכל שנה לכל שכונה.

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרש:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

להלן רשימת השכונות הכלולות בפרויקט חיזוק השכונות בשנים 1995-1997 (תקציב 1997 פרוגרמה), וסך כל התקציבים – באלפי ש"ח – בכל שנה:

אבן-יהודה – מכבי: 1995 – 110, 1996 – 100; אזור: 1995 – 400, 1996 – 190, 1997 – 400; אליכין: 1995 – 535, 1996 – 370; אשדוד: 1997 – 300; באר-יעקב – רמב"ם: 1995 – 170, 1996 – 100, 1997 – 300; באר-יעקב – הרצל: 1997 – 200; בני-עיי"ש: 1995 – 240, 1996 – 100; בת-ים-דרום: 1995 – 500, 1996 – 50, 1997 – 100; בת-ים – רמת-יוסף: 1995 – 440, 1996 – 75, 1997 – 125; בת-ים – באבוב: 1997 – 400; ג'וליס: 1995 – 500, 1996 – 450, 1997 – 400; גבעתיים-דרום: 1995 – 250, 1996 – 250; הרצליה – ויצמן-דרום: 1995 – 100, 1996 – 555, 1997 – 400; חולון – ירמיהו: 1995 – 35, 1996 – 200; חיפה – ויז'ניץ: 1996 – 50, 1997 – 600; טבריה א': 1995 – 240, 1996 – 240, 1997 – 200; טייבה: 1995 – 2,500, 1996 – 1,500, 1997 – 600; טירה: 1995 – 1,000, 1996 – 1,000, 1997 – 800; טלז-סטון: 1997 – 500; ירושלים – בקעה: 1995 – 300, 1996 – 270, 1997 – 280; ירושלים – תלפיות: 1995 – 181, 1996 – 600; הועבר לשיקום שכונות, 1997 – הועבר לשיקום שכונות; ירכא: 1995 – 600, 1996 – 600; הועבר לשיקום שכונות, 1997 – הועבר לשיקום שכונות; כפר-כנא: 1995 – 400, 1996 – 360, 1997 – 360; כפר-סבא – תקומה: 1995 – 500, 1996 – 350, 1997 – 400; לוד – מיעוטים: 1996 – 500, 1997 – 600; מזכרת-בתיא: 1995 – 600, 1996 – 270, 1997 – 130; מע'אר: 1995 – 300, 1996 – 570, 1997 – 450; נס-ציונה – נחמיה: 1995 – 230, 1996 – 550, 1997 – 400; נשר – בן-דור: 1995 – 1,200, 1996 – 1,200, 1997 – 500; נתניה – אבו-שדיד: 1995 – 285, 1996 – 200, 1997 – 200; נתניה – טוברוק: 1995 – 135, 1996 – 155, 1997 – 170; נתניה – קריית-צאנז: 1996 – 500, 1997 – 800; סאג'ור: 1995 – 400, 1996 – הועבר לשיקום שכונות, 1997 – הועבר לשיקום שכונות; עספיא: 1995 – 300, 1996 – 50, 1997 – 270; עכו העתיקה: 1995 – 200; עפולה – ש' עובדים: 1996 – 300, 1997 – 200; עמנואל: 1997 – 500; פתח-תקוה – תקומה: 1995 – 190, 1996 – 70; תל-אביב – נווה-שרת ק' חרדית: 1996 – 120, 1997 – 1,200; קריית-אונו – ש' המלך: 1995 – 250, 1996 – 170; קריית-טבעון – ברושים: 1995 – 200, 1996 – 310, 1997 – 250; ראשון-לציון – נחלת-יהודה: 1995 – 200, 1996 – 15; רמת-גן – פרדס – אבלה: 1995 – 170, 1996 – 85; רעננה – שיכונים: 1995 – 520, 1996 – 450, 1997 – 350; שושנת-העמקים: 1995 – 300, 1996 – 251, 1997 – 50; שער-אפרים: 1995 – 156, 1996 – 100.

מצוקת הדיור של ערביי עכו

חבר הכנסת א' סעד שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ' בסיוון התשנ"ז (25 ביוני 1997):

האוכלוסייה הערבית בעכו סובלת מבעיית דיור. בידי "עמידר" 54 יחידות דיור סגורות, והיא אינה מרשה להשכיר אותן.

רצוני לשאול:

1. מה היא תוכנית משרדך למציאת פתרון הולם למשבר הדיור של ערביי עכו?

2. האם יתערב משרדך כדי שחברת "עמידר" תרשה לערבים לשכור את הדירות?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

(לא נקראה, במסרה לפרוטוקול)

אנו מודעים לבעיות הדיור בעכו, כמו גם בכל הערים והיישובים האחרים במדינת ישראל. ומבחינתנו, דין אחד לכל האזרחים: יהודים ובני מיעוטים כאחד – כולם שווים זכויות.

משרד הבינוי והשיכון עוסק בקידום שיווק קרקעות לבנייה, במטרה להעמיד היצע של דירות לכל תושבי העיר, ללא הבדל דת. כך נהגנו בעבר, כך אנו נוהגים בהווה וכך ננהג בעתיד.

54 הדירות האטומות הינן בבעלות מינהל מקרקעי ישראל, כאשר "עמידר" למעשה מנהלת אותן עבור המינהל.

על-פי החלטה שהתקבלה לאחרונה, יוצאו הדירות למכירה בששת החודשים הקרובים; פעולה זו תתבצע בשיתוף עם עיריית עכו, המינהל והחברה לפיתוח עכו.

הדירות יוצאו, כמובן, למכירה, בין היתר תוך התייחסות לשיקולי תכנון ובעלות.

מחירי הדירות ביישובים שוהם ואלעד

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ז בסיוון התשנ"ז (2 ביולי 1997):

ידוע לי, כי דירת שלושה חדרים ביישוב שוהם נמכרת במחיר של 170,000-180,000 דולר, בעוד דירה זזה ביישוב אלעד נמכרת במחיר נמוך בהרבה ולמשתכן שם ניתן סיוע ממשלתי.

רצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. מה הם מחירים ממוצעים של טיפוס דירות שונים בשני היישובים?

3. מה הן הסיבות להבדלים?

4. האם יישוו המחירים והסיוע בשני היישובים?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרש:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

יש פערי מחירים בין ערים סמוכות, או בין יישובים הנושקים זה לזה, או אפילו באותה עיר עצמה.

מחירי דירות ברמת-גן גבוהים יותר מאשר בבני-ברק הסמוכה. מחירי דירות בגבעתיים גבוהים יותר מאשר ברמת-גן. מחירי דירות ברעננה גבוהים יותר מאשר בכפר-סבא. יש גם פער מחירים בין חולון לבין בת-ים. התופעה בולטת במיוחד בקריות שליד חיפה, שבהן בולט פער מחירים בין קריה אחת לרעותה.

ההבדל בין שוהם לבין אלעד נובע, בין היתר, מן העובדה שביישוב שוהם נבנו 85% בתים צמודי קרקע, ורק 15% דירות בבנייה רוויה. כאשר ההיצע קטן – המחירים, כמובן, גבוהים יותר. באלעד המצב הפוך: רוב יחידות הדיור ייבנו בבנייה רוויה. שוהם הוא גם יישוב יוקרתי בנוי לתפארה, בעוד אלעד הוא יישוב חדש בחיתוליו.

משרד הבינוי והשיכון איננו קובע את רמת המחירים ביישובים, ואלה נקבעים על-פי תנאי השוק, בעיקר על-פי ההיצע והביקוש.

בתום גמר 2,000 הדירות הראשונות באלעד – כיישוב חדש – ישווה למעשה הסיוע הממשלתי בכל יישובי האזור.

פרויקט שיקום השכונות בתל-אביב

חבר הכנסת מ' גולדמן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ז בסיוון התשנ"ז (2 ביולי 1997):

נודע לי, כי לאחרונה פורסם, כי תקציב פרויקט שיקום השכונות בתל-אביב קוצץ באופן משמעותי. זאת, לאור שינוי סדרי העדיפויות של משרדך. הדבר מביא להפסקה בכל עבודות השיפוץ, שהחלו בתנופה בשנים האחרונות בשכונות המצוקה בתל-אביב.

רצוני לשאול:

1. האם יש למשרדך תוכנית ברורה להמשך פרויקט שיקום השכונות בתל-אביב?

2. מה הם סדרי העדיפויות בעזרה כלכלית ובתמיכה בכלל לגבי שכונות המצוקה, בתל-אביב בפרט ובארץ בכלל?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

חבר הכנסת הנכבד מיכה גולדמן טועה בהנחת היסוד שלו.

קיצוץ תקציבי הממשלה בשנת 1997 גרם אומנם לצמצום של 8% בעבודות השיקום של שכונות תל-אביב-יפו, אך לא חלה הפסקה בכל עבודות השיפוץ – כדברי חבר הכנסת הנכבד.

אני מבקש להביא בזה לחברי הבית את העובדות הבאות:

א. הסכומים שהוקצו לשכונות תל-אביב ב-1996 הסתכמו ב-10.4 מיליון ש"ח. הסכומים שהוקצו ב-1997 הינם 9.6 מיליון ש"ח – ירידה של כ-8%.

ב. הפרויקט בתל-אביב יופעל בהתאם לתוכנית העבודה של המשרד, על-פי התקציב המאושר.

ג. קיימות כ-40 שכונות מצוקה בארץ, שטרם נכללו בפרויקט בהעדר משאבים, אך נבצע את השיקום בהן בהדרגה, בהתאם למשאבים שיועמדו לרשותנו.

ד. קביעת סדרי העדיפויות מומלצת על-ידי הצוות המקצועי של המשרד העוסק בתחום זה, ואת האישור הסופי לכך נותנת הממשלה.

רחבעם זאבי (מולדת):

חברי הכנסת אינם יודעים שעכשיו שאלות.

היו"ר ש' וייס:

אדוני, אתה צודק. את סדר-היום אני לא קובע. חבר הכנסת זאבי, אמרה לי סגנית המזכיר שזה נקבע עכשיו. אני לא רוצה לפגוע בכללים. גם אני ניסיתי להתמקח דרך הטלפון ולא עלה בידי. אני בטוח

שהיה ליושב-ראש הכנסת שיקול סביר, ואני לא רוצה להתווכח אתו. אני לא קובע את סדר-היום; היתה תקופה שאני קבעתי אותו, עכשיו לא. בבקשה.

פיתוח תשתיות בשכונת גן-חק"ל – לוד

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ז בסיוון התשנ"ז (2 ביולי 1997):

שכונת גן-חק"ל, המצויה בין לוד לרמלה, סובלת מהעדר תשתיות, העדר כבישים, תאורה, מדרכות ומערכת ביוב, דבר הגורם למפגע תברואי וסביבתי.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא יוקצו המשאבים לפיתוח התשתיות של השכונה דלעיל?

2. מה היא מדיניותכם העתידית לפתרון בעיית השכונה הנ"ל?

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

ביקרתי בערים לוד ורמלה פעמיים מאז נכנסתי לתפקידי הנוכחי, והנושאים שהעלה חבר הכנסת אלסאנע מוכרים לי באורח בלתי אמצעי, כי ראיתי אותם בשטח, ואני גם נותן לנושאים אלה תשומת לב אישית.

מכאן אבקש להשיב על הנושאים שהוצגו בשאלתא:

א. בעיר רמלה קיימות שתי שכונות מיעוטים: האחת שכונת ג'ואריש והשנייה שכונת גן-חק"ל.

ב. שכונת גן-חק"ל הינה שכונת בני מיעוטים בתחום השיפוט של העיר רמלה. מצב התשתיות – כבישים, תאורה, מדרכות ומערכות ביוב – בשכונת גן-חק"ל מחייב טיפול יסודי.

ג. שכונות המיעוטים הוכנסו למסגרת פרויקט חיזוק שכונות החל משנת 1997.

ד. לשנת 1997 אושר סך של 600,000 ש"ח לשכונות המיעוטים ברמלה.

ה. על-פי העדיפות שנקבעה על-ידי עיריית רמלה, הסכום הנ"ל – בסך 600,000 ש"ח – יושקע בשנת 1997 בהסדרת מערכות תשתית ופיתוח בשכונת ג'ואריש.

ו. בשנת התקציב 1998 תועבר העדיפות לשכונת גן-חק"ל, ותקציבי חיזוק שכונות – אם יאושרו – יושקעו בעיקר בשכונה זו בהסדרת מערכות כמפורט לעיל.

ז. על-פי פרוגרמה רב-שנתית שהוכנה לשכונת גן-חק"ל, יש צורך בהשקעה של כ-3 מיליוני ש"ח להסדרת מערכות התשתית בשכונה זו, וגורמי המימון שישתתפו הם: 1. משרד הבינוי והשיכון – חיזוק שכונות; 2. עיריית רמלה; 3. מינהל המים והביוב.

היו"ר ש' בן-צור:

שאלה נוספת, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כבוד סגן השר, אני מודה לך על הביקורים, נמסר לי על-ידי הנציגים שאכן היית שם. אני מקווה שהעניין של גן-חק"ל יקבל עדיפות ב-1998, כפי שנמסר על-ידך.

בהזדמנות זו רציתי לדעת, אם העניין לגבי לוד והקמת שכונות "בנה ביתך" בלוד אכן מתקיים ואושרו התקציבים, או שזה מתעכב? אני מנצל את ההזדמנות הזאת לפנות כדי לקבל ממך תשובה.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

אם הבנתי, שאלתך היא האם לור"ם – החברה לפיתוח לוד-רמלה – הולכת לפתח שם את השכונות. אני מודיע מעל במת הכנסת: החוזה עדיין לא נחתם, כי באוצר יש התנגדות עקב העובדה שוועדת השרים החליטה על הפרטת לור"ם. דבר זה מחייב היערכות מחודשת מבחינת החוזים שהכינו. הדבר עדיין לא נחתם.

שיווק יחידות דיור והפשרת קרקע לבנייה

חבר הכנסת א' מאסלה שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ד' בתמוז התשנ"ז (9 ביולי 1997):

בעקבות הידיעה שהתפרסמה בתאריך 30 ביוני 1997 בעיתון "ידיעות אחרונות", כי מתחילת 1997 שווקו רק 27% מיחידות הדיור המתוכננות, רצוני לשאול:

1. האם הנתונים נכונים?

2. מה יעשה המשרד כדי להגיע ליעד שיווק מרבי של 50,000 יחידות דיור בשנה?

3. מדוע שווקו עד עתה רק 5,650 יחידות דיור?

4. מה היא הסיבה לכך שבשנה הנוכחית נערכה רק עסקה אחת להפשרת קרקע חקלאית למגורים?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרש:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בשבוע שעבר עניתי בכנסת על הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת רפי אדרי בנושא זה. בדברי הפניתי את תשומת לב חברי הכנסת לעובדה, כי משרד הבינוי והשיכון איתר למעשה פוטנציאל קרקעי ל-189,000 יחידות דיור – אך רק 57,000 מתוכן מצויות בשלבים תכנוניים מעשיים בדרך למימוש.

יש גורמים רבים המעכבים את הפשרת הקרקעות לבנייה בצינורות הסטטוטוריים: בעיות משפטיות, ארכיאולוגיה ועתיקות, פינויים, בעיות ביוב וניקוז, תחומי שיפוט, איכות הסביבה ועוד ועוד. ומכאן, אביא את הנתונים הבאים:

א. עד היום שיווקו משרד הבינוי והשיכון ומינהל מקרקעי ישראל כ-15,000 יחידות דיור, מתוך כ-50,000 יחידות דיור, בהתאם להחלטות הממשלה.

ב. המשרד פנה למנכ"ל הגופים המעורבים בתכנון – משרד הפנים, משרד התחבורה והמשרד לאיכות הסביבה – לסייע בהאצת האישורים הסטטוטוריים לתוכניות שנקללו בפרוגרמת השיווק ל-1997 וטרם קיבלו תוקף.

ג. המשרד פנה למינהל מקרקעי ישראל בבקשה להאיץ את המשא-ומתן עם החוכרים החקלאיים על קרקעות שתכנון הסתיים.

ד. נציגי המשרד משתתפים בצוות משנה של ועדת מנכ"לים להאצת הבנייה המטפלת בהאצת התכנון של כל הפרויקטים שבתכנון.

ה. המשרד פנה לראשי ערים, שבעריהם עתודות קרקע בתכנון והנכללות בפרוגרמת המשרד, בבקשה להאיץ את קצב קבלת ההחלטות בגין תוכניות אלו ואישורן.

1. המשרד מאיץ את קצב השיווק באזורים הפריפריאליים שבהם קיימות עתודות קרקע מתוכננות וזמינות – כגון באר-שבע וכרמיאל.

משרד הבינוי והשיכון, בשיתוף עם משרד הפנים ומינהל מקרקעי ישראל, מרכז בימים אלה נתוני תכנון עבור ועדת המנכ"לים להאצת הבנייה.

בשלב הכנה מצוי גם בסיס מידע גיאוגרפי ואלפא-נומרי, המרכז נתונים על עתודות קרקע – בהתפלגות לפי מרכיבי זמינות ומועדי שיווק מתוכננים.

זהו נושא חשוב, אולי החשוב ביותר בתחום הבנייה למגורים, ואנו עמלים קשות לפתור את הבעיות המורכבות, ובעזרת השם נקווה שגם נצליח.

חוזי שכירות לדתיים בלבד בקצרין

חבר הכנסת א' פינס-פז שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ד' בתמוז התשנ"ז (9 ביולי 1997):

בחוזה שכירות של חברת "שיכון ופיתוח לישראל בע"מ", המשווקת דירות עבור משרד השיכון בקצרין, קיים סעיף ובו מתחייב שוכר הדירה "לשמור על השבת ומועדי ישראל במושכר ובבית, על-ידו ועל-ידי בני משפחתו".

רצוני לשאול:

1. האם יש כוונה להקים שכונה דתית בקצרין?

2. האם קיימות גם שכונות שבהן משכיר המשרד לחילונים בלבד?

3. האם בדק היועץ המשפטי של המשרד את חוקיות הדרישה?

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

ידידי, בן עירי ירושלים, חבר הכנסת פינס-פז, עבר לאחרונה זעזוע בכל מה שקשור – – לא, לא פסיכולוגי. כאשר הוא מגלה שבחוזה שכירות של חברת "שיכון ופיתוח" קיים סעיף שבו מתבקש שוכר דירה לשמור על השבת, הוא חושב מי יודע מה פרוש עשה.

הסעיף הזה, כפי שהוא, קיים בחוזים זהים או דומים זה 20 שנה. לא סגן שר חרדי הכניס את זה, אני גם לא חושב שסגן שר חילוני הכניס את זה. אני לא יודע מי היה שר הבינוי והשיכון לפני 20 שנה. אם אני הייתי צריך להכניס אותו, יכול להיות שהייתי מכניס אותו, אבל הוא קיים כבר 20 שנה. לא הממשלה הנוכחית, המצהירה על כך שהיא מכבדת את קודשי ישראל, דאגה לזה. אז, לטעמי, עשו מעשה חיובי, ולכן אני לא מבין מדוע חבר הכנסת הנכבד מיהר להגיש שאילתא בנושא הזה. בדרך כלל במקרים כאלה יש מקום לברר את הדבר הזה, אבל הפעם הוא הסתפק בצורה של הגשת השאילתא.

לכן, מבחינתי, ישראל נצטוו לשמור על השבת עוד לפני מתן תורה. על השבת נאמר, שהיא שמרה על בני העם היהודי יותר משמרו הם עליה. מכאן ועד להאשים אותנו שמשרד הבינוי והשיכון עשה את זה היום בגלל העובדה שאדם חרדי עומד בראש המשרד – זה אינו נכון. 20 שנה הסעיף הזה קיים, ולנו אין כל כוונה לשנות אותו.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת אופיר פינס, שאלה נוספת.

רחבעם זאבי (מולדת):

כאשר זה נקבע, מי היה בשלטון?

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

אני מתאר לי שב-1977 בגין היה בשלטון. מי היה אז שר השיכון?

אברהם פורז (מרצ):

פת.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

כשאני אומר 20 שנה, אני לא מתכוון ליום, לדעתי זה נעשה בתקופת מפלגת העבודה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מעיר את זה לטובת השואל.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הבינוי והשיכון, ראשית אני רוצה להרגיע, על-פי מיטב הידוע לי לא חל בי שום דבר – – –

היו"ר ש' בן-צור:

מה השאלה?

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני רוצה להרגיע את סגן השר.

היו"ר ש' בן-צור:

כולם רגועים, רק תשאל את השאלה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

השאלתא היא כלי לבירור. לא תקפתי. בסך הכול שאלתי שאלתא, ואני שמח לקבל תשובה.

לגוף העניין, הייתי רוצה שבמקרה שתיווצר סיטואציה הפוכה – אתה מכיר את עמדותי, ופה השאלתא – האם משרד השיכון יתמוך גם בדבר ההפוך, למשל בניית שכונה רק לחילונים, כמו שאתה בונה שכונה רק לשומרי מצוות ודתיים? האם למשרד השיכון יש כוונה כזאת, הצעה כזאת?

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

אני שוב אומר: מעולם לא הכריזו שקצרין תהיה עיר לדתיים. אני גם לא יודע מה היתה בשעתה הסיבה שהכניסו את הסעיף הזה. מדינת ישראל בוודאי לא צריכה להתבייש על שיש סעיף כזה של שמירת שבת. אם היתה טענה שסגן שר חרדי עשה את זה – אני מודיע לך, זה קיים 20 שנה. אני לא

חושב שצריך לשנות את זה לחילונים או לדתיים, טוב שמדינת ישראל תקבל על עצמה שיום השבת, היום השביעי, הוא יום המנוחה שלנו.

הפשרת קרקעות למגורים ומימוש משכנתאות

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ד' בתמוז התשנ"ז (9 ביולי 1997):

משרד השיכון מדווח על אי-ניצול משכנתאות ועודפים של 800 מיליון ש"ח בתקציב; כנגד זה מדווח על שיווק של 27% מיחידות הדיור ואי-הפשרה של קרקעות למגורים. לפתרון המצב הינך ממליץ על הרחבת מסגרת הסיוע לזכאים.

רצוני לשאול:

1. מדוע להרחיב את תנאי המשכנתאות, שיגדילו את נטל המס, במקום להפשיר קרקעות למגורים?

2. מדוע ממשיך המשרד במדיניות של אי-הפשרת קרקעות, היוצרת מחסור בדירות ועליית מחירים?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

חבר הכנסת זיסמן כרך שני נושאים בתחום הבנייה והשיכון, שאין בהכרח קשר הדוק ביניהם. לפיכך אתכבד להשיב כדלקמן:

א. הירידה במימוש המשכנתאות הותירה עודפי תקציב, והמשרד מבקש להשתמש בהם כדי להגדיל את הסיוע לקבוצות נזקקות.

ב. מבוקשת על-ידי משרד הבינוי והשיכון הגדלה של מענקי ההשתתפות בשכר דירה למשפחות נתמכות, וכן של המשכנתאות לקבוצות נזקקות במיוחד.

ג. הגדלה זו לא תחייב במקביל את הגדלת התקציב, וממילא אין בכך, כמובן, כדי להגדיל את נטל המס.

ד. ההצעה להרחבת המשכנתאות באה על רקע הפער ההולך וגדל בין האפשרויות הכלכליות של הזכאים לרכוש דירות לבין הסיוע הניתן כיום, שלא עודכן זה תקופה ארוכה, למעשה זה כמה שנים.

ה. אין כל כוונה להרחיב את תנאי המשכנתאות במקום להפשיר קרקעות לבנייה.

ו. משרד הבינוי והשיכון ממשיך במדיניות של האצת השיווק, ביצוע מכרזים, אך ההאטה כיום נובעת מסיבות שבחלקן הגדול אינן בשליטת המשרד, כגון: עיכובים והארכות הטיפול באישורים הסטטוטוריים בוועדות התכנון ו/או חכירות קרקע, או התערבות של גורמים ממשלתיים ואחרים – היוצרים עיכובים מעבר למה שאנו יכולים להרשות לעצמנו.

סיוע בדיוור למשרתים בשיחת הלאומי

חבר הכנסת מ' לוי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ד' בתמוז התשנ"ז (9 ביולי 1997):

מפנייה שהופנתה אלי על-ידי משפחת ק' – שמה המלא מופיע במקור – מבני-ברק עולה, כי רמת הניקוד לזכאות למשרתי השירות הלאומי נמוכה בהשוואה למשרתים בצה"ל.

רצוני לשאול:

1. האם כך הדבר?

2. אם כן – מדוע ננקטת מדיניות שכזו?

3. מה הם הצעדים שיינקטו בנדון?

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

הניקוד שלפיו נקבעת רמת הזכאות של זוגות אינו מביא בחשבון ואיננו מותנה כלל בסוג השירות הביטחוני.

למשרתים, או למי ששירתו בצה"ל, וכן למי ששירתו שנה לפחות בשירות לאומי, ניתנת משכנתה גבוהה ב-50% מהמשכנתה הבסיסית של מי שלא שירתו, בהתאמה לרמת הניקוד שהם צברו.

היו"ר ש' בן-צור:

שאלה נוספת?

רען כהן (העבודה):

אנחנו מוותרים. פעם אחרת נעשה את החשבון עם סגן השר.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

בנייה למגורים באמצעות עמותות

חבר הכנסת י' שטרן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"א באייר התשנ"ז (28 במאי 1997):

בתחילת שנות ה-90 בוצעו פרויקטים גדולים בתחום בנייה למגורים באמצעות עמותות בנייה. שיטה זו הוזילה את הדירות באופן ניכר כשבוצעה בפקוח ציבורי מתאים ובליווי מקצועי.

רצוני לשאול:

1. האם מתוכננים צעדים ספציפיים לעידוד הבנייה באמצעות העמותות בתקופה הקרובה, ומה הם?

2. האם יובטח יחס שווה לעמותות המייצגות קבוצות אוכלוסייה שונות: עולים חדשים, חרדים, פורשי צה"ל וכדומה?

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

חבר הכנסת יורי שטרן צודק בהנחת היסוד שלו, שלפיה שיטת הבנייה באמצעות עמותות הוזילה באורח ניכר את מחירי הדירות.

שיטה זו, חברי הכנסת, כמו ששמעתם אותי לא אחת, כמו גם שיטת "בנה דירתך" או השיטה החדשה שאנחנו מנהיגים עכשיו במשרד, "דירה נטו" – מטרתן האחת והיחידה היא לעקור את רווחי היזם עד כמה שניתן, ועקירת רווחי היזם, נוסף על כמה רכיבים אחרים בעלויות, אכן הוכיחה את עצמה כמוזילה את מחירי הדירות.

עם זאת, לדאבונו הרב, בעבר היו עמותות שנקלעו לבעיות ניהוליות, כספיות, וייתכן גם אפילו הנדסיות. אני חייב לציין, שלא כל העמותות נקלעו לבעיות, אבל יש, אולי רק מקצתן; מבקרת המדינה

גם פרסמה דוח ביקורתי חריף בנושא העמותות, אולי גם בגלל אותם מקרים שזכו, מטבע הדברים, גם לתהודה תקשורתית שלילית.

כאשר אני נכנסתי לתפקידי במשרד הבינוי והשיכון, החלטתי שלא לחדש את פעילות העמותות בנוסח שהיה נהוג עד שאנחנו באנו, עד שהדבר הזה ייבדק לעומקו ונחשוף את כל הבעיות שהתגלו בעבר, ובמקביל אנחנו בוחנים היום במשרד הבינוי והשיכון את ההיבטים המשפטיים וההנדסיים במטרה לתקן את הטעון תיקון. צוות מומחים במשרד שוקד עתה על הכנת טיוטת נוהל חדש, שאמור להגדיר מחדש את יחסי הגומלין בין העמיתים לעמותה, בין העמותה לבין חברת הניהול ההנדסית, כמו גם בין העמותה לבין משרד הבינוי והשיכון.

אני סבור שקשה מאוד לבוא בטענות על מעשים ומודלים שהיו בממשלה הקודמת, שנעשו, אני אומר, ובוצעו בתום לב, ואולי גם מחוסר ניסיון. אבל היום, לאחר שהעניין הזה במסלול של העמותות פעל, כולנו למודי ניסיון והפקנו לקחים גם מהביקורת של מבקרת המדינה. אני חושב, שאסור לנו לחזור על השגיאות, שנבעו אולי ממחלות ילדות, ועלינו לגבש היום את הנוהל הטוב ביותר למען המטרה שכולנו רוצים להשיגה.

למותר לציין, שכאשר ייקבע לבסוף הנוהל, נפרסם מכרזים באמצעות עמותות לכלל הציבור, תוך הבטחת ייצוג הולם של קבוצות אוכלוסייה שונות, וכמובן בהתאם לתקנות חוק חובת המכרזים; נפעיל את המסלול הזה לכל האוכלוסיות ונאפשר לכולם ליהנות, אם הם רואים בזה הטבה מסוימת.

הי"ר ש' בן-צור:

אני מודה לך. שאלה נוספת לחבר הכנסת יורי שטרן, אף שאני מנוע – – –

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

כבוד סגן השר, קודם כול אני מודה לך על התשובה. אני שמח שמדיניות המשרד היא לקדם את נושא העמותות, את הבנייה באמצעות העמותות, וגם לפתוח מכרזים לעמותות שמייצגות מגזרי אוכלוסייה שונים. אני רוצה לשאול שאלה שקשורה למבצע פינוי אתרי קרוונים, שנפתח לפני שבועיים בערך – מתן הלוואות מוגדלות לתושבי אתרי קרוונים על מנת שיפנו אותם. להפתעתי הרבה, גם הפעם, כמו תחת הממשלה הקודמת, לא ניתנו ההטבות אלה ליושבי הקרוונים ביהודה ובשומרון, לאתרי הקרוונים בקריית-ארבע, בגבעון ובכמה מקומות נוספים; למיטב ידיעתי, גם ברמת-הגולן. רציתי לשאול אותך, ממה זה נובע?

הי"ר ש' בן-צור:

תודה. בקצרה.

סגן שר הביטוי והשיכון מ' פרוש:

אני לא יודע אם יש הפרדה בין מה שקרוי קרוונים ביהודה ובשומרון לבין שאר חלקי הארץ, או מה שהיה קרוי בעבר: בתוך תחומי "הקו הירוק". אתה שלחת אלי מכתב היום, ואני אנסה לענות לך בימים הקרובים, אבל לי ידוע שהיתה הפרדה. כשישבנו אצל ראש הממשלה בנושא הזה היה מדובר על הכול; יכול להיות ששם מדובר על קרוונים מסוג אחר לגמרי, שמתוך כוונה תחילה הלכו לזה, אבל אני מרשה לעצמי לבקש ארכה של כמה ימים מכיוון שאני יודע שגם פנית אלי בכתב היום, ואני העברתי את זה מייד לטיפול במשרד.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מודה לך, אדוני סגן שר השיכון. תודה רבה.

הצעת חוק האזרחים הוותיקים (תיקון מס' 3), התשנ"ז-1997

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו עוברים לסעיף י"ב: הצעת חוק האזרחים הוותיקים (תיקון מס' 3), התשנ"ז-1997, של קבוצת חברי הכנסת, בקריאה ראשונה. זו הזדמנות לקדם בברכה את ראשי הגמלאים, שכולנו תומכים בהם.

חבר הכנסת מקסים לוי, בבקשה.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חבל שסגן שר השיכון הלך. רציתי באמת להעיר לו על התופעה, שבה מקצצים משיקום שכונות למען ההתנחלויות. אין לי שום ספק שהממשלה צריכה להשקיע בהתנחלויות והיא צריכה לקדם את ההתנחלויות, אבל לא על חשבון ילדי השיקום. וזה הדבר הגרוע ביותר שנעשה לדעתי ביום הזה. ואני מקווה שעוד יחזרו בהם מפגיעה באזורי שיקום ובעיירות פיתוח.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

מי השר המשיב?

רענן כהן (העבודה):

זו קריאה ראשונה. אנחנו נשיב. אנחנו נצביע.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת זאבי, זו הצעה של חברי כנסת ואין שר שיענה. בבקשה תמשיך.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

אני מתכבד להגיש לקריאה ראשונה את הצעת חוק האזרחים הוותיקים. חוק האזרחים הוותיקים נתקבל על-ידי הכנסת פה-אחד בחודש פברואר 1996, אך הנחת שרוא הגמלאים לא ארכה זמן רב. עם אישור התקציב אשתקד נגדעו זכויותיהם של גמלאי ישראל. בביטול החוק נשללו מרבית ההנחות אשר הוענקו לגמלאים, כגון: הנחה בתשלומי ארנונה בשיעור של 30%, הנחה באגרת טלוויזיה בשיעור של 50% וכן הנחות במופעי תרבות ואמנות.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הגזירות הללו אשר נקטה הממשלה ללא ספק הובילו השנה את מרבית הגמלאים לסף חרפה כלכלית-חברתית ולמשבר אמון בין ציבור הגמלאים לבין הכנסת והממשלה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, זוהי אותה ממשלה אשר במצעה החברתי מופיעים קווי יסוד ברורים, שמכירים בזכויות האזרחים הוותיקים.

לדאבוני, אני חושב שהגזירות הללו מובילות לדעיכה מהירה של מרבית ציבור הגמלאים, אשר לא יוכל לעמוד בנטל הכלכלי והפסיכולוגי. צעד זה אשר נקטה הממשלה לפני כשנה ממחיש שוב את האטימות ואת חוסר הרגישות כלפי האוכלוסיות הרגישות, אשר הגמלאים נמנים עמן.

אדוני היושב-ראש, ציבור הגמלאים הינו מאבני היסוד של מדינת ישראל ומבוני הארץ, ולצער דווקא בערוב ימיהם הם נתונים לגזירות קשות. אנו, כחלק מחברה מתוקנת, חבים להם חוב מוסרי. זהו הגמול המינימלי שהגמלאים זכאים לו, לא בחסד, כי אם בזכות.

בטוחני כי כבר במהלך הפגרה אפעל לקידום השלמת הגיבוש של הצעת החוק כדי להביאו לקריאה שנייה ושלישית עם תחילת המושב הבא של הכנסת.

אני רוצה להפנות כמה מלים לגמלאים אשר נמצאים כאן אתנו. חוק הסדרים במשק המדינה, המובא מדי שנה על-ידי כל ממשלות ישראל, לא מביא בחשבון את קיומן של ועדות הכנסת באשר לשמיעת

ציבורים רחבים בעניין הצעת חוק כזאת או אחרת. החוק הזה התקבל לפני שנים אחדות, והממשלה העניקה להם תעודות ובירכה אותם. הגמלאים האלה הם אשר בנו את המדינה הזאת. הממשלה הקודמת רצתה להביע להם את הערכתה. והנה, כשהובא חוק ההסדרים – איפה אפשר היה לקצץ? רק בנושא הארנונה, התרבות וכדומה. מתוך תקציב של 191 מיליארד שקלים, ימצאו את קצבאות הילדים, את חוק האזרחים הוותיקים, את נושא הדיור לזוגות צעירים. האם באלה צריך לנגוע? הממשלה הזאת נבחרה בזכות האנשים האלה. אילו היה פה ראש הממשלה, הייתי אומר לו שללא עיירות הפיתוח ואנשי השכונות הוא לא היה היום ראש ממשלה.

היום, כאשר אנחנו רוצים להחזיר לגמלאים את כבודם, אנחנו עושים את זה לא כהענקת חסד למישהו, אלא בזכות. זהו חוב מוסרי כלפי אותם גמלאים, בוני הארץ הזאת; הם שבנו אותה, והיום אנחנו ממשיכים את דרכם.

אדוני היושב-ראש, אני מאוד מקווה שלא יימצא בבית הזה אדם אחד שיצביע בקריאה ראשונה נגד החוק הזה, נגד החזרת כבודם של הגמלאים. ואני מקווה, בעזרת השם, שעם סיום הפגרה, בשבוע הראשון של המושב הבא, אביא את החוק לקריאה שנייה ושלישית. תודה.

הי"ר ש' בן-צור:

אני מודה ליושב-ראש ועדת העבודה והרווחה. נרשמו 31 חברים, אנחנו סוגרים את הרשימה. חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כאחת משלושת המציעים – חבר הכנסת מקסים לוי, חבר הכנסת רענן כהן ואנוכי – וחברים רבים נוספים שהצטרפו אלינו, אני רוצה לומר, שאני רואה את הדיון הזה כדיון חשוב ביותר. אני גאה להיות בין יוזמי החוק. אני מרגישה שבכך אנו ממלאים את חובתנו הצנועה כלפי כל ציבור גמלאים בארץ. כפי שנאמר, ההדר מחייב, ואי-אפשר שהעניין של "הדרת פני זקן" לא יהיה חלק מחובתן של הכנסת ושל החברה בישראל כלפי בניה ומייסדיה של המדינה. אסור שההדר הבית"רי ייעלם, ושיבטלו חוק כל כך חשוב.

חברות וחברי הכנסת ואזרחי המדינה, אני רוצה להזכיר על מה אנחנו מדברים. את החוק הזה יזמנו לפני שלוש שנים. אין בו פתרון של כל בעיות הגמלאים. אמרנו שבמסגרת שיפור התנאים נעשה חמישה שינויים, וזה החוק; דבר אחד הוא נושא התחבורה הציבורית, שבו תינתן הנחה של 50%, הנחה שכל הגמלאים במדינות המתוקנות נהנים ממנה. הדבר השני הוא ההנחה בארנונה – הנחה של 30%. הדבר השלישי – הנחה באגרת הטלוויזיה. דבר רביעי – הזכות ליהנות מכרטיסים מוזלים לתיאטרונים, ציבוריים, לגנים לאומיים וכו'. ודבר חמישי – הנחה של 50% בתרופות לאלה שחיים רק מהבטחת הכנסה.

לאחר עשרות שנים זכו הגמלאים בהטבות הללו. אבל בחוק הסדרים במשק המדינה ביטלה הכנסת במחיליד את מה שהיא חוקקה, והשאירה רק את כרטיס הפלסטיק ואת הכותרת: "חוק האזרחים הוותיקים". נכון שחלק מההטבות נעשו בדרך של תקנות בלבד. למשל, ההנחה בתחבורה הציבורית

נקבעה באמצעות חוק הפיקוח על המחירים. אבל אנחנו יודעים שכבר היתה אי-הבנה. ומי לנו יערוב שבעוד שנה זה לא יבוטל? זה ההבדל בין חוק לבין תקנות.

לכן, חברות וחברי הכנסת, אנחנו מצוים – ואני מאמינה שנעשה זאת – להחזיר לגמלאים את כל מה שהם זכאים לו בדין, ולהמשיך במאבקים לצמצום התור לאשפוז, שהיום עוד גדל, ולמעלה מ-2,000 אנשים נמצאים בהמתנה. צריך לפתור את בעיות הפנסיה לגמלאים שאין להם הכנסה מספקת, לעדכן את נקודת הפנסיה. כלומר, על-ידי העברת החוק הזה אנחנו רק מניחים את הבסיס ואת התשתית להחזרת כבשת הרש שנגזלה.

לאחר שנאשר את הצעת החוק, ולאחר שנדון בה ונאשר אותה בקריאה שנייה ושלישית, נעמוד בפני דילמה זו או אחרת. אני רוצה להתריע מפני המצב שנוצר כתוצאה מחוק הסדרים במשק המדינה. זה חוק שיש בו מינהל לא תקין, וכולנו, קואליציה ואופוזיציה, חייבים להתלכד בעניין הזה. מקובל עלי שנעשה זאת רק לקראת הכנסת הבאה, שחוק הסדרים יבוטל ויעבור מן העולם, כך שחוק שאנחנו מחוקקים יישאר בתוקף ובכך יישמר כבודנו ככנסת מחוקקת וכבודם של הגמלאים כולם. תודה רבה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אם חבר הכנסת שוחט יחתום על הצעת החוק – – –

ענת מאור (מרצ):

עכשיו אחרים צריכים לחתום. חבר הכנסת ריבלין, אתה יודע שהחוק הזה עבר כאשר שר האוצר היה אברהם שוחט. והוא בוטל כאשר שר האוצר היה דן מרידור.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בשבילי זה יום חג, ואני גא להיות עם החבורה הזאת, חבורה נפלאה. ברשותך, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לברך את נציגי הסתדרות הגמלאים, שעושים לילות כימים כדי להבטיח, שאכן נוכל לשמור על זכויותיהם.

עבורי זה יום חג. יחד עם חברים נוספים הובלנו את המאבק על החוק הזה. אני רואה את זה היום כתחילת הדרך. לפני שאומר את דברי, אני רוצה להודות לחבר הכנסת מקסים לוי, יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, שיחד עם משה בוטון ואחרים הלכו אתנו כדי להוביל דבר צודק, דבר אמיתי. אנחנו עוברים בכנסת הזאת כל מיני מאבקים, אנחנו מחוקקים כל מיני חוקים. אין דבר יותר אמיתי, יותר

צודק, נוגע יותר לכל בית בישראל מהחוק הזה, וכל הבית הזה חייב היום להביע תודה והוקרה לאוכלוסייה הזאת. ואני מאחל לכולנו, לעצמנו, שנגיע לאוכלוסייה הזאת. אני היום רוצה להיות גמלאי, יחד עם הגמלאים, כי אני מרגיש שאנחנו עושים את הדברים הטובים ביותר.

בפרט אני, אני גא שהתחלתי בנושא של החיילים, החיילים הצעירים, ועכשיו אנחנו עוסקים בנושא של הגמלאים. זה מחבר את שני הקצוות. זאת הגאווה שלנו, וזאת השליחות שלנו. אם את זה נעשה בנאמנות ובאמונה, באמת נהיה ראויים לשרת בבית הזה.

איני רוצה להשתמש במושגים לא נכונים, אבל מדובר באוכלוסייה הכי חלשה בחברה, ב-800,000 גמלאים. זו האוכלוסייה החלשה ביותר בחברה. אבל לאוכלוסייה הזאת יש ערכים, יש לה גאווה, היא מתביישת לומר: אנחנו חלשים. היא כל הזמן משלמת. היא שילמה עם קום המדינה, היא שילמה בבניין המדינה, היא נתנה את כוחה ואת עוצמתה.

אנחנו חייבים להם הוקרה ותודה, והיום אנחנו נותנים להם את ההוקרה הזאת ואת התודה הזאת על מעשיהם, על מה שהם נתנו, על מה שהם תרמו לחברה. מי שייגע בחוק הזה, יעשה את העוול הכי גדול. ולכן אני פונה, כדי להביא את החוק הזה לשריון, שלא יהיה שר אוצר, ולא חשוב מאיזו מפלגה, שיוכל למוטט את החוק הזה מתוך שיקולים לא ענייניים. אין להם איגוד מקצועי, אנחנו האיגוד המקצועי של האוכלוסייה הזאת. יחד אתם נילחם, יחד עם כולם בבית הזה נעשה שיהיה להם טוב. אם להם טוב, לנו טוב. תודה.

הי"ר ש' בן-צור:

תודה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה. אחריה – חברת הכנסת דליה איציק.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מצטרפת לברכות ליוזמי החוק שבא לתקן את העוול שנעשה בחוק ההסדרים – חבר הכנסת מקסים לוי, חברת הכנסת ענת מאור וכל יתר חברי הכנסת שחתמו על הצעת החוק. אני חושבת שהצעת החוק הזאת לא פותרת באופן יסודי את בעיית הקשישים, בעיקר את בעיית הקשישים שחיים מהבטחת הכנסה, את בעיית הקשישים שבקושי רב משלמים את התשלומים עבור התרופות ואת התשלומים עבור הוצאות נוספות – טלפון וכו', ובסוף נשאר להם מעט מאוד אפילו לרכוש מזון. זה לא פותר את הבעיה של אותם רבבות גמלאים שאין להם שום מקור הכנסה אחר פרט להכנסה מהביטוח הלאומי. אבל, גם אם זה לא פותר את כל הבעיות, טוב וראוי שמדינת ישראל תיתן ולו הנחות מעטות אבל חשובות לגמלאים, ואני מברכת גם את הארגון של הגמלאים, שנאבק למען הנושא הזה ללא הרף.

חברי הכנסת, אני רוצה להציג את הבעיה הבסיסית שנוגעת לאזרחים ותיקים או למבוגרים במדינת ישראל. הבעיה הבסיסית היא, שבמדינת ישראל, שמתקרבת ליובל קיומה, עדיין אין חוק פנסיה ממלכתית. חברי הכנסת, בלי חוק פנסיה ממלכתית התוצאה היא, שלעובדים היותר-חלשים אין פנסיה: עובדים שמכל מיני נסיבות, שהרבה פעמים לא תלויות בהם, עוברים ממקום למקום; הרבה מאוד נשים שלא שומרות על רצף עבודה בשל אחריות שהן מגלות למשפחה או מסיבות אחרות;

אנשים שמפוטרים ואחר כך מחליפים מקצוע; אנשים שעובדים במפעלים קטנים שאין בהם הסדרי פנסיה – מערכת שלמה של מאות אלפי אנשים במדינת ישראל שעובדים ומגיעים לגיל הפרישה לגמלאות ואין להם פנסיה, והם חיים רק על הקצבה של הביטוח הלאומי. אני חושבת שזו שערורייה. כפי שאנחנו מחייבים כל עובד וכל מעביד להפריש לביטוח הלאומי והזכויות נצברות, במקביל אנחנו חייבים להבטיח חוק פנסיה ממלכתית, שייתן לכל עובד במדינת ישראל אפשרות לצבור את הזכויות שלו לפנסיה.

אני חושבת, שאם נגיע למצב כזה ואם תובטח בארץ לכל עובד פנסיה הולמת כשהוא יגיע לגיל הפרישה, לא נצטרך לתת כל מיני מתנות לפנסיונרים, כי הם יקבלו את הכול בזכות. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חברת הכנסת דליה איציק, בבקשה; שלוש דקות. אחריה – חבר הכנסת בנימין אלון, ואחריו – חבר הכנסת מיכה גולדמן.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, חברי מארגון הגמלאים, יוזמי החוק, חברה תרבותית, חברה מתורבתת – אחד הפרמטרים לבדיקה של חברה כזאת הוא, איך היא מתנהגת כלפי מבוגריה. אני רוצה לומר, שבבית הזה יוצא לך הרבה פעמים להצביע בשביל הצעות חוק. לעתים אתה שלם אתן, לעתים פחות; לעתים אתה שלם – בשלמותם של החוקים האלה, לעתים הם חסרים ואתה מצביע בחצי מצפון. נדמה לי שאפשר לומר שזו הפעם, בין הפעמים הבודדות, שאתה מצביע בשביל הצעת על-יד מעשה טוב שעשית. חוק, כשאתה מרגיש שעשית משהו טוב, אתה מרגיש שסימנת

אני מאמינה שכל הבית הזה צריך להתגייס ולהתלכד סביב הצעת החוק הזאת. אני חושבת שכל אחד מאתנו קיבל שיחות טלפון ומכיר מתוך הפעילות הציבורית שלו אנשים מכובדים, שתרמו הרבה לחברה הישראלית, ופתאום, אחרי שהם עוזבים את העבודה, הם נזקקים. ופתאום עוצב לך מאוד, כי הכיס חסר, ואותם דברים שיכולת להרשות לעצמך, פתאום אתה לא יכול. ודווקא הצרכים גדלים לעתים בגיל הזה – כולנו מכירים את זה – בניגוד למחשבה שמצויה אצל הרבה מאוד אנשים, שאומרים: בגיל הזה כבר לא צריכים. אני מאוד מקווה שכל הבית הזה יגיע גם לגיל הזה וגם עד גיל 120, ואני בטוחה שהצעת החוק הזאת היא הצעה חשובה מאוד.

אני רוצה לומר משהו לתמר גוז'נסקי. חברת הכנסת גוז'נסקי, נכון מה שאת אומרת, והכי טוב שיהיה חוק פנסיה ממלכתית – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לא במקום.

דליה איציק (העבודה):

לא במקום. אבל את יודעת תמיד, שהאויב של הטוב הוא הטוב מאוד, ואם לא נעשה היום את הצעד הזה, לא נצליח. אבל אני אתך לחלוטין בסוגיה שאת מציעה, ואני מקווה שנתלכד במבצע הבא לעניין הזה. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת בנימין אלון, בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני כמובן תומך בהצעת החוק הזאת. אין לי בעיה עם הכסף הקטן, נקרא לזה כך, שמפורט בהצעה הזאת: אגרת טלוויזיה שתינתן בהנחה – אני בכלל רוצה שתבוטל האגרה לכולם, לזקנים ולאלה שאינם כאלה – ארנונה ותרופות גם כן, כמובן, אם כי קל לנו להגיד, אבל אחר כך באות העריות ואומרות: אתם מורידים על חשבוננו, ובסופו של דבר נדרוש את זה בחזרה ממשלם המסים בצורה עקיפה. כך גם עם סל הבריאות, כך גם עם משרד התחבורה ותחבורה ציבורית. למרות כל זאת, זו חובתנו המוסרית, אם כי אינני מתעלם מהקשיים שיבואו בהמשך הדרך ומחוק ההסדרים של תקציב 1998 שיגיע.

הייתי רוצה לדבר לא על הכסף הקטן, אף שהוא מבטא משהו. אני יודע שגם מבקשי החוק הזה ושוחריו לא רואים בו כסף אלא רואים את מה שמאחורי זה: את היחס, את הכבוד, את הכרת התודה, את אי-כפיות הטובה. על כך, לדעתי, צריך לתת את הדעת יותר.

אני חושב שיש לנו משהו שהוא אכזרי: אנחנו לוקחים אנשים במיטב העשייה שלהם, במיטב הידע שלהם, וכורתים אותם באופן שרירותי ממקום העבודה כיוון שהם מגיעים לגיל מסוים. אני חושב שאנחנו צריכים להתמודד, כחברה, עם הבעיה הזאת משני הצדדים שלה: מן הצד של העבודה – להיות יותר גמישים, לא להכריח אנשים לפרוש בגיל מסוים; וגם מהצד השני, מצד האנשים שמתכוננים ויודעים, שבעזרת השם – יאריך ימיהם ושנותיהם ויגיעו לגיל הזה.

כולנו חייבים להתרגל ולהתכונן לא להיות כפופים רק לעבודה, לא להיות "וורקוהוליקים". אני אומר את זה לזקנים כמוני ולזקנים פחות ממני. אנחנו חייבים להתרגל לעולם רוחני עשיר נוסף, חוץ מזה של העבודה: לעולם של לימוד תורה, לעולם של השכלה, לעולם שלם; ואז, בשני קצות המקל נוכל לאחוז.

בואו ננסה לחשוב כחברה, ככנסת, איך לא באופן גס אומרים – זה הגיל, גם אם אתה במיטב השנים והשכל; ומצד שני, איך אנחנו, כאזרחים, לא מקבלים את המכה הזאת בלי להיות מוכנים לעולם רוחני נוסף חוץ מן העבודה. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מודה לחבר הכנסת בני אלון. חבר הכנסת מיכה גולדמן – איננו באולם. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת יוסי כץ, ואחריו – חברת הכנסת נעמי חזן.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך מאוד על גמישותך.

חברי הכנסת, אנחנו באופן כמעט ריטואלי מטפלים בכמה עניינים. אנחנו באופן כמעט ריטואלי מאשרים בכנסת – זאת הכנסת החמישית שלי – חוקים ליום לימודים ארוך. אחר כך, באופן ריטואלי, הקואליציות נעתרות לממשלות ומבטלות את החוקים, מזיזות אותם על-פי הוראות שעה. אנחנו באופן כמעט ריטואלי מטפלים בהורים שלנו, בסבים ובסבתות של ילדינו, בציבור הגמלאים, ומדי פעם יש התקדמות בחקיקה, ואחר כך באה ממשלה מן הממשלות ומסיגה את ההישג לאחר. זה חלק מהחיים הפרלמנטריים.

אני אומר את זה לחברי הגמלאים, גם באמצעות הנציגות המכובדת שלהם כאן, אנשים שאני מכיר ומוקיר אותם אחד לאחד, ואני אומר את זה באמצעותם לציבור כולו. פשוט אני רוצה למנוע אשליות. יש לכם כאן לובי חזק. חבר הכנסת לשעבר, שהוא גמלאי, גדעון בן-ישראל, יושב כאן עלינו, לא נותן לנו מנוח ולוחם למען זכויותיכם. מדי פעם יש לו ולנו הישגים, וכאמור, מדי פעם באות ממשלות, מתייצבות ומסיגות את החוק לאחר.

אני מנחש שנצליח היום שוב לקדם את הנושא, הייתי אומר – באווירה של קשר שיצרו הקואליציה והאופוזיציה, לא כל חבריה. יש בקואליציה הזאת אופוזיציה חברתית מאוד אפקטיבית, שחבר הכנסת מקסים לוי מוביל אותה ונעזר בכמה חברים טובים מש"ס ומן הליכוד, ויכול להיות שכתוצאה מהברית הזאת אנחנו נחזיר את העניין אל מקומו הנכון. נקווה שאת המעט הזה מול הכבוד הגדול שאתם ראויים לו, מול האהדה הרבה והחיבה שיש לנו כלפיכם – שאת המעט הזה נוכל להחזיר לכם. אני מאוד מקווה לדבר הזה. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מודה לך, חבר הכנסת שבח וייס. חבר הכנסת יוסי כץ, בבקשה.

יוסי כץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ידידי ורבותי הגמלאים, האזרחים הוותיקים, בכנסת הקודמת הייתי גאה כאשר עמדתי מעל הדוכן הזה והצגתי את חוק האזרחים הוותיקים בקריאה שנייה ושלישית. לא תיארתי לעצמי שתחלוף פחות משנה ובחוק הסדרים במשק המדינה, החוק הזה, פרי גאוותנו, כל הסיעות, חברים מכל חלקי הבית הזה, החוק הזה יבוטל במחי הצבעה אחת.

חשבתי שזו מידה גדולה מאוד של חוסר רגישות, חוסר כבוד, גם לאזרחים הוותיקים, אבל בראש ובראשונה זו אולי סטירת לחי פרלמנטרית לחברים שיושבים כאן ולכבוד של הבית הזה, שכן החקיקה הזו היתה, הייתי אומר, גולת הכותרת של החקיקה החברתית שלנו; היא נתנה ביטוי ליחסנו להורים שלנו, לאבות שלנו, לאמהות שלנו, לאזרחים הוותיקים.

אני רוצה להודות גם ליושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, חברי חבר הכנסת מקסים לוי, וגם ליועץ המשפטי של ועדת העבודה והרווחה, עורך-הדין משה בוטון, על הכנסת הסעיף אולי החשוב ביותר בחוק הזה. יש בו תקדים והוא נותן ביטוי להשקפה חברתית של החברים שיושבים כאן, בוודאי של מי שנשארו בשעה זו.

סעיף 7 לחוק קובע: "אין לגרוע מהנחות הניתנות לפי חוק זה לאזרחים ותיקים, אלא בחוק שנתקבל ברוב של חברי הכנסת; הרוב הדרוש לפי סעיף זה יהיה דרוש להחלטות מליאת הכנסת בקריאה הראשונה, בקריאה השנייה ובקריאה השלישית". כלומר, אנחנו מקווים שבאמצעות השריון המיוחד הזה יימנע מצב שהיה בתחילת הכנסת, שמבטלים בחוק ההסדרים את ההנחות, את ההטבות, את החוק החברתי הזה.

אני מודה עוד הפעם ומקווה שוועדת העבודה והרווחה תיתן מסלול מהיר, כפי שעשתה עד עכשיו, גם לקריאה השנייה והשלישית, ותביא את הצעת החוק למליאה לאישור. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

חברת הכנסת נעמי חזן, בבקשה. אחריה – חבר הכנסת חיים אורון.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נוצר מצב בכנסת ישראל, במיוחד בשנים האחרונות, שחברי כנסת עובדים קשה מאוד כדי לחוקק חוקים לטובת האזרחים. חוק האזרחים הוותיקים שחוקק בכנסת הקודמת הוא תוצר של עבודה קשה, רגישה, ולפי דעתי צודקת – ובמחיר-יד, אדוני היושב-ראש, בחוק שלא צריך להיות קיים בעצם, חוק ההסדרים, מוחקים חוקים חברתיים צודקים; בלהט הרגע של דיוני תקציב גם לא תמיד שמים לב מה נעשה.

לצערי הרב, אף-על-פי שחלק מאתנו מחה על כך בזמנו בחוק ההסדרים לקראת אישור תקציב 1997, למעשה נמחק חוק האזרחים הוותיקים.

אני חושבת, שגם בקואליציה וגם באופוזיציה רבים היו ערים לעובדה, שנעשה כאן עוול שיש לתקנו.

אני רוצה להצטרף לברכות שנאמרו ליושב-ראש ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, חבר הכנסת מקסים לוי, שהפגין את הרגישות הנחוצה כדי לתקן את העוול שנגרם בחוק ההסדרים ולהחזיר לספר החוקים חוק שיאפשר לקבוצה גדולה של אזרחים ותיקים לחיות בכבוד, ועל כך אנחנו מדברים, למעשה, אדוני היושב-ראש וחברי הכנסת.

אני מאוד שמחה שנמצאים כאן נציגים של הגמלאים, כדי שנוכל להגיד להם בעצם שתי מלים: א. סליחה על מה שקרה השנה; ב. אנחנו מתכוונים ונעשה מה שצריך כדי להחזיר את הזכויות המגיעות לכם. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

חברת הכנסת נעמי חזן, אני מודה לך. חבר הכנסת חיים אורון – לא נמצא. חבר הכנסת טלב אלסאנע – לא נמצא. חבר הכנסת אופיר פינס-פז, בבקשה, שלוש דקות.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני שמח שהצעת החוק עולה לקריאה ראשונה – – –

היו"ר ש' בן-צור:

רק רגע, סליחה. חברי הכנסת, אני מבקש את סליחתכם. אני לא יכול לעשות איפה ואיפה. היו חברים שביקשו ונדחו. אני לא יכול להוסיף לתת לאחרים. לא אוכל, אני לא עושה איפה ואיפה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מלה אחת. חבר הכנסת שבח וייס יצא, אני מניח שהוא היה במקומך. אני עליתי רגע לוועדת הבחירות המרכזית, לא ידעתי שנגמר.

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, לא אוכל – סוף, נקודה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני שמח שהיום, ערב סיום המושב, הכנסת דנה בקריאה ראשונה בהצעת חוק לתיקון עוול קשה, עוול חמור. שמעתי את יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, שבמסגרת הוועדה שלו העניין מתברר לקראת סיום החקיקה. לצערי הרב, קל מאוד להרוס דברים. הרבה יותר קשה לבנות. זה נכון בחיים, זה נכון גם בחיים הפוליטיים, זה נכון גם בזכויות סוציאליות.

במשך שנים עמלה הכנסת הזו, גם ביוזמת ממשלות ישראל השונות, כדי לעגן ולחזק את זכויות הגמלאים, ולקראת בניית התקציב של השנה הזאת, אדוני היושב-ראש, במח-יד החליטו שהקיצוצים צריכים להיות כל כך רחבים, אבל צריכים להיות כל כך ממוקדים דווקא באוכלוסיות החלשות – הגדולות במספרן והחלשות בעוצמתן הפוליטית. אבל אז התקומם ציבור הגמלאים, ציבור הגמלאים לא קיבל את הגזירה הזו. ציבור הגמלאים הוכיח, שכאשר מקפחים את זכויותיו ומוחקים אותן בהינף יד, הוא יודע גם להיאבק, ואני שמח שיש כאן קבוצה גדולה בכנסת הזאת, מכל סיעות הבית, שרואה כמצווה ממש להחזיר לציבור הגמלאים לפחות חלק מהזכויות שנגזלו ממנו בתהליך הקיצוצים האחרון. שיזמה הממשלה.

אני שמח שהיום נשלים את הקריאה הראשונה, ואני מאוד מקווה שעם החזרה מהפגרה נשלים את הצעת החוק בקריאה השנייה ובקריאה השלישית.

ציבור, כנסת, ממשלה, שלא זוכרים חסד נעורים ואין להם כבוד כלפי הדור המבוגר, הדור שייסד את המדינה, שיצר אותה ובנה אותה – לא יהיה להם כבוד לשום דבר אחר בעתיד.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

לכן אני חושב שאנחנו עושים נכון בהביאנו את הצעת החוק לקריאה ראשונה, ואני כמובן תומך בה ומקווה שהיא תעבור היום.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת עמיר פרץ, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, המסך בחוץ לא אומר את האמת. שינו את הסדר, וזה לא משתקף במסך.

היו"ר ש' בן-צור:

הודעתי.

חיים אורון (מרצ):

מה הודעת?

היו"ר ש' בן-צור:

אני הודעתי, ביקשתי סליחה, ועכשיו ניגש להצבעה.

חיים אורון (מרצ):

אבל סליחה לא פותרת את העניין. סליחה זה בסדר, אבל זה לא פותר את העניין.

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה ביהדות מבטלת כל דבר.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש ממך, די. בבקשה, חבר הכנסת עמיר פרץ.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני בטוח שלא אצטרך לעשות מאמץ גדול כדי לייצג גם את חבר הכנסת חיים אורון, שלקחו לו את זכותו לדבר.

היו"ר ש' בן-צור:

לא לקחו. לא היתה לו.

עמיר פרץ (העבודה):

ואני אעשה הכול כדי שגם דעתו תיוצג.

היו"ר ש' בן-צור:

יש לך שלוש דקות.

עמיר פרץ (העבודה):

אני אשתדל לעשות כמיטב יכולתי וכשרוני בשלוש דקות. אני חושב, שאם יש נושא שקל להסביר אותו בדקה, לא דרושות שלוש דקות. כשעוול זועק לשמים, לא צריך הרבה זמן כדי להסביר אותו, ואני חושב שההתלכדות של הכנסת כולה סביב החזרת הגזלה לגמלאים בישראל, שניהלו מאבק במשך שנים רבות והשיגו – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש הצעה לסדר.

עמיר פרץ (העבודה):

כל ההאשמות שמאשימים את חבר הכנסת בייגה שוחט, כשר האוצר לשעבר, או את הכנסת הקודמת, שהצביעה פה-אחד – האשמות שכביכול הגמלאים הגיעו לפני הבחירות והשיגו – אלה האשמות שגובלות בערעור על הדמוקרטיה. כמו שיש פה קבוצות פוליטיות, כמו שיש פה קבוצות ציבוריות שמציגות את עמדותיהן לפני הבחירות, כך מותר לגמלאים, בזכות, לבוא ולנצל כל הליך דמוקרטי כדי להשיג זכויות שמגיעות להם, ואני שמח שיושבים פה נציגי גמלאים מכל המפלגות. אני רוצה לומר לכם, שהמנהיגות שמובילה היום את הגמלאים בישראל איננה מבחינה בין מפלגה למפלגה. היא משתדלת לאחד את כולם, מכל המפלגות, מכל העדות, מכל הדתות. הם מופיעים לצורך דבר אחד בלבד: לתת לגמלאים בישראל את היכולת להתקיים בכבוד, לתת להם בחזרה ולו מעט ממה שהם תרמו למדינה הזאת ועשו למענה.

אני רוצה לומר לכנסת, שמה שחשוב הוא שנפיק לקח חשוב ממה שקרה לגבי הגמלאים. לא יכול להיות שוועדות של הכנסת יעסקו במשך שנים רבות בחוק אחד, ובמחיידי זה יימחק על-ידי אותו

מעשה דרקוני של חוק ההסדרים, שכל הממשלות ניצלו אותו – כל הממשלות ניצלו אותו. באים וקובעים בסעיף אחד בחוק הזה: חוק זה-זזה בטל. אני חושב שהגיע הזמן שהכנסת תסיר מעליה את חוק ההסדרים. מי שרוצה לבטל חוק שנולד בייסורים, שיחזור לאותה ועדה וינסה לבטל אותו באותם ייסורים. אי-אפשר להפוך את חוק ההסדרים למנגנון שמבטל כל הישג שהכנסת הזו משיגה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

עמיר פרץ (העבודה):

ולכן, אין לי ספק שזכויותיהם של הגמלאים יוחזרו להם, אבל אני מקווה שהגמלאים יהיו גם אלה שיראו לכנסת כולה כיצד למנוע מהממשלות כולן להשתמש באותה זכות שיש להן, באמצעות תקציב המדינה, לבטל חוקים אחרים. אני מקווה שהלילה נתקן את העוול שנעשה. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת רובי ריבלין, הצעה לסדר.

רענן כהן (העבודה):

איזו הצעה לסדר? הוא בעד הגמלאים, תאמין לי. דיברנו לפני כן.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, מובנות לי ההנחיה וההוראה של הנשיאות, שאדם צריך לאשרר את בקשתו המוקדמת להשתתף בדיון. עם זאת, אנחנו, חברי הכנסת, נמצאים בכמה ועדות בכנסת, ועל-פי הנחיית היושב-ראש, הייתי גם בוועדת החוקה של הכנסת, אשר דנה בחוק שצריך לעבור מחר, ונצטוונו על-ידי היושב-ראש לשבת על המדוכה, וגם בוועדת הבחירות המרכזית. נרשמתי לדיון בנושא חשוב זה במליאה, ונבצר ממני לאשרר את בקשתי, משום שהגעתי דקה אחת לאחר שראשון הדוברים התחיל לדבר. לא נראה לי שבמקרים כאלה לא יפעיל היושב-ראש את שיקול דעתו. כפי שצריך היה הדבר להיעשות לגבי מי שישב בראש באותה ישיבה ולא יכול היה לאשרר, הוא הדבר לגבי אותם חברי כנסת שנמצאים פה, לא מטעם מפלגתם, אלא בשירות הכנסת וועדות הכנסת, מטעם היושב-ראש.

אבקש לאפשר לי לדבר בנושא חשוב זה, ויש לי לומר גם לכאן וגם לכאן, כדי שהצבעתי תיראה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

רענן כהן (העבודה):

בקריאה שנייה ובקריאה שלישית אני מתחייב לאשר לך.

היו"ר ש' בן-צור:

אני לא מאפשר לך, חבר הכנסת ריבלין.

חבר הכנסת מקסים לוי, יושב-ראש הוועדה, אתה רוצה להשיב?

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו ניגשים להצבעה.

חיים אורון (מרצ):

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ש' בן-צור:

אני רוצה להסביר, רבותי. סליחה, תמתינו רגע. אנחנו ניגשים להצבעה, אבל לפני זה – – –

קריאות:

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, אני הודעתי שאנחנו ניגשים להצבעה, אז אנחנו ניגשים להצבעה, עם כל הכבוד. אנחנו לא נאפשר שיהיה כאן אי-שוויון. היו חברים שניגשו לאחר שסגרנו את הרשימה, ומנענו בעדם לדבר. לכן, אי-אפשר לעשות כאן איפה ואיפה.

אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד אישור הצעת חוק האזרחים הוותיקים (תיקון מס' 3), התשנ"ז–1997, והעברתה לוועדת העבודה והרווחה?

הצבעה מס' 32

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 37

נגד – 1

נמנעים – 1

היו"ר ש' בן-צור:

כבר הצבעתם?

קריאות:

— — —

הצבעה מס' 33

היו"ר ש' בן-צור:

אני חוזר. מי בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית? מי נגד?

הצבעה מס' 34

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 40

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק האזרחים הוותיקים (תיקון מס' 3), התשנ"ז-1997, לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש' בן-צור:

40 בעד, אחד נגד, אין נמנעים. הצעת חוק האזרחים הוותיקים (תיקון מס' 3), התשנ"ז-1997, עוברת לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

אני רוצה לציין, שזה על דעת חברים מסיעות הקואליציה והאופוזיציה. כולנו למען הגמלאים היקרים.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' בן-צור:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, מטעם ועדת החוקה, חוק ומשפט, הצעת חוק איסור פתיחת בתי-עינוגים בתשעה באב (הסמכה מיוחדת), התשנ"ז-1997. תודה.

הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לבעיית העובדים הזרים

היו"ר ש' בן-צור:

אנו עוברים לנושא הבא: הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לבעיית העובדים הזרים – של חבר הכנסת אופיר פינס. בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת ריבלין, אדוני שר המשפטים. אין מפנים גב. חבר הכנסת ריבלין, באמת. תודה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, על-פי התקנון אני מעלה בפני – – –

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת ריבלין, אתה רוצה שאני אעשה הפסקה עכשיו?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

on וחלילה.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת משה שחל, נא עזרתך.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, על-פי התקנון והנוהל, החלטת המליאה לפני כשלושה שבועות על הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לנושא עובדים זרים, ברוב מוחץ ועל דעת כל חברי הכנסת בבית, מביאה אותנו לדיון הזה היום, ערב היציאה לפגרה. דיון זה בעצם מקים את הוועדה, קובע את המנדט שלה ואת חבריה, על-פי מיטב המסורת שניסיתי ליצור בעניין הספציפי הזה, קרי – לעשות את הדבר על דעת כל חלקי הבית, כל סיעות הבית, קואליציה ואופוזיציה כאחת, לא לעניין של ניגוח מפלגתי אלא להיפך, כדי שבכוחות משותפים תהיה לנו יכולת לגבש פתרונות ולהציע הצעות במגוון הרחב של הנושאים העומדים על סדר-היום סביב בעיית העובדים הזרים במדינת ישראל.

בקיצור, חברי חברי הכנסת, מדובר, כידוע לכולנו, בתופעה קשה מאוד. למעלה מ-300,000 עובדים זרים נמצאים במדינת ישראל, רובם באופן בלתי חוקי. לפני כשבוע יזם חבר הכנסת דדי צוקר מפגש של חברי כנסת מכל סיעות הבית עם עובדים זרים מאפריקה, שנמצאים בארץ כבר תקופה ארוכה ובצורה בלתי חוקית.

היו"ר ש' בן-צור:

חברת הכנסת ענת מאור, זה נושא חשוב לך.

ענת מאור (מרצ):

חשוב מאוד.

היו"ר ש' בן-צור:

אז תקשיבי, בבקשה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

המפגש הזה – ואגב, חברת הכנסת ענת מאור השתתפה בו – היה מפגש שהוכיח לנו עד כמה הבעיה עמוקה ועד כמה אנחנו חסרי אונים ועד כמה צריך לטפל במגוון רחב של נושאים הקשורים לעובדים הזרים הבלתי-חוקיים והחוקיים במדינת ישראל. הם תיארו את מסכת ההשפלות שהם עוברים, את התנאים הבלתי-נסבלים שהם חיים בהם, ורובם, אגב, היו מוכנים, כמובן, להגיע

להסדרים שיאפשרו להם גם לצאת ממדינת ישראל ולא להיות נרדפים על כל צעד ושעל – מהטיפול הרפואי שהם מקבלים בשטחים ובמזרח-ירושלים במקום במדינת ישראל, עד קיפוח בעבודה, העדר משכורות, לא שכר מינימום ולא שום דבר. כמובן, הכול נראה רע מאוד.

מדינת ישראל, אני מוכרח להודות, עושה מאמץ לא מבוטל במשרדים רבים כדי להתגבר על התופעה, לנסות להשתלט על ההיקפים, לנסות ולבנות מחדש גם את החקיקה, גם את הקריטריונים, גם את אמצעי האכיפה, גם את התנאים הסוציאליים. אין ספק שאפשר לראות במשרדים רבים תהליכים חיוביים מאוד. אלא שלפי הערכתי הכנסת חייבת להיות הרבה יותר מעורבת בתהליך. יש לנו מה לומר ויש לנו יכולת השפעה ומוטלת עלינו אחריות חקיקה. מצב החקיקה בנושא זה הוא בשפל המדרגה.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת ריבלין, אני מבקש, היום אתה סוער.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אנחנו, חברי כנסת מכל חלקי הבית, יכולים וצריכים לשתף פעולה כדי להתמודד עם הבעיה. תיארתי בישיבה הקודמת בנושא, שהתקיימה במליאה לפני כשלושה שבועות, את המציאות העגומה ששוררת, למשל, במחלקה לעובדים זרים בשירות התעסוקה עד עצם היום הזה. מציאות קשה מאוד, עם קריטריונים מאוד בעייתיים, העדר פיקוח, העדר בקרה, העדר שליטה והעדר רישום. יש תוהו ובוהו מוחלט בתחום. אי-אפשר לטמון את הראש בחול ולומר: התופעה עוברת לצדנו, לא בתוכנו, אנחנו לא חשים בה, אין לנו אחריות כלפיה. אין דבר כזה. יש היום לעובדים זרים ילדים שאינם הולכים לבתי-ספר. יש שכונות של עובדים זרים. העיריות קורסות.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוועדה תפתור את זה?

אופיר פינס-פז (העבודה):

חבר הכנסת זאבי, ועדה פרלמנטרית צריכה להיות מסוגלת לייצר פתרונות, לעזור במציאת תשובות.

רחבעם זאבי (מולדת):

רק הממשלה יכולה לפתור. גמל זה סוס שתוכנן על-ידי ועדה.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת זאבי, אתה רוצה לדבר? יש נוהג, חבר הכנסת זאבי, אתה יותר ותיק ממני.

רחבעם זאבי (מולדת):

באתי להירשם וזה לא עזר לי. בסעיף הקודם נרשמתי.

היו"ר ש' בן-צור:

למה אני מעיר לך, חבר הכנסת זאבי? משום שגם עכשיו לא נרשמתי. אתה מעיר, אתה יכול לדבר.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, לא גמרתי לדבר. רק לקחתי אוויר לנשימה. אני מבקש ממך, אם אתה רוצה להגיב, תירשם, ואחר כך תתייחס לדברים שלו.

רחבעם זאבי (מולדת):

בסעיף הקודם נרשמתי וזה לא עזר לי.

אופיר פינס-פז (העבודה):

חבר הכנסת זאבי, אני לא אתווכח אתך. כל זמן שלא תמציא המצאה אחרת, אנחנו עובדים ומשיגים לא מעט הישגים בזכות ועדות שמוקמות – ועדות חקירה, ועדות בדיקה, ועדות טיפול. מה לעשות? אלה הכלים שעומדים לרשות הממשלה והפרלמנט. אני לא מתכוון בשום פנים ואופן שהוועדה הזו תחליף את ממשלת ישראל. נהפוך הוא. אבל הוועדה הזו יכולה לסייע וצריכה לסייע, משום שאין כאן יכוח מפלגתי. אבל אגיד לך מה כן יש כאן: יש בחברה הישראלית אינטרסנטיות אדירה סביב העובדים הזרים. יש לובי אדיר סביב העובדים הזרים, ורק אם חברי הכנסת יתלכדו יש אולי סיכוי להגיע לפתרונות שאפשר יהיה להעביר אותם. אתה יודע, חבר הכנסת זאבי, איזה לחץ מופעל עלי שלא להקים ועדת חקירה? לא מהפוליטיקה הישראלית, בכלל; מאינטרסנטיות בחברה הישראלית.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

תגיד בדיוק: קבלנים, יבואנים, תעשיינים.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני לא רוצה להגיד. זה לא ייתן כלום, חברת הכנסת גוז'נסקי.

שרי הממשלה זקוקים, לפי דעתי, לעזרה שלנו. איך אני יודע? עובדה, תסכים אתי שהפתרונות אינם מספקים. אם נצליח לתרום ולו עוד 10%, עוד 15%, נבוא על שכרנו.

לכן, אני מבקש להקים את הוועדה, לתת לה צ'אנס, לתת לה כלים לעבודה, ואני מקווה שנוכיח שגם נביא תוצאות.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מודה לך, חבר הכנסת אופיר פינס. רשימת חברי הכנסת שנרשמו סגורה.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, זה לא ייתכן. סליחה, סליחה, על-פי התקנון, רבע שעה אחרי תחילת הדיון עוד אפשר להירשם. באתי להירשם תוך רבע שעה ואמרו שזה מאוחר.

היו"ר ש' בן-צור:

אחרי דברי המציע נסגרת הרשימה.

נסים דהן (ש"ס):

רבע שעה.

היו"ר ש' בן-צור:

לא, כך נמסר לי. חבר הכנסת רחבעם זאבי הוא הראשון, אחריו – חבר הכנסת מאיר שטרית, ואחריו – חבר הכנסת אברהם שוחט.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, בעיית העובדים הזרים בישראל היא בעיה קשה וחמורה ויש לה היבטים כמעט בכל תחום – בתחום המוסרי, בתחום ההיגייני, בתחום של לקיחת העבודה מתושביה הקבועים של הארץ הזאת, גם בעיה ביטחונית ובתחומים נוספים. השאלה היא, כיצד פותרים את הבעיה הזאת? לא כל נושא אפשר לפתור על-ידי ועדה. נהפוך הוא, יש ועדות שגורמות לכך, שהרשות המבצעת, הלוא היא הממשלה, נכנסת לאנטגוניזם ברגע שיש ועדה, כאשר הוועדה ממליצה סדרת המלצות וביניהן גם המלצות לא מעשיות והמלצות פופוליסטיות. התוצאה היא, שהממשלה מתנגדת למה שמוצע על-ידי הוועדה, ההמלצות שלה נגזזות, אחת לשנה מישוה מזכיר את זה, עד שזה נשכח מלב.

יש בעיות ויש נושאים שיש לפתור אותם באמצעות הזרוע המבצעת, ובשביל זה יש ממשלה בישראל. לפעמים צריך לדרבן אותה, לפעמים צריך להעיר אותה, לפעמים צריך לכעוס עליה ולבקר אותה, אבל את זה עושים באמצעות הצעה לסדר-היום, באמצעות דיונים בוועדות הכנסת או במליאת הכנסת. אם נקים ועדה, אנחנו יוצרים פיל, פיל גדול. הוועדה הזאת תשב על המדוכה חודשים מספר, תצא עם תיק יפה ועבה ובו הרבה סעיפי המלצה, ובסופו של דבר הבעיה הכאובה הזאת לא תיפתר.

לכן, אני מציע לגנוז את הרעיון של ועדה, להשאיר לממשלה לפתור את זה, ולהעביר החלטה בכנסת, שאנחנו דורשים מממשלת ישראל לתת את דעתה על הבעיה הכאובה ששמה עובדים זרים בישראל.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה לחבר הכנסת זאבי. חבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין ספק שהנושא של עובדים זרים הוא בעיה קשה מאוד, שהולכת ונערמת כמו ג'יבנת במדינת ישראל, ומחייבת טיפול בעניין הזה לפני שהבעיה תהפוך להיות כל כך חמורה, שיהיה קשה מאוד לפתור אותה, אם בכלל. אין ספק שהבעיה הזאת לא התחילה השנה ולא בתקופת הממשלה הזאת. עוד לפני תקופת הממשלה הזאת הגיעו ארצה מאות אלפי עובדים זרים, ואת זה אני מציין שוב ושוב מעל הבמה.

בעיני, כל נתוני האבטלה הם בלוף. הרבה מאוד אנשים לא רוצים לעבוד, לא בבניין, לא בחקלאות, לא בתעשייה ולא בשירותים, כי זה לא מכובד ולא נאה, ומעדיפים לחיות מכל מיני חלטורות או לקבל

מענק אבטלה, ולאחר מכן קורס הכשרה מקצועית, ואפשר לחיות בצורה הזאת שנה וחצי בלי לעבוד. לאחר מכן, גם בזמן שלא עובדים, נהנים מכל מיני הנחות ופטורים ועושים חלטורות, וכך קל מאוד לא לעבוד.

אני חושב, שאנחנו צריכים להחזיר את ערך העבודה, לגרום לכך שאנשים יעבדו וליצור מוטיבציה לעבודה. אני אומר לשר העבודה, שהנושא הזה הוא בתחום אחריותו, וצריך ליזום חקיקה שתגרום לכך שמענק אבטלה יהיה מענק קונסטרוקטיבי. אדם שאיבד את מקום עבודתו, שזה המקצוע שלו, ולא מוצא עבודה במקצועו ועובד בדבר אחר, אף שהוא עובד הוא יקבל מענק אבטלה נוסף, שישפר את משכורתו במקום החדש, אפילו עד לגובה של משכורתו הישנה, כדי לעודד אנשים להישאר בעבודה.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להסביר את העניין הזה שאנשים לא עובדים. הרבה מאוד אנשים, חלשים דווקא, נופלים בעניין הזה לשוליים לחלוטין ויותר לא חוזרים למעגל העבודה. אדם משכיל, בעל מקצוע מכובד, נניח פרופסור שלא מוצא עבודה במשך שישה חודשים, לא קורה לו אסון. הוא מסתובב קצת, נח קצת, קורא קצת, ואחרי שישה חודשים הוא מחפש עבודה אחרת. אבל כאשר אדם מן היישוב, עובד תעשייה או פועל, לא מוצא עבודה במשך שישה חודשים, הוא מתחיל להסתובב, לעתים בבית-קפה א' או בבית-קפה ב', עם חברים, הוא מתרגל לא לעבוד והוא לא יחזור לעבודה. הרבה כאלה נופלים ולא חוזרים יותר למעגל העבודה אלא משנים כותרת – במקום מענק אבטלה הם מקבלים מענק הבטחת הכנסה, ואז זה לכל החיים.

רבותי, בנפשנו הדבר. זאת לא בוושה לעבוד בשום עבודה. זאת בוושה לא לעבוד. לא יקרה שום אסון למישהו אם הוא ייסע חצי שעה או שעה בבוקר לעבודה. אם לא היתה לי עבודה כחבר כנסת או במקצוע אחר, לא הייתי מתבייש לעבוד בזבל, אם צריך, וגם עבדתי בזבל. הנה אני מצהיר – עבדתי בזבל, בחקלאות, בבניין ובתעשייה וכמעט בכל תחום אפשרי. לא ראיתי בוושה בשום עבודה אם אני יכול, כתוצאה מעבודה, לקבל שכר מיגיעתי ובזיעת אפי.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר, שהבעיה לא התחילה היום אלא בממשלה הקודמת. אז לחצו כל מיני קבלנים ואינטרסנטים והביאו מאות אלפי עובדים זרים. לצערי, הבעיה ממשיכה עד היום, ודווקא שר העבודה הנוכחי נלחם בבעיה הזאת בצורה עיקשת.

חבר הכנסת אופיר פינס, שמציע להקים ועדת חקירה פרלמנטרית – לגבי זה אני לא יכול לומר בכל לבי, שאני מסכים לטיפול בסוגיה בדרך זו, אבל אני בהחלט מוכן לבדוק את הצעתו. אני בודק את העניין הזה, ואני מקווה שעד תום הדיון נגיע למסקנה כיצד לנהוג בעניין הזה. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת אברהם שוחט – לא נמצא. חבר הכנסת נסים דהן, בבקשה. אחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואחריה – חברת הכנסת דליה איציק.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא של העובדים הזרים הוגדר על-ידי כל המומחים שהתבטאו בנושא כפצצת זמן חברתית; פצצת זמן מתקתקת, שצריך לפרק אותה בהקדם, כי אם היא תתפוצץ היא תטביע את כל החברה בישראל, וזה יכול להיות דקה אחת מאוחר מדי.

לצערי הרב, בכל הדברים אנחנו מנסים לחקות, ללמוד מהניסיון של אחרים – באמריקה, באירופה, בצרפת, בגרמניה ובכל המקומות שבהם היתה הבעיה הזאת של העובדים הזרים, לכאורה כוח עבודה זול, לא מחייב, לא על-פי חוקי העבודה, שעושה את כל העבודות השחורות; הנושא הזה עלה בכל מדינות אירופה, כולן למדו מזה לקח, כולן קוראות לזה פצצת זמן חברתית, ואנחנו היחידים שלא מוכנים ללמוד מזה כלום וממשיכים כאשתקד, כאילו לא קרה כלום.

מי שרוצה להכיר את הבעיה מקרוב, יואיל בטובו ויקדיש שעה אחת מזמנו להסתובב בתחנה המרכזית הישנה בתל-אביב, ויראה מה זה אומר לקחת עובדים זרים, לשכן אותם, לצערי הרב, בתנאים-לא-תנאים, לפעמים במקומות שלעומתם אפילו חיות בית מקבלות תנאים הרבה יותר טובים, כשארין שירותים חברתיים ואנשים מסתובבים ברחובות. אני כבר לא מדבר על פשע, אני כבר לא מדבר על כל סוגי התועבה והאי-צניעות שבנושא הזה, הדברים האלה מפורסמים. כל זה התחיל מסיבה אחת פשוטה – הרצון של הממשלות הקודמות, של הממשלה הקודמת במיוחד, לפתור בעיה בדרך הקלה ולא להתמודד אתה פנים אל פנים. הדרך הקלה ביותר היתה לעשות סגר, לא להכניס עובדים פלשתינים, ולהביא במקומם את העובדים הזרים מכל מדינות העולם. היה צריך להתמודד עם הבעיה הזאת באומץ, ולא ללכת בדרך הקלה.

חבר הכנסת אופיר פינס, כל הממשלות באירופה, שהקימו ועדות חקירה על הנושא הזה, הגיעו למסקנה אחת פשוטה – להכשיר את השרץ, והם הכשירו אותו בדיעבד בדרך כזאת ואחרת. הם נתנו לגיטימציה רטרואקטיבית לכל הטעויות שעשו הממשלות הקודמות. אם זו המסקנה שאתה רוצה שנגיע אליה, חבל להקים ועדה חקירה פרלמנטרית. בוא נעשה את זה עכשיו. האמת היא, שלנו זה הכי נוח, כחברי הקואליציה הנוכחית, לבקש ועדת חקירה פרלמנטרית. הרי את מי שישפדו – זה את הממשלה הקודמת, את מי שאתה מייצג היום. אבל בכל זאת אנחנו מתנגדים, כי יש לנו חשש גדול, שמה שיקרה בוועדה הזאת הוא, שאת המצב הקיים ינציחו ויתחילו מעכשיו בבעיה חדשה, שינציחו אותה עוד הפעם ובעוד חמש שנים היא תחמיר.

לכן, אנחנו נתנגד לוועדת חקירה פרלמנטרית ונחזק את שר העבודה והרווחה, שימשיך בדרכים שהוא נוקט היום כדי לצמצם את הבעיה. את מי שצריך באמת כעובדים זרים, את המספר המצומצם שהממשלה מאשרת כמספר שבלעדיו אי-אפשר להסתדר במשק הישראלי – להשאיר, ולגבי השאר לנקוט את כל האמצעים, עובד לא חוקי להוציא מן הארץ ולהחזיר אותו למקום מוצאו, כמובן בצורה חוקית, מסודרת, מאורגנת, ולתת להם את היחס כבני אדם, כי בסך הכול מדובר בבני אדם, בדמות אנוש.

הי"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה. אחריה – חברת הכנסת דליה איציק. אחרי חברת הכנסת דליה איציק – חבר הכנסת סאלח סלים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מוכרחה לומר שאני תמהה על הופעתו של חבר הכנסת נסים דהן, כי במסמך שהונח לפנינו נאמר, שחבר כנסת מסיעתך יהיה יושב-ראש ועדת החקירה הפרלמנטרית למשך מחצית זמן עבודתה. אני כבר לא מבינה, אתם מתנגדים לוועדה שמישהו מטעמכם יעמוד בראשה? אולי תבהירו לנו איך יכול להיות דבר כזה.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, נשאלתי שאלה, אני חייב לענות.

הי"ר ש' בן-צור:

לא חייבים לענות על כל שאלה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הוא ייתן לך לא על חשבון זמני.

אני מבקשת לומר, שאני מסכימה לדברי קודמי בנקודה שוועדת חקירה פרלמנטרית לא פותרת בעיות. אבל בעוד ועדת העבודה והרווחה או כל ועדה אחרת בכנסת יכולה להקדיש לנושא הזה דיון אחת לכמה חודשים, היא לא יכולה לשבת ברצף. כאשר עולה נושא בוועדת חקירה, כמו עניין הבדואים בזמנו, או אלימות בני נוער, או רצח נשים על-ידי בני זוג – הישיבות הן רצופות והן מפגישות אנשי מקצוע יחד עם חברי כנסת, פעילי ציבור, וכתוצאה מכך מבהירים יותר את התמונה. אנחנו מצביעים על פתרונות אפשריים ונותנים חומר לממשלה ולכל הרשויות לנסות לפעול.

אני מבקשת להדגיש, בניגוד למה שנאמר פה קודם על-ידי חבר הכנסת שטרית, כאילו הבעיה היא שישיראלים לא רוצים לעבוד – חברי הכנסת, היום פורסם, שבחודש מאי היו במדינת ישראל, רשמית, 180,000 מובטלים, כשבתוך שנה גדל מספר המובטלים ב-40,000. הצפי הוא שהאבטלה עוד תגדל. אבל גם היום קראתי בעיתון, שהממשלה נתנה היתר לקבלנים ולחברות שמייבאות כוח-אדם עבור הקבלנים, בעיקר בבנייה אבל לא רק בבנייה, להביא לארץ עוד 60,000 עובדים זרים.

זו השאלה שעומדת בפנינו – האבטלה גדלה ב-40,000 בשנה; הממשלה נותנת היתר. הסיבה היא – רמז עליה חבר הכנסת אופיר פינס – שיש חברות קבלנים, אלה שעוסקים בייבוא ובתיווך, מערכת שלמה שמנצלת את העובדים האלה, והיא לוחצת ורוצה אותם. בזה שהיא מייבאת את העובדים האלה ונותנים לה רשיונות לכך, היא גורמת לכך שבמדינת ישראל יש עובדים סוג ד', ה', ו'; כתוצאה מכך השכר של העובדים הישראלים לא יוכל לעלות, בייחוד במקצועות שבהם הם מועסקים. לכן, הבעיה היא רצינית ביותר: או שיביאו לארץ עובדים זרים בתנאים של עובדים ישראלים, או שיתנו

לעובדים הישראלים לעבוד. אבל המצב היום הוא בלתי נסבל. משום כך יש לדעתי מקום לוועדת חקירה.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מודה לך. חברת הכנסת דליה איציק – לא נמצאת. חבר הכנסת סאלח סלים – לא נמצא. חבר הכנסת תאופיק חטיב, בבקשה, שלוש דקות.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אולי תחליף סאלח סלים בסאלח טריף.

היו"ר ש' בן-צור:

אני אשקול את זה. אחריו – חבר הכנסת בנימין אלון.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אני יושב פה. לא שמת לב כיוון שעברתי מקום.

היו"ר ש' בן-צור:

אני שמ לב. יש לי לב טוב, ואני שמ לב טוב טוב. לא נעים שאתה אומר לי דבר לא נכון. במלה עדינה אני אומר לך, לא נכון.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

לא ישבתי במקום שלי.

היו"ר ש' בן-צור:

אל תוסיף חטא על פשע.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לפתוח במחמאה, בלשון סגי נהור, מחמאה שאומרת: כל הכבוד לממשלות ישראל. המציאו עשירים חדשים, מיליונרים חדשים, על חשבון עבדים בדמות חדשה. בימי הביניים היו עבדים מאפריקה, שייבאו אותם לכל מיני מקומות, לרבות אמריקה הרחוקה. היום מייבאים עובדים זרים, אבל נותנים להם חיים אולי של עבדים, וכל זאת באמתלה. זה צץ בתקופה שהיו הפיגועים, וכביכול הפתרון הזה בא מצד אחד כדי להעניש את הפלשתינים; מצד שני הוא בא למנוע את הפיגועים שכביכול היו על-ידי אותם עובדים פלשתינים שקיבלו רשיונות.

חבל ששר הביטחון לא נמצא כאן, כדי שייתן לנו תשובה כמה עובדים פלשתינים שנכנסו באישור למדינת ישראל עשו פיגועים. שייתן תשובה. כי אותה החלטה באה לצמצם את הפיגועים. ואז היתה הרגשה בציבור, שאותם 50,000, 60,000, 100,000 עובדים הם פוטנציאל של מפגעים. זו היתה לדעתי אמתלה; זה היה סוג של לחץ, כדי שבמשא-ומתן המדיני יעלה גם הנושא של העובדים. רצו למנוע פיגועים, ותראו מה קורה עכשיו.

מצד אחד, הבעיה של העובדים, העבדים – הכתבות של הטלוויזיה הראו עד כמה היא נוראה. מצד שני, הפיגוע בדרום תל-אביב הראה, שמבחינה ביטחונית זה לא כל כך מאה אחוז. מצד שלישי, בשנים הקרובות, בתוך שנה, שנתיים, שלוש שנים, תצוץ בעיה חברתית חדשה, שאינני יודע מי יפתור אותה. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה לך, חבר הכנסת תאופיק חטיב. חבר הכנסת בנימין אלון, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת חיים אורון. אחרי חבר הכנסת חיים אורון – חברת הכנסת ענת מאור.

קריאה:

ואם היא איננה?

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת טלב אלסאנע.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני אזכיר שהיום בוועדת החוקה אישרנו תקנות ובהן יותר מהכפלת הקנס על אלה שמעסיקים עובדים זרים בצורה לא חוקית. יש להעניש את הספסרים שמתנהגים

ביחס לא אנושי לעובדים הזרים. יש לשבח עמותה כמו "קו לעובד", שדואגת לאנושיות של כולנו ודואגת שלא יתייחסו אליהם, אל אותם עובדים זרים, בצורה אכזרית ולא אנושית.

יש להודות על האמת, שיש בין העובדים הזרים שעובדים קשה, אינם מרמים איש, יגעים, יש להם משפחות בארצות שלהם, מתפרנסים בכבוד. יש אלה שמסודרים חוקית, שאפשר לסדר את שהייתם באופן חוקי, שאחרי כמה שנות עבודה כאן ישובו לארצם ואין להם אתנו שום שנאה ושום סכסוך.

אבל לפעמים אנחנו קוראים בעיתונים התבטאויות שלא יכירן מקומן, התבטאויות של שנאה, שמאבדות כל פרופורציה, כגון: מקור הסיפילים – העובדים הזרים, מקור הזנות – העובדים הזרים, מקור הבעיות החברתיות של עם ישראל – העובדים הזרים. מאבדים פרופורציות. אני רואה בזה פגם.

למרות הפרסומים האלה, אין בישראל שנאת זרים כמו שיש בארצות אירופה השונות. אין בישראל שנאה לווייטנאמים, לסינים, לרומנים ולתאילנדים שעובדים כאן. אני מציין זאת לשבח.

יש ענפים הזקוקים לעבודה הזאת, בגידול הפרחים, בבניין. הם לא היו יכולים להתבסס על העבודה של הערבים מעזה, מיהודה ומשומרון, בגלל הפיגועים שהם היו עושים, בגלל הסגרים שאנחנו הטלנו, בגלל חוסר היציבות, בגלל חוסר הנאמנות.

לכן, אני חושב שדי לנו בסכסוך הלאומי, שגם הוא מטיל עלינו אתגר מוסרי ותרבותי לא קטן, לדעת לחנך את עצמנו איך אוהבים גויים, איך לוחמים באויבים ומה בין אויב לזר. זה אתגר חינוכי לא קטן. לא אסכים שנוסיף על הדבר הזה את שנאת הזר.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מודה לך.

בנימין אלון (מולדת):

אני מסיים, ואני קורא שוב לחברי הכנסת להיזהר בדבריהם, לא להגזים ולא להיגרף. אני מעריך מאוד עבודות כמו עבודת העמותה "קו לעובד", או עבודות אחרות שכאלה.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מודה לך. חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני יודע שיש מי שבוחן – כמו חבר הכנסת בני אלון – את יחסו לשאלת העובדים הזרים במידת הסתייגותו, בשביל לא לומר שנאתו, לעובדים הפלשתינים; ויש מי שבוחן את השאלה הזאת במכלול שהוא עושה בו הבחנה ברורה קודם כול בין העובדים הפלשתינים. אני מקווה, שתיווצר, יותר ויותר, סיטואציה שבה העובדים הפלשתינים יוכלו להשתלב בתנאים נאותים ובאורח נכון בתוך המערכת הישראלית.

לשאלת העובדים הזרים יש היבטים רבים וכוללים, אבל קודם כול, ובזמן הקצר שיש לי, אני רוצה לדבר על היבט אחד. המשק הישראלי, כמו המשקים המודרניים בעולם כולו, כנראה יוצר את הצורך בשכבת עובדים בעלי שכר נמוך, שחיים על-יד מערכת העבודה המסודרת ומאיימים באופן קבוע גם על השכר וגם על מערכת העבודה. זוהי בעיני השאלה העיקרית.

הצורך שלנו להתייחס נכון ולתת תשובות על מצוקתם של עובדים זרים נובע משני המקורות ביחד: מהצורך לתת תשובה לעובדים הזרים כבני אדם שראויים לכל היחס המגיע לאדם עובד, גם ברמת שכרו, גם בתנאי עבודתו, גם בתקופת שהייתו כאן, גם בביטוחיו הבריאותיים והאחרים – וגם כדי להגן על מערך העבודה כולו. יש כל הזמן סימביוזה שלילית בין שני המרכיבים הללו.

משפט אחרון, אדוני היושב-ראש. ידידי חבר הכנסת פינס, אני חסיד קטן של ועדות חקירה פרלמנטריות. יש לי ספק גדול לגבי יכולתן להניע ולהשפיע כהוא זה, ודאי בנושאים כוללים ומורכבים כמו הנושא שבו מדובר. אני מודה, אין בי מספיק אנרגיה להצביע נגד ההצעה. יש בי מעט מאוד אנרגיה לחשוב שממנה צומחת תשובה. זה אחד הנושאים המרכזיים, שלכנסת לא תהיה ברירה והיא תצטרך להתמודד אתם בוועדת העבודה והרווחה בתחומים מסוימים, בוועדת הכספים בתחומים מסוימים, ובוועדת החוקה, חוק ומשפט, כי המבחן הוא לא בהוצאת נייר נוסף, שאני כמעט יכול לכתוב אותו עכשיו, אלא ביצירת כלים חוקתיים ומסגרות מחייבות של הגופים האחראים לכך במדינה, כדי להתמודד עם השאלה.

לכן, כפי שאמרתי, עד ההצבעה אשקול אם כן אצביע בעד ההצעה או אצביע נגד ההצעה הזאת. אני לא תולה בה תקוות רבות.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מודה לך. חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה, שלוש דקות. אחריה – חבר הכנסת מיכה גולדמן.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

מה עם חבר הכנסת טלב אלסאנע?

היו"ר ש' בן-צור:

בינתיים הגיעה חברת הכנסת מאור. חוץ מזה, אמרו לי שהוא לא נמצא כאן.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נושא העובדים הזרים הוא אחת התופעות המעניינות, שהתחילה בעצם ללא החלטה ומדיניות, והיום היא מהווה אחד הנושאים העיקריים שעומדים על סדר-יומנו, מהרבה מאוד היבטים. בעיני, החברה הישראלית עומדת רק בפני שתי אפשרויות: האחת – להחליט מה מספר העובדים הזרים הרצוי לה; והשנייה – אלה שאתנו, ויהיה מספרם אשר יהיה, חייבים לקבל את מלוא הזכויות ואת מלוא הזכאויות. לא ייתכן שיהיו בישראל עובדים זרים שהם נוכחים-נפקדים, וזה מה שקורה, למשל, לגבי ילדי העובדים הזרים.

נסים דהן (ש"ס):

מדברים על העובדים הלא-חוקיים. לא מדברים על העובדים החוקיים.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת דהן, הרי הבעיה מתחילה – – –

קריאות:

— — —

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, זה לא יהיה על חשבון זמני. חבר הכנסת דהן, אני רוצה להדגיש לך: מה זה נקרא עובדים לא חוקיים? האם אנחנו כל כך שלומיאלים שלא יודעים שיהיה משמר גבולות כמו שצריך? האם לאחר שהממשלה מדברת כל כך הרבה על התופעה ומדברת על הדרך להרחיק מפה עובדים זרים, והיא עושה זאת בצורה שפוגעת בזכויות אזרח, עדיין הגבולות לא סגורים?

נסים דהן (ש"ס):

מה זה פה? הפקרות במדינה? אין חוק? יש גבול.

ענת מאור (מרצ):

יש חוק והחוק פרוץ. חבר הכנסת דהן, אתה יודע זאת טוב מאוד.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

אל מי את באה בטענות?

נסים דהן (ש"ס):

את לא רוצה מדינה יהודית?

הי"ר ש' בן-צור:

תודה, די.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת זאב בויים וחבר הכנסת דהן, ברשותכם, אני רוצה לעדכן אתכם. בכנסת הקודמת, כשעוד לא הייתם חברי כנסת, אני אישית וכמה חברי כנסת נאבקנו נגד ההגדלה. אבל, כל הכניסה אז היתה על-פי החלטות שאני חלקתי עליהן. המצב עכשיו הוא, שהעניין פרוץ לחלוטין, שהגבולות פרוצים, אין הכרעה על המספר, אין הכרעה על מדיניות. אני אומרת שזהו המצב הגרוע ביותר.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

בכול אשמה הממשלה הזאת? על מה את מדברת?

הי"ר ש' בן-צור:

די, חבר הכנסת בויים.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת בוימ, המציאות קובעת זאת.

היו"ר ש' בן-צור:

אל תעני לו, אני מבקש. חצי דקה.

ענת מאור (מרצ):

אני נענית לקריאת היושב-ראש ואני לא עונה לו.

אני רוצה לחזור ולומר, שמדינת ישראל זכאית ורשאית להכריע על מספר העובדים הזרים שיהיו בקרבה. אישית, אני תומכת באלה שאמרו, שקודם כול צריך לעודד ולסבסד את העובדים הישראלים. צריך לאפשר לערביי השטחים לעבוד, להתפרנס פה ולמנוע את הרעב ברצועת-עזה. לסגר הזה יש הכשל שלו. צריך לתת לאלה מהעובדים הזרים שאנחנו מחליטים שיהיו עמנו את מלוא הזכויות ואת מלוא הזכויות.

זאב בוימ (הליכוד-גשר-צומת):

שכחת את הממשלה הקודמת?

היו"ר ש' בן-צור:

ד', תודה.

ענת מאור (מרצ):

ולא לפגוע בזכויות אדם בסיסיות.

אני רוצה לומר משפט אחרון בתור יושבת-ראש השדולה למען הילד. חבר הכנסת זאב בוימ, ברשותך.

היו"ר ש' בן-צור:

לא, את לא מדברת אתו. משפט אחרון.

ענת מאור (מרצ):

בתור יושבת-ראש השדולה למען הילד אני רוצה לומר, שהשדולה למען הילד החליטה בישיבתה האחרונה לעסוק בנקודה הזאת, שכן יש ילדים רבים, שחלקם נולדו בישראל, ולשיטת משרד החינוך הם נפקדים. לולא ההתגייסות של הרשויות המקומיות חלק גדול מהם לא היו זוכים אפילו לחינוך שהם מקבלים, לאחרים אין ביטוח רפואי וחוק חינוך חובה. לכן, אנחנו מוכרחים לטפל בסוגיה הזאת. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור. חבר הכנסת מיכה גולדמן, בבקשה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, כולנו מסכימים שהבעיה של העובדים הזרים היא בעיה של כל עם ישראל, של כל המדינה. אני מציע שלא נהפוך את זה לוויכוח בין ממשלה זו לבין ממשלה אחרת, זו בעיה של כולנו. כל מי שמנסה להפוך את זה לבעיה של הממשלה הזאת – אני אומר לכם כאיש אופוזיציה, שזאת לא רק בעיה של הממשלה הזאת אלא זו בעיה של כל הממשלות, לרבות ממשלה בראשות מפלגת העבודה. חייבים להגיד את הדברים בצורה אמיתית וכנה. צריך להתמודד עם הבעיה הכאובה, שתדוף אותנו עוד הרבה שנים.

אני מציע שלא נהפוך את זה לוויכוח פוליטי, אלא אנחנו צריכים לדעת איך אנחנו מסייעים בצמצום מספר העובדים הזרים במדינת ישראל. אם מישור יציע כאן להעלות אותם מחר על משאיות ולהוביל אותם לשדה התעופה בן-גוריון, או לנמל חיפה, או לנמל אשדוד, אנחנו יודעים שהראשונים שיתנגדו יהיו הקבלנים, התעשיינים, החקלאים, המשפחות עם בעיות כאלה ואחרות.

יש בעיה אובייקטיבית, אמיתית. מי יעבוד מחר בחקלאות, מי יעבוד בתעשייה? התרגלנו להרבה שנים נוחות אחרי מלחמת ששת הימים, כאשר פועלים הגיעו מהשטחים. המציאות הקשה והכואבת הביאה לכך, שהיינו צריכים להביא עובדים שייתנו פתרונות למשק הישראלי. היום מדינה מודרנית ומתקדמת לא מסוגלת לתת תשובה לעבודות שירותים, שבהם צעירים כמבוגרים לא רוצים לעבוד ולסייע. בעבר, עבודה של אחות בבית-חולים היתה עבודה עם כבוד; אני מדבר על עבודות שיש בהן כבוד גדול וחשיבות בתפקיד. בעבר, מיטב הנוער ומיטב הבנות הלכו לעבוד כאחיות בבתי-החולים. תבקרו היום בבתי-החולים ותראו שהסיוע שם הוא בעיקר של עובדות זרות. אפשר לראות את זה בתעשיות, בעיקר בתעשייה שהיא עתירת עבודת ידיים, בטקסטיל ובמזון.

אנחנו יודעים שבעבודות שירותים כאלה ואחרות אי-אפשר בלי העובדים הזרים. אני כבר אומר לכם, שבבחירות לעיריית תל-אביב תהיינה מפלגות, שזה יהיה דגל ההתמודדות שלהן על כניסה למועצת העיר, ובשלב הבא יהיה נציג של העובדים הזרים במועצת העיר תל-אביב ובערים אחרות. אתם תראו שהמציאות תיהפך לאותה מציאות של העובדים הזרים שנמצאים באירופה המערבית.

אברהם פורח (מרצ):

הם לא תושבי קבע – – –

מיכה גולדמן (העבודה):

חלקם מתחיל להתמודד על קבלת אישורים, אנחנו יודעים שכבר יש נישואים מעורבים, ואי-אפשר לטאטא את העניין אל מתחת לשטיח.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת מיכה גולדמן, תודה רבה.

מיכה גולדמן (העבודה):

לכן, ועדת החקירה תצטרך להתמודד עם בעיות קשות, כי יהיה לנו אפילו קשה לקרוא חלק מהדברים שייכתבו בדוח הזה, אבל צריך להתמודד גם עם האמת הקשה.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מודה לך. חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת ראובן ריבלין, אחריו – חבר הכנסת שבח וייס, ואחריו – חבר הכנסת אברהם פורז. בבקשה, חבר הכנסת טלב אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו עוקבים אחרי ההתפתחות של קליטת עובדים זרים וקבלתם ורואים מדי פעם את הכתבות על תנאי העסקתם, אותם מעסיקים שלא משלמים להם את השכר, מפקיעים או מנשלים אותם מהדרכונים שלהם ומותירים אותם ללא פרוטה. אנחנו גם מתעניינים ושומעים על הסרסורים שמייבאים נערות ליווי למדינת ישראל, וגם קוראים ושומעים על מעשיו של צה"ל, שמגייס את צד"ל בדרום-לבנון.

אני אומר לעצמי, שעם מוסר כזה, עם גישה כזאת של ייבוא עובדים זרים, של ייבוא נערות ליווי, יש פגם בתפיסה היסודית. השאלה הנשאלת היא: איך מדינה יכולה לבנות את עצמה כשכל המערכת המוסרית שלה מתחילה להתפתח בכיוון כל כך שלילי בכל התחומים?

הבעיה של קליטת העובדים הזרים, לדעתי, היא לא בעיה של מחסור בעובדים או צורך של המשק הישראלי, זו בעיה פוליטית ממדרגה ראשונה. עד לפני שמונה שנים המשק הישראלי התפתח, הפועלים הפלשתינים תרמו וגם נהנו, עקב התלות המוחלטת שהוקמה בין המשק הפלשתיני לבין המשק הישראלי. לדעתי, זה תרם לכך שיהיה אינטרס משותף, הן האינטרס של הפלשתינים, כשיש להם מקומות תעסוקה, והן האינטרס הישראלי, כשיש עובדים שמגיעים בבוקר וחוזרים הביתה גם למולדת שלהם וגם ליישובים שלהם.

מתוך שיקולים פוליטיים, על מנת להשתמש בנושא של העובדים הפלשתינים כאמצעי לחץ ולהשיג ויתורים מהצד הפלשתיני, אומרים: אם אתם נכנעים לתנאים שלנו, אנחנו נאפשר כניסתם ונעניק היתרי כניסה ל-30,000 פועלים חדשים. מתן היתרי עבודה לעובדים פלשתינים הפך למחווה שמחייבת את הצד הפלשתיני לוותר פוליטי. אם הפלשתינים מתעקשים ומסרבים, מבצעים את הסגר. הסגר לא היה ביטחוני אלא פוליטי, אפשר לשאול את חבר הכנסת גדעון עזרא בנושא הזה.

לכן, אותה מדיניות פוליטית, שהתכוונה לסחוט על גבם של הפועלים הפלשתינים ויתורים מדיניים, היא אשר גרמה לקבלתם של העובדים הזרים. החברה הישראלית נענשת עקב משחק פוליטי זול על גבם של הפועלים הפלשתינים. מי שמשלם היום את המחיר של הפועלים הזרים זו כל החברה הישראלית, ולא בכך שנפגע הבסיס המשפטי למערכת יחסי עובד-מעביד. כשמביאים עובדים, משלמים להם פחות משכר המינימום, אין פיקוח, יש תת-רמה והשחתה מוסרית לגבי תנאי העסקתם, וגורמים בכך גם לפגיעה בתנאי העסקתם של עובדים אחרים.

נוסף על כך, הסוגיה של העובדים הזרים הופכת לפצצה לגבי המבנה החברתי בתוך מדינת ישראל.

כבוד היושב-ראש, יש לי הצעה. במקום ועדת חקירה פרלמנטרית אני מציע לתקן את חוק השבות, לקלוט עובדים זרים, לתת להם אזרחות, ובבחירות הבאות הם יקימו מפלגה, ירוצו לכנסת, ואז יבואו הנציגים שלהם וידאגו להבטיח את הזכויות שלהם על-פי חקיקה. מדוע להביא לכאן אנשים, לרמוס את הכבוד שלהם ולהשאיר את המשפחות שלהם שם? צריך לתת להם אפשרות לבוא לכאן, זה צורך של מדינת ישראל, זה צורך של המשק הישראלי.

שבח וייס (העבודה):

אולי יקראו להם "עבודה זרה".

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה, חבר הכנסת טלב אלסאנע. חבר הכנסת ראובן ריבלין, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר העבודה והרווחה הנמצא באולם, חברי חברי הכנסת, אני מוכרח לומר שתמכתי בהצעה לסדר-היום שהגיש חבר הכנסת אופיר פינס, משום שנראה היה לי שיש צורך להקים ועדה שתחקור אותה צרה שבאה על ראשו וגורמת לנו להפר ברגל גסה, יום יום, זכויות של בני אדם הנמצאים בתוכנו – הגר הגר בתוכנו לא נתנו לו ולנו דין אחד.

יש כאן היום יותר מ-200,000 עובדים זרים, חלקם הגדול עובדים שאינם על-פי רשיון – או שבאו בלי רשיון, או שבאו על אשרת תייר ונשארו, או שתוקף האשרה שלהם פג והם עדיין נמצאים אתנו.

בשבוע שעבר, חבר הכנסת דדי צוקר, חבר הכנסת פינס, חבר הכנסת בני אלון, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי – היינו כולנו יחד בפגישה עם עובדים זרים שהגיעו מאפריקה. רובם אנשים אינטליגנטים ואינטלקטואלים הנמצאים בארץ, חלקם משום שבחרו להיות בה כמקלט פוליטי, חלקם משום שאין המזון מצוי בארצם. והם נמצאים כאן באלפיהם, מולידיים את ילדיהם כאן. ואנה אנו באים כחברה, כאשר נמצאים בתוכנו אנשים במעמד של עבדות או חיים בתת-רמת חיים.

והנה הלכתי ובדקתי מה עשו ממשלות קודמות ומה עשתה ממשלה זאת לעומת הממשלות הקודמות. וראיתי ששר העבודה והרווחה, מייד עם כניסתו לתפקיד, קבע מינהלת אשר תעסוק בצורה הפרטנית ביותר בכל אחד ואחד הנמצא בתוכנו הזקוק לתשובה ולמענה, לבל יאמרו שאין אנו דואגים לגר הגר בתוכנו.

שר העבודה והרווחה, בלי צורך לקיים איזו ועדת חקירה, נכנס לשאלות וישב על המדוכה וקיים דיונים והקים צוותים מיוחדים על מנת לפתור את הבעיות. הוא קבע קריטריונים דווקניים וברורים ומפורשים על מנת לבוא ולראות כיצד ומתי אנחנו משאירים ומתי אנחנו משלחים מאתנו אנשים אשר נמצאים כאן ללא אשרות חוקיות. הוא קבע תקנות והגדיל קנסות לכל אותם אנשים בינינו המחזיקים בתנאי עבדות אותם עובדים זרים.

לכן, כאשר הלכתי וראיתי, משום שידעתי שהעניין מגיע לידי דיון כאן הערב, והרי אני תמכתי במהלכו של חבר הכנסת פינס, מתוך מחשבה שוועדת חקירה ממלכתית אכן יכולה לתת לנו מענה ופתרון – אני מוכן להרחיק לכת. חבר הכנסת פינס, אני מוכן להרחיק לכת. אני מציע לשר העבודה והרווחה לבקש מהממשלה להקים ועדת חקירה ממלכתית על אותן נסיבות שהביאו לידי מצב, שבממשלות שהיו קיימות מאז פרצה עלינו האינתיפאדה, אשר כולה היתה ביוזמתה ובהשפעתה של הרשות הפלסטינית, אשר הביאה את הרעה הגדולה על שני העמים היושבים בארץ-ישראל – להקים ועדת חקירה, ונראה מה הם הגורמים אשר הביאו לידי המצב שבו אנחנו נמצאים. לא ועדת חקירה פרלמנטרית, שתראה עכשיו מה עושה שר העבודה והרווחה, אשר מזקק ומטפל בבעיה לגופה ואוחז את השור בקרניו, אלא על אותם תנאים ואותן נסיבות שהביאו אותנו למצב שבו אנחנו נמצאים.

אם כך יהיה הדבר, אצביע בעד. אם לא, אני חושב כמחשבתו של חבר הכנסת חיים אורון, שאין לנו הצורך לשבת היום ולהקים ועדת חקירה פרלמנטרית אשר לא יהיה בה כל ממש.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך על רשות הדיבור. אני מבקש גם את הקשבתו של חברי הצעיר אופיר פינס.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת אופיר פינס, אתה הצעת הצעה. חברים מתייחסים להצעה שלך. אנא, תן להם כבוד. בבקשה, אדוני.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא יוצא עכשיו מהאולם.

היו"ר ש' בן-צור:

מה אני אעשה? בבקשה, אדוני.

שבח וייס (העבודה):

אני מזדהה עם הרבה מאוד הערות של שני חברים כאן היום, של חבר הכנסת בני אלון וחבר הכנסת ריבלין. אני חושב שאין שנאת זרים במדינת ישראל, וזה אחד הביטויים היפים של ציבור אזרחי ישראל. פה ושם יש תופעות, אבל אין תופעה של שנאת זרים. זה טוב.

אני לא מאמין שאפשר לקיים היום משק מודרני, של מדינה מעוטת אוכלוסייה בעלת תעשייה מפותחת ודינמיקה של פיתוח כלכלי, בלי סיוע של עובדים מארצות אחרות. אני גם לא חושב שזה לא צודק להעסיק פועלים ועובדים מארצות אחרות. נהפוך הוא, לעתים זה מקדם אותם ואת משפחותיהם מאוד. זה גם עולה בקנה אחד עם אינטרס הבין-לאומיות של העולם המודרני, של הכפר הגדול. זה אפילו עומד במערכת ערכים אנושית של יחסים פתוחים בין מדינות ואומות. לכן, המיתולוגיות שהתפתחו נגד עבודה זרה הן חשוכות.

הבעיות הן אלה, לפי דעתי: האם מתקיים כלפי העובדים האלה יחס אנושי – הגנה על כבוד האדם, הגנה על שכרם, וכל המערכת הארגונית האנושית שמאפשרת להם לראות את בני משפחותיהם, להביא אולי לזמן-מה את בני משפחותיהם לכאן, וכן הלאה? אני חושב שזה מוסכם על הבית הזה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

מי שיבוא לא יצא.

שבח וייס (העבודה):

מה הטענה שלי בביקורת שלי? אני חושב שפה היתה שגיאה, וקשה לתקן אותה. אני אומר, מכל אותן בחינות, מכיוון שאני בעד הענקת עצמאות לפלשתינים, אני רואה אותם בשלב של קבלת עצמאותם ואחרי זה גם כן עובדים זרים. יש שפע של יתרונות, על-פי אותם קריטריונים, להעסיק אותם. שפע של יתרונות.

אני רוצה להזכיר, שב-29 בנובמבר 1947 התקבלה תוכנית החלוקה של ארץ-ישראל, אגב איחוד כלכלי, שדיברה על שתי מדינות. אני חושב, שמדינת ישראל צריכה להיות יותר גדולה מכפי שנקבע אז במפה, פלוס מינוס גבולות 1967, אולי קצת יותר.

רחבעם זאבי (מולדת):

מינוס, אמרת?

שבח וייס (העבודה):

פלוס. אני אומר בערך באזור הזה. צריכה להיות ברית כלכלית, גבולות כלכליים פתוחים בינינו לבין הפלשתינים שיחיו במדינתם.

לכן, אני מאוד רוצה להעריך את העבודה של שר העבודה והרווחה. אני חושב, שהוא מגלה יחס אנושי מאוד, לפי מיטב המסורת היהודית בתחום הזה, יש גם מסורת כזאת. הפתרון צריך להיות באופן אנושי, צודק, לטפל בעובדים שכאן, לעשות מאמץ עליון לא להביא עובדים נוספים. להגיע למצב שמי שגמר את עבודתו, בדרך אנושית ועל-פי חוק ישוב למולדתו, ולמלא את החסר, אם אפשר, מקסימום חסר, על-ידי עובדים מקרב שכנינו, שבבוא היום, לא ירחק היום, יהיו גם תושבים במדינתם הפלשתינית העצמאית, עם גבול פתוח, ויבואו לעבוד כאן. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

לגבי ועדת חקירה אין לי עמדה מיוחדת.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת אברהם פורז, בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדם לא עוזב את מדינתו, את ביתו, את משפחתו, סתם מטעמי כסף. העובדים הזרים שהגיעו אלינו באים ממדינות שבהן המצוקה עוד הרבה יותר גדולה מאשר אצלנו. בדרך כלל מדינות של עולם שלישי, מזרח-אירופה – – –

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת פורז, אני יכול להעיר הערה? הערה לסדר. אני רק מבקש לברך את יושב-ראש הישיבה, חבר הכנסת שמריהו בן-צור, שבתו ילדה לו נכד ראשון ממש עכשיו. מזל טוב.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. אבל ראית שלא התרגשתי. אני שומר על קור רוח. תודה.

רחבעם זאבי (מולדת):

שמישהו יחליף אותו.

היו"ר ש' וייס:

מה שקרה כאן זה ספונטני. חבר הכנסת בן-צור, סגן יושב-ראש הכנסת, אני מברך אותך מקרב לב ואני שמח להחליף אותך. עכשיו תוכל לטלפן ולהתעניין מה שלומם. אנחנו מקווים שטוב. אפשר לומר שסדר-היום היום בכנסת עומד בסימן סיפורי סבא.

חבר הכנסת פורז, בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

אני חושב, שמדינה נאורה צריכה לדאוג לכך שהיחס לאנשים הנמצאים בתחומה, בכלל זה עובדים זרים, יהיה יחס ראוי, יחס טוב, וצריך להגן עליהם. אני אינני שטוף בפטריוטיזם הרואה בעובדים הישראלים דבר שצריך להגן עליו בכל מחיר, ובעובדים הזרים – מין איום, דבר מפחיד, דמוני.

אנחנו נמצאים במצב שהמשק הישראלי זקוק לעובדים לא-ישראליים, מטעמים רבים. דרך אגב, זה קורה לכל המדינות המפותחות. במשך תקופה ארוכה מאוד המשק הישראלי נשען בעיקר על העובדים הזרים הפלשתינים. אבל כשהתחילו הבעיות עם פיגועים וסגרים למיניהם, התגברה המגמה של העסקת עובדים זרים מסוג אחר, ממקומות אחרים, ממזרח-אירופה ומהמזרח הרחוק.

אנחנו צריכים להשלים עם התופעה הזאת. אינני חושב שהיא הולכת להיעלם. אני גם אינני חושב שהתופעה הזאת כל כך שלילית. נכון שהעובדים הזרים, מטעמי מצוקה ומטעמי הכנסה נמוכה, גם כשהם גרים אצלנו הם אינם יכולים להרשות לעצמם לשכור דירות במקומות יקרים. ואז, מטבע הדברים, הם הולכים לאזורים היותר-זולים. ואזור התחנה המרכזית הישנה בתל-אביב, או שכונות הדרום האחרות בתל-אביב, ששם שכר הדירה זול יותר, הם כמובן מקומות ששם הם שוכרים דירות. וכדי לחסוך, הם גם גרים בצפיפות.

אדוני היושב-ראש, משרד העבודה והרווחה איננו מתפקד טוב בקטע הזה. אינני רוצה להאשים אף אחד, אבל אני רוצה לומר כמה דברים מניסיון אישי בכמה מקרים שבהם טיפלתי, בנושאים שהם לגמרי פשוטים. אתם יודעים שמדינת ישראל מאפשרת היום לישראלי שהוא חולה סיעודי לקבל עובד זר למטרות סיעודיות. בדרך כלל אלה עובדות מהפיליפינים. התהליך שבו מאשרים את הזכות הזאת במשרד העבודה, שהיא דבר אוטומטי, הוא תהליך ארוך. הרי בסופו של דבר, כדי לקבל את זה, צריך להגיש בקשה מלווה במסמך של רופא ובמסמך של עובדת סוציאלית. לפעמים עוברים חודשים רבים עד קבלת אישור פורמלי טכני. ואחר כך, כשמגיע האישור ממשרד העבודה והרווחה, מגישים את זה למשרד הפנים. הוא מבקש ערבות בנקאית וביטוח בריאות. גם שם זה נמשך חודשים. המערכות האלה כנראה בנויות לעידן שלפני האינפלציה הזאת, לעידן שבו טיפלו בכמה עשרות מקרים בשנה.

ובכן, המערכות האלה קורסות. אני בהחלט מציע לטפל בזה כמו שצריך. דרך אגב, זה לא צריך לעלות למדינה, כי בכל המקרים האלה צריך לגבות אגרה שתכסה את העלות. אבל עדיף לשלם אגרה מאשר להיות במצב שבו שירות לא מתבצע.

מובן שיש לנו בעיה עם כאלה שנכנסו כחוק כתיירים, או שנכנסו כחוק למטרת עבודה, ונשארו פה. לדעתי, הפתרון הראוי הוא לתת תקופת מעבר, שבה אנחנו ניתן להם זכות לעבוד כחוק, עם התחייבות לפנות במועד, ועם קבלת ערבויות מסוימות לפינוי במועד.

והדבר האחרון שאני רוצה לומר: ישראל היא מדינה שפתחה את שעריה באופן מוחלט בפני יהודים. לפי חוק השבות כל אחד יכול לבוא לארץ ולקבל אזרחות. אנחנו צריכים להבין, שקבוצה מסוימת מבין העובדים הזרים כנראה תישאר אתנו לנצח. והייתי מציע באופן סלקטיבי ובצורה מבוקרת לאפשר לחלק מהם להתאזרח בישראל ולקבל אזרחות ישראלית. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת פורז. חבר הכנסת דראושה שאל מתי נסיים היום. לפי הערכתי נסיים מחר, לא היום. כלומר, זה בוודאי יהיה אחרי חצות.

חבר הכנסת אלכס לובוצקי, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, אחריו – חבר הכנסת רפי אלול, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת אחמד סעד, ואחרון יהיה ככל הנראה חבר הכנסת עמיר פרץ.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, ברשותך ובמלוא הכבוד, אני רק רוצה לתקן אותך בדבר קטן. אצלנו, בעם היהודי, היום לא משתנה בחצות הלילה, אלא בין השקיעה לצאת הכוכבים. ולכן לשיטתך המחר הוא כבר היום. דהיינו, כבר עכשיו אנחנו לאחר צאת הכוכבים.

היו"ר ש' וייס:

אני הולך לפי חברות התעופה. איזה תאריך עכשיו?

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

לנו יש מסורת של 3,000 שנה, ולא נשנה אותה בגלל השיטה של חברות התעופה.

ועוד הערה. אדוני היושב-ראש, אני גם לא יכול להתחיל את דברי בלא להתייחס למה שקרה כאן בנושא הקודם. לצערי, לא ביקשתי את רשות הדיבור משום שלא פיללתי שאלה יהיו התוצאות, שמצאתי את עצמי כחבר הכנסת היחיד שהצביע נגד חוק הגמלאים. אני רוצה להסביר את העמדה הזאת, כי נדמה לי שחשוב שהיא תיאמר.

אברהם פורח (מרצ):

אתה בטח שונא את הגמלאים.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

חס וחלילה. יתר על כן, אני מוכרח לומר לך, חבר הכנסת פורז, שאם הורי צפו בי וצפו בהצבעה ואולי צופים בנו עכשיו, אני בטוח שהם גאים בי שאני לא סבור שאבי ואמי צריכים לקבל הנחה בכרטיסי תיאטרון או בכרטיסי התחבורה הציבורית, משום שברוך השם יש להם, וברוך השם יש להם ארבעה ילדים, שאם, חס וחלילה, לא היה להם – הם היו עוזרים להם, ולא כל דבר צריך להטיל על קופת הציבור. נדמה לי שאנחנו חוטאים בימים האחרונים – – –

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אבל לא כל הגמלאים הם במצב כזה.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

נכון, לא כל הגמלאים. ולכן צריך לחוקק חוקים שעוזרים לאלה שבאמת צריכים, ולא לכל הגמלאים. יש בין הגמלאים שצריכים, ויש ביניהם שאינם צריכים.

ענת מאור (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חברים, חבר הכנסת סעד, אתה בוודאי מרקסיסט, סוציאליסט, נכון? יש הגישה הגורפת הכללית, זו לא בושה; ויש הגישה שאיננה גורסת את האוניברסליות. הרי אלו שתי אסכולות. אתה וחברת הכנסת ענת מאור מייצגים אסכולה אחת, גם אני קצת; וחבר הכנסת לובוצקי מייצג אסכולה שחושבת, שאוניברסליות פוגעת באלה שצריכים עזרה.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

בהחלט צריך לעזור למי שאין לו, ולא לכל מי שעבר גיל מסוים גם אם יש לו. נדמה לי שיש גם בארץ מספר גדול של גמלאים אמידים ביותר, ואינני מבין מדוע הכנסת צריכה לחוקק חוק כזה. אני מצטער ואולי אפילו מתבייש שאנחנו נוטים ללכת אחרי פופוליזם, ועוד בהצעת חוק משריינים את כרטיסי ההנחה לתיאטרון לכל הגמלאים. גם שאול איזנברג, עליו השלום, היה זוכה היום במדינת ישראל למתנה של הנחות בתיאטרון.

אני לא מתנגד באופן עקרוני לחוק שיעזור לגמלאים, צריך לעזור לאלה שצריכים את העזרה, אבל כשמגישים חוקים אוניברסליים כאלה, אנחנו מחטיאים את המטרה. הכסף הזה, רבותי, הוא לטובת הגמלאים, לטובת כולם, אבל הוא נלקח מילדים עניים, מתינוקות עניים, מילדי בית-ספר שלא יקבלו את הכסף הזה. בסופו של דבר, כשלוקחים את הכסף לכיוון אחד בלי אחריות ובלי זהירות, הוא נלקח מצד אחר.

אני אומר רק משפט אחד – לצערי, ההתייחסות לנושא הקודם לקחה את כל זמני – לגבי בעיית העובדים הזרים.

הי"ר ש' וייס:

זה קשור, כי חלק מהם עובדים עם גמלאים.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

יפה הערת, היושב-ראש, אכן הנושאים לפעמים קשורים.

אני רוצה לברך את חבר הכנסת פינס על העלאת הנושא למודעות הציבורית. אני חושב שהרעיון להקים ועדה הוא רעיון טוב ונכון. ייתכן שהפתרון האמיתי והטוב ביותר הוא לא ועדה פרלמנטרית של פוליטיקאים אלא דווקא ועדת מומחים, ועדה שתוכל לרכז את החומר, שתוכל לרכז את האינפורמציה. אגב, הניסיון במדעי המדינה מראה, שהמלצותיהן של ועדות ציבוריות בדרך כלל אינן מתקבלות או לפחות אינן מבוצעות מיידית, אבל יש להן חשיבות רבה, משום שהאינפורמציה שהן אוגרות משפיעה מאוד על השיח הציבורי שבא בעקבות עבודתן, משום שסוף כל סוף מונח בפני הציבור מסמך שמרכז את האינפורמציה. נדמה לי שמן הראוי שהדבר הזה ייעשה, ואני קורא לך, חבר הכנסת פינס, להיות מתואם עם שר העבודה והרווחה בכיוון של ועדת מומחים. נדמה לי שתועלתה תהיה יותר גדולה מזו של ועדה של חברי הכנסת, ובעקבות אותה ועדת מומחים נצטרך אנחנו כאן בכנסת להסיק את המסקנות.

תודה רבה, אדוני היושב-ראש, על אורך הרוח שהפגנת כלפי.

הי"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לך. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. אחריו – חבר הכנסת אלול או חבר הכנסת סעד.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני יותר מחודש ביקרנו שלושה חברי כנסת – חבר הכנסת מקסים לוי, חבר הכנסת סאלח טריף ואני – בביקור רשמי בהזמנת ממשלת גרמניה, ושם שמענו על הבעיה הכאובה של העובדים הזרים בגרמניה. לדוגמה, באזור ברלין 30% מהתושבים הם זרים ויש להם ייצוג בפרלמנט המקומי ובעירייה המקומית. באזור פרנקפורט, מה שנקרא פרלמנט ויסבאדן, 28% הם זרים ויש להם גם כן ייצוג בפרלמנט וייצוג בעירייה, בכלל זה חבר פרלמנט צעיר, בן 25, מה"ירוקים", ממוצא ערבי תימני. אבל הבעיה בגרמניה היא בעיה קשה, בעצם היא הבעיה הקשה ביותר כיום בגרמניה.

אני חושב שמדינת ישראל צועדת בכיוון הגרמני בנושא הזה, כיוון שראשי הממשלות הקודמים – כנראה המדיניות הזאת נמשכת עד היום – חשבו שעדיף לייבא עובדים זרים על פני עובדים פלשתינים, כי רצו לנקום בעובדים הפלשתינים, להעניש אותם, לפגוע בכלכלה שלהם באמתלה של ביטחון. התוצאה היא שהתנקמו בחברה הישראלית כולה. אכן, הרעיבו את המשפחות הפלשתיניות, פגעו בהן, אף שכל העובדים הפלשתינים שקיבלו אישורים לא פגעו בביטחון המדינה. אף לא עובד פלשתיני אחד שקיבל אישור לעבוד בישראל הובא למשפט, ולא השתתף בשום מעשה טרוריסטי עובד פלשתיני שקיבל אישור לעבוד בישראל. אבל הסגנון הזה נמשך. אומנם היו הקלות בתקופה האחרונה, לכ-60,000 עובדים פלשתינים התירו להיכנס ולעבוד בישראל, אבל הנזק שהעובדים הזרים גורמים למדינת ישראל, לחברה הישראלית, הוא נזק חמור ביותר.

לדעתי, לא יהיה מנוס בעתיד מלהבטיח מתן אזרחות ישראלית לעובדים הזרים הללו. הם מתחתנים בתוך מדינת ישראל, יש להם משפחות, יש להם ילדים, ואי-אפשר בטענות שווא למנוע מהילדים שלהם זכויות של חינוך, של בריאות. כנראה רק בעיריית תל-אביב – בגלל העמדה החיובית של ראש העירייה מר רוני מילוא – הילדים שלהם מקבלים טיפול רפואי ומקבלים חינוך על חשבון העירייה ולא על חשבון המדינה. מדינת ישראל, שייבאה את העובדים הללו, צריכה להבטיח למשפחות שלהם ולהם זכויות מלאות. אני חושב שיבוא היום שהעובדים הללו גם יתבעו אזרחות ישראלית והשתתפות בבחירות וייצוג בתוך הבית הזה, בכנסת. אני חושב שזה דבר לגיטימי בהחלט.

אדוני שר העבודה והרווחה, אני יודע שיש לך גישה חיובית לנושא הזה, גישה הומנית. המגמה שהכרזת עליה, שאתה רוצה לאט, בצעדים, להפחית את מספר העובדים הזרים ולהוסיף עובדים פלשתינים, היא מגמה טובה, נכונה, ואתה צריך להמשיך במגמה הזאת. אל יבואו לספר שהעובדים הפלשתינים יכולים לסכן את ביטחון המדינה. הם לא סיכנו את ביטחון המדינה, הם לא מסכנים את ביטחון המדינה, ואני חושב שהגדלת מספר העובדים הזרים במדינת ישראל, מה שהממשלה הקודמת עשתה, הזיקה לביטחון מדינת ישראל.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לקרוא לשר העבודה והרווחה לפעול לכך שיתירו למספר גדול יותר של עובדים פלשתינים לחזור למקומות העבודה שלהם. הם עובדים וחוזרים לבתים שלהם, חוזרים למשפחות שלהם ולא גורמים שום נזק לחברה הישראלית.

אני מברך אותך, חבר הכנסת אופיר פינס, על ההצעה שלך, ואני אתמוך בה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת דראושה. חבר הכנסת רפי אלול. אחריו – חבר הכנסת אחמד סעד.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, בראש ובראשונה אני רוצה להצטער על שלא מתאפשר לנו היום להצביע בעד ההצעה על הקמת הוועדה.

היו"ר ש' וייס:

מדוע?

רפאל אלול (העבודה):

כי אני מבין – – –

יעל דיין (העבודה):

רק אתה יודע.

רפאל אלול (העבודה):

רק אני יודע?

יעל דיין (העבודה):

בינתיים, כן. עכשיו כולנו יודעים.

רפאל אלול (העבודה):

אני הבנתי שיש פה – – –

היו"ר ש' וייס:

בתום הדיון אבקש מחבר הכנסת פינס להבהיר לנו את כוונותיו.

רפאל אלול (העבודה):

אני פונה בעיקר לשר העבודה והרווחה, ואני רוצה להגיד לך, אדוני השר: אני מציע לך שתקבל את ההצעה הזאת, ואגיד לך גם למה. מי כמוך יודע, וגם אני, מה המצב. הסתובבנו לא מעט באותם מקומות, ראינו אותן בעיות, ואני אומר לך: זאת בושה לחברה הישראלית שבתוך קרונן אחד גרים 12

אנשים, 13 אנשים. לפני כחודש וחצי היינו, הלובי החברתי – גנדי היה אתי – בבניינים וראינו איך הם גרים. בשכונה קטנטונת יש 16,000 איש, ואני יודע מה זה יוצר.

היו"ר ש' וייס:

איפה זה, בפלורנטיין?

רפאל אלול (העבודה):

בשכונת-שפירא.

יש להם שם ילדים, העירייה חייבת לקבל את הילדים לבתי-הספר. הם מגיעים לכנסיות, כי אין להם ברירה. כל הרצון של השר לנסות לעצור את השלב הזה הוא בלתי אפשרי.

כבוד השר, אני אומר זאת לטובתך, כי כל מה שתעשה קבוצה אחת, קבוצה אחרת תאשים אותה בגזענות. צריך לעשות משהו כדי לאחד את כל הכנסת סביב הטיפול בתופעה הזאת, אחרת כל טיפול בנושא הזה הוא בעייתי.

אדוני שר העבודה והרווחה, אני מכיר את רגישותך לעניין. בכל זאת מדובר באנשים שיש להם צלם אנוש, ודווקא הדת היהודית חשוב לה להתייחס לאנשים כאל בני אדם.

אם נלך לפי קואליציה ואופוזיציה, אני חושב שאתה צריך לדאוג שיהיו מספיק חברים באותה ועדה, מהקואליציה ומהאופוזיציה.

כבוד השר, אני אומר לך, אני מעריך שההחלטות לא תהיינה קלות. בזמן קיבלת ממני מכתב מאוד מפורט, שבו המלצתי איזה המלצות, כמה דרכים. גם אם אנחנו רוצים לעשות מחנה מעבר כזה או אחר, צריך שתהיה פה התייחסות לבני אדם. כל נושא הטיפול הוא רגיש מאוד, הוא בעייתי מאוד לנו כחברה ישראלית, ודווקא כחברה שנפגעה מטיפול זרים בנו.

משום שהנושא רגיש, אדוני השר, אני אומר לך, יש פה גם עניין עם פלשתינים, יש פה עניין של חברי כנסת ערבים כאלה ואחרים, שהם, בצדק, רגישים לעניין הזה.

כבוד השר, אני מציע לך, בואו נלך כולנו יחד, וחשוב שבהרכב הזה יהיו גם אנשים שלך, אבל נלך קודם להחלטה אמיצה.

סאלח טריף (העבודה):

במזכרת-בתיה יש עובדים זרים?

רפאל אלול (העבודה):

גם במזכרת-בתיה יש. בונים מושבה, בונים 1,000 יחידות דיור, אז יש עובדים זרים.

סאלח טריף (העבודה):

באמת?

רפאל אלול (העבודה):

כן. לכן אני מציע שכולנו יחד נלך למהלך שיהיה היסטורי. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת רפי אלול. חבר הכנסת אחמד סעד, אחריו – חבר הכנסת עמיר פרץ, ואחר כך שר העבודה והרווחה אלי ישי יתייחס לנושא.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, חברי חברי הכנסת, בשנים האחרונות התפתח ופרח שוק רחב של עובדים ועובדים זרים, שוק שאף אחד לא יכול לתת לגביו את המספר המדויק. יש כל מיני הערכות, שההיקף הוא בין 300,000 ל-600,000 עובדים זרים בישראל.

חברי חבר הכנסת מאיר שטרית מטיל את האשמה על העובדים, שהם עצלנים, לא רוצים לעבוד בבניין, בחקלאות, ולכן הקבלנים מוכרחים לייבא כוח עבודה זר. זה קל מאוד, ותמיד מאשימים את העובדים, אבל האמת סותרת את הגישה הזאת.

יש שתי סיבות עיקריות: האחת היא הסגר שהיה על השטחים הפלשתיניים, שמנע אז מ--140,000 120,000 פועלים פלשתינים לבוא לעבוד, ורצו תחליף והביאו עובדים זרים. אבל הסיבה השנייה, והיא נמשכת עד היום, לגבי העובדים הזרים – תנאי העבדים, השכר הלא-שווה. אם בעל העסק יכול לייבא פועל שמשכורתו מחצית – – –

סאלח טריף (העבודה):

אתה סוציאליסט, היית ברוסיה, שם לא היו בכלל משכורות.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

היו משכורות. אין לך כל האינפורמציה.

סאלח טריף (העבודה):

באמת?

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

כן, ודאי היו משכורות. אז איך אכלו?

סאלח טריף (העבודה):

לא היו שירותים סוציאליים.

רחבעם זאבי (מולדת):

לחברי המפלגה היו משכורות.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

לכולם. אתה רוצה עובדות? אני אתן לך אחר כך עובדות.

סאלח טריף (העבודה):

לא, אני סומך על מה שאתה אומר.

הי"ר ש' וייס:

יש עדיין לא מעט רוסים שמתגעגעים לתקופה ההיא מבחינת סידורים סוציאליים.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אחרי הקטסטרופה, המצב הנורא היום, רבים מתגעגעים. אני הייתי שם באפריל ושוחחתי עם אנשים ברחוב.

אדוני היושב-ראש, אם לפועל הזר אין שום תנאים סוציאליים, הוא משתכר שכר נמוך, ואם אנחנו רוצים להתמודד עם הבעיה הזאת, זה נכון, ועדת חקירה תעזור, תכין מסמך על האמת, על המצב הנורא של העובדים הזרים, זה יכול לעזור לכבוד השר, יעזור לנו. מה שצריך זה לחוקק חוק שישווה את השכר והתנאים של העובדים הזרים עם אלה של העובדים הישראלים. אז לא יהיה כל מוטיב לבעל העסק לייבא עובדים מחוץ-לארץ, אם הוא יוכל באותו שכר לקחת עובד מישראל.

לכן, אני תומך בהצעה, אבל לפי דעתי הצעה לבד לא תפתור את הבעיה. היא תכין מסמך שיכול לעזור, שיאפשר עוד לכמה חברי כנסת להשתכנע שצריך לחוקק חוק שעל-פיו באמת האנשים שאותם מייבאים גם יחיו כמו בני אדם. אפילו בעלי החיים בקיבוצים חיים יותר טוב מהם. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת אחמד סעד. חבר הכנסת פינס, אתה תאמר כמה דברים לסיכום וההצבעה תהיה במועד אחר. אדוני השר, אתה תמיד אחריו. זו זכותו הגדולה של שר.

חבר הכנסת פינס, שב רגע, אני רוצה לברר משהו. אדוני שר העבודה והרווחה, שלוש אפשרויות עומדות לפניך: א. להשתתף היום בדיון, ואז חבר הכנסת אופיר פינס יסכם, ותישאר לך זכות לדבר עוד לפני ההצבעה; ב. לשמור את הזכות הזאת לפני ההצבעה; ג. לדבר אחרי חבר הכנסת אופיר פינס, אבל אז נישאר רק להצבעה בפעם הבאה. הנה שלוש דרכים.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני הבינתי שאני יכול לדבר גם הפעם וגם לפני הסיכום.

הי"ר ש' וייס:

כן, אבל אם כך, אתה תדבר לפני חבר הכנסת אופיר פינס.

רחבעם זאבי (מולדת):

למה לא מצביעים היום?

הי"ר ש' וייס:

אנחנו מייד נברר.

חבר הכנסת פינס, אתה תאפשר לשר, הפעם הוא כמשתתף, אתה תסכם ואז תישאר לו גם זכות לומר דברים לפני ההצבעה. אלא אם כן היא תהיה היום, אז הוא כבר לא ישתמש בזכות הזאת.

אדוני השר, בבקשה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לחזור קצת אחורנית. בשנת 1988 כתב שר העבודה והרווחה דאז, השר קצב, לאליקים רובינשטיין, שהיה מזכיר הממשלה, היום היועץ המשפטי לממשלה, מכתב חריף וכואב בנושא בעיית העובדים הזרים, ובין השאר הוא כתב: "ארצות רבות מעסיקות זרים, ויש ללמוד מניסיון. בקרב המדינות המתועשות בהן מועסקים זרים מסתמנת בשנים האחרונות מגמה ברורה לצמצום היקפי העסקת זרים, וניכרת התנגדות לייבא עובדים זרים, נוכח ההשלכות השליליות לתופעה". הנימוקים שהביא השר קצב להתנגדותו, ראוי כי נחזור ונשנן אותם גם כיום.

הוא הביא אז את הנימוקים שלו, לפני כעשר שנים, כשרצו להביא לו תוספת של 3,000 או 4,000 עובדים זרים. השר קצב כתב אז כך: "העבודה הינה זכות וקניין, ואין להתייחס אליה כמוצר אשר בתנאי מחסור מייבאים אותו מחו"ל"; "מתן ההיתרים להעסקת זרים מחו"ל משמעותו יצירת תחרות בלתי הוגנת בין דורשי עבודה ישראלים, ובמיוחד עם הדור הצעיר, על משרות פנויות, לבין זרים המוכנים לעבוד בתנאים פחות טובים – – – ביסוס המשק על עבודה זולה וזרה הינו מסימי החולי של כל משק וכלכלה".

השר קצב העריך גם את התופעות וההשלכות הרבות של העובדים הזרים, תרבות זרה, ועוד ועוד.

אדוני היושב-ראש, בימים הראשונים שלי בממשלה ראיתי, שהתופעה של העובדים הזרים, בסופו של דבר – אולי אני נשמע דמגוג – תביא אותנו לחיסולה של מדינת ישראל. אני לא מכיר שום מדינה בעולם שמסוגלת להתמודד עם גירוש, אני לא מכיר שום מדינה בעולם שמסוגלת לגרש נשים וילדים. אם היום יש 250,000 ו-300,000 זרים, הרי שאם לא הייתי מתחיל לעצור את ההידרדרות הזאת

מהימים הראשונים שלי בממשלה, היינו מגיעים היום לחצי מיליון, ובעוד שנה-שנתיים – למיליון זרים. ואני שואל את כולם: מי היה מסוגל להתמודד עם התופעה הזאת? אף אחד לא.

מה עשינו, בעצם? קודם כול, הקמתי ועדה לבדוק את הנושא. עברתי על דוח מבקרת המדינה. אדוני היושב-ראש, היא כתבה דברים ברורים, נכונים וכואבים, והיא תקפה ואמרה, איך עלה על הדעת בכלל להביא את הזרים, כשיש דיונים מוקדמים בממשלה, כשהשר קצב כתב דברים ברורים נגד כל התופעה, והממשלה הקודמת ידעה בדיוק מה זה זרים. חיים רמון קם ואמר דברים קשים על מחדלים חמורים ועל המדיניות וההחלטה להביא זרים, וזה אחד המחדלים הקשים ביותר של מפלגת העבודה.

אנחנו מגדלים דור שני של מצוקה, ויש לנו דור שני של זרים. מאות מיליוני שקלים משלמים עבורם בתחומי החינוך, הבריאות והרווחה. על חשבון מי? הם לא משלמים מסים, ויש בעיות קשות, אבל שיהיה ברור: אני בעד טיפול הכי הומני בזרים. מגיעים לזרים כל התנאים שמגיעים לאזרחים, כבני אנוש, כי בצלם אלוקים הם נבראו, וברגע שהם גרים ונמצאים פה בארץ, כגר כתושב, הם חייבים לקבל את כל התנאים; ואני נאבק על כל הזכויות של הזרים הנמצאים פה במדינה. אני גם נאבק על כך שלא יהיו פה זרים ונאבק לצמצם את התופעה כמה שרק אפשר, אבל אני גם בעד שיהיו להם כל התנאים שמגיעים להם.

מאז כניסתי לתפקיד ירד מספר העובדים הזרים מ-106,000 ל-92,000. אדוני היושב-ראש – – –

רפאל אלול (העבודה):

חוקיים?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

חוקיים.

היו"ר ש' וייס:

אולי תאמר משהו לגבי הלא-חוקיים, כי יש סביב זה אגדות.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני אדבר על זה.

היו"ר ש' וייס:

הגיעו כבר לירח שם, במסגרת האגדות הסטטיסטיות.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

חברי הכנסת, אני רוצה לומר, שמפה, מחברי הבית, אני מקבל יום-יום פניות, ויש לחצים, גם מתנועת המושבים, רוצים עוד זרים בחקלאות, גם התאחדות הקבלנים רוצה, ואין סוף לבקשות ולדרישות. האבטלה גוברת, ואני עומד בכל הלחצים. 75,000 עובדים זרים היו בענף הבנייה. הורדתי את המספר ל-60,000. בפועל, מאותם 60,000 של שנת 1997, לא מאושרים להם אפילו 52,000. יש קריטריונים נוקשים, יצרתי קריטריונים קשים ביותר. הקמתי ועדת בדיקה של שירות התעסוקה, והיא הגיעה למסקנות חריפות וחמורות על השיטה ועל הדרך לקבלת העובדים הזרים. אורה נמיר התנגדה לכך בזמנה, אבל הממשלה קיבלה החלטה, למרות התנגדותה של אורה נמיר, והביאו הנה עוד זרים, בלי מנגנון, בלי תשתית, בלי בקרה, כשידעו טוב מאוד מה ההשלכות החמורות שיכולות להיות לתופעה הזאת במדינת ישראל.

הקמתי מינהלת שתתאם בין משרד הפנים, המשרד לביטחון פנים, משרד העבודה והרווחה, כדי להתמודד עם הגירוש. אתה יודע, אדוני היושב-ראש, שבארצות-הברית יש מכשיר שבו מכניסים ענבים מצד אחד, ומהצד האחר יוצא אדם שיכור. לא כך מטפלים בזרים. גם אם הממשלה תקבל החלטה להוציא – – –

היו"ר ש' וייס:

אגב, נתנו פעם לשיכור ענבים, והוא אמר שהוא לא אוהב יין בגלולות.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

גם אם הממשלה תחליט להוציא 1,000 זרים לחודש, אך ההוצאה לא תהיה אנושית, לא תהיה הומנית – אני לא אוציא אותם בצורה הזאת. אני רוצה, שיהיו להם תנאים טובים גם בתקופת השהייה, ושלא יהיו תנאי כליאה. הרי מה זה לא חוקי, אדוני היושב-ראש? או שהוא בא כתייר, והוא עובד, או שהוא ברח מחברת כוח-אדם אחת לחברתה, או שפג תוקף האשרה. מה אני עושה עם אדם שברח מחברה לחברה והוא עובד לא חוקי, אבל יש לו אשרה לעוד שנה? איך אני מתמודד עם זה? הרי כל בעיית הגירוש היא בעיה מורכבת, קשה ומסובכת, וצריך הרבה הרבה חקיקות כדי לפתור אותה, ודרוש הרבה זמן. טחנות הצדק טוחנות לאט מאוד, לצערי הרב.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

יש גם קבלנים שיוזמים גירושים כדי להיפטר מעובדים זרים שעושים להם צרות, שרוצים זכויות.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

היה דבר קשה וחמור בדימונה, ואפשר היה לראות זאת לפני יומיים בערוץ-2. בדימונה ביקשו ממני להכשיר עובדים שיעסקו בקטיף סברס. אני לא יודע איזה קורס צריך לעבור. אגב, אני מכיר את קטיף הסברס מגיל צעיר, ולכן אני יודע שלא צריך קורס מסובך. בגיל שש קטפתי סברס. אבל הייתי מוכן להכשיר עובדים, ובלבד שיעסקו ישראלים מדימונה, מהפזורה הבדואית, ממצפה-רמון, מירוחם. ביקשו 50 עובדים ישראלים. השגנו, אבל אחרי כמה ימים פיטרו את כולם, כי קיבלו מתנועת המושבים 50 זרים. לא הבנתי בכלל איך העבירו 50 זרים לשם. תנועת המושבים צועקת שהם צריכים עובדים זרים להדרים, לקטיף, וצריכים עוד זרים, ופתאום היו 50 זרים מיותרים. פיטרו ישראלים. עשיתי מבצע, והוצאתי את כל הזרים. במהלך השבוע הזה לא יישאר זר אחד במקום.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני השר, אל תיתן אישורים.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

דקה. אתה תשמע את הסיכום שלי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

שר העבודה והרווחה א' ישי:

יש מכתב מהשרה אורה נמיר, האומר שמותר לנייד עובדים. אגב, אני בודק זאת מבחינה משפטית. לדעתי זה לא חוקי. אני בעד ניווד חוקי, אני בעד ניווד. כשבנפך ההדרים מסתיימת העונה, שיעבירו אותם לענף הפרחים, ומשם לענפים אחרים. אני לא מתמצא בחקלאות. אני בעד צמצום מספר העובדים הזרים בהדרה, בעד צמצום ככל האפשר.

הקמתי ארבעה צוותים: צוות ראשון לקביעת קריטריונים נוקשים, להוריד את השיעור ככל שניתן. 106,000 עובדים זרים חוקיים, שהם היום כ-10% משוק העבודה בישראל – אני שואף להגיע עד שנת 2002 ל-1% משוק העבודה, היינו 30,000. ברור לי שיש מקצועות ותחומים שבהם אי-אפשר להעסיק רק ישראלים. גם לפני עשר ו-15 שנה היו זרים. השאלה היא גם לאילו מספרים צריכים להגיע. אני הייתי שמח גם להגיע בשנת 2001 או 2002 לכך שלא יהיה זר אחד במדינת ישראל. לי אין בעיה עם הדבר הזה. הרי מי שהרים את הדגל של המאבק בתופעה הקשה – זה הייתי אני.

הקמתי צוות שני לבדיקת עלות העבודה. אגב, פניתי גם ליועץ המשפטי לממשלה להגדיל את הקנס – והיום זה עבר בוועדת החוקה – מ-2,000 שקל ל-5,000 שקל. כשאני בא למעסיק, והוא מקבל קנס של 2,000 שקל, זה משתלם לו. 2,000 שקל זה לא נורא.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

תשלם להם תנאים נלווים כמו לפלשתינים, אז לא יהיה כדאי להם.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

זו אחת מהצעות החוק שאני גם כן הצעתי. משתלם לשלם קנס של 2,000 שקל ולהעסיק את העובדים במחירים כאלה, בשוק עבדים, יום ולילה.

אני ביקשתי מהיועץ המשפטי לממשלה שייתן לי להטיל קנס גבוה מאוד על המעסיקים, וזה בעצם אחד הפתרונות הטובים, ואולי הפתרון הטוב ביותר. אדוני היושב-ראש, כוונתי לקנס כמו בגרמניה. נפגשתי עם שר העבודה הגרמני, והוא אמר לי ששם מטילים קנס של 100,000 מארק. זה 100,000-200,000 שקל בישראל. כשמעסיק יקבל 100,000 שקל קנס, אני מבטיח לכם שמעסיקים יחשבו פעמיים האם להעסיק בכלל עובדים זרים. ואז מה יקרה? במקום שאני אתמודד עם גירוש של מאות מיליונים, ואולי גם תוך פגיעה בזכויות שלהם, הזרים יעזבו מעצמם, כי לא תהיה להם פה פרנסה, וכשלא תהיה להם פה משכורת הם יעזבו מעצמם.

בתחילת הכהונה שלי ערכתי סיור, בתיאום עם המשטרה ועם משרד הפנים ועם התקשורת. באתי לראות את התופעות מקרוב. נכנסתי לאתר בנייה, ושם ראיתי עשרות עובדים זרים. ראיינתי כמה אנשים, דיברתי עם כמה אנשים. שאלתי את אחד העובדים: כמה זמן אתה פה? – שלושה חודשים. יש לך אישור לעבוד פה? – לא, אני תייר. איך הגעת לפה? – התקשרו אלי ואמרו לי, שבמדינת ישראל לא מביאים זרים, אין עוד אישורים, מצמצמים, והציעו לי לבוא כתייר. באתי הנה כתייר, ואני עובד פה. ואני שואל אותו: טוב לך במדינת ישראל? אגב, אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הוא ידע טוב מאוד עם מי הוא דיבר. הסבירו לי, היה מתרגם שהסביר לו עם מי הוא דיבר. הוא אמר: טוב לי פה במדינה. במדינה שממנה אני בא, רומניה, המשכורת היא 200 דולר לחודש, ופה יש לי 1,000 דולר. אמרתי: מה עם המשפחה והילדים? הוא אמר: אם אני אתבסס השנה, אני אביא את המשפחה ואת הילדים הנה.

צוות שלישי – הגברת האכיפה וההרתעה בקרב המעסיקים.

צוות רביעי – מערך ביקורת הגבולות. ופה אני אומר בצורה ברורה: המדינה פרוצה באוויר, ביבשה ובים. אני יכול להוציא מהארץ 20,000 בשנה, וייכנסו 40,000 תיירים בשנה. לכן אני אומר, שהפתרון הטוב ביותר הוא הקנס הגבוה, קנס כבד מאוד לאותו מעסיק שיעסיק עובד לא חוקי.

הקמתי ועדה שתבדוק את שירות התעסוקה, כפי שאמרתי. מצאנו שם ליקויים חריפים וחמורים מאוד.

רבותי, הצעתי הרבה הצעות על מנת לצמצם בצורה משמעותית את התלות שלנו בזרים בענף הבנייה, שהוא הענף הקשה ביותר, שצריך יותר ויותר עובדים זרים. הצעתי לבנות בטכנולוגיה מתקדמת, להזיל את הקרקע לאותם קבלנים ב-50%, על מנת שיהיה להם תמריץ לבנות בטכנולוגיה מתקדמת. טכנולוגיה מתקדמת מורידה 50% מהתלות בכוח העבודה, זאת אומרת, לא נצטרך בכלל זרים בענף הבנייה במדינת ישראל.

שנה שלמה יש לחצים. התאחדות הקבלנים מבקשת בקשה אחת: רק "אינפוזיה", עוד כמה אלפים, אנחנו פשוט קורסים. אמרתי: האינפוזיה היא שאני לא מוציא תוך חודש את כל ה-60,000. אני לא אתן שום תוספת של עובדים זרים. להיפך, אני הולך ומוריד, ואני אלך ואוריד.

יש עוד ועוד נושאים, אני לא רוצה להאריך. למשל, הקלה במחירים של חומרי בנייה. יש שורה ארוכה של הצעות, שקבלתן תעלה למדינה הרבה פחות, כי אם לא נעשה את הדברים האלה המדינה תשלם, בסופו של דבר, מאות מיליונים למען הזרים.

אני היום, במשרד העבודה והרווחה, נאלץ להכניס ילדים מפגרים, בנים של זרים, ידידי חבר הכנסת רפי אלול, ילדים של זרים, מפגרים, למוסדות, לפני התור של אזרחי מדינת ישראל. כי זה לא הומני וזה לא אנושי, על חשבון אזרחי מדינת ישראל שממתינים כבר מאה שנים בתור. כמובן, אני פועל בשני המישורים: א. אני מכניס אותו, כי אני חייב לפעול מבחינה אנושית מול האדם הזה; ב. למחרת אני פועל לגרש את האב והאם שהגיעו לארץ יחד עם הבן. נשקיע מאות מיליונים ולא נתמודד עם הבעיה הזאת.

לכן, רבותי חברי הכנסת, לא רציתי להיות פופוליסטי. שקלתי ואני בעד הקמת ועדת חקירה ממלכתית. אני שוקל להביא זאת לממשלה, לבדוק איך הגיעו לכאן הזרים בכלל, מה ההשלכות, מה הביא להבאת העובדים הזרים, מה היו השיקולים. אבל אני לא פופוליסט. אמרתי, רבותי, אני רוצה לבדוק את זה בצורה עניינית ולבצע ולפעול בכל האמצעים העומדים לרשותי על מנת לצמצם ולהתמודד עם התופעה הקשה הזאת.

אבל אני מקבל את הצעת הסיכום של חבר הכנסת רפי אלול ושל חבר הכנסת מאיר שטרית. אולי גם הייתי משפץ אותה בהצעה שהציע חבר הכנסת, ידידי, רפי אלול. אני מעוניין בשיתוף פעולה ובתיאום בין כל חברי הבית. אני מעוניין שתתקבלנה ההחלטות הקשות והחריפות ביותר, קרי – לא להביא שום עובד זר מהיום ולהבא. אין לי שום בעיה. אני יכול להיות הקיצוני ביותר בעניין של הזרים. הקיצוני, כמובן, ברמה ההגיונית, נגד התופעה, לא לגבי התנאים של הזרים. שלא אובן לא נכון, אני מוכן שתתקבל החלטה שלא יביאו עוד שום עובד זר לענף הבנייה. מי שעומד מול הלחצים ומול כל ההפגנות של החקלאים ושל הבונים זה אני.

רבותי, לא עוזר לאף אחד, אני אומר פה, מעל דוכן הכנסת, אני לא אביא תוספת זרים. מי שעקב טוב בתקשורת ראה כמה שר החקלאות פונה, כמה סגן שר השיכון פונה, כמה תנועת המושבים פונה, כמה מהתאחדות הקבלנים פונים, וזה לא עוזר לאף אחד. אני בעד צמצום הבעיה ובעד התמודדות עם התופעה הקשה. על מנת שנצליח להתמודד עם התופעה הקשה, צריך באמת ובתמים שיתוף פעולה של כל חברי הבית.

רפאל אלול (העבודה):

איך נעשה זאת?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני מוכן לשבת עם אופיר פינס, מציע ההצעה, יחד עם מאיר שטרית. אשמח אם גם רפי אלול יצטרף לפגישה הזאת. אני חושב שרפי אלול גם עשה עבודה יפה. כל מי שרוצה יכול להצטרף. אני מזמין את כולם לפגישה הזאת. אני רוצה את שיתוף הפעולה, הסיוע והעזרה של כל חברי הבית, על מנת להתמודד בהצלחה רבה עם התופעה הקשה והחמורה של העובדים הזרים.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר העבודה והרווחה, ברשותך, בכל זאת, קודם כול אני מודה לך מאוד על דבריך, זה היה פשוט מאלף ומהלב. מהו מספר העובדים הזרים היום? אולי בשנייה אחת ננפץ איזו אגדה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

מספר העובדים הזרים החוקיים הוא 106,000. מספר העובדים הזרים הלא-חוקיים, לדעתי – מחר זה יתפוס כותרת בעיתון – בין 150,000 ל-200,000 עובדים זרים לא חוקיים.

רפאל אלול (העבודה):

יש 220,000 עובדים.

היו"ר ש' וייס:

זה מדהים.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

זה מדהים. אם לא הייתי עם יד קשה – – –

היו"ר ש' וייס:

והם בלי תנאים. יש פה רמיסה של זכויות האדם. נורא.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אם לא הייתי פועל ביד תקיפה בנושא הזה, אדוני היושב-ראש, היינו מגיעים היום ל-300,000 ול-400,000, ובמהלך השנים הבאות גם למיליון זרים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לך.

חבר הכנסת פינס, פה מתגבש משהו מעניין מאוד ומאוד קונסטרוקטיבי. בוא תגיב, בקיצור אם אפשר, ונראה מה נעשה הלאה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש ואדוני שר העבודה והרווחה, ראשית אני חושב שהרווחנו כאן דיון משמעותי מאוד. השתתפו בדיון הזה רבים מחברי הבית והשמיעו דעות שונות, מגוונות וחשובות. אני חושב שאנחנו עושים נכון ככנסת שאנחנו נכנסים בעובי הקורה ולא מתעלמים מנושאים כל כך כבדים, אף שהם לא בפוליטיקה. הם לא בין ימין לשמאל, הם לא מפלגים את העם, אבל הם נושאים לאומיים, שלפי דעתי כדי לפתור אותם גם הממשלה זקוקה למעורבות שלנו.

אני בטוח, על-פי מיטב התרשמותי, ששר העבודה והרווחה אלי ישי הוא אדם שמקדיש הרבה מאוד לנושא. אולי זה הנושא שהוא בראש סדר העדיפויות שלו. אולי, אני לא יכול להגיד בשמו. אבל גם אלי ישי הוא רק בן-אדם. הוא לא "סופרמן" והוא לא קוסם. פעם אחת הוא עומד בלחצים, ופעם שנייה ופעם שלישית, ואני שואל עד מתי, כי אני יודע באילו לחצים הוא עומד, ואני יודע אילו לחצים מופעלים.

אדוני היושב-ראש, כיבדתי את עמדתו, אף שכאב לי, אני מוכרח להודות, כי קיוויתי שאנחנו נוכל לצאת לעבודה בכוחות משותפים בוועדה שתהיה מורכבת מנציגי כל סיעות הבית, שרצינו בה ורצינו אותה על דעתה של הממשלה ועל דעתה של הקואליציה. אבל לשר העבודה והרווחה אלי ישי עדיין יש השגות, ולכן אני החלטתי, בעצתו ובעצת אחרים, לא ללחוץ. כי אני לא רוצה, בשום אופן, להביא את העניין הזה להכרעה בהצבעה של קואליציה ואופוזיציה. בשום פנים ואופן. אני חושב שזה יחטיא את המטרה. אני חושב שייגרם נזק, ממש נזק.

היו"ר ש' וייס:

יש לי הצעה, יכול להיות שזה יהיה טוב. אני צריך להתייעץ עם סגן מזכיר הכנסת מר דוד לב.

טוב, אנחנו נעשה כך: מכיוון שפה נרקמת הסכמה, זאת אומרת, יש פה רצון חזק הדדי לפתור את הבעיה, כדי שאנחנו בעניין זה לא ניכנס לתרדמה של שלושה חודשים, אני אציע ליושב-ראש הכנסת, שבאחד הכינוסים הקרובים של הכנסת, ובוודאי יהיו כאלה, הוא יבדוק את האפשרויות החוקיות בהסכמה להפעיל את המערכת. נדמה לי שיהיה לנו פה איזה שביב של אפשרות, גם באמצעות הצעה לסדר-היום, שזה עובד, גם באמצעות יוזמת ממשלה, שכמעט הכול עובד. כך שאם הממשלה תבקש, אם תגיעו להסכם בתוך שבועיים, שלושה שבועות, חודש, נוכל כבר להפעיל את זה, כמובן, בהסכמת יושב-ראש הכנסת. נוכל לחסוך לנו בערך חודש וחצי, חודשיים. הכול תלוי, כמובן, ביושב-ראש הכנסת. יש פה עניין מורכב, אבל נשתדל לנוע לכיוון הזה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

מלכתחילה, מהיום הראשון אמרתי, שוועדה מהסוג הזה אסור להקים ברוב מועט ובקואליציה מול אופוזיציה או להיפך. בשום אופן. אם הוועדה הזו לא תשאב גם גיבוי מהממשלה ותעניק גם גיבוי לממשלה, אין טעם בה, היא תגרום נזק. ממש תגרום נזק. הסיכוי היחיד שלה להיות אפקטיבית, משמעותית ומסייעת זה אם הדברים יעשו בהרמוניה.

לכן, אם נגזר עלינו להשהות את העניין עוד זמן, אני מקבל זאת, אני מקבל את ההצעה של הצוות שהשר הציע, שנשב באופן בלתי פורמלי וננסה לקדם את העניין. כשהוא יהיה בשל, נשמח לבוא.

היו"ר ש' וייס:

לממשלה אין שום בעיה להביא זאת, אם תהיה הסכמה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

נדמה לי שלא הובנתי נכון. אני רוצה שתהיה כל הצעה שרק יכולה לסייע, במקום ועדת חקירה פרלמנטרית, שאין לה שיניים וסמכויות. אני רוצה שיהיה דבר עם שיניים וסמכויות. אשמח מאוד שתתקבל החלטה, הקשה ביותר והכואבת ביותר, על מנת לסייע לי מול הלחצים האדירים. אני מוכן ברגע זה שתתקבל החלטה, שכל המרכיבים יהיו שותפים לה, שלא יהיה שום אישור לעובד זר.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו לא יכולים להחליט על כך עכשיו.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

כך שלי אין בעיה. אבל ועדת חקירה פרלמנטרית, שאין לה שום סמכויות, אני לא רואה בזה עניין. אני גם מקבל את ההצעה שלך, שהנושא יובא בדיון הראשון.

היו"ר ש' וייס:

נעשה כך. תגיעו להסכמה – מה טוב; לא – תמיד קיים המסלול, כמובן, לחזור להצבעה. אם זה יצליח, הוועדה הבאה שנקים תהיה ועדה בין אופיר פינס לש"ס לפתרון בעיית רחוב בר-אילן, וכך, בדרך הזו, אנחנו נגיע למרחקים ארוכים...

אופיר פינס-פז (העבודה):

תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לך.

מצבה של העיר עכו המושבתת:

מעמד אזור פיתוח א' לעיר עכו

היו"ר ש' וייס:

חברים, אנחנו ממשיכים, ויש לנו סדר יום וסדר לילה: מצבה של העיר עכו המושבתת; מעמד אזור פיתוח א' לעיר עכו – הצעותיהם של חברי הכנסת דוד אזולאי, טלב אלסאנע ועזמי בשארה. אנחנו מאחדים את הדיון כי הוא באמת ראוי להאחדה. אתם תהיו, כנראה, שני הפותחים. חבר הכנסת אזולאי יציג את הנושא, ואחריו ידברו חברי הכנסת טלב אלסאנע ועזמי בשארה ויתר חברי הכנסת.

בבקשה, חבר הכנסת דוד אזולאי.

דוד אזולאי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, עמיתי חברי הכנסת, ברשותכם, אני רוצה להתייחס לדיון הקודם. ראשית, אני מחזק את ידיו של ידידי שר העבודה והרווחה אלי ישי, שעושה רבות לצמצום תופעת העובדים הזרים במדינת ישראל, וכל זה תוך כדי דאגה לרווחתם של העובדים הזרים החוקיים השוהים במדינה, וזאת כאשר מלווה אותו הכתוב: כי בצלם אלוקים נברא האדם.

דווקא העניין הזה של העובדים הזרים מתקשר לנושא שעל סדר-היום – העיר עכו, ואני מאוד מקווה שלא נגיע למצב שנשאל איך פותרים את הבעיות, כאשר נעמוד בפני שוקת שבורה בעכו.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, ראשית אני רוצה לברך את מטה המאבק להצלת העיר עכו, שאנשי נמצאים כאן ביציע האורחים ונשארו עד שעה מאוחרת, והם עוד חוזרים הערב הביתה. זה רק מראה עד כמה העניין חשוב, ועל כך יבורכו כל החברים, לרבות סגן ראש העיר וממלא-מקום ראש העיר.

הי"ר ש' וייס:

אני מצטרף לברכות. היו ברוכים. מכיוון שלראש העיר עכו קוראים אלי דה-קסטרו, אני מקווה שתהיה בינינו הוואנה.

דוד אזולאי (ש"ס):

אני בטוח, שאם ראש העיר היה בארץ, הוא היה מצטרף לדיון. בעיר עכו יש זה שנים הגירה של תושבי העיר המבוססים ליישובי הסביבה. בגל העלייה האחרון מחבר העמים הגיעו לעכו כ-8,000 עולים, וזאת היתה אנחת רווחה זמנית. נבנה אתר קרוונים כדי לקלוט את העולים. כיום פונה אתר הקרוונים ורוב העולים עזבו את העיר, עקב כך שלא נבנו דירות חדשות; הם נאלצו לעזוב את העיר, וחבל. בעקבות גל העזיבה הגדול לערים השכנות, נהרייה וכרמיאל, טבעי היה שגם העולים יצטרפו לאזרחים הוותיקים וגם הם עזבו את העיר, וזאת בגלל ההטבות שמקבלות הערים השכנות וגם מחוסר מקומות תעסוקה ומחוסר דיור.

העיר עכו מוגדרת כאזור פיתוח ב', ועל כן הופלתה לרעה מול שכנותיה – נהרייה, כרמיאל, שבי-ציון ויישובים אחרים. ערי הסביבה זוכות למשכנתאות מוגדלות, הלוואה עומדת, הנחה במס הכנסה ועוד הטבות אחרות. זה שנים אין הפשרת קרקעות בעכו לבנייה ציבורית ול"בנה ביתך". עלי לציין, שרוב האדמות בעיר עכו הן אדמות מדינה, ורק בהפשרתן אפשר להתחיל בבנייה מסיבית. העיר שרויה במצוקה קשה. מי שנוטשת את העיר זאת האוכלוסייה המבוססת, שהיא עמוד השדרה של העיר, והאוכלוסייה החלשה הולכת ומתרבה.

גל העזיבה האחרון מתבצע בעיצומם של ימים אלה. לקראת שנת הלימודים התשנ"ח, ידוע שיש תקופת נדידה, ובעכו הדבר מאוד מאוד בולט, כאשר רבים וטובים נוהרים לערי הסביבה אך ורק מסיבות כלכליות. לעזיבה הזאת יש השלכות מיידיות, וזה גורם להפרת האיזון בין אוכלוסייה מבוססת

לאוכלוסייה חלשה, תוך הגדלת הנטל על הרשות המקומית, על מערכת החינוך ועל כל יתר השירותים החברתיים.

המצב הסוציו-אקונומי בעיר עכו בהידרדרות חמורה, עד כדי הפיכת העיר לעיר מצוקה. הדבר יגרום לתסיסה חברתית ולהתפרצות עקב המשבר החברתי-הכלכלי, דבר שהיינו עדים לו רק לפני חודש וחצי, כאשר העיר נסגרה למשך יומיים בעקבות הורדת הטבות למערכת החינוך, שניתנו לה במשך השנים. רק בעקבות המאבק הצודק של תושבי העיר וסגירת העיר למשך יומיים הוחזרו ההטבות לעיר והיא חזרה להיות עיר פיתוח א' במערכת החינוך בלבד.

החשש הגדול שלי הוא – כאשר יהיה על הממשלה להתערב ולהשקיע משאבים רבים כדי לשקם את ההריסות החברתיות והכלכליות. אני אומר לממשלה: איזהו חכם, הרואה את הנולד, וחבל מאוד שבדיון כה חשוב על עיר כה חשובה במדינת ישראל, בעלת אוכלוסייה של 50,000 תושבים, ממשלת ישראל לא מצאה לנכון לשגר את נציגה לכאן, שיהיה שותף לדיון. אבל אני בטוח שכאשר העיר תעלה לכותרות בעקבות הפגנות ובעקבות כל מיני יוזמות אחרות, הממשלה תשב ותשבור את הראש כדי למצוא פתרונות. חבל מאוד שלא מתעוררים לפני כן לראות את הבעיות הקשות, היום ולא אחר כך.

אני חושב שעדיף להוציא משאבים כדי לחזק את הטוב ואת החיובי שבעיר, מאשר לחפש אחר כך מקורות מימון לשיקום ההריסות, ויהיה קשה מאוד לשקם אותן.

אני מאוד מקווה שחברי הבית שנמצאים, ואני רוצה לומר לחברים מעכו, שיש כאן במליאה מספר נכבד של חברי כנסת השוהים במליאה ושותפים בדיון בשעות כה מאוחרות – גם להם אני רוצה להודות.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת אזולאי. כן, אדוני סגן שר החינוך.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

האם הדיון הזה והאם העיר עכו אינם ראויים לנוכחות שר?

חיים אורון (מרצ):

חבר'ה, אין ממשלה, אין ממשלה.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

אני מציע לאלה שהעלו את הנושא לדיון במליאה לדחות את הדיון הזה ואפילו לקיים דיון מיוחד על עכו בימי הפגרה של הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

חברים, אני רוצה להגיב. קודם כול, יש נציגות מסוימת של הממשלה, באמצעות סגן שר שקוראים לו משה פלד.

דוד אזולאי (ש"ס):

הוא לא בא בשביל זה.

היו"ר ש' וייס:

זה לא משנה בשביל מה הוא בא, יש לנו פה זרוע מבצעת.

אני רוצה לומר משהו לחברי הטובים, תושבי עכו היהודים והערבים. אני איש הסביבה, ואני קשוב וקרוב מאוד אליכם. אנחנו נמצאים כאן ביום שני של דיונים מאוד מתמשכים, ואתמול היו כאן כמה דיונים על חוקים שלא זכו לנציגות כזאת. צדקת בעניין הזה. זהו הרכב מאוד מכובד יחסית למעמד של השבוע הזה, ויתר על כן, יש הרבה חברי כנסת במשכן השומעים את הדיון בחדריהם, קצת נחים, כי יהיו היום דיונים עד השעה 02:00 או עד השעה 03:00, והם עוד יגיעו לדיון עצמו, כך שההרכב בהחלט סביר ומכובד.

אני לא מאמין שאפשר לדחות נושא כזה עוד ועוד, מה עוד שאין ודאות שאז יהיה הרכב יותר טוב. לכן, אני מציע שנקיים את הדיון, ואני מתאר לעצמי שתהיינה מסקנות. אני לפחות מצפה מהממשלה שהמסקנות שתתקבלנה כאן – אתה כאיש קואליציה, סגן השר כאיש קואליציה ואחרים, יסייעו בדחיפה לעניין הזה.

דוד אזולאי (ש"ס):

אדוני סגן השר, ברשותך, אדוני היושב-ראש – – –

יצחק כהן (ש"ס):

אם ראש העיר לא נמצא, מה אתה רוצה?

הי"ר ש' וייס:

זה לא טוב לנצל את זה. לראש עיר מותר להיות בחוץ-לארץ.

[דוד אזולאי (ש"ס):]

ראש העיר שיגר לכאן את ממלא-מקומו, את סגנו ואת חברי מועצת העיר, כך שיש בהחלט ייצוג נכבד לעיר עכו. אני לא מוכן לקבל את ההצעה לדחות את הדיון. אני חושב שנשיאות הכנסת עשתה נכון כאשר קבעה את הדיון להיום. כל דחייה היום משמעותה דחייה של שלושה חודשים לפחות. מצבה של עכו בעוד שלושה חודשים יהיה קשה יותר מכפי שהוא היום. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

אני מקבל זאת. אנחנו נמשיך בדיון. נקווה שסגן שר החינוך יעזור לנו ברמת הממשלה לדחוף את הנושאים, לקדם אותם.

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת טלב אלסאנע. אחריו – חבר הכנסת עזמי בשארה. בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, נציגי עכו המכובדים, עכו היא עיר שיש לה מעמד מיוחד מאוד במדינת ישראל ובעולם כולו, גם מבחינת השורשים ההיסטוריים שלה – היא אחת הערים ההיסטוריות ביותר, עיר שיש לה ייחוד היסטורי – וגם כעיר מעורבת, שחיים בה בצוותא, בדו-קיום, ערבים ויהודים.

נשאלת השאלה, מדוע למרות כל המאמץ התיירותי, המעמד המיוחד, חוף הים, הנמל שהיה פעם בעכו, עכו איננה מצליחה להדביק ערים שהחלו להתפתח רק לאחרונה ומתקדמות בקצב מדהים. אני לא רוצה לדבר על חיפה; ניקח, למשל, את נהרייה או כרמיאל. האם זה מקרי לחלוטין, או שהמצב בעכו הוא תוצאה של מדיניות, או בעצם אולי של העדר מדיניות שמטרתה לטפח ולשפר את תנאי החיים ורמת החיים בעכו?

האם יעלה על דעתכם, רבותי חברי הכנסת, שיזמים שבאים להשקיע ילכו וישקיעו בעכו ולא, למשל, בכרמיאל, כשהם נהנים מהנחות במס הכנסה וממענקים ממשלתיים באזור עדיפות א' לצורכי תעשייה בכרמיאל? שהם יעדיפו להפסיד יותר, ייהנו פחות מהנחות וילכו לעכו? כל ההזדהות האמוציונלית עם עכו לא תקדם את עכו. אנשים בעלי עסקים ילכו למקום שמרוויחים בו יותר, למקום שהעסקים מצליחים בו יותר. לכן הם ילכו לכיוון של כרמיאל. זה לא מקרי שאפילו נהרייה הולכת ומתפתחת.

לכן, לדעתי, הממשלה חייבת לתת לעכו עדיפות, היא חייבת לתת לה מעמד מיוחד. וזה יכול להתבטא, למשל, במתן אזור עדיפות א' בכל התחומים: לצורכי חינוך, מסחר, רווחה. זה, לדעתי, מה שצריך להיות, כי האלטרנטיבה היא, שתושבי עכו העשירים, המבוססים, יעזבו את עכו ויעברו לאחת הערים הסמוכות, ועכו תישאר לאותן שכבות נחשלות וחלשות מבחינה כלכלית. לא רק זאת, אלא בשל מצוקת הדיור הקשה בעכו ילכו ויתפתחו גם תופעות שליליות, כגון שימוש בסמים, שאנחנו עדים להן בלוד, ברמלה וביפו, שהן ערים מעורבות.

יכול להיות שאלה שחשבו להזניח את העיר עכו חשבו שזה יביא לכך, שמשפחות ערביות שמתגוררות בעכו יעזבו את עכו ויעברו למכר ולג'דידה. אבל התוצאה המעשית היא שלילית, והיא פוגעת בכלל האוכלוסייה. אי-אפשר להגיד, שעל-ידי אפליה, על-ידי יצירת מצוקה, פותרים את הבעיה או מנסים לקדם את העיר עכו. העיר עכו היא עיר מעורבת, וצריך לתמוך בכלל האוכלוסייה בה.

שמעתי מנציגי העיר, במהלך דיון שהתקיים בוועדת הפנים, שיש בעיה עם גודל המשכנתאות, עם הקצאת מקרקעין לפרויקטים של "בנה ביתך", עם תמיכה במערכת החינוך וגם עם הקמה ותמיכה בשכונת-ברבור על מנת לפתור את המצוקה של האוכלוסייה הערבית. יותר מ-250 יחידות דיור בעיר עכו העתיקה נאטמו, אבל פתרון אלטרנטיבי לתושבי העיר העתיקה אין. לכן נוצרה המצוקה הקשה, מצוקת הדיור, שגורמת למצוקה חברתית, למשבר חברתי, שגורמת גם לעבריינות. כשבעיר עולה שיעור העבריינות, לא הרבה אנשים יחשבו ללכת ולהתגורר בה. דבקה בה תדמית שלילית.

לכן, אני סבור שהכנסת מאוחדת סביב מתן עדיפות לעיר עכו על מנת שהיא תתפתח לטובת כלל האוכלוסייה בעיר עכו, הן האוכלוסייה הערבית והן האוכלוסייה היהודית.

הי"ר ל' חזן:

תודה רבה. חברי הכנסת, אני אקפיד על שלוש דקות. אנא עזרו לי, משום שסדר-היום מאוד מאוד ארוך. יש לי הרושם, שהוא לא יסתיים עד פתיחת הישיבה מחר בבוקר.

חבר הכנסת עזמי בשארה. אחריו – חבר הכנסת סאלח סלים.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, אורחים נכבדים ויקרים מהעיר עכו שבאו לשבת מרתון ביציע ולשמוע את כל הדיונים שלנו כאן במליאה, אני באמת מברך אתכם על שבאתם. אני חושב שהעמידה על כך שלא נדחה את הדיון לא נובעת מכך שהבעיה של העיר תבוא על פתרונה אחרי הדיון הזה. אני לא חושב שהיא תבוא על פתרונה אחרי הדיון הזה; אני חושב שאנחנו רק מתחילים להעלות את הנושא.

לכן, אם יש מישהו שמשלה את עצמו שהמאבק בעניין עכו נגמר בכך שנוציא הצעת סיכום על-ידי מליאת הכנסת, הוא טועה. אני חושב שכדי לכפות על הממשלה, על הרשות המבצעת, פתרונות כספיים בעניין העיר עכו, המאבק הזה יהיה ממושך. יש תמיכה של הכנסת, תמיכת דעת הקהל

ותמיכת הציבור. לכן, כדי להכריח את הממשלה לעשות משהו, המאבק ממשיך. בשני הדיונים הללו כבר גייסנו, לדעתי, את תמיכת רוב הבית הזה.

העניין העיקרי שמדאיג את תושבי העיר הוא עניין ההגירה השלילית, הירידה התלולה בסטטוס הסוציו-אקונומי של העיר. העיר הופכת לאחת הערים המעורבות הקשות ביותר בארץ, אם לא הקשה ביותר. אנחנו מכירים את הדוגמאות, לא צריך לחזור עליהן בכנסת, את לוד ורמלה, יפו העתיקה ועכו. הערים המעורבות הופכות לאט לאט למרכזי פשיעה וסמים, יש ירידה תלולה במצב החברתי-הכלכלי בעיר והגירה שלילית.

מובן שהחלשה מבחינה כלכלית וחברתית גורמת להחלשה חזקה ביותר של החינוך ולחוסר השקעה בחינוך. בעכו המצב מאוד מאוד חמור, כאשר מדובר בבתי-ספר שמצטופפים בהם 2,000 תלמידים על 12 דונם או 1,400 תלמידים על 2 דונמים, למשל. יש לנו שם בעיה חריפה וחוסר השקעות בחינוך.

יש לנו בעיה של סמים. מפקד משטרת עכו מדבר על 21 מרכזי סמים בעיר העתיקה. דבר כזה הופך את החיים בעיר העתיקה לגיהנום. בלי השקעה מיוחדת של משרד העבודה והרווחה בעובדים סוציאליים, או השקעות כספיות לשיפור מצבה של העיר, תהיה הידרדרות במצב הכלכלי והחברתי של העיר, שמביאה לסמים ופשיעה.

את הנוסחה הזאת אנחנו מכירים, ואנחנו רוצים להציל את העיר עכו. הדרך היחידה היא להפוך אותה לאזור פיתוח א'. כרמיאל ונהרייה עשירות יותר מעכו, והן אזור פיתוח א', משום שהקריטריונים להעדפת ערי פיתוח א' הם לא קריטריונים כלכליים-חברתיים אלא קריטריונים פוליטיים. הגיע הזמן שהמצב הזה יתוקן. תודה, גברתי.

היו"ר ב' חזן:

תודה רבה. חבר הכנסת סאלח סלים, אחריו – חבר הכנסת רחבעם זאבי, ואחריו – חבר הכנסת תאופיק חטיב. אנא, היו מוכנים.

סאלח טריף (העבודה):

אני מציע להוריד לסאלח סלים לפחות דקה.

היו"ר ב' חזן:

אני כבר הורדתי לו 30 שניות. אגב, לא אהיה גמישה ונדיבה הערב עם מי שלא נמצא. תודה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, אנחנו לא רגילים לראות אותך עצבנית, אלא רגועה.

היו"ר ל' חזן:

אדוני, אני לא עצבנית.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

מה קרה היום? אם מישהו הרגיז אותך אני לא אשם. אני מכיר אותך כעדינה.

היו"ר ל' חזן:

לא, אבל אתה פשוט מבזבז את זמנך, אדוני.

סאלח טריף (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, השר לשעבר שחל העיר קודם על כך שאין נציג של הממשלה. זה דיון חשוב ואין נציג של הממשלה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אתה באת מאוחר. מה אתה מתעורר עכשיו? דיברנו על כך.

היו"ר ל' חזן:

זה מפתיע אותך, אדוני?

סאלח טריף (העבודה):

כן, גברתי. זה מפריע.

הי"ר ל חזן:

שאלתי אם זה מפתיע אותך ולא אם זה מפריע לך.

סאלח טריף (העבודה):

לא, זה לא מפתיע. אבל זה חמור מספיק כדי לציין זאת.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, זה לא על חשבוני.

הי"ר ל חזן:

כן.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, אני מצטרף גם לברכות לנציגי עיריית עכו, שאני מכיר חלק מהם. ביקרתי בעכו לפני כמה חודשים וראיתי חלק ממוסדות החינוך הערביים שם. מה שראיתי שם – זה מבייש. זה מבייש. יש בתי-ספר שהדברים הבסיסיים לא קיימים בהם. אני לא מדבר על מחשוב.

אם זו היתה ממשלה שיש בה קצת היגיון – עכו היא עיר שיש לה שם היסטורי, והיא באמת מתאימה להיות מקום היסטורי, שימשוך אליו הרבה תיירים. כדי שהוא ימשוך תיירים צריך להיות שגשוג במקום. מה שקורה שם, ממה שאנחנו שומעים וממה שאנחנו יודעים, זה להיפך. מצד אחד, האוכלוסייה היהודית כן עוזבת, ומצד שני, יש תוכנית לרוקן את העיר מהאוכלוסייה הערבית שם.

ראש העיר, שאני מכיר אותו והוא חבר שלי, עם כל הכבוד, פעמיים כבר נבחר בזכות הקולות של האוכלוסייה הערבית שם. הוא נבחר ברוב זעום. לצערי, הוא לא נתן את מה שמגיע לאוכלוסייה הערבית בעיר עכו. אני אומר זאת במלוא האחריות ובמלוא הידידות אתו. זאת, אף שפעמיים הוא נבחר בזכות הקולות האלה. ההזנחה הגדולה בקרב האוכלוסייה הערבית בעכו בכל התחומים עוברת כל גבול. אנחנו מאשימים פה את הממשלה בכל המצב של עכו, אבל אני מאשים את ראש העירייה במצב הערבים בעכו.

רק לפני כמה ימים ועדת הכספים – ואני רוצה שתדע זאת גם הנהגת עכו – החליטה להעביר 90 מיליון שקל לבניית 400 יחידות דיור בהתנחלויות. 90 מיליון שקל. אנחנו יודעים, ש-90 מיליון

השקלים האלה היו יכולים לפתור הרבה בעיות, גם את שביתת הפסיכולוגים, גם את שביתת הסגל
הזוטר באוניברסיטאות – – –

חיים אורון (מרצ):

מחר יש עוד 56 מיליון.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

מחר יש עוד 56 מיליון, על-פי בקשת שר האוצר. לכן, הבעיה היא שהממשלה הזאת ישנה, אבל היא
משקרת ואומרת: אין לי כסף. אבל יש לה כסף, והיא מפנה אותו למקומות אחרים. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת סלים, תודה רבה. חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת תאופיק
חטיב, ואחריו – חבר הכנסת בני אלון.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת בראש, חברי הכנסת הנוכחים, עכו היא עיר מחוז, וההגדרה של עיר מחוז היא שיש
לה הינטרלנד חקלאי, או כפרי, שנשען על עיר המחוז בשירותים שונים, החל משירותי כספים,
בנקאות, מסחר ואפילו חינוך. אבל לא שפר עליה גורלה של עכו עיר המחוז, מפני שמדינת ישראל
הקימה לה ארבע מתחרות. לפני הקמת המדינה עכו היתה עיר ערבית, ואז הקימו את נהרייה. אחר
כך באה מלחמת השחרור, נהרייה התפתחה ועכו דרכה במקום. מלחמת השחרור הביאה לנו את
תרשיחא, שהפכה להיות מעלות, וזו כבר עיר מחוז שלישית. מלחמת השחרור הביאה לנו את שלומי,
עיר מחוז נוספת. אחר כך דיברו על ייחוד הגליל, הקימו את כרמיאל ובסוף הקימו את מחוז תפן ואת
כפר-ורדים. בקיצור, באותו תא שטח שנקרא הגליל המערבי, שהוא תא שטח מוגבל מאוד, כי מצד
אחד יש לו ים, מצד אחר יש לו גבול ובתוכם שטחים הרריים, כלומר כפרים מוגבלים, יש תחרות של
חמש או שש ערי מחוז שמתחרות על העוגה הלאומית.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אתה מתכוון לומר, שהכפרים הערביים מוגבלים מבחינת שטח.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה גמרת לדבר. עכשיו תורי. תן לי.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת סלים התעורר.

רחבעם זאבי (מולדת):

לעכו יש באופן טבעי הנתונים להיות עיר המחוז האמיתית. היו ימים שעכו היתה בירת ארץ-ישראל. ודאי שהיא יכולה להיות עיר מחוז. היא יכולה להיות עיר תיירות בקנה מידה ים-תיכוני או בין-לאומי, מפני שיש בה שכיות חמדה נפלאות, שהמדינה עדיין לא השכילה לפתח אותן. אם יחפרו את כל ארמונות ומרתפי האבירים הצלבנים, יעמדו בתור תיירים להיכנס אליה. אבל עכו נדחית הצדה מפני שהיא מתחרה בפלחים של העוגה הלאומית, בתחרות עם ארבע-חמש ערי המחוז הנוספות שהוקמו בנסיבות שונות, צודקות, פחות צודקות, או לגמרי לא צודקות.

לכן, סבורני שבצדק הכנסת מזדעקת היום לדין על מצבה של עכו, כדי להחזיר עטרה ליושנה, כדי להביא את עכו למצב, שלא רק תושבי עכו יתברכו בה, אלא מדינת ישראל תתברך בפנינה הזאת ששמה עכו. היא עיר ציורית, עיר עם חומה, עיר עם נמל דייגים, עיר עם כל השרידים שהשאירו לנו הצלבנים. את כל זה לא לנצל בשביל הברכה והרווחה של מדינת ישראל כולה, ולא רק של תושבי עכו עצמם?

אני מסיים, גברתי. נפוליאון שבר את שיניו בשערי עכו. אני מציע שמדינת ישראל לא תשבור את שיניה בשערי עכו, אלא תתברך בעכו ותביא לה את הרווחה, הפיתוח והשגשוג הראויים לעיר היפה הזאת. תודה.

היו"ר ל חזן:

אני מודה לחבר הכנסת זאבי. אני מזמינה את חבר הכנסת תאופיק חטיב. אחריו – חבר הכנסת בנימין אלון, ואחריו – חבר הכנסת אחמד סעד.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, קהל נכבד, קודם כול, אני רוצה לתקן את החברים שדיברו קודם ואמרו, שהמצב בעכו נובע מחוסר מדיניות. אני חושב שהמצב בעכו נובע ממדיניות ולא מחוסר מדיניות.

אני רוצה לחלק את הבעיות בעכו לשתיים; לאו דווקא לחלק את העיר, אלא בגלל הבעייתיות אחלק אותה לשתיים. קודם כול, יש בעיית העיר העתיקה. לדעתי, זו בעיה שנוצרה במכוון בתחילת הדרך, ואחר כך אף אחד לא השכיל לתקן זאת. וכוונתי לכל ממשלות ישראל. הן התכוונו למה שנעשה בעכו העתיקה, לא לתת לשפץ בתים, לא לפתח, כדי שאולי האזרחים הערבים יצאו משם, מהמצוקה הקיימת, ואז הם יעשו טובה למדינה, שהנה עכו עיר הנמל, עיר החוף, בלי ערבים. כך תכננו. מתברר שאכן חלק מהערבים עזבו, אבל רק חלק, ויותר עזבו יהודים. כך זה במצוקה. אי-אפשר להתחיל לעשות הפרדה. לכן, התוכנית כשלה. לא עזבו כפי שרצו.

אגב, כך בגליל כולו. בהתחלה היתה הזנחה של כל התשתיות, ובמיוחד הכבישים, הזנחה טוטלית של שטח שהוא כמעט שליש משטח מדינת ישראל, כי אולי זה היה יכול לגרום למצוקות מסוימות מתוך כלל המצוקות שהיו. כך עכו נפלה גם בגלל היותה עיר מעורבת.

הבעיה השנייה היא בעיית העיר כולה, לא רק הבעיה של העיר העתיקה. נדמה לי שעוד הפעם, במתכוון, ולא מהסיבה הראשונה, שתיים או שלוש ערים מסביב לעכו מקבלות את המעמד של עיר פיתוח א' ואזורי תעשייה במעמד של עדיפות א', והעיר עכו לא. אין לזה הסבר. המרחק של העיר עכו ממרכז הארץ בקילומטרים הוא כמעט אותו מרחק של נהריה, בתוספת של מטרים ספורים; נהריה מקבלת את העדיפות, עכו – לא. לכן טבעי שאנשים יעברו לנהריה ויזמים יעברו לאזור נהריה ולאזור כרמיאל, כי שם מרוויחים יותר.

אחרי זה בוכים מדוע המצב בעכו גרוע. אני שואל: מדוע הוא לא יהיה גרוע? מצער מאוד שבדין הראשון על עכו לא נכחו אנשים שגם היום צריכים לתת תשובות; זה גם מסביר את התוצאות שיש. תודה רבה.

הי"ר ל' חזן:

אני מאוד מודה לך. חבר הכנסת בנימין אלון, בבקשה. אחרי – חבר הכנסת אחמד סעד, ואחריו – חבר הכנסת סאלח טריף.

בנימין אלון (מולדת):

מותר לי מכאן? אני אקצר.

הי"ר ל' חזן:

מותר.

בנימין אלון (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, לכבוד המשלחת שיושבת כאן אני מצטרף לדברים שנאמרו כאן, לדברים שאמר קודמי, חבר הכנסת זאבי, ומקווה שגם אחרי הפגרה ימשיך הבית ויעקוב אחרי ביצוע ההחלטות שיתקבלו פה היום.

הי"ר ל' חזן:

תודה רבה. חבר הכנסת אחמד סעד, בבקשה. אחר כך – חבר הכנסת סאלח טריף. אחריו – חבר הכנסת שבח וייס.

חיים אורון (מרצ):

ואחריו?

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת אורון, אתה בסוף הרשימה וברגע זה היא ארוכה. הנושא חשוב; זכיתי להיות יושבת-ראש בדיון הראשון, אני שמחה שאני גם יושבת-ראש בדיון השני. אני מקווה שמאזינים היכן שצריך להאזין לדיון הזה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, נכבדים נציגי עכו ונציגי העמותה להצלת העיר עכו, בעינינו, אנו בני הכפרים והיישובים מהגליל, עכו היא בירת הגליל, אבל במציאות, לצערנו הרב, בכל התחומים העיקריים – אם זה בביטוח, אם בחינוך, אם בדיוור – עכו מפגרת אפילו בהשוואה לכפרים ולמושבים.

אם נשווה מבחינה סוציו-אקונומית את עכו לערים האחרות, אפילו לכפרים – עכו תזכה במקום הראשון מבחינת אחוז המשפחות והאנשים שחיים מתחת ומסביב לקו העוני. כיוון שעכו לא נכללת במתכונת של אזור פיתוח א' ולא במסגרת העדיפות הלאומית, נשללת מהעיר הזכות לפתח מקורות תעסוקה, אזורי תעשייה. בגלל האפליה נגד העיר עכו יש בעיה איומה של דיוור בעכו. מי שייכנס לעכו העתיקה יראה במו עיניו כמה משפחות שחיות בתנאים קשים כאלו, שאפילו לפני 200 שנה לא חיו כך. בתים רבים בסכנה של מפולת; והיו מקרים. ואין אוזן קשבת. החינוך על סף התמוטטות, אנשים בורחים מהעיר עכו. לפי הסטטיסטיקה שיש לי, בשלוש השנים האחרונות עזבו את העיר עכו בין 6,000 ל-8,000 איש.

לכן, יש חשיבות לכך שכל חברי הכנסת, בלי הבדל של סיעה ולמי הם משתייכים – אם באמת רוצים לתת כבוד לעיר ההיסטורית הזאת, הם צריכים לתת כתף וללחוץ שעכו תהיה עיר פיתוח באזור א' ותקבל את כל הפריבילגיות כמו ערים אחרות. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת סאלח טריף, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת שבח וייס, ואחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

סאלח טריף (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה קודם כול לציין את הסבלנות הבלתי-רגילה שלך כלפינו מעל הדוכן בשעה כזאת ולהודות לך על כך, כי אנחנו גם מגזימים בגנבה של דקות לא שלנו.

שבח וייס (העבודה):

זאת הקדמה להגזמה.

סאלח טריף (העבודה):

זה לא היה על חשבון הדקות האלה. ראיתי שאני גונב את תשומת לבו של היושב-ראש הקודם של הכנסת, אני מודה לך.

אני רוצה להגיד את הדברים מתוך הרגשה כנה ואמיתית של שכן של עכו, של מי שיש לו לשכה פרלמנטרית בעכו ומכיר את העיר הזאת מילדותו: זה אחד הנושאים שמאחדים את כולנו, מכל חלקי הבית ומכל הסיעות – נושא כאוב ועצוב, שאין לנו בו שום חילוקי דעות פוליטיים.

נמצאים כאן פרנסי העיר, אני מברך אותם, אני מכיר אותם אחד אחד. היו לי הכבוד והעונג, יחד עם חברי חבר הכנסת אזולאי, שהוא תושב העיר, לקיים דיון ממצה וחשוב בוועדת הפנים של הכנסת עם מנכ"ל משרד ראש הממשלה. חברי דיברו כאן קודם ואמרו, שלא יהיו לכם אשליות, וכי מה שייקבע כאן בסיכום הדיון אלה עדיין לא החלטות ממשלה שצריכות להביא להזרמה תקציבית ולהחלטות אדמיניסטרטיביות שיביאו לפתרון הבעיה. אני אומר לכם, שכל דיון שמתקיים בכנסת יש לו חשיבות, יש לו חשיבות ציבורית, יש לו חשיבות מוסרית כלפי הממשלה, ויש לחץ חשוב כדי להשפיע על משרדי ממשלה שונים להביא מזור לעכו.

אני רוצה להגיד לחברי הכנסת וליושבת-ראש, שלדאבוני עכו סבלה מכל הבעיות האפשריות. אני אומר זאת כמי שמכיר את הבעיות האלה לפני ולפנים. היה מצב סוציו-אקונומי קשה של העיר; בעיות של אוכלוסייה חלשה בעיקר בעיר הזאת; בעיות תשתית קשות ביותר, לא רק של העיר העתיקה,

שדאגו ודואגים לפיתוחה לאט לאט. עכו, לפי כל הסימנים, היתה צריכה להיות עיר היסטורית ממדרגה ראשונה בישראל; לדאבוני, לא פיתחו אותה. עשו פשע אמיתי בעניין עכו. אם עכו היתה מפותחת לפחות בנושא התיירותי, יכולנו להציל אותה מכל הדאגות האחרות.

לא רק שלא עשינו זאת, אלא בוועדת הכספים – הייתי חבר ועדת הכספים ואני אחד האשמים – החלטנו ונתנו את כל ההטבות האפשריות במדינת ישראל לכל הערים הסמוכות. הקריות מבוססות, הן ליד עכו; כרמיאל בתנופת פיתוח וניתנו לה הטבות במיסוי, בקרקעות, בפיתוח, בתעשייה, בכל המישורים; בסוף החלטנו לתת לנהרייה, העיר המבוססת ביותר באזור. אני לא כועס, אני מבקש שתושבי נהרייה לא יכעסו עלי, אני מאוד שמח שהם קיבלו את ההטבות האלה ואת ההנחות הגדולות במיסוי – כ-15%. זה לא הותיר ברירה לשום תושב מהתושבים החזקים והעשירים בעכו, אלה שיכלו להועיל לשפר את מעמדה של העיר, יהודים וערבים, אלא לזנוח את העיר. לדאבוני, השתרר מצב עגום ביותר.

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לסכם את הדברים ולהדגיש: אנחנו פה כאיש אחד חייבים לזעוק את זעקתה של העיר, חברי מימין ומשמאל ומכל המפלגות, ולסייע כדי להציל אותה, ויפה שנעשה זאת שעה אחת קודם. תודה.

הי"ר ל' חזן:

תודה רבה לך, חבר הכנסת טריף. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה. אחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. חבר הכנסת מיכה גולדמן, גם אתה ברשימה.

שבח וייס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, עכו היא פנינה מוחמצת – עם הפוטנציאל ההיסטורי, הקסם של חופי הים התיכון, המפרץ הנפלא, שרידי ההרמונות והארמונות, החומות, ההיסטוריה מימי קדם, אחר כך צלבנים, נפוליאון, ברקע הנוף הטבעי של הגליל המערבי, העירוב המופלא של אוכלוסייה יהודית וערבית, צירוף הדתות השונות, הנמל, הנוף הקסום שנשקף מעכו לכיוון צפון – ראש-הנקרה, לכיוון דרום, דרום-מערב – מפרץ חיפה והרי הכרמל. היופי הקסום של היום והאורות המרצדים לעת ערב יכלו להפוך את עכו למופת בתחום היחסים בין יהודים לערבים, לעיר נפלאה ולמוקד תיירותי ממדרגה ראשונה, שיקנה הרבה עושר ואחוזה ורמת חיים גבוהה לתושבים המבוגרים ולילדים ולכל תושבי הסביבה. לכן עכו היא פנינה מוחמצת.

קשה בכלל להבין איך קרה שלא קרו שם הדברים הגדולים האלה. היו תקופות שהיא היתה על סף זינוק למיצוי הפוטנציאל שלה. היתה תקופה מסוימת בשנות ה-60, אחר כך עוד פרק זמן. אמני ישראל, בעיקר עולם התיאטרון, כאשר הפכו את עכו למוקד חשוב מאוד של תיאטרון ניסיוני ישראלי מקורי ואחר, שוב הזניקו אותה קצת קדימה, ובכל זאת, העניין לא הולך.

לכן, הדיון על עכו הוא דיון בנושא שהוא דוגמה עגומה של החמצה. אני מקווה שהתוצאות של הדיון הזה ישפיעו בכיוון של שינוי ומפנה במצבה של עכו, לתפארת תושביה, לאחוות העמים שחיה בה ולתפארת מדינת ישראל. תודה רבה.

הי"ר ל' חזן:

תודה רבה לחבר הכנסת שבח וייס. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה. אחריה – חבר הכנסת מיכה גולדמן, אחריו – חברת הכנסת דליה איציק, ואם היא איננה – חברי הכנסת רפאל אלול, ענת מאור, חיים אורון.

אברהם פורז (מרצ):

אני מבקש לדעת האם בעכו עדיין – – – חולי נפש במבצר – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא.

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת פורז, יש הומור ויש הומור. חברת הכנסת גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מברכת על העלאת ההצעה לדיון, כי העיר עכו מציגה בפנינו את אחת הדוגמאות הקשות של המחיר המשולם על מדיניות הרסנית בכל התחומים. אני אביא כמה דוגמאות.

הדוגמה הראשונה היא בנושא התיירות. העושר הגדול ביותר של עכו הוא הסיכוי הכי גדול שלה להתפתח בתחום התיירות. יש מעט ערים בישראל שהצליחו לצבור בתוך שטחן אוסף מרשים כזה, מדהים כזה של היסטוריה קדומה, וגם היסטוריה של המאות האחרונות. לא רק החומות המדהימות, לא רק המבנים שהשאירו מתקופת הצלבנים ומתקופת השלטון המוסלמי בארץ, אלא גם דברים מתקופות קדומות עוד יותר. אני זוכרת תמיד את הדברים המופלאים שכתב הסופר אמיל חביבי בספרו "האופסימיסט", על העיר עכו, ואיך בדמיונו הספרותי העיר הופכת להיות בימת תיאטרון עצומה לדמויות הנפלאות שהוא יצר.

אנחנו גם יודעים מהרבה מאוד סקרים כלכליים שנעשו, שהמשאב האמיתי של עכו הוא התיירות. ותיירות היא גם ענף עתיר כוח עבודה, גם נותן הזדמנויות עבודה לנשים שההזדמנויות האלה לא קיימות להן בתחומים אחרים וכו'. אבל כדי שתיירים יבואו לעכו נחוצים שני דברים: א. נחוצה אווירה של שלום, ושכלל יגיעו תיירים; ב. נחוץ להשקיע בעכו עצמה ולהפוך אותה למקום נוח ונעים. נכון

שכבר הושקע בה בעבר, אבל זה עוד רחוק ממה שניתן לעשות. אני רק יכולה לנחש מה היתה עושה כל מדינה בעולם אם רק היתה לה מין עכו כזאת אצלה. אנחנו יודעים שבעולם מערים עם היסטוריה ממש קטנטונת עשו מוקדי תיירות.

דבר נוסף שנחוץ לעשות לגבי העיר עכו הוא באמת לתת לה מעמד שיספק לה מקומות עבודה ויאפשר שם פתיחת מפעלים לדורשי עבודה. לפי הנתונים שנכונים לחודש יולי, בעכו רשומים כ- 2,500 דורשי עבודה, ושיעור האבטלה שם הוא בסביבות 10%. 10% זה שיעור גבוה במונחים של עיר. נכון שיש אחוז קצת יותר גבוה בשלומי או בירוחם או בכפרים ערביים מסוימים וכו', אבל אנחנו מדברים על עיר שנמצאת במרחק לא גדול מחיפה וממקומות אחרים, ולכן שיעור אבטלה של 10% הוא גבוה מאוד.

אי-אפשר לפתור את הבעיה של העיר עכו בלי לתת לה מעמד מיוחד, בלי ליצור מערכת טובה של קורסים גם להכשרה מקצועית וגם להעלאת רמת ההשכלה, תוך דאגה מיוחדת לעבודה של נשים, ותוך דאגה מיוחדת גם לקליטה ולפיתוח של התושבים הערבים בעכו.

אני רוצה לומר, שיש יחסים טובים מאוד בין יהודים לערבים בעכו, ואני חושבת שזו דוגמה לעיר מעורבת, אבל ההשקעות בפיתוח וההשקעות בפתרון מצוקת הדיור של תושבי עכו הערבית עדיין רחוקות מאוד מלהשביע את הצרכים של התושבים האלה. תודה.

היו"ר ב' חזן:

תודה רבה לך. חבר הכנסת מיכה גולדמן. אחריו – חברת הכנסת דליה איציק, חבר הכנסת רפי אלול, חברת הכנסת ענת מאור וחבר הכנסת חיים אורון. חבר הכנסת צאדק, אתה בהמשך הרשימה.

מיכה גולדמן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת – – –

היו"ר ב' חזן:

יש גם שתי נשים במליאה, מעבר ליושבת-ראש.

מיכה גולדמן (העבודה):

העיר עכו עולה לכותרות לא בפעם הראשונה, וזו לא פעם ראשונה שיש בה ועדה ציבורית שבדקת את הבעיות המורכבות של העיר. אני זוכר ועדות שנים רבות, עוד טרם הגיעי לכנסת, וגם בשנים שאני בכנסת, החל מהמשלה בראשותו של יצחק שמיר, ואני יודע את ההמלצות שהיו לאחר מכן

בוועדת-דקל, זיכרוננו לברכה, ולאחר מכן הטיפול הנקודתי שעשתה ממשלת יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, ואני יודע שלפני שבועות מספר ביקר שם גם מנכ"ל משרד ראש הממשלה.

בעיר עכו קל מאוד לזהות את הבעיות, שלמעשה יוצרות מציאות לא קלה. עכו, ששוכנת על חוף הים ומצפון לה נהרייה, ממזרח – כרמיאל ומדרום – קריות המפרץ, נמצאת בתחרות קשה ביותר. אחת הדוגמאות הבולטות לכך היא, שבמקום עבודה אחד, שבו עובדים תושבי עכו, תושבי נהרייה ותושבי כרמיאל, כל אחד מקבל שכר אחר באותה עבודה. תושב נהרייה משלם פחות מס הכנסה כתוצאה מהחלטות ממשלה לתת לנהרייה את היתרונות של יישוב בקו עימות. כרמיאל זוכה להנחה במס הכנסה, להקלות של 7%. לעכו אין הנחות לא של יישוב קו עימות ולא של עיר פיתוח ככרמיאל, ואין לה המשיכה הטבעית של קריות המפרץ. ואז אתה רואה שמושכים את השמיכה מצפון, מדרום וממזרח. מה שנשאר לה זה חוף הים, לחפש שם איזה גלגלי הצלה.

אני חושב שצריך ליצור מודל מיוחד לעיר עכו. וצריך לשים בצד את כל הוויכוחים הפוליטיים ברמה המפלגתית. כבר אמרתי, אם אנחנו רוצים לתת טיפול אמיתי לעיר עכו, אנחנו צריכים להחליט החלטות שיש בהן כדי לסייע לנו להתמודד עם המורכבות של העיר הזאת. בעיר הזאת יש תושבים ותיקים, יש בה אוכלוסייה ערבית, יש בה קליטת עלייה, יש שם יישוב ותיק.

אני מכיר את עכו כמו את כף ידי, ואני יודע שיש שם מבנים בני מאות שנים, אם לא אלפים. כשאתה רואה באילו תנאים פיסיים אנשים גרים שם – – –

שבח וייס (העבודה):

והיו שם שחקן הכדורגל ריפעת טורק ופרשן הכדורגל זוהיר בהלול.

מיכה גולדמן (העבודה):

אפשר להצביע על רבות מן הבעיות המורכבות של עכו. ואני יודע, זוג צעיר שרוצה להקים שם את ביתו, ובוודאי צעירים אחרי הצבא או אחרי הלימודים הגבוהים שרוצים לחזור לעכו, הם שואלים את עצמם אם יש מקום עבודה מסודר, אם מערכת חינוך מסודרת, אם התשתיות מתאימות להקים שם בית ומשפחה.

אנחנו צריכים להיות אמיצים ולומר בצורה ברורה ובהירה, שעכו צריכה לקבל טיפול, גם אם זה ייצור ויכוחים עם חברינו מיישובים צפוניים, מזרחיים ודרומיים. וצריך לעשות הכול כדי שעכו תקבל טיפול נקודתי, שיש בו הקלות גם במס הכנסה, גם במשכנתאות, גם בסגירת פערים, גם בטיפול במגזר הערבי. ולכן אני חושב שכולנו יחד צריכים להתלכד וליצור את התנאים המתאימים כדי שנוכל לראות את עכו יוצאת למרחב. תודה רבה.

הי"ר ב' חזן:

תודה רבה. חברת הכנסת דליה איציק איננה, גם חבר הכנסת רפי אלול אינו נמצא כרגע, גם חברת הכנסת ענת מאור. חבר הכנסת חיים אורון. אחריו – חבר הכנסת ראובן ריבלין, ואחריו – חבר הכנסת האשם מחאמיד.

חיים אורון (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברות וחברי הכנסת, זה כנראה לא מקרה, ויש משהו אופייני בעובדה שכבר צוינה על-ידי חברים אחדים, שלא נמצא פה שום נציג של הממשלה. ומצד שני, כנראה הכנסת תצביע היום על הצעה משותפת של כל סיעות הבית, מש"ס והעבודה ומרצ וחד"ש וכו' וכו'.

זה אופייני, ואולי גם מעציב במידה מסוימת, ומה שיותר חשוב בעיני – מדאיג. כי אנחנו כולנו נתלכד סביב הצורך לתת לעכו מעמד של אזור פיתוח א'. כמי שחי בדיוק בקצה השני של הארץ, כאיש הנגב, אני רוצה לספר לחברי הכנסת ולחברים מעכו שיושבים כאן, שאופקים היא אזור פיתוח א', ויש שם אבטלה של 16%; דימונה היא אזור פיתוח א', ונתיבות היא אזור פיתוח א', וירוחם היא אזור פיתוח א'.

למה אני אומר את זה? אני בעד אזור פיתוח א', אבל בכך לא סגי, זה לא מספיק, זה לא העניין. השאלה יותר מורכבת בעיני. השאלה היא, האם מסוגלים להחליט שמרכזים מאמץ במקום מסוים, במקרה זה בעכו – וזה לא מקרה יחיד – ומאפשרים לו לקפוץ מדרגה, כמו שקרה בכמה מקומות. למה אני פסימי? לא בשביל לרפות ידיים למישהו. אני פסימי משום שאני יודע, שמדינת ישראל נמצאת בתקופה של אפס צמיחה. וכשאין צמיחה, קשה מאוד מאוד ליצור איים שמנותקים מהמציאות כולה. וכשיעורי האבטלה עולים בכל חודש בעוד פרומיל ועוד פרומיל, קשה מאוד ליצור תנופת השקעות במקום מסוים.

בדיונים מהסוג הזה בכנסת, כשכולנו מתלכדים, ובצדק, סביב מקום מסוים, אני תמיד אומר לחברים מאותו מקום, כמו שאני אומר לנו, חברי הכנסת: אנחנו ערב הדיונים על התקציב. אם לא יתבצע שינוי כיוון כך שהממשלה תראה את תפקידה העיקרי בחזרה למדיניות של צמיחה ובחזרה לשיעורי צמיחה של 4%, 5% ו-6% לשנה, ולא 0% כמו שהיה השנה – גם אם ניתן את כל המשאבים לעכו, ואני חוזר ואומר שצריך לתת את כל המשאבים לעכו, אנחנו לא נצליח להתרומם מעל איזו עקומה מאוד מאוד רדודה.

לכן, גברתי היושבת-ראש, הייתי שותף לניסוח הצעת הסיכום המשותפת. אני חושב שחשוב וטוב שהיא הצעה משותפת. המבחן שלנו, חברי הכנסת, רק מתחיל.

הי"ר ב' חזן:

תודה רבה. חבר הכנסת ראובן ריבלין. אחריו – חבר הכנסת האשם מחאמיד, ואחריו – חבר הכנסת וליד צאדק.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברותי וחברי חברי הכנסת, אדוני סגן שר החינוך, אני מבקר בעכו אחת לשנה, מלבד ביקורי כאיש פוליטי אצל חברי בעכו על מנת לבקש את קולם. מפעם לפעם אנחנו נזקקים, האנשים הפוליטיים, לתמיכתם של חברים. אבל אחת לשנה אני מבקר בפסטיבל עכו, וחוויה זו מלווה אותי במשך כל השנה, עד הפסטיבל הבא.

עכו היא פנינה. עכו היא עיר שיש לראות בה, כמעט – כי אי-אפשר להשוותה לירושלים, כי אין עיר בעולם שניתן להשוותה לירושלים – אבל יש לראות בה מנפלאות ותולדות העם והארץ, תולדות העמים היושבים בארץ, ותולדות המזרח הישן על כל נפלאותיו.

אני מציע לחברי אנשי עכו קודם כול לא להדביק סטיגמה על עירם כאילו משהו נורא שם, כי היא עיר נפלאה, היא עיר ראויה, היא עיר שתושביה צריכים להתגאות בה. אלא מה? אנחנו לא יכולים להתעלם מכך שאנחנו פשענו נגד הערים המעורבות. אני מוכרח לומר זאת כיהודי, כישראלי, כבן העם היהודי וכאזרח מדינת ישראל. אנחנו במדינת ישראל פשענו נגד הערים המעורבות. ובפרוס השנה ה-50 למדינת ישראל אנחנו צריכים לא רק להחזיר עטרה ליושנה, אלא לנסות ולתקן עיוותים.

מובן שזאת חוכמה קטנה מאוד, בדיון כזה ובסיכום דיון כזה, להבטיח הבטחות. שהרי מה קל יותר מאשר כשיושבים חברים ביציע, לבוא ולהבטיח הבטחות, ללחוץ על הלחצן שבו נדלקת הנורה הירוקה, ולומר: הנה אנחנו מצביעים בעד. וכך אנחנו נרחץ בניקיון כפינו. לא. צריך לעשות פעולות רבות בעכו, וניתן לעשות זאת גם בלי להכביד על תקציב המדינה, אלא על-ידי מניעה ממדינת ישראל להשיג רווחים על-ידי הספסרות בקרקע, שהיא בהחלט ברשות המדינה ובבעלותה. בעניין זה אפשר לעזור לעכו רבות. אני לא בטוח שעכו צריכה את פיתוח התעשייה שיש לה בדרום ויש לה במזרחה היום ויש בכל אותם מקומות. עכו קודם כול צריכה להיות עיר שתוכל להועיל ולהיטיב עם אזרחיה.

אני מוכרח לומר, שכאשר ידעתי שדיון זה יגיע לכלל שמיעה בדיון משולב, פניתי למנכ"ל משרד ראש הממשלה. בדרך כלל יש לנו חברים שיש להם פתרון לכל דבר, משום שהם לא צריכים לדאוג לתקציב. הם שותפים לנו, לליכוד, הם מבטיחים הבטחות והם מוציאים חוקים מדי יום ביומו –

ענת מאור (מרצ):

איפה זה, בליכוד?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

– והם ראשי ועדות. אנחנו לא יכולים להבטיח הבטחות. אני פניתי למנכ"ל משרד ראש הממשלה ואמרתי לו: ועדת המנכ"לים, כאשר ישבה מטעם ראש הממשלה רבין, זיכרוננו לברכה, עשתה מה שעשתה על מנת להיטיב עם עכו, לעזור. ואני מוכרח לומר, שעכו התפתחה מעט. ראש העיר של עכו צריך לעשות הרבה יותר, והיה ראוי שביום זה הוא לא יהיה בחוץ-לארץ, אלא יהיה כאן, אתכם. אני

מעריך ומוקיר את ראש העיר, אבל ראש עיר שעירו במצוקה לא יהיה בחוץ-לארץ כל הזמן, ויהיה זה ראש עיר אשר יהיה.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מוכרח אני לומר לכם, שדיברתי עם מנכ"ל משרד ראש הממשלה, והוא אמר לי שרק לפני חודש הוא היה בעכו, והעוול שנגרם לעכו על-ידי ביטול כל אותן הטבות שהיו אמורות להינתן לה ושניתנו לה ייפסק, שההטבות יוחזרו לה.

אני מצטרף כל כולי להצעת ההחלטה שנוסחה על-ידי חברינו, ואני מוכרח לומר, שצריך לדאוג לכך שברובן של החלטות אלה, שאין בהן צורך בתקציב מיידי, שעליו דיבר חיים אורון, הלוא הוא ג'ומס – אפשר לפתור בעיות רבות על-ידי כך שיקלו באדמיניסטרציה ויקלו במתן היתרים לתושבי העיר עכו ולעיר עכו, על מנת לשפר את מצבה.

הי"ר ל' חזן:

תודה רבה. חבר הכנסת האשם מחאמיד, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת וליד צאדק, ואחריו – חבר הכנסת משה פלד. אני אשבץ את חברת הכנסת ענת מאור, ובמקרה זה גם את מי שהיה ראש עיר מעורבת, את חבר הכנסת מקסים לוי. אנא, תתחשבו בכך שאני עושה מעל ומעבר.

רפאל אלול (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אולי גם אני אהיה באותה מסגרת?

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת אלול, אני אפצה אותך בדיון הבא. אתה איחרת.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אורחים תושבי עכו, היות שעכו היא עיר מעורבת, אני אגיד לכם: אהלן וסהלן, ברוכים הבאים. אני אומר זאת גם לאנשי עכו, בוודאי יש הרבה אנשים שצופים בנו ברגע זה, בשעה כה מאוחרת.

גברתי היושבת-ראש, הדיון הזה היה צריך להיות דיון רציני, ודיון רציני דורש לפחות שיהיה פה נציג ממשלה אחד.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

יש, יש.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

איפה?

רפאל אלול (העבודה):

סגן שר החינוך.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אין פה אף שר אחד. יש גם שרים, חוץ מאשר סגני שרים.

רפאל אלול (העבודה):

אין בכלל ממשלה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אין ממשלה.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אין ראש, אין ראש.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

ואני אומר באמת: איפה הממשלה?

העיר עכו, גברתי היושבת-ראש, סובלת, כואבת; היא מלאה באתרים היסטוריים תיירותיים, אבל סובלת מהזנחה. זו עיר מוזנחת כאילו היא איננה שייכת למדינת ישראל, היא מחוץ לגבולות. תראי מה קורה: אומרים שאין תקציבים, אבל למי דואגים בעכו? דואגים לאורחים בלתי רצויים בעכו, שגם ערבים ויהודים הפגינו נגדם, דואגים למשתפי פעולה. למשת"פים, גברתי היושבת-ראש, יש כסף. דואגים למשת"פים בעכו ושוכחים שיש תושבים בעיר הזאת, גם יהודים וגם ערבים, שלהם צריך לדאוג.

ודאי שמצבה של האוכלוסייה הערבית בעכו הוא כמו מצבה של כל אוכלוסייה ערבית בכל עיר מעורבת. מחסור בדיוור – תלכו לעיר העתיקה בעכו ותראו מה קורה שם – תנאי חיים מינימליים לא קיימים, חוסר עבודה, אבטלה, עוני, נשירה ממערכת החינוך, פשע וסמים. כל יום מדברים על מלחמה בסמים, אבל עכו מלאה בהם. ביקרתי שם וראיתי – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת האשם מחאמיד, אתה יודע כמוני, שמלחמה בסמים זה קודם כול וראשית כול תפקידה של הקהילה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אתה אקדמאי, אתה מבין בוודאי שיש קורלציה בין עוני ומצוקה לבין סמים ופשע.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אין ספק.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אל תשכח את זה. יש עוני, יש פשע; יש עוני, יש סמים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לצערנו הרב, בבתים העשירים ביותר בתל-אביב משתמשים בסמים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

זכותה של עכו לקבל מעמד של אזור פיתוח א'. זכותם של תושבי עכו לחיות כבני אדם ולא שימאיוס את חייהם. מגיע להם יותר מאשר למתנחלים עם 90 מיליון שקל בדקה אחת בוועדת הכספים. שייתנו להם כמה מיליוני שקלים, עשירית ממה שנותנים לאותם מתנחלים – 90 מיליון שקל. הכנסת, גברתי היושבת-ראש, צריכה – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

נותנים למושבים, נותנים לקיבוצים – – –

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

שייתנו ליישובים, לאזרחי המדינה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

צריך לתת לערים המעורבות.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת ריבלין, אתה סיימת לדבר. עכשיו חבר הכנסת מחאמיד.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

צריך לקבל החלטה. הכנסת, בהעדר ממשלה, צריכה לקבל החלטה להציל את העיר הזאת, לכלול אותה כאזור פיתוח א', או להקים צוות בין-משרדי, של כל המשרדים הממשלתיים, כדי לשרש את הבעיות הכואבות של העיר.

היו"ר ב' חזן:

תודה רבה לך. חבר הכנסת וליד צאדק, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת משה פלד.

וליד צאדק חאג'–יחיא (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לפעמים אני תוהה למה העיר עכו מופלית לרעה, למה 40,000 האזרחים של העיר עכו מופלים לרעה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

50,000.

וליד צאדק חאג'–יחיא (מרצ):

50,000, כן ירבו.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

למה אתה תוהה?

וליד צאדק חאג'–יחיא (מרצ):

תוהה ושואל את עצמי: למה? למה זה קורה? אולי מעוותי המחשבות חושבים, שכיוון שהיא עיר מעורבת היא מופלית לרעה. אבל, אני רוצה להגיד לאנשים שיושבים שם: אתם, בחיים המשותפים שלכם, ערבים ויהודים, בדאגה לעכו ולתושביה ולרווחת כל תושביה, תמצאו בנו שותף תומך, נלהב, להתמודדות עם כל הבעיות של עכו.

אני מכיר, גברתי היושבת-ראש, את עכו בשני כובעים – כחבר כנסת וכסגן שר החקלאות. ביקרתי שם בנמל הדייגים המוזנח, שמשווע לעזרה, שהוזנח תקופה די ארוכה, והיאכטות של העשירים שם דוחקות את רגליהם של הדייגים המסכנים, שמוצאים את פת לחמם בזיעת אפיהם ובסיכונים רבים, ואין מושיע ואין עוזר לאנשים האלה.

חברת הכנסת גוז'נסקי דיברה על התיירות, ואני מסכים שער כמו עכו צריכה להיות מוקד עלייה לרגל לכל התיירים, אבל בהקשר זה של הדיג – דיג ותיירות הולכים יד ביד. אני רוצה להוסיף את הדוגמה

הזאת, כי לבקר בנמל עכו ולא להריח את ריח הדגים ולא לספק את תאבונם של האנשים שרוצים לאכול דגים – לא יכולים למצוא את התיירות שם.

ביקרתי בעכו גם כחבר כנסת ומצאתי שם בעיית סמים, בעיית בתי-ספר, נשירה, ייאוש לפעמים. ולכן חייבים להכיר בעכו כאזור עדיפות לאומית ממדרגה א"א, לא רק א', כדי לשפר את תנאיה וכדי להוות מודל לסובלנות, לדו-קיום בין ערבים ליהודים.

אני קורא לקואליציה ולאופוזיציה להתאחד סביב הצעת החלטה המחייבת את הממשלה לדאוג לתושבי עכו, שבגלל סבלם ובגלל ההתנכלות של הממשלה הם נמצאים עד עכשיו פה, כיוון שהם אוהבים את עכו. אני מקווה שיהיו תשתיות תעשייתיות כדי למגר את תופעת האבטלה הגואה שם, ואנחנו מבטיחים לכם שנהיה אתכם בכל אשר תפנו למען רווחת התושבים של עכו. תודה רבה, גברתי.

הי"ר ל' חזן:

תודה רבה לך, אדוני. חבר הכנסת משה פלד, בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

— — —

הי"ר ל' חזן:

הוא סגן שר, אבל הוא משתתף בדיון כחבר כנסת, ועל כן קראתי לו גם שיבין שזמנו מוקצב במקרה זה. אחריו – חברי הכנסת ענת מאור, מקסים לוי וגדעון עזרא.

חברי הכנסת, אנחנו ערב סיום המושב. חברי כנסת הרוצים להשתתף בדיון חייבים לאשרר את השתתפותם, כי הרשימות נסגרות, וצר לי שאני צריכה להזכיר את זה 24 שעות לפני סיום מושב. תודה רבה. בבקשה, חבר הכנסת פלד.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת – — —

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אדוני מדבר בשם הממשלה?

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

לא, אינני מדבר בשם הממשלה.

היו"ר ל' חזן:

לא, הוא מדבר כחבר כנסת במקרה זה.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

אני שמח שלקראת סוף הדיון הזה נכנס שר המדע מיקי איתן. אני חושב שבדיון הזה היו צריכים להיות שרים רבים משרי הממשלה. העיר עכו ראויה לדיון בהשתתפות שרי ממשלה. תושבי עכו ראויים לדיון. אבל אני רוצה לנחם את תושבי עכו, בעיקר את אלה שיושבים פה בשעה כל כך מאוחרת. הרבה זמן לא היה דיון עם קונסנסוס רחב כזה שמאחד את כל סיעות הבית, וזו אולי מה שנקרא נחמה פורתא, ובכל זאת זו נחמה.

לפני 50 שנה, אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת, כשפורסמה מפת החלוקה של ארץ-ישראל, נדהם היישוב הקטן בארץ מהעובדה, שחלקים גדולים בצפון הארץ אינם שייכים לישראל, ובתוכם גם העיר עכו, וכמובן חלק גדול מאוד מהגליל. בינתיים זרמו מים רבים בנעמן, יישובים רבים נבנו, הגליל שוחרר, ובתוכו עכו שעלתה ופרחה, נבנתה והתחזקה. אלא שפתאום באו עלינו ימי הנדל"ן והתחרות הפרועה, ועכו החלה סובלת, ובעיקר, או דווקא, משכנותיה, למרבה הצער.

אינני רוצה לפגוע בשום רשות שכנה לא במפרץ בדרום, לא בצפון, היינו נהרייה ושלומי, וודאי שלא במזרח. ובכל זאת, לדעתי, השינוי צריך להיות שינוי דרמטי בהחלטות ממשלה – החלטות שיהפכו את עכו בראש ובראשונה למרכז תיירותי, חינוכי, תעשייתי, מסחרי. החלטות כאלה מתקבלות רק על-ידי ממשלה.

החלטה ראשונה, כפי שאמרתי – הפיכת עכו לאזור עדיפות א'. החלטה שנייה – הגברת הבנייה. אני מזכיר לכולם, שאחת הגאונות הגדולות של הממשלה הקודמת היתה הבנייה במרכז – חולות חולון, ראשון, רחובות ונתניה וכו' וכו'. לבנות בפריפריה, בעכו, בצפון, בדרום, במזרח, ולא במרכז.

רפאל אלול (העבודה):

אתם בונים ביהודה ושומרון. 100 מיליון שקל.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

החלטה שלישית – הוזלת קרקעות, הרחבת פוטנציאל תיירותי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בונים את ארץ-ישראל.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

אני קורא מכאן לשר הפנים ולממשלה כולה, ודווקא בשנת ה-50 למדינת ישראל, לעשות הכול על מנת שהעיר עכו תהיה ראויה לתושביה. תודה.

הי"ר ל' חזן:

תודה. חברת הכנסת מאור. אחריה – חבר הכנסת מקסים לוי, ואחריו – חבר הכנסת גדעון עזרא.

רפאל אלול (העבודה):

הי"ר ל' חזן:

סליחה, הרשימה סגורה. חבר הכנסת אלול, אתה גם אדם שמתחשב. אני מודה לך. חברת הכנסת מאור, בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הדיון נסוב פה על שני נושאים. האחד – עכו העיר. ורק מתיאור הדברים אנחנו רואים כמה רבים מאתנו מבקרים שם, נמצאים ורואים לאורך השנים את ההישגים היפים של עכו ואת המכשולים שמעמידים. הנושא השני הוא בעיית הפריפריה בכלל. הרי אנחנו לא יכולים, עם כל הקונסוס שמדברים עליו, לדבר פעם אחת על עכו ולשכוח שזו מדיניות גורפת שנפגעת בה עיר כמו דימונה, נפגעת בה עיר כמו בית-שאן ונפגעת בה עיר כמו עכו. אם לא יהיה שינוי במדיניות, ואם בחוק הסדרים במשק מצמצמים את חוק עידוד השקעות הון לפריפריה, הרי אי-אפשר שיד אחת תעשה מדיניות שפוגעת בפריפריה ויד שנייה תלטף את עכו בלי תשובות ומענה.

לכן אני אומרת, שהתביעה שלנו צריכה להיות מדיניות שמעודדת השקעות הון בפריפריה, מעודדת את החינוך. הייתי בעכו בפרויקט החינוך הנקודתי המצוין; בסיור עם ויאולט צוקרמן הראו את הפרויקט, ואחרי כמה חודשים מקבלים תשובה שמקצצים את הפרויקט.

על תיירות כבר דיברו קודמי. אנחנו מגיעים לעכו, מגיעים לפסטיבלים – אין מלון אחד ראוי לשמו.

נושא התעסוקה. סירתי במפעלים בעכו עם יושב-ראש האיגוד המקצועי, יעקב וייסברג. הרי אלה מפעלים, שברור על פניו שבלי השקעה ובלי שינוי אין תעסוקה.

לכן, לפי דעתי, הכנסת צריכה לעשות ארבעה דברים. אחד, כבר אמרו קודמי – אזור עדיפות א'. הקו לא יכול לחצות בין נהרייה לבין עכו. מלבד הגיאוגרפיה יש גם מציאות, יש גם תשתית.

השני – הנושא של גיבוי וטיפול ערים מעורבות. ועדת החינוך והתרבות בקדנציה הקודמת ביקרה בכל מוקדי החינוך ברמלה, בלוד, בחיפה. זאת אומרת, כל עיר שיש בה אוכלוסייה מעורבת בעצם יוצאת נפגעת מהעובדה שאין מדיניות מספיק מקדמת ומספיק מטפחת, ובעכו יש יחסים טובים מאוד בין המגזר היהודי לערבי, ויש לפאר זאת ולברך על כך. אנחנו מוכרחים לתת על הנושא הזה תשובות ברמה הלאומית.

הדבר השלישי, אמרתי – זו מדיניות מתגמלת את הפריפריה, ואני פונה לחברי מהקואליציה לבטל לאלתר את הקשיים ואת המכשולים ששמו בחוק עידוד השקעות הון. צריך היה לתקן בו דברים, לא לבטל ולא לצמצם, ולא להוריד מ-38% ל-30% ול-24%.

לבסוף, הנקודה האחרונה – טיפול נקודתי. אני חושבת שהגישה הזאת, שכאשר יישוב מסוים, בין שזה עיר, בין שזה מושב, בין שזה קיבוץ, נמצא בקשיים, הממשלה, הרשות המבצעת ממקדת מאמץ על מנת שהאזרחים הנהדרים והילדים שנמצאים ביישוב יוכלו להגיע לנקודת צמיחה מחודשת לגאווה. העיר ולתועלת המדינה כולה. תודה.

הי"ר ל' חזן:

אני מאוד מודה לך. חבר הכנסת מקסים לוי, ואחריו – חבר הכנסת גדעון עזרא. יסכם חבר הכנסת דוד אזולאי. המציע גם יציג את הצעת הסיכום, אני חושבת – על דעת כל סיעות הבית.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, מי שהיה במשך שנים ארוכות ראש עיר מעורבת, עם אוכלוסייה ערבית-יהודית, בוודאי יודע מדוע עכו נמצאת במצב קשה. הנושא הראשון הוא: הוצאות החינוך. משרד החינוך איננו מתקצב בצורה נכונה את מה שקורה בעיר מעורבת, עם אוכלוסייה ערבית-

יהודית. אם תסתכלו היטב, הגירעון בחינוך וברווחה מגיע ל-90% מהגירעון בעיריית עכו, משום שעירייה צריכה לתת חינוך, לספק שירותי רווחה לאוכלוסייה קשה. והמשאבים הם דלים.

הנושא השני הוא ההכנסות העצמיות. אם עכו נמצאת מתחת לרף מסוים מבחינת ההכנסות העצמיות, הרי מענק האיוון איננו נותן לה לחיות.

ומה עשו היום בוועדת הכספים? כשחבר הכנסת רביץ מחזיק 300 מיליון שקל של הרשויות המקומיות להסדר, הוא קובע שקודם יינתנו לבני-ברק 70 מיליון שקל, על חשבון הסל הכולל של כלל הרשויות המקומיות. זאת היתה צריכה להיות ההחלטה גם לגבי עכו.

כל ההחלטות כפי שנקבל אותן כאן אולי הן טובות לעכו, אבל הן לא ייתנו פתרון, משום שצריך לטפל בגירעון של העיר הזאת, צריך לטפח אותה ולתת לה עדיפויות בנושאי חינוך ורווחה, בנושא קידומם של אזורי תעשייה. אנחנו רואים את היציאה של כוח גדול של תושבים מעכו. לכן, אין לי ספק שההחלטות שנקבל כאן צריכות לחייב את שרי הממשלה לבוא ולהגדיר האם האוכלוסייה החזקה תעזוב את עכו, ועכו לא תוכל להתמודד עם אוכלוסייה חלשה. עכו חייבת לעבור ארגון מחדש, כמו שקורה בלוד וברמלה ובנצרת-עילית. ממשלות ישראל לא דנו בנושא הערים המעורבות.

לכן, אני מקווה מאוד, גברתי היושבת-ראש, שאכן יינתן טיפול על-ידי ממשלה זו בכך שהמשאבים לא יגיעו בעוד כמה חודשים, אלא היום למלא את החסר בעכו בחינוך וברווחה, קודם כול, ולתקן את תקציב הגירעון שהיא סוחבת מאחוריה, כדי שהיא תוכל להמשיך, וזאת אפשר לעשות רק בוועדת הכספים, לא בשום ועדה אחרת. אם צריך לעשות את הדברים האלה, צריך לאיים בוועדת הכספים. בהעברת תקציב, כפי שעושה את זה הרב רביץ.

הי"ר ל' חזן:

תודה רבה. חבר הכנסת גדעון עזרא, ומייד אחריו – חבר הכנסת דוד אזולאי. חבר הכנסת אזולאי, אודה לך אם תתקרב, כדי שנוכל להחליט וגם להצביע.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

רבותי חברי הכנסת, כבוד היושבת-ראש, אני מברך את תושבי עכו שבאו לכאן. אני חושב שהגעתכם לכאן גרמה לרבים מאתנו לומר דברים – ואני אומר זאת בגילוי לב – שלא היו אומרים לולא יושבתם פה ביצע.

דבר שני: רבותי, אני בטוח שלולא חבר הכנסת אזולאי הדיון הזה לא היה נערך היום, ולא לכל עיר יש חבר כנסת אזולאי – – –

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

ענת מאור (מרצ):

היו"ר נ' חזן:

זה דיון משולב, חבר הכנסת עזרא.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אני אומר את זה לשבחו. לא לכל עיר בארץ יש חבר כנסת, ואנחנו כאן בכנסת ישראל צריכים לחשוב על כל ערי מדינת ישראל.

רבותי, יש בישראל ממשלה עם תקציב מוגבל, והממשלה שלנו לא תוכל לשאת בנטל הבקשות.

ענת מאור (מרצ):

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

לא הפרעתי לך.

הממשלה שלנו לא תוכל לשאת בנטל הבקשות והדרישות שיש לחברי האופוזיציה ולחברי הקואליציה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

ואני אומר, שבסופו של דבר, אם ניתן מעמד של אזור פיתוח א' לכל המדינה, בסוף אף אחד לא יהיה אזור פיתוח א'. אני חושב שאנחנו צריכים להיות קונסטרוקטיביים ולראות אילו דברים אפשר לעשות לטובתה של עכו – ואני בעד זה – בלי שנדרוש דרישות כאלה ואחרות, כמו: העברת משרדי ממשלה, העברת מרכזים כאלה ואחרים שנמצאים היום במקומות אחרים. בשנה שבה קיים גירעון, בשנה שבה צריך להגדיל את תקציב הביטחון, בשנה שיש משימות לאומיות, ממשלת ישראל לא תוכל – – –

רפאל אלול (העבודה):

למה לבני-ברק כן ולהם לא?

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אתה יכול לצעוק כמה שאתה רוצה – – –

רפאל אלול (העבודה):

אבל למה?

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

מפני שאתם לא עשיתם את הדברים האלה כשישבתם בקואליציה.

רפאל אלול (העבודה):

— — —

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

לכן אני אומר לכם, שאם יש אנשים – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת אלול, אנחנו דואגים לכולם – – –

רפאל אלול (העבודה):

— — —

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת ריבלין וחבר הכנסת אלול, אני מבקשת.

ענת מאור (מרצ):

— — —

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

— — —

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

— — —

היו"ר ל' חזן:

חברי הכנסת, אני מבקשת. חבר הכנסת עזרא, משפט אחרון.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אני מודיע לכם: אחרי מעשי הממשלה הקודמת, אין שום סיבה שלא לתת לעכו מעמד של אזור פיתוח א', משום שלערים אחרות, הרבה יותר מרכזיות, נתנו מעמד של אזור פיתוח א', ותחשבו על כך

שבסופו של דבר מישהו צריך לפרוע את השטר, ואני לא בטוח שנוכל לפרוע את כל השטרות שרק היום נדרשו כאן בכנסת.

אני אצביע למען עכו. תודה.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד אזולאי, בבקשה. אני מבינה שאתה תגיש הצעת החלטה בשם סיעות העבודה, הליכוד, ש"ס, המפד"ל, מרצ, חד"ש-בל"ד, מד"ע-רע"ם ומולדת.

שאל יהלום (מפד"ל):

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

אנחנו רוצים להשוות את עכו עם כל ההתנחלויות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

ארבע שנים ייבשתם את ההתנחלויות.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת ריבלין, אני קוראת אותך לסדר פעם ראשונה.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אורון, אתה הבא בתור. אני התחלתי לקרוא עכשיו לסדר.

דוד אזולאי (ש"ס):

הליכוד זה גם גשר וצומת.

גברתי היושבת בראש, עמיתי חברי הכנסת, אני מבקש להגיש הצעת סיכום בשם סיעות הליכוד-גשר-צומת, העבודה, ש"ס, מפד"ל, מרצ, חד"ש-בל"ד, מד"ע-רע"ם ומולדת.

להלן הצעת ההחלטה: – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

– – –

דוד אזולאי (ש"ס):

חוץ מאגודת ישראל, נדמה לי שכל סיעות הבית תומכות בהצעת סיכום זאת. אני מצטער, היות שהם לא נמצאים כאן, לא הייתי רוצה להשתמש בשמם ללא רשותם, אבל בטוחני שאם הם היו כאן – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

המפד"ל בפנים?

דוד אזולאי (ש"ס):

כן.

בטוחני שלו היו כאן היו מצטרפים.

להלן הצעת ההחלטה:

1. הכנסת מביעה הזדהות עם תושבי העיר עכו וקוראת לממשלה ליישם תוכנית לפיתוח ולחיזוקה של העיר.

2. עכו, עיר המסמלת דו-קיום בין תושביה היהודים והערבים, מגוון העדות החיות בה ורבבות העולים שנקלטו בה – ראויה לתמיכה משמעותית מצד הממשלה.

3. הכנסת קוראת לממשלה לפעול לאלתר להצלת העיר עכו ולהפיכתה לבירת הגליל המערבי.

4. הכנסת קוראת להכללת העיר במפת אזורי עדיפות לאומית א' לצורך פטור ממס הכנסה, כדוגמת הערים השכנות.

5. הכנסת קוראת לממשלה לשנות את מעמד העיר – לעיר פיתוח א'.

6. הכנסת קוראת לממשלה לפעול להגברת הבנייה בעכו, על-ידי הפשרת קרקעות לבנייה, וכן לבנות דירות לזוגות צעירים.

7. הכנסת קוראת לממשלה לפעול להוזלת הקרקעות ולהוזלת עלויות הפיתוח כדי לעודד הגירה חיובית.

8. הכנסת קוראת לממשלה להגדיל את המשכנתאות לזכאים ולתת הלוואות מקום לרוכשי הדירות בעכו.

9. הכנסת קוראת לנצל את הפוטנציאל התיירותי האדיר של העיר עכו, על-ידי הכרזת עכו כאזור פיתוח א' בתיירות והפשרת הקרקעות לבניית מלונות באתרי התיירות בעיר.

10. הכנסת קוראת לממשלה לשנות את התמ"א-12 ולהגדיל את מספר חדרי המלון מ-500 חדרים ל-2,000 חדרים לפחות.

11. הכנסת קוראת לממשלה להפשיר שטחים לצורך פיתוח אזורי תעשייה.

12. הכנסת קוראת לממשלה לתת יותר רשיונות להיתרי דיג, ובכך לפתור את מצוקת הדייגים תושבי עכו.

13. הכנסת קוראת לממשלה להקצות משאבים לצורך הקמת בית-עלמין חדש.

14. הכנסת פונה לוועדת הכספים ולוועדת הפנים של הכנסת לדון במצוקת העיר עכו ולסייע ביישום ההצעות שפורטו לעיל.

לסיכום, אני רוצה, ברשותכם, להודות לכל אלה שהשתתפו בדיון ותמכו בהצעת הסיכום. אני גם רוצה לומר ברכת יישר-כוח למטה המאבק להצלת העיר עכו. הדיון היום הוכיח עד כמה עכו חשובה למדינת ישראל ולכנסת ישראל. אני חושב, שהדיון הזה נתן לנו, לכם, הרבה מרץ להמשיך ולפעול יחד למען פיתוחה ושגשוגה של עירנו, עכו.

היו"ר נ' חזן:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת דוד אזולאי, לחבר הכנסת עזמי בשארה ולחבר הכנסת טלב אלסאנע על כך שיזמו את הדיון.

חברי הכנסת אנחנו עוברים להצבעה על הצעת הסיכום של כל סיעות הבית, למעט סיעת אגודת ישראל-דגל התורה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 35

בעד הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ד' אזולאי – 23

נגד – 1

נמנעים – אין

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ד' אזולאי נתקבלה.

נואף מסאלחה (העבודה):

תוסיפי את חבר הכנסת בויס.

היו"ר נ' חזן:

רוב של 23, בתוספת חבר הכנסת בויס, מתנגד אחד וללא נמנעים – אני קובעת שהצעת ההחלטה בנושא מצבה של העיר עכו התקבלה.

חברי הכנסת, אני מבקשת לברך את אנשי עכו ומנהיגיה על כך שכיבדו אותנו בנוכחותם הערב. תודה רבה לכם.

הצעת ועדת החוקה, חוק ומשפט בדבר חלוקת הצעת חוק הירושה

(תיקון מס' 7), התשנ"ז-1997 היו"ר נ' חזן:

הסעיף הבא בסדר-היום: הצעת ועדת החוקה, חוק ומשפט בדבר חלוקת הצעת חוק הירושה (תיקון מס' 7), התשנ"ז-1997.

יציג את ההצעה יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת שאול יהלום. אדוני.

שאול יהלום (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

גברתי היושבת-ראש, את הסעיף עצמו אסביר אחר כך. עכשיו ברצוני רק לבקש את הסכמת מליאת הכנסת לחלוקת החוק, כדי לקבל סעיף אחד שהוא דחוף.

הצעת החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק הירושה (תיקון מס' 7), התשנ"ז-1997. בהתאם לסעיף 121 לתקנון הכנסת ועל-פי הצעת ועדת החוקה, חוק ומשפט, מחליטה הכנסת להרשות לוועדת החוקה, חוק ומשפט להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את החלק מתוך הצעת חוק הירושה (תיקון מס' 7), התשנ"ז-1997, הכולל את סעיף 21, פסקאות (2) ו-(3).

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש לקבל את ההחלטה הזאת, ונמשיך.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה לך, אדוני. אודה לך אם תמתין כאן.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת ועדת החוקה, חוק ומשפט בדבר חלוקת הצעת חוק הירושה (תיקון מס' 7). ההצבעה החלה.

בעד ההצעה בדבר חלוקת הצעת החוק – 15

נגד – 2

נמנעים – אין

הצעת ועדת החוקה, חוק ומשפט בדבר חלוקת הצעת חוק הירושה (תיקון מס' 7), התשנ"ז–1997, נתקבלה.

היו"ר ל' חזן:

רוב של 15 בעד, שני מתנגדים וללא נמנעים – אני קובעת שהצעת ההחלטה בדבר חלוקת הצעת חוק הירושה (תיקון מס' 7), עברה.

הצעת חוק בית-המשפט לענייני משפחה (תיקון מס' 2), התשנ"ז–1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ל' חזן:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק בית-המשפט לענייני משפחה (תיקון מס' 2), התשנ"ז–1997; קריאה שנייה וקריאה שלישית.

יציג את ההצעה יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת שאול יהלום. בבקשה.

שאול יהלום (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

גברתי היושבת-ראש, קודם כול, כדי לחסוך זמן לא הלכתי למקומי להצביע, לכן אני מבקש לצרף את שמי להצבעה.

היו"ר ל' חזן:

כמובן, נצרף אותך, אדוני.

שאול יהלום (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

לפני כמה ימים אישרה הכנסת את חוק הירושה בקריאה ראשונה. חוק הירושה הוא הצעה של הממשלה, שבה משרד המשפטים, ואני שמח שגם שר המשפטים כאן, מתווה רפורמה בצווי ירושה שאינם נתונים במחלוקת. צווי ירושה שאינם נתונים במחלוקת הם 93% מבין הצווים המתבקשים.

עד היום צווי הירושה ניתנים על-ידי בית-המשפט המחוזי. יש רפורמה שבאה ואומרת, כדי לפשט את ההליך, מכאן ואילך האפוטרופוס הכללי ימנה סגנים שיאשרו את צווי הירושה. זה יפשט את התהליך, וכל הצווים שבהם יש הסכמה, לא יהיו צריכים דיון ולא תהיה הזדקקות לבתי-המשפט. הדבר יוריד את העומס מבתי-המשפט ויפשט את התהליך.

החוק עצמו, שמסדיר את כל התהליך, חוק הירושה, יש בו 21 סעיפים.

שבח וייס (העבודה):

אפשר אולי גם להוריד את העמלה לעורכי-הדין?

שאלו יהלום (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

לזה יש חוק אחר, דרך אגב.

החוק עצמו יש בו למעלה מ-20 סעיפים. הוא עבר בקריאה ראשונה והוא מונח בוועדת החוקה, חוק ומשפט. יעבור עוד קצת זמן, בייחוד כשאנו ערב הפגרה, עד שנקבל אותו.

בינתיים, המצב הוא כזה: לפי החלטה קודמת, לפי חוק קודם, צריכים לעבור כל ענייני הירושה לבתי-הדין למשפחה. עם הרפורמה המוצעת, ייווצר מצב שכל צווי הירושה יעברו לבתי-המשפט למשפחה, כאשר בתוך חודשים ספורים הם לא יצטרכו לדון בזה אלא האפוטרופוס הכללי. בא משרד המשפטים ומציע כבר היום שלא להעביר לבתי-המשפט למשפחה דבר שבתוך חודשיים, שלושה, ארבעה חודשים הם לא יעסקו בו כלל, ולכן יהיה מונח כאבן שאין לה הופכין, ולהשאיר את צווי הירושה עד לקבלת חוק הירושה, כפי שאמרת, שמעביר את זה לאפוטרופוס באותה סמכות שזה היה – דהיינו, בתי-המשפט המחוזיים.

לכן מוצע אותו סעיף שקודם חילצנו מהחוק הגדול, ואני מציע לכנסת את הצעת חוק בית-המשפט לענייני משפחה (תיקון מס' 2), התשנ"ז-1997, שלמעשה אומרת במלים פשוטות: מה שלא עבר עד היום לבתי-המשפט למשפחה, לא יעבור אליהם אלא יישאר בסמכות המשפטית הקודמת. אני אומר לכנסת, שהסמכות אמורה לעבור בסופו של דבר לאפוטרופוס הכללי, כדי לפשט את התהליך.

אני פונה לכנסת לקבל בקריאה שנייה ושלישית את הצעת החוק.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מוכרח לשאול אותך שאלה, אדוני יושב-ראש הוועדה: אני לא מבין, כרגע קיים חוק הירושה, שמקנה את הסמכות לבית-המשפט המחוזי.

שאל יהלום (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

נכון.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

עדיין בית-המשפט המחוזי הוא בעל סמכות. בשביל מה צריך להכריז על סמכותו?

שאל יהלום (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

משום שלפי חוק בית-המשפט לענייני משפחה, עד מחר, עד 31 ביולי, היו צריכות לעבור כל הסמכויות מבית-המשפט המחוזי לבתי-המשפט לענייני משפחה. אם לא נקבל את התיקון יעברו הסמכויות – כאשר רוצים להעביר אותן למקום אחר, לאפוטרופוס הכללי. זו מטרת החוק.

היו"ר ל' חזן:

תודה רבה, אדוני.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שנייה. אנו מצביעים על סעיפים 1 ו-2 של הצעת החוק, כהצעת הוועדה.

בעד סעיפים 2-1 – 14

נגד – 4

נמנעים – אין

סעיפים 2-1 נתקבלו.

היו"ר ל' חזן:

ברוב של 14 בעד, ארבעה מתנגדים וללא נמנעים, הצעת החוק עברה בקריאה שנייה.

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית – הצעת חוק בית-המשפט לענייני משפחה (תיקון מס' 2), התשנ"ז-1997.

הצבעה מס' 38

בעד החוק – 14

נגד – 2

נמנעים – אין

חוק בית-המשפט לענייני משפחה (תיקון מס' 2), התשנ"ז-1997, נתקבל.

היו"ר ל' חזן:

אני קובעת, שברוב של 14 בעד, שני מתנגדים ואין נמנעים, הצעת חוק בית-המשפט לענייני משפחה (תיקון מס' 2), התשנ"ז-1997, עברה בקריאה שלישית. אני מודה לך, אדוני יושב-ראש הוועדה.

הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 58) (עביחת זנות, מין ותועבה), התשנ"ז-1997

(קריאה ראשונה)

היו"ר ל' חזן:

אנחנו עוברים לדון בסעיף הבא בסדר-היום – הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 58) (עבירות זנות, מין ותועבה), התשנ"ז-1997, קריאה ראשונה. יציג את החוק שר המשפטים. חברי הכנסת, מי שמעוניין

או מעוניינת להשתתף בדיון בקריאה ראשונה, מתבקש לאשרר. תוך חמש דקות אני אסגור את הרשימה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מה קורה עם מי שכבר נרשם?

חיים אורון (מרצ):

היו"ר ל' חזן:

נוכל להתקדם, אם חברי הכנסת ישתפו פעולה. אגב, אני רואה עירנות יוצאת דופן של חברי הכנסת בשבוע האחרון.

שר המשפטים צ' הנגבי:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, כפי שאמרתי בקשר לחוק הקודם, בלי האופוזיציה אי-אפשר להעביר בבית הזה שום דבר בימים האלה, ואני שמח שרוב החברים כאן הם מהאופוזיציה.

החוק הזה הוא אכן חוק נטול אידיאולוגיה ופוליטיקה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הוא מלא אידיאולוגיה.

ענת מאור (מרצ):

אידיאולוגיה חיובית.

שר המשפטים צ' הנגבי:

נכון, זאת לא אידיאולוגיה של ימין ושמאל. ההערה נכונה.

הי"ר ל' חזן:

זאת אידיאולוגיה שאיננה במחלוקת פוליטית.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אידיאולוגיה לא מפלגתית. אני מתאר לעצמי שהכנסת תתאחד סביבו. בתמצית, למי שטרם הספיק לעיין בטיוטת החוק, אדגיש את עיקריו.

הוראות הדין בעניין זנות נוסחו עוד ב-1962 והתייחסו לזנות כאל עיסוק של נשים בלבד. בשנים האחרונות המציאות הזאת השתנתה והיא בתהליך של שינוי. אנחנו יודעים ששירותי זנות שונים ניתנים לא רק בידי נשים אלא גם בידי גברים בכל הגילים. בהתאם לכך מוצע לתקן את החוק הקיים כדי להגן גם על גברים הנותנים שירותי זנות. למטרה זו מוצע לקבוע, כי העבירות הקשורות לשירותי זנות – סרסרות לזנות, הבאת אדם למעשה זנות או לעיסוק בזנות – יתייחסו למי שנותן שירותי זנות, יהיה מינו אשר יהיה.

נוסף על טיפול בהיבט הזה של הדין, בהזדמנות הזאת אנחנו מגדירים מחדש עבירות וקובעים הוראות חדשות הקשורות לשירותי זנות. המטרה העיקרית של התיקונים המוצעים, ובמיוחד של העבירות החדשות שאני אפרט, היא להגן על קטינים מפני פגיעה קשה שנגרמת להם בכך שהם עוסקים בזנות, ובעקבות העיסוק הזה הם מידרדרים לסמים ולהליכות חיים שליליות אחרות. בהתאם לכך נקבעה בסעיף 203א המוצע עבירה מיוחדת, איסור קבלת שירותי זנות מקטין, והעונש המוצע על עבירה זאת הוא מאסר של שלוש שנים.

כמו כן מוצע לקבוע החמרה מיוחדת לעבירות שבסימן הזנות, אם הן נעברות לגבי קטין, סעיף 203 המוצע, ולקבוע להן החמרה יתירה, אם המעשים הללו נעשים בידי בן משפחה של קטין או אדם שאחראי לו.

לפי אותה מגמה ובהתחשב בכך שמדינת ישראל חתומה על האמנה לזכויות הילד משנת 1989, מוצע להרחיב את תחולת דיני העונשין של ישראל, גם לגבי מעשה עבירה לעניין זנות או פרסום תועבה שנעשה בקטין מחוץ לישראל בידי אזרח או תושב ישראלי, גם אם המעשה לא מהווה עבירה במדינה שבה הוא נעשה. הרחבה מסוג זה של החלת דיני העונשין של ישראל מוכרת בדין הקיים. היום רק לעניין עבירה של ביגמיה.

שבח וייס (העבודה):

חוק לתיקון דיני משפחה, 1959.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אבל יש עוד חוק אקס-טריטוריאלי, לא רק זה.

שבח וייס (העבודה):

חוק השבות.

שר המשפטים צ' הנגבי:

יפה מאוד. הכלל לעניין החלת דיני עונשין של ישראל על מעשה שעשה אזרח ישראלי או עשה תושב בהיותו בחוץ-לארץ הוא, שאותו מעשה מהווה גם לפי הדין המקומי עבירה, ולנו נראה שתהיה זו מדיניות נכונה לגבי העבירות האמורות ושתוצא הוראת דין שתאפשר להעמיד את העבריין לדין בישראל, גם אם המעשה שעשה לא היווה עבירה במקום שהוא נעשה. מטרת השינוי הזה הוא להגן על קטינים, יהיה מקום הימצאם אשר יהיה.

יש נושא מרכזי נוסף בהצעת החוק שבפניכם, והוא קשור לסוגיית דרכי הפרסום של פרסומי תועבה. בדיון הקיים דרכי הפרסום כוללות את הדרכים המסורתיות לכך – השמעת מלים בציבור, הפצת דבר דפוס בין אנשים, העברת תמונות ודברים בעל-פה בשידורי רדיו וטלוויזיה שניתנים לציבור, או הפצת סרטים וקלטות וידיאו. אנחנו נמצאים בעידן של התעצמות הטכנולוגיה והתפתחותה המהירה, ובשנים האחרונות היתוספה על הדרכים שפירטתי לעיל דרך נוספת וחדשה של העברת מסרים ותמונות – המחשב. מיקי איתן לא נמצא כאן, אבל הוא כבר הצליח להסביר לכולנו את השימוש הרב והמתגבר שנעשה בדרך התקשורת הזאת. האינטרנט מהווה לא רק דרך של תקשורת אישית אלא גם תקשורת כלפי כולי עלמא הרוצים להתחבר אליו, ואנחנו סבורים שרצוי להחיל הגנה בפני פגיעה בפרטיותו של המתקשר.

בצד התקשורת החיובית והמבורכת, משתמשים, כידוע לכולנו, לצערנו, באינטרנט, כדי להעביר גם פרסומים אסורים, גזעניים, פרסומים בעד מעשי טרור, חומר תועבה קשה ובהקשר שלנו הספציפי, וזאת, לצערנו, מכה חדשה באינטרנט, הפצת חומר תועבה שמתייחס לילדים. לכן, מוצע להרחיב את ההגדרות שנוגעות לפרסום גם להכללת חומר של תקשורת מחשבים, שפתוחה לציבור בלתי מוגבל.

אני רוצה לומר, שבשינוי ההגדרות האלה אנחנו לא משנים את ההגדרות של החוק הפלילי, בכל הנוגע להוכחת המחשבה הפלילית של האדם שמעביר את הפרסום דרך האינטרנט.

במה שנוגע לפרסומים אסורים, בקצרה אפרט תיקונים מספר – סעיף 203ג – מוצע לאסור פרסום ומסירת מידע על קטין שנותן שירותי זנות, וזאת, כמובן, כדי להגן על הקטין. העונש המוצע על הפרת האיסור הזה הוא מאסר של חמש שנים.

בסעיף 203ד, גברתי היושבת-ראש, אנחנו מציעים לאסור פרסום מודעה על מתן שירותי זנות, אלא אם הפרסום הזה נעשה בנפרד מדברי פרסום אחרים, וסומן בו בצורה בולטת כי מטרת הפרסום היא כאמור. מדובר כאן בפרסום של שירותי זנות הניתנים על-ידי אנשים בגירים.

בסעיף 214 לחוק העונשין מוצע לתקן באופן משמעותי את ההוראות לעניין תועבה בקשר לקטינים. ההוראות המוצעות קובעות עבירות חדשות לעניין זה. ראשית, מוצע לקבוע עבירה של החזקת חומר תועבה שיש בו דמות של קטין, גם אם ההחזקה היתה לצורכו או לצרכיו האישיים של המחזיק, ולא לצורך פרסום ברבים, למשל על-ידי הפצה ומכירה.

אני חייב לציין בהקשר זה, שהתלבטנו האם מן הראוי לקבוע בספר החוקים עבירה כזאת. הרי, לכאורה, ככל שמעשיו של אדם נוגעים אך ורק לו ולא פוגעים באדם אחר או בערך חברתי מוגן אחר, לא ראוי לאסור על אדם להתנהג כפי רצונו. בעניין הזה החלטנו, בסופו של דבר, שלא יהיה מן הראוי להתעלם מהעובדה, שבגלל הדרישה לסוג כזה של פרסומים פורנוגרפיים, לעתים אפילו פרסומים פורנוגרפיים אלימים ולעתים אפילו אלימים ביותר, אף שזה לשימוש אישי, הדרך היחידה להשגת הפרסום הזה היא לחייב ילדים להשתתף בהם, והפגיעה בילדים בהקשר זה היא כמעט בלתי נסבלת. החקיקה שאנחנו מציעים איננה חריגה. היא התקבלה במדינות מערביות רבות: אנגליה, קנדה, צרפת. אנחנו סבורים, שבהתלבטות הזו ובאיזונים האלה הקביעה שאנחנו רוצים לקבוע היא ראויה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

האם מצוין גם שזה ביודעין?

שר המשפטים צ' הנגבי:

בסעיף 214. אני מענה לך אחרי זה. ראיתי כמה סעיפים בסעיף 214.

כמו כן, גברתי היושבת-ראש, מוצע לדרג לפי חומרה אותן עבירות שקשורות לחומר תועבה שמופיעה בו דמותם של ילדים. מוצע לקבוע, שהשימוש בילד לצורך הפקת פרסום תועבה או הצגת תועבה יהווה עבירה שדינה מאסר שבע שנים. מוצע לקבוע, שהפצת הפרסום, כאמור, שנעשה על-ידי אדם אחר, לא זה שהפיק אותו, תהווה עבירה שדינה מאסר חמש שנים, ומוצע לקבוע החמרה מיוחדת אם השימוש בקטין לצורך הפקת פרסום התועבה או הצגת התועבה נעשה בידי בן משפחתו או אדם אחר האחראי לו או בהסכמתם של אלה. הסיבות לכך, כמובן, מובנות.

בפרק של עבירות מין מוצע לתקן שלוש הוראות. לפי התיקון הראשון, קיום יחסי מין עם אדם שהוא חולה נפש או לקוי בשכלו מותר אם קיום היחסים נעשה ללא ניצול מצבו הנפשי של אותו אדם. מוצע לתקן את העבירה של מעשה סדום בהסכמה ולהעמיד את גיל האדם המסכים על אותו גיל שנקבע בעבירה של בעילה אסורה לפי סעיף 346, 16 שנים במקום 18 שנים, כפי שהיום קבוע בסעיף 347. אנחנו מציעים לתקן את ההגדרה של מעשה סדום ולכלול בה דרכים נוספות של עשיית מעשה אסור זה. הפירוט, כמובן, מופיע לפניכם בחוברת הכחולה.

יש עוד תיקונים מספר, אני לא אתמקד בהם. את עיקר הדברים הבאתי בפני הכנסת, ואבקש מן החברים להתאחד סביב העברת הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת לשם הכנתה, גברתי, לקריאה שנייה ושלישית.

היו"ר ל' חזן:

אני מודה לך, אדוני שר המשפטים.

חברי הכנסת, רשימת הנואמים נעולה. אני קובעת מסגרת זמן של שתי דקות לנואם.

שבח וייס (העבודה):

— — — ויתור הדדי.

היו"ר ל' חזן:

אני צריכה את הסכמתם של כל הנרשמים.

רחבעם זאבי (מולדת):

אנחנו לא מסכימים. רק פורז מדבר.

היו"ר ל' חזן:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מוותרת. זה לא אומר שאין לי הערכה רבה לחוק.

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

מוותר מאוד.

הי"ר ל חזן:

חבר הכנסת בנימין אלון?

בנימין אלון (מולדת):

מוותר.

הי"ר ל חזן:

חבר הכנסת פני בדש. אחריו – חבר הכנסת חבר הכנסת חיים אורון וחברת הכנסת ענת מאור.

חיים אורון (מרצ):

מוותר.

הי"ר ל חזן:

עוד לא הגעתי אליך. אדוני, אני אקרא בשמך פעמיים.

חבר הכנסת בדש, שתי דקות בבקשה. אני קובעת מסגרת דיון של שתי דקות. ליושב-ראש יש הזכות לקבוע את מסגרת הדיון.

פני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני חושב, שתיקון החוק, תיקון האפליה שהיתה, הוא צעד נכון. מה שקורה היום בנושא עבירות המין, בעיקר בנושא הקטינים, הוא בעיה חמורה מאוד. ניצול קטינים היום הוא תופעה שהולכת וגוברת, תופעה חמורה מאוד, ואני חושב, שכל חקיקה שתחמיר, תקשה ותעניש את האנשים העוסקים בזאת היא חקיקה חיובית.

אדוני השר, הגשתי הצעת חוק, אני מקווה שתתמכו בה, על דחיית התיישנות בנושא של עבירות מין בקטינים. היום קטין שעובר התעללות מינית, ההתיישנות היא עשר שנים, ובדרך כלל לוקח לו יותר מעשר שנים עד שהוא מתאושש.

יעל דיין (העבודה):

שינינו את זה מזמן.

היו"ר ל' חזן:

שינינו את זה בקדנציה הקודמת.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

ואם בגיל 30 הוא החליט להתלונן, או היא?

יעל דיין (העבודה):

הספירה השתנתה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

הספירה היא מגיל 18, עשר שנים. ואם מישו רוצה להתלונן בגיל 30?

יעל דיין (העבודה):

אני אסביר לך, חבל על הזמן עכשיו.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

לי לא חבל על הזמן. לי יש זמן. הלילה ארוך ויש לי זמן.

היו"ר ל חזן:

סליחה, אדוני, אתה במסגרת שתי דקות. זמןך תם.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

שתי דקות מותר לי לדבר?

היו"ר ל חזן:

ניצלת את מלוא שתי הדקות ואת טוב לבי בדקה נוספת.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני השר, אני חושב שצריך לבדוק עוד כמה חקיקות בנושא החמרה בענישה, כדי להרתיע. גם אם נוריד על-ידי זה את העבירות ב-20%, עשינו משהו.

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת חיים אורון ויתר. חברת הכנסת ענת מאור, מוותרת?

ענת מאור (מרצ):

— — — מוותרת.

היו"ר ל חזן:

תודה רבה. חבר הכנסת טלב אלסאנע – אני מתארת לעצמי שגם הוא ויתר. חבר הכנסת תאופיק חטיב, אתה מוותר?

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

מוותר.

היו"ר ל חזן:

תודה, אדוני. חבר הכנסת ראובן ריבלין, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אני חושב שצריך לציין רק, שבחוק זה נתקבל סעיף חשוב ביותר, שוועדת הכנסת לענייני הקטינים דיברה עליו, וזה הסעיף המוצע ב-203א: "המקבל שירות של מעשה זנות של קטין, דינו – מאסר שלוש שנים".

צריך לדעת כל אזרח המבקש מהיום להשתמש בשירותיו של קטין לצורכי זנות, שהוא עובר עבירה, דבר שלא היה קיים בחוק עד היום. אני חושב שזה מסר חברתי בעל חשיבות רבה.

אני מודה לשר המשפטים, שהעיר את תשומת לבי על מנת שאעיר זאת.

היו"ר ל חזן:

אני מאוד מודה לך, חבר הכנסת ראובן ריבלין.

חבר הכנסת אברהם פורז. אדוני, במסגרת שתי דקות. אני אקפיד. אם חברת הכנסת יעל דיין מוותרת, מייד נעבור להצבעה.

אברהם פורז (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, חבל על הזמן של כולם. במדינת ישראל הצביעות חוגגת. דוח ועדת בן-עתו 20 שנה לא מיושם. ועדת בן-עתו הציעה להוציא את הזנות מהרחובות ולהעביר אותה למקום תחת קורת-גג. את זה הכנסת לא רוצה להעביר. אבל מה, אין זנות? אין בתי-בושת? זה לא מתרחש? החוקים נאכפים? על מה אתם מדברים בכלל. אפשר לעשות עוד מאה חוברות כאלה, הרי שום דבר לא נאכף. במקום שהמדינה הזאת תתמודד באומץ עם הבעיה, תאמר מה מותר. זה צריך להיות הרבה יותר ממה שמותר היום. בין היתר מותר, לדעתי, לקיים פעילות של זנות תחת קורת-גג, כמו שהציעה ועדת בן-עתו, ולא לקרוא לזה בתי-בושת. במקום להתיר את מה שמותר אז הכול אסור אבל שום דבר לא נאכף.

מי יאכוף את העניין של הקטינים? היום בתל-אביב בלבד יש, לפי דוח אחרון, 102 בתי-בושת שהמשטרה יודעת עליהם, אבל היא לא פועלת שום דבר. אז מה אתם מועילים על-ידי כל החוקים האלה? מצטטים פה את ועדת בן-עתו – מה שנחו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אברהם פורח (מרצ):

אדוני, חבר הכנסת ריבלין, אני תומך במניעת ניצול של קטינים, אבל אני גם תומך במניעת ניצול של בגירים. אני גם תומך בכך, שאם מישהו רוצה לקיים שירותי זנות מרצונו, הוא לא יהיה חייב לעשות את זה ברחוב ולא על שפת הים, אפשר לעשות את זה בבית, אבל אתם לא מאפשרים את זה. ועדת בן-עתו עלתה שוב ושוב פה, שלוש פעמים היא עלתה בכנסת, ובכל פעם היא הוכשלה מחדש. בשביל מה מצטטים פה את הקטע שנוח?

אגב, לגבי עניין הפרסומים, לדעתי זה מנוגד לחוק-יסוד: חופש העיסוק. זכותו של עיתון לפרסם כל מודעה בנוסח צנוע, ומי שהעיתון לא מוצא חן בעיניו, שלא יקנה אותו.

לכן צריך להפיל את החוק הזה, כי זה חוק של צביעות.

היו"ר ל חזן:

תודה רבה, אדוני.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 58) (עבירות זנות, מין ותועבה), התשנ"ז-1997. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 39

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 16

נגד – 1

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 58) (עבירות זנות, מין ותועבה), התשנ"ז–1997, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ל' חזן:

רוב של 16 בעד, מתנגד אחד, נמנע אחד – אני קובעת שהצעת חוק העונשין (תיקון מס' 58) (עבירות זנות, מין ותועבה), התשנ"ז–1997, עברה בקריאה ראשונה, והיא מועברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

אדוני, שר המשפטים.

שר המשפטים צ' הנגבי:

בגלל חשיבות הנושא, אולי כדאי לעבור לקריאה שנייה ושלישית?

היו"ר ל' חזן:

שר המשפטים אמון גם על תקנון הכנסת. זה ייקח עוד קצת זמן, אדוני. הצעת החוק עוברת לוועדה לקריאה שנייה ושלישית.

הצעת חוק אימוץ ילדים (תיקון מס' 4) (מאומץ שאינם יליד הארץ), התשנ"ז–1997

(קריאה ראשונה)

היו"ר ל' חזן:

אנחנו עוברים להצעת החוק הבאה בסדר בסדר-היום, הצעת חוק אימוץ ילדים (תיקון מס' 4) (מאומץ שאינם יליד הארץ), התשנ"ז–1997, בקריאה ראשונה, של חברי הכנסת יעל דיין ודוד צוקר. תציג את ההצעה חברת הכנסת יעל דיין. חברי הכנסת, הרישום מתחיל עכשיו ויסתיים בעוד חמש דקות.

יעל דיין (העבודה):

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, זה תיקון לחוק אימוץ ילדים. זה תיקון בין-ארצי. סליחה, אין שום צורך בהפרעות, אציג את הנושא בקצרה, ממש בשתי דקות. מדובר כאן באימוץ חוץ-לארץ לפי החקיקה החדשה.

אנחנו העברנו את חוק האימוץ החוץ-ארצי כדי לאפשר לעמותות שונות לתווך בצורה מסודרת, לאפשר למשפחות שחפצות וזקוקות לאימוץ ילדים לאמץ בחוץ-לארץ, בלי עוגמת הנפש הנוראה והסבל שנגרם להן, על-ידי הסדרת כל העניין, לרבות הצד הכספי, לרבות פיקוח רפואי. כל הנושא הזה הוסדר בחוק שחקיקתו הסתיימה בכנסת הקודמת.

נפלה טעות – ואני מאמינה שזו באמת טעות בתום לב – וסעיף שהיה קשור לאימוץ בתוך הארץ, שקבע שהילד המאומץ צריך להיות בן אותה דת של ההורים המאמצים, הסעיף הזה השתרבב לאימוץ החוץ-ארצי. כאן אנחנו באים לתקן זאת, שהרי זה לא יעלה על הדעת, וזה לא קיים בטבע הדברים. לא באמזונס בברזיל ולא בבתי-היתומים ברומניה, למרבית שמחתנו, אין ילדים יהודים. ולכן התנאי הזה איננו יכול להיות קיים ואין צורך בו, מאחר שלהורים יש זכות, חובה או אפשרות לגייס את הילדים בלי שייכות לדת ההורים.

כלומר, אנחנו חוזרים לחוק – – –

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת דראושה. חבר הכנסת וייס.

יעל דיין (העבודה):

אנחנו חוזרים לחוק המקורי. נושא אימוץ חוץ-לארץ יועבר לידי עמותות. יש הסדרים שקובעים את האפשרות לאמץ, וכל ילד שהוא בר-אימוץ, על-פי תסקירים ועל-פי חוק המדינה שממנה מביאים את הילדים, בלי להתייחס בכלל לדת הוריו, או אם הוא יתום לדת הוריו שהיו, הילד הזה יהיה בר-אימוץ בארץ, ואחר כך, כמובן, יחולו עליו אותם חוקים שחלים לגבי גיור והנושאים שעומדים על הפרק לגבי אימוץ ילדים.

אני מבקשת להחזיר את החוק הזה להכנה לקריאה שנייה ושלישית בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

אני מאוד מבקשת מחברי להתייחס לנושא כאל טעות שנפלה, כאל תיקון הטעות, ואנחנו נמשיך ונסיים את החקיקה של החוק הזה.

היו"ר ל' חזן:

אני מודה לחברת הכנסת יעל דיין. הרשימה נעולה. חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

תודה. אני תומך בחוק.

היו"ר ב' חזן:

תודה רבה לך. חבר הכנסת ראובן ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש לא לוותר – – –

היו"ר ב' חזן:

חבר הכנסת ריבלין, שוב, אני קובעת מסגרת של שתי דקות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברותי וחברי חברי הכנסת, אני מוכרח לומר לכם, שאני תומך בחוק זה, כי הוא נותן פתרונות לאנשים רבים שביקשו לפנות לקהילה הרפורמית ולקהילה הקונסרבטיבית, לא משום שהם חושבים שגיוור כהלכה יכול להיעשות על-ידי קהילות אלה, אלא משום שלא היתה להם כל ברירה.

ילדים רבים שנולדו בחוץ-לארץ והובאו לארץ אינם יכולים לעשות מעשה גיור, אלא אם כן יחזרו הוריהם בתשובה. לכן, המטלות שמטילה עליהם האורתודוקסיה אינן מאפשרות כמעט אימוץ ילדים בצורה המתקבלת על הדעת. כך, צריך לחכות עד שהילד יהיה בן 13, ובינתיים הילד המאומץ אינו נחשב על-פי החוק לבנם המאומץ של אביו ואמו, אשר אימצוהו אל חיקם, והם אביו ואמו לכל דבר. חוק זה בא לאפשר היום – – –

ענת מאור (מרצ):

לצערנו הרב, זה לא יפתור את הבעיה שאתה מדבר עליה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

תשמעי. חוק זה מאפשר, קודם כול, לקבוע את העובדה הברורה ביותר מבחינת המעמד האישי, שהילד הוא בנם של הוריו המאמצים. זה דבר שלא היה אפשר לעשות כאן היום, מהטעם הפשוט שהחוק שימשיך לחול לגבי תושבי ארץ-ישראל ואזרחיה, האומר שכאן יכול להתקיים אימוץ רק אם הבן המאומץ וההורים הם בני אותה דת, החוק הזה לא יחול לגבי אימוצים של חוץ-לארץ.

אני מברך את חברת הכנסת יעל דיין ואת דדי צוקר – – –

שבח וייס (העבודה):

תגיד לה: חזק ואימוץ.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מאמץ כל מלה שאמר חבר הכנסת שבח וייס: חזק ואימוץ, כי הדבר פותר פתרונות לאנשים שקיימים כיום בשטח, יש להם ילדים בני שמונה שעדיין מבחינה חוקית אינם ילדיהם של הוריהם החיים עמהם מאז הולדתם. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לך. חבר הכנסת גדעון עזרא.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אני מברך את יוזמי החוק.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה לך, אדוני. חבר הכנסת פורז לא נמצא. חברת הכנסת גוז'נסקי?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

חוק מעולה.

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת טלב אלסאנע לא נמצא. חברת הכנסת מאור?

ענת מאור (מרצ):

אני מבקשת לדבר.

הי"ר ל' חזן:

בבקשה, גברתי.

חבר הכנסת אלול?

רפאל אלול (העבודה):

חזק ואימוץ.

ענת מאור (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, הערה ראשונה היא לחבר הכנסת רובי ריבלין. הנושא שהעלית לא נפתר דרך החוק החשוב הזה, וחייבים לתת פתרון לבעיית הגיור, שמכבידה מאוד על תינוקות ועל הורים שהגיעו לארץ. צריך לפתור בעיה זו. זה היה בר-פתרון בעבר, ולצערי הרב עכשיו הרבנות החמירה, ויש הורים, ילדים, ותינוקות ללא פתרון.

הערה שנייה – אדוני שר המשפטים, התקנות שמשרדך ומשרד העבודה והרווחה צריכים להוציא לחוק האימוץ, שהעברנו בכנסת הקודמת, טרם יצאו אל הפועל. זה יצר צוואר בקבוק נוראי גם למשפחות שנכנסו לתהליך האימוץ, ורק עכשיו הן חוזרות מרומניה. אני פונה אליך, לאחר שאנחנו כבר פונים שנה וחודשיים, לעשות כל שלאל ידיכם כדי להתקין את התקנות ולאפשר לאותם מאות זוגות שמחכים לאימוץ, לאמץ ילדים בחוץ-לארץ. תודה.

הי"ר ל' חזן:

תודה רבה.

שבח וייס (העבודה):

הם עושים הסכם לוותר על רשות הדיבור; שיכבדו אותו.

הי"ר ל חזן:

חבר הכנסת פני בדש.

רפאל אלול (העבודה):

פני, תוותר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

שנה שלמה – – –

פני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

את מתחילה עם השמצות?

גברתי היושבת-ראש, אחת הסיבות לכך שהצבעתי נגד חוק ההמרה, היחיד מהקואליציה, היתה הבעיה הזאת של האימוץ. אני מכיר ומלווה כמה משפחות שמתאמצות לקבל ילד לאימוץ. אני מכיר את כל הסבל שהן עוברות עד שהן מקבלות את הילד. ברגע שמגיע הילד הן חושבות שהן הגיעו אל המנוחה ואל הנחלה, אך אז מתחילות בעיות הגיור.

הבעיה היא שלא מגיירים את הילד. מגיירים את ההורים. אף שההורים יהודים, הם עוברים תהליך גיור מחדש בגלל הילד. לכן, אני חושב שהתיקון הוא במקום וצריך להריץ אותו לקריאה שנייה ושלישית מהר ככל האפשר. חבל שלא עשו זאת לפני הפגרה, כדי לחסוך קצת סבל ממשפחות שאימצו ילדים.

הי"ר ל חזן:

תודה רבה לך. חבר הכנסת תאופיק חטיב.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בשני משפטים: אני מתנגד לתיקון הזה ולו רק מסיבה אחת – הילד המובא לכאן כתינוק הופך על כורחו להיות בן הדת של ההורים. או שמשאירים מצב שהמאמצים יהיו בני אותה דת של המאומץ, או שמודיעים לו כבר מתחילת הדרך שהוא יבחר את הדת שהוא רוצה.

היו"ר ל' חזן:

גם בגיל שמונה ימים?

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

לא, מאז שיתחיל לדעת לדבר ולהבין.

רפאל אלול (העבודה):

יתייעצו אתו.

היו"ר ל' חזן:

תודה לחבר הכנסת חטיב.

חברי הכנסת אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק אימוץ ילדים (תיקון מס' 4) (מאומץ שאינו יליד הארץ), התשנ"ז–1997, בקריאה ראשונה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

איזו ועדה?

היו"ר ל' חזן:

ועדת החוקה, חוק ומשפט, חברי הכנסת.

הצבעה מס' 40

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 15

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק אימוץ ילדים (תיקון מס' 4) (מאומץ שאינו יליד הארץ), התשנ"ז–1997, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ל' חזן:

ברוב של 15 בעד, מתנגד אחד, אין נמנעים, הצעת חוק אימוץ ילדים (תיקון מס' 4) (מאומץ שאינו יליד הארץ), התשנ"ז–1997, עברה בקריאה ראשונה ומוחזרת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה שנייה ושלישית. אני רוצה לברך את היוזמים של הצעת החוק הזאת.

הצעת חוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ז–1997

(קריאה ראשונה)

היו"ר ל' חזן:

אנחנו עוברים לסעיף הבא על סדר-היום: הצעת חוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ז–1997, בקריאה ראשונה, של חברות הכנסת יעל דיין, דליה איציק, נעמי בלומנטל, תמר גוז'נסקי, נעמי חזן, סופה לנדבר, ענת מאור ומרינה סולודקין. חברתי חברת הכנסת יעל דיין תציג את ההצעה. חברי הכנסת, רשימת הנואמים תינעל בעוד חמש דקות.

רפאל אלול (העבודה):

לא מדברים, מצביעים.

יעל דיין (העבודה):

תרשה לי בכל זאת להציג את החוק לפני שמצביעים עליו.

היו"ר ל חזן:

חברי הכנסת, תנו חמש דקות למציגת הצעת החוק.

יעל דיין (העבודה):

אני מבקשת, השעה מאוחרת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

חמש שנים לא דיברנו – – –

יעל דיין (העבודה):

צר לי מאוד, חבר הכנסת דראושה, כבוד היושבת-ראש, חברי ועמיתי, כבוד השר – – –

שבח וייס (העבודה):

אולי אני יכול להקל על המתנגדים, אין השבוע סטטיסטיקה.

היו"ר ל חזן:

הסטטיסטיקה היא עד השבוע שעבר. מי שלא הצביע לא יופיע.

חיים אורון (מרצ):

השאלות של השבוע – – – בואו נגמור.

יעל דיין (העבודה):

כדי להקל על כולנו, אני מבקשת.

החוק הזה הוא מהחוקים החשובים ביותר שייכנסו לספר החוקים של מדינת ישראל. הוא ממלא לקונה שקיימת גם בחוק הפלילי, גם בחוקי נזיקין כעוולה אזרחית וגם בדיני עבודה בחוק שוויון הזדמנויות.

אילו אפשרו לנו לחוקק בשעתנו את חוק זכויות האדם – דבר שהתכוונו לעשות ונבצר מאתנו – הייתי אומרת שהחוק הזה הוא התחלה של חוק-יסוד: זכויות האשה בעיקר אבל לא רק, זכויות האדם.

אני רוצה להבהיר, כאשר אנחנו מדברים על הטרדה מינית, הכוונה היא לשני המינים. כל מי שטורח להסביר שיש גם נשים שמטרידות גברים, ויש גם אנשים שמטרידים את בני מינם, או נשים שמטרידות את בנות מינן, הדבר מובן מאליו. הגדרנו הטרדה מינית כפגיעה בכבוד האדם, בחירותו, בפרטיותו, בזכותו לשוויון. היא פוגעת בכבודו העצמי ובכבודו החברתי של המוטריד, היא משפילה ומבזה את אנושיותו, בין השאר על-ידי התייחסות אל האדם כאל אובייקט מיני לשימוש של המטריד. הטרדה מינית שוללת את האוטונומיה של המוטריד.

כשאני אומרת חוק-יסוד: זכויות האשה – אנחנו מדברים כאן על האוטונומיה של האשה, אנחנו מדברים על האשה – כשאני אומרת אשה אני מתכוונת לשני המינים – ואני מדברת על רוב המוטרידים שהן מוטרידות. אנחנו מדברים על הזכות לומר "לא", אנחנו מדברים על זכות הסירוב, אנחנו מדברים על הסוברניות המוחלטת של האשה, על עצמה, על כבודה, על חירותה ועל גופה.

החוק הזה זכה לגיחוכים מגיחוכים שונים. העליתי אותו בכנסת הקודמת, והוא לא עבר לקריאה ראשונה; היתה לו הסכמת ממשלה. הוא עלה עוד הפעם, והפעם יש לו גם הסכמת שר המשפטים וגם הסכמת שר העבודה והרווחה.

החוק הוכן בשקידה ובקפידה רבה על-ידי צוות גדול.

סאלח טריף (העבודה):

מה הוא אומר?

יעל דיין (העבודה):

אגיד לך בדיוק.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת טריף, תפקידך לקרוא הצעות חוק המונחות על שולחנך. אנא ממך.

סאלח טריף (העבודה):

קשה יהיה לי להבין.

יעל דיין (העבודה):

אומר לך בדיוק מהי ההגדרה וגם על אילו קטגוריות אנחנו מדברים.

אני רוצה להקדים ולומר, שאני גאה שהגיחוכים שליוו את החוק הזה בכנסת הקודמת עברו מן העולם, והיום אני לא עומדת כאן במצב של חצי מבוכה כאשר מהקהל אומרים לי: רגע, אז אסור לי להגיד "מותק"? אם אני אצבט – – – זה קץ הרומנטיקה, ואסור יהיה לחזר. מותר יהיה לחזר, חברי הגברים וחברותי חברות הכנסת, מותר לחזר, מותר לאהוב, מותר לקיים יחסים, מותר לעשות את כל הדברים האלה כאשר הם בהסכמה. כאשר יש סירוב מצד אחד פעם ראשונה והמטריד ממשיך להטריד בכל נסיבות שהן, ושוב יש סירוב, כאשר היא או אני או אתה אומרים "לא" – אנחנו מתכוונים ל"לא". אם זה לא ברור בפעם הראשונה, זה יכול להיות ברמיזה, חבר הכנסת אלול. חבר הכנסת דראושה, אין כאן טעם לדיבורי לוואי – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

לא שמעת. הוא אומר לי – אתה תומך? אמרתי לו כן.

סאלח טריף (העבודה):

בטח שאנחנו תומכים.

רפאל אלול (העבודה):

יש הסכמה, נעבור להצבעה.

יעל דיין (העבודה):

אני לא רוצה לעבור להצבעה, אני רוצה להסביר את החוק הזה.

אני חושבת, שהחוק הזה יש בו משום החינוכי, הוא איננו מובן מאליו. אני רוצה את עזרת כולכם, כדי שנשים תתלוננה, משום שהן אינן עושות את זה עכשיו. ברוב המקרים אשה מוטרדת סובלת פעמיים, היא גם קורבן להטרדה, ומי שמטריד אותה נשאר, בסופו של דבר, במקומו והיא מפוטרת, או מושעת או מועברת למקום אחר.

אנחנו מדברים כאן על שלושה תיקונים. אחד מתייחס לחוק הפלילי, ויש כאן הגדרות שאני לא אקרא אותן, אני מבקשת מחברי הכנסת לקרוא אותן. יש כאן הגדרה של "הטרדה מינית". אנחנו מדברים על תיקון לחוק הפלילי, כאשר דין המטריד הוא מאסר שנתיים. אנחנו מתייחסים להטרדה המינית לא רק במעשה, איננו מדברים על מעשה מגונה, לזה יש סעיפים אחרים בחוק הפלילי, אנחנו מדברים על התייחסות אל אשה כאל אובייקט מיני, כולל סחיטה באיומים בלשון: אם לא תעשי כך וכך. מיותר להסביר לכם, כי לצערנו אנחנו קוראים על זה כל יום בעיתונים ויודעים על קצה קצהו של הקרחון של אלו שמתלוננות. זאת אומרת, אם תעשי כך וכך, אם תבואי אתי, אם תשכבי אתי, אם תלכי אתי, אם תיעני לחיזורי יהיה לך טוב. והיה ולא, כאן בא האיום, הסחיטה, הפחד של האשה להתלונן ולהעמיד עצמה במצב כזה, כי הרבה פעמים היא זקוקה לפרנסה, הרבה פעמים היא אשה נשואה ואם לילדים, והאיום כאן הוא כפול, בגלל החרפה הקשורה בזה. שוב זה קורבן כפול: היא גם מוטרדת, גם מציקים לה, היא גם מרגישה שזו חרפה להתלונן והיא איננה מוכנה להוציא את זה החוצה.

נוסף על התיקון לחוק הפלילי יש לנו כאן עוולה אזרחית. אני רוצה לציין – השר יצא – יש לנו הסכם עם משרד המשפטים להעמיק ולדון בקטע של העוולה האזרחית שלפי החוק המוצע, יש אפשרות לתביעת נזקים גם ללא הוכחת נזק עד 100,000 שקל. אנחנו נדון בזה ונעמיק ונדון, נשמע דעות שונות, כרגע יש הסכמה שזה יוצע ככה לקריאה ראשונה. ייתכן שבהכנה לקריאה שנייה ושלישית זה ישתנה.

החלק השלישי הוא תיקון לחוק שוויון הזדמנויות בעבודה. אנחנו מדברים כאן לא רק על הטרדה על-ידי מעסיק, המטריד אשה או גבר המועסקים על-ידו, אלא גם בין עובדים, בינם לבין עצמם. יש כאן גם אחריות שילוחית של המעביד. לצורך זה המעביד הוא גם המדינה, גם צה"ל, גם המשטרה, גם שירות בתי-הסוהר. זאת אומרת, החוק הזה חל גם על מוסדות החינוך, גם על שירות המדינה וגם על צה"ל, אף שיש תקנות נפרדות לצבא.

מלה אחת נוספת – שיהיה ברור. פשוט, לענות על שאלה שחוזרת ומתעוררת. אנחנו מדברים בדרך כלל על הצורך של האשה לסרב. זאת אומרת, זה לא הולך אוטומטית. היא חייבת לסרב, היא חייבת להביע את מורת רוחה, אחרת אין לה עילה – אלא במקרים של קטין ובמקרים של תלות מוחלטת. זאת אומרת, קטין לא צריך להוכיח שלא היתה הסכמה. גם במקרה של הסכמה, קטין – – –

זאב בונים (הליכוד-גשר-צומת):

כשאת אומרת לא, למה את מתכוונת?

יעל דיין (העבודה):

אני הקדמתי ואמרתי, כשאני אומרת לא, אני מתכוונת לא.

אני רוצה לציין, שבמקרים של קטין, במקרים של מטופל פסיכיאטרי למשל, כאשר יש תלות, גם במקרה של הסכמה, עדיין זו תיחשב להטרדה. את זה החוק קובע.

אני מבקשת מכם – בקריאה השנייה ובקריאה השלישית אני אומר את כל מלות התודה. אני לא אעשה זאת בשעה המאוחרת הזו. זה אחד החוקים הראשונים שנמצאים בחקיקה בוועדה לקידום מעמד האשה. אנחנו מאוד גאות וגאים בחוק הזה. אני אבקש לאשר אותו בקריאה ראשונה ולהחזיר אותו לוועדה לקידום מעמד האשה להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. היו"ר ל' חזן:

אני מודה מאוד לחברת הכנסת יעל דיין.

חבר הכנסת שבח וייס אתה מעוניין לנאום?

רפאל אלול (העבודה):

מוותר.

שבח וייס (העבודה):

עשינו הסכם.

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת סאלח סלים היה פה לפני רגע – איננו. חבר הכנסת ראובן ריבלין, מסגרת הדיון היא שתי דקות. חבר הכנסת בני אלון.

רפאל אלול (העבודה):

סיכמנו – – –

היו"ר ל' חזן:

חברי הכנסת, תעשו את הסיכומים, רק תיידעו אותי, זה מאוד יסייע לי בניהול הישיבה בשעת לילה מאוחרת זו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אדוני יושב-ראש הכנסת, חברותי וחברי חברי הכנסת, נדמה לי שפה מדובר בחוק שיכול לשנות את סדרי החברה בישראל. הוא חוק מאוד דרקוני. אני נגד כל , כאשר undue influenceהטרדה. כאשר מדובר במצב של השפעה בלתי הוגנת, מה שנקרא בלעז מדובר במטופל ומטפל, אין על כך ויכוח וגם חוק העונשין נותן על כך מענה.

רבתי, אני רוצה להזהיר אתכם, יכול לקרות מקרה שאם החוק הזה יעבור אנחנו נחיה ממש בפחד.

שבח וייס (העבודה):

אם הוא יעבור.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יכול להיות שהוא יעבור. אם אנחנו נהיה מתירים בחוקים פליליים הוא יעבור. משום שכך אנחנו – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

– – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני אסביר לך. אני לא מדבר רק על אשה וגבר, אלא גם על גבר ואשה. יכול אחד מהאנשים המחזרים שלא נעתרו לחיזוריו לבוא ולהלעיז ולהתלונן על הטרדה, והרי אנחנו ממלאים את בתי- המשפט במשפטים פליליים, משום שמדובר פה על דבר שהוא בינו לבינה, ובינה לבינו, כאשר אין עדים, וכאשר כל השאלה היא מי אומר את האמת. והנה תימלא הארץ – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

גם באונס אין עדים, אז מה?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי חברת הכנסת, שמעי נא, באונס יש לנו כל מיני מבחנים אובייקטיביים שניתן לדבר בהם. אנחנו נמצאים בחברה די מתירנית, ולפעמים אנשים בדרך של לצון או בדרך של חיבה או בדרך של סאחבקיות, מתכוונים לומר דבר שאצל מישהו אחד זה מתפרש כך ואצל האחר בצורה סובייקטיבית זה מתפרש אחרת. אנחנו יכולים למצוא את עצמנו גם על-ידי אלה שנכזבים מחיזור שאין לו "פידבק", harasser שאין לו תגובה ומענה, שהם יבואו ויתלוננו דווקא על זה שהם חיזרו אחריו כאילו הוא ה-

היו"ר נ' חזן:

אבקש לסיים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש להיזהר בעניין זה. אולי הייתי מסתפק, כדי לתת אותה מגמה באותם דיני עבודה או באותם דיני חזקין ששם הצורך בהוכחה הוא הוכחה אזרחית של נטל הראיה. אני מוכרח לומר, שאם נמלא את בתי-המשפט בדברים כאלה, נגיע לידי מצב שאני אעלה פה לסיעה ואפחד לדבר עם אחת הבנות היושבות שם, או היא תפחד לדבר אתי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לא בנות, עובדות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חברותי לסיעה, אמרתי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לא בנות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בנות. אני בן. בסדר.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

למה לא? מה קרה?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

את יודעת מה, מהיום לא אוכל לקרוא להן בנות. אני אפחד שיהיה איזה מצב שבו אני אמצא שאני מטריד מינית כשאני אומר להן בנות.

אני מציע לכם, חברים, חיינו 50 שנה, כאשר הצלחנו להסתדר בינינו ולא היה איזה פחד ביחסים בין המינים. בואו נשאיר את העניין כפי שהוא. עד היום הסתדרנו בסדר גמור. לא צריך – – –

יעל דיין (העבודה):

"הסתדרנו" עם 200,000 נשים מוכות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זה עניין אחר. זה לא ייתן את הפתרון לנשים מוכות.

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת ריבלין, תודה רבה לך.

חבר הכנסת בנימין אלון.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זה חוק רציני, אסור להעביר אותו כך.

יעל דיין (העבודה):

תגיש הסתייגויות.

הי"ר ל' חזן:

חברי הכנסת, אני חוזרת ומדגישה, מסגרת הדיון היא שתי דקות. אדוני, בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, כנסת נכבדה, למרות השעה המאוחרת, בגלל דבריו של ידידי חבר הכנסת ריבלין, אני כן רוצה להתייחס. אני הייתי שותף בוועדה למעמד האשה. אני חושב שזה חוק חשוב. צריך להזכיר את זה. מדובר כאן בשני סירובים. לא מדובר בכך שאתה אמרת סתם איזו מלה. נכון, זה ישנה משהו מהסגנון התרבותי של השיחה עם האשה. נכון, זה לא יאפשר שיחה כאילו סאחבקית חד-צדדית.

אני חושב בכלל שהחוק הזה היה מיותר לו התרבות היתה נותנת את הסגנון הזה בין כך ובין כך. בדומה לחוק הקודם שהעברנו, שהוא גם כן חוק חשוב, אלה שני חוקים שיעלו את רמת תרבות הדיבור, רמת תרבות השיחה, איש ואשה צריכים לדבר על דברים בלי רמיזות מיניות כאשר צד אחד לא מעוניין בכך. בוודאי כשמדובר בין מעביד לעובד.

גם החוק הקודם היה בו דבר חשוב, שלא היינו זקוקים לו. אם בעיתון מכובד כמו "ידיעות אחרונות" לא היו פרסומים גלויים, בתוך העיתון שמגיע לילדים ולמשפחה, שקוראים לשירותי ליווי ולזנות, לא XXXהיה צריך להגיד בחוק שפרסום כזה מקומו בעיתון מיוחד. שיהיה עיתון מין, שיהיה כתוב עליו, אבל לא בתרבות הכללית הבאה אל השולחן.

לכן, אין פה מקום להאריך ואני לא רוצה לגזול זמן, בוועדה ישבנו על הפרטים האלה, אני חושב שזה יעלה ויגביר אחווה, אהבה, כבוד הדדי ויעלה את רמת התרבות. אני לא חושב שיש כאן חוק דרקוני, כבוד חבר הכנסת ראובן ריבלין.

הי"ר ל' חזן:

תודה רבה לך. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי – גברתי, בבקשה. אחריה – חבר הכנסת חיים אורון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לברך את חברת הכנסת יעל דיין על הצעת החוק ועל העבודה החשובה שהתנהלה בעת הכנת החוק.

אי-אפשר בזמן הקצר להיכנס לכל פרטי החוק. אבל אני רוצה להדגיש ולומר, שיש בארץ נורמה הולכת ומתפתחת של הטרדות אימות ונוראות, במסגרת מקומות עבודה, על חוף הים, בכל מיני מקומות, במסגרת הצבא, בהרבה מאוד תחומים. ונשים בעיקר, ונערות בעיקר, הן קורבן יומיומי להטרדות. ואם אומרים שלא כל אשה עברה מעשה של תקיפה מינית או של אונס, זה נכון. אבל אין אשה, אין נערה שלא עברה הטרדה מינית. פשוט אין. זו תופעה כל כך נפוצה, שכל אשה חווה אותה. לכן אנחנו מדברים על מצב בלתי נסבל, שפוגע בכבוד האשה.

נקודה שנייה. החוק הזה בא לא רק להעניש את מי שמבצע את ההטרדה. הוא בא להעצים, לחזק נשים ונערות בעיקר, אבל בכלל אנשים במדינת ישראל, לשמור על הזכות שלהם להגן על כבודם. לאף אחד אסור לרמוס את כבודם גם לא בתחום הזה של הצעות מגונות, של ניסיון לנצל מרות, ובתחומים אחרים של הטרדה מינית.

בעולם הנאור זה הפך היום להיות עוון, עבירה, ככל העבירות האחרות. הגיע הזמן שהמהפכה הזאת תגיע גם למדינת ישראל. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת חיים אורון, ואחריו – חבר הכנסת חיים פורז.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני נוהג לקיים הסכמים. יש מי שהודיעו שהם מוותרים על רשות הדיבור, ובכל זאת הם מדברים. אם כל המוותרים חוזרים ומדברים, אני מבקש לאפשר גם לי את רשות הדיבור.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר. אבל זה בשום פנים ואופן לא יעלה על שתי דקות.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני התכוונתי לוותר, ובשורה ארוכה של חוקים כבר ויתרתי היום על רשות הדיבור. אבל, מאחר שחבר הכנסת ריבלין, אני מניח בכנות גמורה ובמלוא האמונה, העלה פה ויכוח עקרוני על חוק שהוא כנראה פחות מוסכם מאשר היו החוקים הקודמים, ראיתי חובה להשתלב בוויכוח הזה דווקא כמי שאיננו אשה, אם נגדיר את זה כך. וזאת כדי שלא ייווצר רושם, ובעצם חבר הכנסת אלון כבר הקדים אותי, שמתנהל פה בכנסת ויכוח בין נשים שרוצות להגן יותר על זכויות מסוימות ובין גברים שאומרים בנוסח פחות או יותר נון-שלאנטי: זה לא נורא, ממילא יש מערכת יחסים די ברורה או די מתירנית, שבתוכה נמשיך ונתקיים.

ידידי חבר הכנסת ריבלין, בתוך מערכת היחסים הברורה והמתירנית, החברה המודרנית, ובכללה החברה הישראלית, נתונה לתהליך הולך וגובר של פגיעה בזכותן האלמנטרית של נשים לקבוע את הגבולות שהן רוצות ליטול על עצמן.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גברים אותו דבר.

חיים אורון (מרצ):

אני לא במקרה אומר את זה על נשים. לגברים אותו דבר, אבל הרבה פחות. אני חוזר פעם נוספת: לגברים אותו דבר, אבל הרבה פחות. ואני חושב, שעד שהחברה שלנו תהיה שוויונית לחלוטין בכל תחומי החיים, אז כנראה גם בתחום הזה נוכל לומר: גברים ונשים אותו דבר. בינתיים, לצערנו הרב, ואני חושב שאתה שותף לי בצער הזה, החברה איננה מקיימת, ברמות הלא-פורמליות, הלא-הייררכיות, וגם ההייררכיות, שוויון מלא בין נשים לגברים. לכן, השאלה של הטרדה מינית לגבי נשים היא שאלה חריפה יותר. ואין ברירה, כנראה שצריך להרים חומות חוקיות יותר ברורות ויותר גבוהות להגנת העניין.

ומשפט אחרון. אם יש בקריאה הראשונה משום הרחקת לכת בסעיף כזה או אחר, אני מקווה שבהמשך הדיון, לקראת הקריאה השנייה והשלישית, ניתן יהיה אולי לעגל פינה זו או אחרת. אבל אני חושב שכן חשוב להתלכד גם בשעה המאוחרת הזאת סביב החוק.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך על רשות הדיבור.

הייתי אומר שהחוק הזה הוא מבוא לסוג אחר של תרבות ההתנהגות. אני הצלחתי לגלגל שיחה קצרה עם חברי הטוב חבר הכנסת עזמי בשארה, והחלפנו קצת דברים. אני אולי אומר משהו שנובע גם מהשיחה בינינו.

זה ניסיון, ניסיון מעניין. וכעבור זמן אנחנו נדע אם אנחנו הולכים כאן לעולם מעודן יותר של יחסים, אני מרשה לעצמי לומר אפילו מתוחכם קצת יותר, מרומז יותר, עם יותר סובלימציה, או להרפתקה של הטרדות-שווא של בתי-משפט. את זה נדע בעתיד.

, זה ביטוי שאמר לי חבר הכנסת עזמי בשארה. זה סגנון חדש, politically correct, פה איזה תרבות חדשה, שנע על הגבול שבין תרבותי מאוד למלאכותי מאוד. זה ייבחן בעתיד. הפעם אני אצביע בשביל החוק.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כמו קודמי, השעה והעומס מחייבים אותנו בדרך כלל לקצר, ואנחנו גם מוותרים הרבה על רשות הדיבור. אבל זו הצעת חוק חשובה מאוד, וטוב וראוי שאנחנו מקיימים עליה דיון.

חבר הכנסת ריבלין, אני חושבת שטוב שהעלית את השאלות שגם אנחנו היינו מאוד עירניות להן בדיון בוועדה. ואני רוצה להסב את תשומת לבך לניסוח של הצעת החוק: "הטרדה מינית היא כל אחד מאלה: (1) סחיטה באיומים – – –". הרי אף אחד לא מגן ביחסים בין גבר לאשה על סחיטה באיומים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אין לי בעיה עם זה.

ענת מאור (מרצ):

"(2) הצעה נשנית, מפורשת או משתמעת, בעלת אופי מיני, המופנית לאדם אשר הראה למטריד כי ההצעה האמורה אינה רצויה לו". וזה הדגש. המלה "נשנית" היא לב הצעת החוק. חבר הכנסת ריבלין, גם אנחנו ממש לא רוצות שזה יתפרש, או שהציבור יקלוט את זה, או שאנשים יפרשו את זה כאילו מדובר בחוק נגד מגע אנושי, מגע חם, מגע פיסי, הזכות לחזר, הזכות להציע.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חברת הכנסת מאור, סחיטה ואיומים אלה מעשים שמוגדרים בחוק. הסעיף השני הוא יצירת נורמה חדשה, שאנחנו לא מכירים. אין קריטריונים.

ענת מאור (מרצ):

ואני רוצה להדגיש, שיצירת הנורמה החדשה היא חשובה על מנת לעשות את ההבחנה בין המגע, בין החום, בין ההענקה, בין הניסיון שגם הוא לגיטימי, לבין העובדה שלאחר שיש סירוב, זכותה של האשה לעמוד על דעתה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

של האשה או של הגבר.

ענת מאור (מרצ):

של האשה או של הגבר.

והיבט נוסף מאוד חשוב הוא נושא המרות והסמכות ביחסים. במצב של מעסיק מול עובדת או עובד, במצב של מורה מול תלמידים, במצב של מפקד-מפקדת מול חיילות – אלה מצבים שהסמכות – – –

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת מאור, אני מבקש לסיים.

ענת מאור (מרצ):

נדמה לי שהוועדה היתה רגישה לאיזון ולמינון, וטוב שהכנסת תעביר את הצעת החוק לוועדה להכנה לקריאה שנייה ושלישית, וגם תלווה אותה בהבהרות ובהסברות. שכן אין מדובר פה בהצעה דרקונית, שיוצאת נגד חום אנושי, נגד מגע, נגד ניסיונות, גם בחיי אהבה, אבל בהחלט מדובר על הזכות לומר לא. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת רפי אלול – איננו. חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת, מציעות החוק שכחו את הנורמה המקובלת בין גבר לאשה, כאשר האשה אוהבת שיחזרו אחריה, ובפעם הראשונה היא תגיד לא, אולי גם בפעם השלישית היא תגיד לא. האשה אוהבת את זה, זה ניסיון החיים. תקראו ספרים, תסתכלו בסרטים, תעיינו בביוגרפיות של עצמכם. הרבה רומנים גדולים התפתחו מסירוב.

אני השתכנעתי על-ידי חבר הכנסת ראובן ריבלין. כשבאתי לכאן, באתי בלי השקפה. הקשבתי לכל הדיון, ואני בהחלט אצביע נגד החוק.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת סאלח טריף, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

טוב שנדע מי יצביע נגד, טוב שנדע מי הוא מי. נהדר.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אל תאיימי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני לא מאיימת. אני רוצה לדעת מה הדעות של האנשים.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

בלי מורא ובלי משוא פנים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

כן, בוודאי. גם כשאתם מטרידים, אתם לא פוחדים.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הנושא חשוב, הוא באמת לא מצחיק, אם כי הדברים כאן, בקונטציה כזאת או אחרת, גורמים לנו לחיוכים.

אני רוצה לומר, שהעניין של הטרדה מינית הוא עכשיו נושא רגיש מאוד בחברה שלנו. אני יודע מה קורה לפחות בצה"ל בעניין הזה. יש מפקדים ואנשים שלא נשארים בתפקידם, מורדים בדרגתם ומועפים מהצבא. אני יודע, גברתי חברת הכנסת ענת מאור, שהרבה מאוד אנשים רגישים היום לעניין הזה.

אני לא חושב, שכשיש חיזורים כאלה ואחרים אנחנו צריכים למנוע אותם. צריך לדעת את הגבול הדק הזה בין חיזור לבין הטרדה. אני לא חושב, שחברות כנסת שמעלות עניין כזה תורמות לפתרון העניין. אני אומר בכל הכנות: אני רואה את הצעת החוק הזאת כהצעה בהחלט בעייתית, ולא רק בראייה הזאת שצריך להעניש ולמנוע דברים כאלה. ודאי שצריך למנוע דברים כאלה, אבל השאלה היא, האם היום בתי-המשפט והמערכת החוקית ומערכת אכיפת החוק זקוקים לחוק כזה. הרי נגיע להגזמות פראיות, ואדם יפחד לבוא ולדבר עם אשה, בן-אדם יפחד לגשת ולעשות את הדברים שאנחנו חיים אתם יום-יום, שעה-שעה. על כן, העניין הזה צריך באמת להיבחן, ועל ההצעה הזאת צריך להצביע בצורה רצינית ומקפידה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת מודי זנדברג, בבקשה, שתי דקות.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, לדעתי, שם החוק הזה היה יכול להיות "חוק לא תדבר עם רעך", כי אין ספק, שכוונת הטרדה המינית היא מכל כיוון לכל כיוון, והמשמעות של החוק הזה, שאסור לדבר. כי אם אדם אומר לאשה "אני רוצה לפגוש אותך הערב", והיא אומרת לו "לא", והוא אומר לה "אולי מחר" – זאת הטרדה. ואותי מטריד מצב כזה, כי אני יודע שיש הטרדות שאנחנו רוצים למנוע. לעניות דעתי, החוק הזה כוללני מדי ומסוכן מדי. בתחום הפלילי, על משפט כמו "אולי נצא הערב", ואומרים לך "לא", ואתה אומר "אז נצא מחר" – תוגש תלונה, ייקחו לך טביעות אצבע, יחקרו אותך תחת אזהרה, יצלמו אותך למסדר זיהוי, ויהיה לך תיק פלילי במשך ארבע שנים.

ענת מאור (מרצ):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

זו הצעה, לא הטרדה.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

ואני אומר: תוציאו את העניין הפלילי מן החוק הזה. רוצים להגיע למצב שבו הטרדה מינית היא עוולה אזרחית – – –

ענת מאור (מרצ):

– – –

היו"ר ד' תיכון:

למה את צועקת?

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

בבקשה, אני מנסה בשתי דקות, חברת הכנסת ענת מאור, ולא הפרעתי לך.

ענת מאור (מרצ):

– – –

היו"ר ד' תיכון:

את דיברת.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

רוצים להגיע למצב שבו נמגר הטרדה מינית? אני בעד. בואו נבטל את האלמנט הפלילי. ואם כבר, תנו ליועץ המשפטי לממשלה שיקול דעת להחליט את מי נעמיד לדין. אנחנו הגענו למצב, שבכל מקום, כל אחד שיגיד שני משפטים – על זה יפתחו תיקים? אנשים מחכים שנים על תיקים שמחכים לעמדת משטרה, לעמדת פרקליטות. בית-המשפט, על דברים רציניים, כורע תחת העומס, ואנחנו נוביל אנשים על עניינים כאלה לבית-המשפט בלי שיקול דעת?

דבר שני, בצד האזרחי: נקבע כאן בחוק, שיהיה אפשר לפסוק בשל הטרדה מינית פיצוי שלא יעלה על 100,000 שקל ללא הוכחת נזק. ללא הוכחת נזק, משמע: בשם העיקרון תובעים תביעה ומקבלים פיצוי 100,000 שקל. תביעה, שרוצים ללכת בקו העקרוני שלה, צריכה להיות בסכום קטן. 100,000 שקל הם סכום עצום, זה פיתוי להגיש תביעות כאלה.

והעניין האחרון: סעיף 6(ב) קובע, שמעביד המעסיק יותר מ-25 עובדים חייב לפרסם תקנון האוסר הטרדה מינית והתנכלות וקובע את דרכי הגשת התלונות על ההטרדה או ההתנכלות. אני לא מבין את זה: כל אדם שיש לו מפעל פרטי, שמעסיק 25 אנשים, עוד בסוף יהיה השופט בין העובדים שלו אם היתה הטרדה או התנכלות או לא התנכלות? זה חסר היגיון. יש פה כוונה טובה שהפכה, לדעתי, להצעת חוק גרועה.

אם תתקבל הצעת החוק, אני מבקש להעביר אותה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת פני בדש, בבקשה, שתי דקות.

פני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לכאורה גם אני חשבתי לתמוך בחוק, אבל נראה שלחבר הכנסת ריבלין יש כושר שכנוע, ואני חושב שיש סכנה בחוק הזה.

חיים אורון (מרצ):

יש לי הרגשה שאחרי 24:00 משהו מתהפך בכנסת.

פני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

יש סכנה בחוק הזה. אני חושב, שמהיום והלאה, כמו שאמרו קודמי – – –

ענת מאור (מרצ):

למה אתה פוחד כל כך מהחוק?

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

יש סכנה בחוק הזה. לדעתי, נכון מה שאמרו קודמי: על כל איזו שיחה הכי קטנה, או כל אשה שתהיה לה בעיה בעבודה עם הבוס, אני לא יודע מה, יתחילו להגיש תלונות מבוקר – – –

ענת מאור (מרצ):

— — —

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

למה את לא יכולה לשמוע? מה קרה?

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת ענת מאור.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

מישהו מדבר נגד – – –

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בויים.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

למה את לא יכולה לשמוע?

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת זאב בויים, אדיר המיתר, בשמאל מי שלא חושב כמוהם הוא לא דמוקרט. דמוקרטיה – כל עוד חושבים כמוהם. מהרגע שלא חושבים אותו הדבר, זה כבר לא דמוקרטיה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני חושב, שהחוק ראוי לדיון, וכדאי אולי לדון בו.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

נכון. אני חושב שצריך לבדוק אותו מחדש. יש החמרה יתירה – – –

סאלח טריף (העבודה):

יש לך שכל מעוות. גם את זה אתה הופך לימין ושמאל?

רחבעם זאבי (מולדת):

הנה, הוא לא שמאל, והוא יתמוך.

סאלח טריף (העבודה):

— — —

שר המדע מ' איתן:

אני טוען, שהחוק הזה הוא נגד הטרדה ימינית.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אני חושב, שבחוק הזה יש החמרה יתירה, והתחום האפור בו רחב מדי, לכן החוק במתכונת הזאת מסוכן, וצריך לבדוק אותו מחדש.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. תשיב ותסכם חברת הכנסת יעל דיין. שתי דקות.

יעל דיין (העבודה):

זה לא חוק משחק. התייעצתי עם היושב-ראש, ואני אומרת לכם את ההתלבטות האמיתית שלי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

יש רוב.

שבח וייס (העבודה):

יש רוב.

יעל דיין (העבודה):

אני מבקשת, ואני פונה בעיקר לחברים שהביעו התנגדות כזו או אחרת – – –

שבח וייס (העבודה):

שיימנעו.

יעל דיין (העבודה):

אני מבקשת מחבר הכנסת זנדברג, שלא היה כאן כשהצגתי את הדברים: הנקודות שהעלית – אמרתי שהן מועלות לקריאה ראשונה בהסכמה עם משרד המשפטים בעניין של גובה הנזיקין ובהבנה שנדון בזה ונקטין את זה.

אני מבקשת מחבר הכנסת ריבלין, ודיברנו על כך: כל ההסתייגויות תתקבלנה, ודין עמוק ומקיף ייערך לקראת הקריאה השנייה והשלישית.

האנשים שמתנגדים לחוק – אני מוכנה, אולי ביום שבו יש לנו יותר זמן, לנסות לשכנע אתכם. אני מבקשת: אל תפילו את החוק הזה, בואו נעביר אותו בקריאה ראשונה. החוק הזה נמצא בוועדה לקידום מעמד האשה, הוא יחזור אליה להכנה לקריאה שנייה ושלישית. אנחנו נמצאים לפני פגרה, אני אקבל כל הערה במלוא הכבוד ובמלוא רצינות הדיון כשם שאקבל הסתייגויות. החוק הזה הוא חוק שקיבל אישור ממשלה, ואני מאוד מבקשת – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

— — יש לך רוב. עכשיו ילך הרוב, לא יישאר לך.

יעל דיין (העבודה):

בסדר, חבר הכנסת ריבלין — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מציע, חברת הכנסת דיין, שלא נסיר את החוק, וגם לא נצביע בעדו בקריאה ראשונה, אלא נחזור לדין בוועדה על מנת להביאו לקריאה הראשונה עם תיקונים מתאימים.

יעל דיין (העבודה):

אני מצטערת. סליחה, חבר הכנסת ריבלין — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא אצביע נגדו, אבל — —

יעל דיין (העבודה):

לחוק הזה היו שותפים מהבכירים במשרד המשפטים — הם ניסחו את החוק, בנו את החוק, עמלו על החוק — וכן בכירי המשפטים של משרד העבודה והרווחה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זו לא הצעת חוק של ועדה?

יעל דיין (העבודה):

זו הצעת חוק של ועדה, אחרי שישה חודשים, עם המשפטנית גלוריה ויסמן ועם המשפטן ממשד
העבודה. זה חוק שמקובל על משרדי הממשלה הנוגעים בדבר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יעל דיין (העבודה):

אני מבקשת להצביע ולהעביר את החוק להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

כבוד השר רוצה לומר משהו.

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, יכול להיות שאני רק תשע שנים בבית הזה ולכן אני נתקל בפעם הראשונה
בתופעה שיכול להיות שצריך למצוא את הדרך להתמודד אתה.

יכול להיות שהיו נציגים של משרדים שונים, ואני שומע שגם נציגים ממשרדי היו בדיון. אני רואה את
החוק הזה לראשונה, לראשונה נתקל בו. בכל עשרת החודשים שאני מכהן בתפקידי לא התבקשתי
לקיים בו דיון. בוועדת שרים לענייני חקיקה, שאני עומד בראשה, החוק הזה לא היה.

יעל דיין (העבודה):

הוא עבר בוועדת שרים לענייני חקיקה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני מבין שזה חוק של הוועדה. זה חוק שהוועדה הציעה, או שזה היה בקריאה טרומית? אם הוא
עבר בקריאה טרומית, אין לי מה לומר. חשבתי שזה חוק שהוועדה הכינה.

יעל דיין (העבודה):

סליחה, אני רוצה לציין, שהוא עבר, מהמקום, באישור ועדת שרים.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אז אני מושך דברי בחזרה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה. הצעת חוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ז-1977 – להכנה לקריאה שנייה ושלישית. אפשר להצביע.

הצבעה מס' 41

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 14

נגד – 5

נמנעים – 3

ההצעה להעביר את הצעת חוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ז-1997,
לוועדה לקידום מעמד האשה נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

14 בעד, חמישה נגד, שלושה נמנעים. החוק עובר להכנה לקריאה שנייה ושלישית. תודה.

הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 45) (הסדרים מיוחדים במגזר הבדואי),

התשנ"ז-1997

(קריאה ראשונה)

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 45) (הסדרים מיוחדים במגזר הבדואי), התשנ"ז-1997, בקריאה ראשונה. יציג את הצעת החוק חבר הכנסת טלב אלסאנע – שתי דקות. הרשימה סגורה. מי שלא יהיה לא ידבר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני לא אאריך בדברי. אני רוצה לומר, שהצעת החוק הזאת עברה דיון בוועדת הפנים, וזה הגלגול השני שלה, מאחר שההצעה הקודמת היתה של חבר הכנסת חיים אורון, באותו נוסח. בדיון בוועדת הפנים השתתפה גם היועצת המשפטית של ועדת הפנים.

הצעת חוק זו מיועדת לפתור בעיה מאוד רצינית. התושבים הבדואים בנגב, שבמשך עשרות שנים לא היה להם שום פתרון דיור, נדרשים על-ידי בתי-המשפט להמציא היתר, אבל מי שמופקדת על הכנת תוכניות מיתאר או תוכניות מפורטות זו המדינה, ובפועל אין תוכניות מיתאר ביישובים אלה, אין תוכניות מפורטות, ולא ניתן לקבל היתר בנייה.

הם נתונים בין הפטיש לבין הסדן, ודבר כזה הוא אבסורדי לחלוטין. הצעת החוק באה לתת פתרון כך שמתן צו הריסה יהיה מותנה במתן פתרון מגורים אלטרנטיבי וסביר על מנת שלא להותיר אותה משפחה שהורסים את ביתה ללא קורת-גג, תחת כיפת השמים.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אם אני רוצה לקבל בית, אני צריך לבנות באופן בלתי חוקי ואז אני מקבל בית.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לא, לא. חבר הכנסת זאב בויס, זה לא המצב. כשהיתה עלייה של העולים החדשים, תוקן חוק התכנון והבנייה, ויש הוראת שעה, זה חוק הול"לים, על מנת לענות על בעיה רצינית. יש כאן בעיה, והצעת החוק הזאת באה לענות עליה. אי לכך אני מבקש לאשר את הצעת החוק.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת סאלח סלים.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת בדש, אני אפנה את דברי לחברי הכנסת שהתנגדו לחוק הזה. הרי ידוע לנו, שהרשויות במדינה הן שעושות תוכנית מיתאר, העירייה או הוועדה לתכנון ולבנייה, המקומית או המחוזית. אצל הבדואים אני ביקרתי. שם אין מועצה מקומית, אין רשות שתעשה תוכנית. היישובים מפוזרים, חלק מהם לא מוכר. הם לא אשמים בזה שהם לא יכולים לקבל רשיון לבנות. לכן הם גרים בסככות. המדינה זנחה אותם עד היום. אז מה הם יעשו? הם בונים סככות.

הצעת החוק אומרת שלא להרוס להם בינתיים את הבתים – עד שתיפתר הבעיה מטעם הממשלה. זה עניין אנושי. הממשלות אשמות בזה שהבעיה לא נפתרה. והאנשים האלה, כשבאים להרוס להם את הבתים, משאירים משפחות שלמות בלי קורת-גג. לא הורסים להם וילות, אין להם וילות שם.

לכן אני חושב, שחשוב מאוד להעביר את החוק הזה ולשמור לפחות על המצב הגרוע כפי שהוא קיים היום, עד שיימצא פתרון על-ידי הרשויות לתכנון ולבנייה. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת ראובן ריבלין, ואחריו – חבר הכנסת בני אלון. שתי דקות, רבותי. אפשר לדבר גם מהמיקרופון בצד.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הפנים, יש בעיה עם הבדואים תושבי הדרום, כמו עם הבדואים התושבים ליד כרמיאל, שרבים מהם נמצאים במקומות שעדיין אין בהם תוכניות בניין ערים, ובמקרים רבים גם לא נקבע המקום שהם התיישבו בו כמקום שיהיה יישוב – – –

סאלח טריף (העבודה):

בצפון זה ממש פרט קטן.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הייתי אצל הבדואים בצפון, ואמרו תמיד: מדוע אתם דואגים רק לבדואים בדרום? גם אנחנו אזרחי מדינת ישראל. הבעיה קיימת. אבל אנחנו במדינה שיש בה חוק וסדר, וחוק וסדר צריכים להישמר ולהקפיד בהם קלה כחמורה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

זה חוק עוקף חוק.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני חושב, שברגע שנבוא וניתן בחוק לגיטימציה להפרת חוק – איננו פועלים בדרך הראויה. הדברים האלה צריכים לבוא לידי ביטוי בקביעת מדיניות ברורה לגבי התייחסות הבדואים בנגב. אני מקווה שיקום פה לובי חזק מאוד של אנשים שבאמת ירצו לפתור את הבעיה ולא לטאטא אותה אל מתחת לשטיח או לא לגרום למצב של קביעת עובדות בשטח. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת בני אלון, ואחריו – חבר הכנסת גדעון עזרא. שתי דקות. אפשר לדבר גם מן הצד.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתנגד להצעת החוק הזאת. אני חושב, שהבנייה הבלתי-חוקית, יחד עם ההתעוררות הלאומית – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

בנימין אלון (מולדת):

אני חושד במגמה הלאומית של הרבה מן הבדואים – בעיקר בדרום, אני מוכרח לומר, חבר הכנסת טלב אלסאנע. אני חושב, שבצפון יש אצל הבדואים הרבה יותר הזדהות עם מדינת ישראל. יש בביר-אל-מכסור ובשבט ערב אל-הייב הרבה בדואים גיבורים שהיו בצבא, והם מתגאים בזה שהם היו בצבא, חבר הכנסת טלב אלסאנע, הם לא מתביישים בזה, והבדואים בדרום – אני חושד במגמה הלאומית שלהם לספח טריטוריאלית בין חברון לעזה, שיטתית.

קריאות:

— — —

בנימין אלון (מולדת):

ואני אומר לך, חבר הכנסת טלב אלסאנע, שהבדואים רואים את עצמם כחלק מפלשתין הגדולה. אתה בונה להם כל מיני כפרים בלתי חוקיים, פיקטיביים, לוקח פחון עלוב, שם שם שלט באנגלית ובערבית: חמולת יענקל'ה – — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

למה פחון?

בנימין אלון (מולדת):

ויש לי כמה תמונות כאלה, וזה כבר כפר. מחר אני אצטרך – — —

קריאות:

— — —

בנימין אלון (מולדת):

אני אביא לך תמונות.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טלב אלסאנע. חברת הכנסת גוז'נסקי.

בנימין אלון (מולדת):

לכן אני לא רואה בנושא הזה עניין הומניטרי.

וליד צאדק חאג'־יחיא (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת חאג'־יחיא, בקרוב יהיו שניים.

בנימין אלון (מולדת):

אני מסיים, אדוני היושב־ראש. אינני רואה בחוק הזה עניין הומניטרי. כמו שאמר חבר הכנסת ריבלין, לעניין הומניטרי אפשר לגשת בגישה חוקית כוללת לפתרון הבעיה. מה שאתם רוצים זה להנציח את האפשרות שאתם תוכלו באופן בלתי חוקי להרגיש שאתם הבעלים של האדמה הזאת ולנשל את שיבת ציון – לא פחות מזה.

וליד צאדק חאג'־יחיא (מרצ):

ומכאן שהחוק הזה עושה את פלשתין הגדולה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת גדעון עזרא, ואחריו – חבר הכנסת האשם מחאמיד. שתי דקות, רבותי.

סאלח טריף (העבודה):

אולי סגן ראש השב"כ לשעבר יגיד – – –

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

60,000 מ-120,000 בדואים בנגב אינם נמצאים ביישובי קבע. לרובם הוצע מקום חלופי, אבל הם העדיפו להשתלט על אדמות מדינה – –

נאף מסאלחה (העבודה):

זה לא נכון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — —

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

— — והשתלטו על לא פחות ממיליון וחצי דונם של מדינת ישראל, ואין לנו מדינה אחרת.

חיים אורון (מרצ):

— — —

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, רבותי.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אני יודע ששר התשתיות הלאומיות אריאל שרון עוסק עכשיו בסוגיה, והוא מוכן להגדיל את מספר מקומות היישוב לתושבים הבדואים בנגב. אני גם חושב, שמשרד הפנים צריך לאשר את תוכניות

המיתאר בכל היישובים ולהפסיק את הנושא הזה. נדרש מאתנו להיות מסודרים. אסור להקים בית בכל מקום שאדם רוצה. חייבים את הדבר הזה להפסיק, וצריך להקדיש את התקציבים הנדרשים לצורך העניין.

בסיום דברי אני מבקש לומר, שעל הבדואים להבין, שאנחנו מכבדים מאוד את העדה הזאת, בעיקר את אלה שמשרתים בצבא, אבל מדינת ישראל תצטרך להיות מדינה מסודרת, והבדואים יצטרכו לגור במקומות שמיועדים להם. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת האשם מחאמיד, שתי דקות.

סאלח טריף (העבודה):

מי אחריו, אדוני?

היו"ר ד' תיכון:

אחריו – חברת הכנסת דליה איציק. אני לא יודע מתי היא נרשמה. היא לא נראתה כאן כבר כמה שעות. אחריה – חבר הכנסת פורז, ואם הוא לא יהיה – חברת הכנסת גוז'נסקי. בבקשה, חבר הכנסת מחאמיד.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אני אומר בעצם שני משפטים קצרים. משפט ראשון: מדובר פה על אזרחים, ערבים בדואים שהם אזרחי המדינה הזאת, וכך יש להתייחס אליהם.

משפט שני: אדוני שר הפנים יודע, שחובתה של המדינה לאשר תוכניות מיתאר, לתכנן כפרים, לתכנן בתים. זו חובתה של המדינה שדוגלת בחוקי יסוד, וביניהם חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. איזה כבוד אדם ואיזו חירות יש, אם אדם הוא בלי קורת-גג? תגידו לי אתם: חירות וכבוד האדם בלי קורת-גג, איפה זה יכול לקרות?

אדוני היושב-ראש, אני חושב, שיש לקבל את הצעת החוק של חבר הכנסת טלב אלסאנע משום שהיא הצעה צודקת. יש למצוא תחליף בשביל האדם – ואחר כך לבוא ולהגיד לו: למה עשית זאת? תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואחריה – חבר הכנסת חיים אורון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אני רק רוצה להדגיש, שהוויכוח כרגע סביב החוק איננו ויכוח על הקרקע. נושא הקרקע הוא נושא נפרד. יש על כך התדיינויות משפטיות, וזה בכלל לא שייך לקרקע. החוק הזה לא עוסק בקרקע, הוא לא עוסק בזכויות בקרקע, הוא לא מקנה זכויות על הקרקע, הוא לא קובע שום דבר. הוא אומר, שאם משפחה בדואית גרה בצריף, והוציאו עליו צו הריסה, לפני שמבצעים את הצו ייתנו אפשרות לחפש למשפחה הזאת דיור חלופי. זה הכול. הוא לא מבטל את הצו. זה צעד הומני בלבד.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' תיכון:

תודה. היא כבר סיימה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת חיים אורון, ואחרי – חברת הכנסת ענת מאור.

נואף מסאלחה (העבודה):

אתם, הליכוד, צודקים, כי אנחנו, מפלגת העבודה, כשהיינו בשלטון – – –

היו"ר ד' תיכון:

אני רוצה להזכיר לך, שחבר הכנסת אורון ניסה להעביר את החוק הזה פעמיים בכנסת הקודמת.

חיים אורון (מרצ):

נכון.

אדוני היושב-ראש, ראשית, חבר הכנסת רובי ריבלין, יש בנייה בלתי חוקית – חוקית. היא נראית כמו אוהל מצמר גמלים, או כמו אוהל מ"פל-ריג", אם אתה מכיר את זה, מפלסטיק, או כמו מבנה פח רעוע. ברגע שזה קצת יותר מזה, זה הופך לבנייה בלתי חוקית – בלתי חוקית להריסה. אין פה שום קשר לתפיסת קרקעות. בדואי יכול להתישב באוהל בכל מקום, ובלבד שהאוהל לא יהפוך לפחון.

שנית, חבר הכנסת גדעון עזרא, כתוב בהצעת החוק: "בית-המשפט לא ייתן צו לפי – – – אלא אם כן נוכח לדעת כי לנאשם ולבני משפחתו המתגוררים עמו הוצע מקום מגורים חלופי וסביר". הרי אתם טוענים, שהם לא רוצים. אם הוצע על-ידי מינהלת הבדואים למשפחת אבו-כף או אבו-האשם מקום מגורים חלופי, והם לא מוכנים לעבור לשם – מאה אחוז.

אני רוצה להגיד באופן ברור ביותר: אני לא מאושר מהחוק הזה, אבל אי-אפשר לחיות עוד עם הצביעות, ואני לא יכול לחיות אתה עוד, לאחר 15 שנה של עיסוק בעניין, בממשלות משני המינים. אנחנו פה מדברים – – –

היו"ר ד' תיכון:

מה זה "משני המינים"?

חיים אורון (מרצ):

משלושת המינים: ממשלת מערך, ממשלת אחדות לאומית, ממשלת ליכוד, וחוזר חלילה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

וממשלה מומרצת.

חיים אורון (מרצ):

וגם ממשלה מומרצת. אני מדבר על כולן. הן לא פתרו את הבעיה.

הולך ומתפתח פיצוץ לא רגיל בנגב. יהיה אפשר להאשים כל מיני גורמים ולקרוא כל מיני סקרים על גיוס לצה"ל. איזה גיוס לצה"ל? כמה בדואים התגייסו בכלל לצה"ל בשנים האחרונות ובכל השנים? תשאלו את גנדי, הוא יגיד לכם כמה מתגייסים מתוך תושבי הנגב. מאות בודדות. אף פעם הם לא שירתו בצה"ל. לכן היה נוח להגיד פה: הבדואים, לא הערבים, כי הם משרתים בצה"ל. מה פתאום? הם תושבי הארץ, ערבים. הם רואים עצמם יותר ויותר כערבים פלשתינים. כך צריך להתנהג אתם, ולתת להם לחיות בכבוד.

לכן, אדוני שר הפנים – אני שמח מאוד על שבאת לכאן – ככל שימיו של החוק הזה יהיו קצרים מאוד, כן ייטב. לחוקק אותו, לפתור את הבעיה, ואני מתנדב ראשון לבטל אותו.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חברת הכנסת ענת מאור, ואחריה – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. שתי דקות בדיוק, גברתי.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק הזו – הלואי שלא היה בה צורך. היא נובעת ממציאות שאנחנו יצרנו אותה, מציאות בעלת שני אלמנטים. חבר הכנסת גדעון עזרא, הבעיה של יישוב הבדואים היא, שרוצים או ערים או פזורה. נכון, פזורה ואוהל בכל מקום – לא אפשרי, אבל מדוע שלא יתאפשר לבדואים להיות ביישובים קהילתיים בני 500-600 נפש? מדוע ערים? מדוע לחייב קהילה שלמה לצורת יישוב שלא הולמת את אורחות החיים שלה, וגם לא מחויבים ביישוב היהודי בארץ, וגם לא ערבי אחר.

דבר שני: לגבי הריסת בתים – כשאנחנו בנינו פה את הארץ בתקופת המנדט, הקיבוץ שלי עלה בשיטת "חומה ומגדל". אנחנו ירשנו מסורת אנגלית שלא הורסים בית. הרי מה אומרת הצעת החוק? הצעת החוק אומרת, להציע חלופה לפני הרס הבית. מה פה בלתי חוקי? הרי לא עומדים להשאיר את הבית הלא-חוקי.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

איזה מין השוואה זאת?

ענת מאור (מרצ):

ההשוואה היא, שאתה לא יכול להשאיר משפחה, גם לא בדואית, ללא מגורים. זה עקרון הבית.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אני יכול לומר משפט אחד?

ענת מאור (מרצ):

לא, לא על חשבון זמני.

היו"ר ד' תיכון:

לא. חבר הכנסת בויס, היא גומרת עם הישמע הצלצל.

ענת מאור (מרצ):

לכן, חברי הכנסת, אנחנו צריכים לראות את הצעת החוק הזו כצו השעה, לא כאידיאולוגיה – עלינו להכין תוכנית ראוייה ליישוב הבדואים, לפתור את בעיית הבנייה הבלתי-חוקית ולהפוך את החוק הזה לחוק מיותר.

עד אז צריך לתמוך בו וגם לדאוג לצרף את חבר הכנסת אורון כחלק מן המציעים. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, ואחריו – חבר הכנסת סאלח טריף.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

ענת מאור, קיבוץ נגבה ב"חומה ומגדל" היה חלק מהמאבק להקמת מדינה יהודית. תקשיבי היטב למה שאמרת.

ענת מאור (מרצ):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

זאב בוים, תירגע.

זאב בוים (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בוים, אנחנו רוצים להגיע לכמה הצבעות היום לפני השעה חמש בבוקר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אתמול היתה לנו פגישה, חברי סיעת מד"ע-רע"ם, עם שר הבינוי והשיכון אריק שרון.

רחבעם זאבי (מולדת):

שר התשתיות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

שר התשתיות הלאומיות אריק שרון. הוא אמר, שהממשלה החליטה להקים חמישה יישובים חדשים לבדואים בנגב, אבל שר האוצר הקודם לא נתן ולו אגורה אחת כדי לתכנן את היישובים הללו, וגם שר האוצר החדש עדיין לא נתן ולו אגורה אחת. הוא אמר שהוא מתכוון לשבת עם שר האוצר בנושא הזה. אבל הוא הודה שאכן יש צורך להכיר עוד בחמישה יישובים לפחות לבדואים בנגב.

אתם באים היום, חלק מחברי הכנסת מהימין, ואומרים לנו, שהבדואים רוצים להתנתק מהמדינה. זה שקר, זה לא נכון. הבדואים הם חלק אינטגרלי ממדינת ישראל. אף אחד לא מציע הצעות כאלה.

אנחנו רוצים בסך הכול, שאנשים החיים בתוך מדינת ישראל, שגרים בחושות או בפחונים, יוכלו לחיות עד שהמדינה תמצא להם פתרונות. אם אכן יקימו להם עוד חמישה יישובים או שבעה יישובים נוספים, לא יהיה צורך בהצעת החוק הזאת. אבל בינתיים אנשים סובלים ובתיהם נהרסים.

אני פונה אליך, אדוני שר הפנים, כמי שמייצג שכבה שסבלה מקיפוח, גם אתם חיייתם בפחונים כאלה תקופה ארוכה. אתם חיייתם בתנאים כאלה.

היו"ר ד' תיכון:

לסיים, חבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני מסיים. לכן אני פונה אליך שתנהג ברוחב לב בנושא הזה, תאפשר לנו לקבל את הצעת החוק הזאת, ואני מקווה שלא נצטרך לה, כי יהיה פתרון קרוב שהממשלה תחליט עליו.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת סאלח טריף, ואחריו – חבר הכנסת רחבעם זאבי.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כמי שהכין את הצעת החוק בוועדה לקריאה ראשונה, אני מבקש להבהיר לכל החברים כאן, ואני אומר לכם בכל הכנות, העמדה שלי בקטע הזה היא ממלכתית לחלוטין, והדברים שאני אומר לכם ומנסה לשכנע אתכם בהם הם לא פופוליסטיים ולא פוליטיים. אני אומר זאת במלוא הכנות גם לרובי ריבלין, ואני בכלל מבקש מחברי, בני אלון, לחזור בו מהדברים שאמר, כי הבדואים הם אזרחי המדינה. פעם עמד בראש ועדת חקירה פרלמנטרית בנושא הבדואים דוד מנע. אני מציע לחברי בליכוד, תקראו את המסקנות שהוא כתב.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

סאלח טריף (העבודה):

אני לא רוצה להתעמת אתך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דראושה, אתה מפריע לו.

סאלח טריף (העבודה):

אני אומר לכם בכנות רבה, הצעת החוק הזאת לא באה כהצעת חוק שצריכה להסתיים בחקיקה בכנסת, ואני אומר זאת במלוא האחריות כיושב-ראש ועדה, אלא הצעת החוק הזו באה כשוט, כדי להוות שוט על הממשלה, שתמצא פתרון לבעיה המציקה הזאת, לא רק לי אלא לאריק שרון. היו לי שיחות ארוכות עם אריק שרון. אירחתי אותו בוועדה. אירחתי את השר משה קצב. כולם אמרו לי, ותשאלו אותם, שהבעיה הזאת קיימת. השר אריק שרון אמר לי: אם דן מרידור לא מקצה לי 300 מיליון, אני מתפטר מראשות ועדת השרים.

ממשלת ישראל – חבר הכנסת גדעון עזרא, אתה מחייך – הקימה ועדת שרים לענייני הבדואים. הרי למה אין בעיה בצפון? לרובי אני אומר את זאת. בצפון אין בעיות לבדואים, לא רק כיוון שהם אזרחים נאמנים – — —

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

סאלח טריף (העבודה):

בגלל אנשים כמוך, פיני בדש, יש לנו אויבים כמו הבדואים, מפני שמציקים להם, מפני שלא נותנים להם לחיות. בגלל פחון אומלל – — —

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

סאלח טריף (העבודה):

תן לי לדבר פעם אחת ותשתוק. בגלל פחון אומלל הם צריכים לשלם קנס של 10,000 שקל בבית-משפט. מה אתם רוצים מהם?

אני אומר לכם בכל הכנות, זו לא בעיה פוליטית. אני מציע לחברי בליכוד, גם לכם היו מצביעים שם וגם אתם הסתובבתם שם וגם בפריימריס. בואו נתבייש כולנו, ואם יש בעיה אמיתית לא נתייחס אליה כאל פוליטיקה כאן בין סיעות.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רחבעם זאבי, ואחריו – חבר הכנסת אליעזר זנדברג.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, אני מתנגד לחוק המוצע ומודיע בשם סיעת מולדת, בהסתמך על התקנון, סעיף 36(ב), כי אנחנו מבקשים לראות בהצבעה על הצעת החוק הזאת הצעת אי-אמון בראש הממשלה. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת אליעזר זנדברג, בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

רחבעם זאבי (מולדת):

שלא תהיה הצבעה.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה רק להפנות את תשומת הלב, ואולי גם לשאול את השאלה, האם אין צורך ברוב של 61 חברי כנסת על מנת להעביר את הצעת החוק הזאת – – –

שבח וייס (העבודה):

84 חברי כנסת.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

מכיוון שמדובר כאן על חנינה מפני העמדה לדין פלילי ומפני ביצוע של צעדים אדמיניסטרטיביים רק לאנשים שהם בדואים. כך כתוב: ציבור בדואי. כלומר, אם אתה ערבי או יהודי אבל לא בדואי, החוק הזה לא חל עליך. לדעתי, יש בכך משום פגם פסול על-פי חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, ואולי גם לפי חוק-יסוד: חופש העיסוק.

סאלח טריף (העבודה):

דרך אגב, זה לפי הצעת שר המשפטים, שמסייג את זה לבדואים.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

לכן, צריך שחוק כזה יעבור גם בקריאה ראשונה ברוב של לפחות 61 חברי כנסת. אבל, אני גם נגד העיקרון שאומר, שכל מי שמפר את החוק ומקפיד להפר אותו במשך זמן יקבל פרס של חסינות מפני העמדה לדין פלילי וחסינות מפני ביצוע של צווים מינהליים.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת פני בדש, האחרון. שתי דקות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

חבר הכנסת בדש, אתה מביא אותם להקצנה. אנשים כמוך מביאים אותם להקצנה.

פני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

הלואי שתעשה רבע ממה שאני עושה בשבילם.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דראושה, לא מקובל עלי מה שאמרת, גם אם אתה חושב כך.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

שיעשה בשביל הבדואים רבע ממה שאני עושה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, זה חוק נגד חוק. פשוט, זה שמגיש את החוק רגיל לעבור על החוק. הוא נוסע ללא רשיון, עוצרים אותו, מקבל קנס, הוא עולה על האוטו, ממשיך לנסוע ללא רשיון. הוא התרגל פשוט לאורך כל הדרך לעבוד נגד החוק.

יש יישובי קבע, יש שכונות מוכנות לבנייה. אי-אפשר לתפוס כל גבעה ולבנות בניגוד לחוק. תאמינו לי, ביישובי הקבע יש מספיק שכונות מוכנות לבנייה במסגרת החוק. זה גם יותר טוב. אם רוצים לתת חינוך יותר טוב, אם רוצים לתת שירותי בריאות, שירותי רווחה, אי-אפשר לעשות אותם בגבעה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דהאמשה, הוא יוכל לדבר.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אי-אפשר לתפוס גבעה ולהחליט — — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דהאמשה — — —

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אפשר לעשות את זה חוקית.

היו"ר ד' תיכון:

— — — חבר הכנסת דהאמשה

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — — חבר הכנסת דהאמשה, מציע הצעת החוק

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — — זה כפרים, אני יודע

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דהאמשה, הואל בטובך לשבת.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

שילמדו מחבר הכנסת מגיש הצעת החוק, הוא הלך ועשה הסדר כחוק, הוא עבר ליישוב קבע. היה לו בית לא חוקי, עשה הסדר, קיבל מאות דונמים ובנה בית לבד על הגבעה. הוא עשה את זה חוקי, כך צריך לעשות זאת ולא לבנות על כל גבעה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

ביצהר לא שאלו את האנשים אם יש להם פתרונות או אין להם פתרונות. הלכו והרסו להם את הבתים בכוח. פה לא עושים זאת בכוח, אבל ביצהר הרסו להם את הבתים בכוח. בירושלים לא נותנים לבנות כחוק ולא מרשים לבנות לפי החוק בירושלים. שם מותר על כל גבעה לבנות כחוק.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טלב אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הוא תקף אותי אישית, ואני מבקש לתת לי לענות בצורה אישית.

היו"ר ד' תיכון:

בסוף הישיבה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

-- שקרים --

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מבקש להירגע.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת בדש האשים אותנו האשמה חמורה מאוד.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת וליד חאג'-יחיא, נשמעו כאן האשמות קשות משני הצדדים. מה לעשות? בבקשה לסיים.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני אמור להסיט את נחל חברון שפוגע במערכת היישובית, הכול כחוק, בשטח שיפוט שלנו. מתקשר אלי ראש המועצה השכנה ואומר לי – תזמין פלוגה של משמר הגבול, כי לא ניתן לך להזיז, והחוקים שלכם לא מעניינים אותי. הכול במסגרת אי-קיום החוק. הוא אומר לי – תזמין פלוגה של משמר הגבול, כי לא ניתן לך. ככה עובדים? מחוקקים חוקים נגד חוקים, ואת החוקים לא מוכנים לקבל?

תסתכל על הסקר שהופיע היום בעיתון "ידיעות אחרונות". 55% רוצים לגור במדינה ערבית או פלשתינית. אני רוצה לראות אתכם גרים שם יום אחד; יום אחד בתנאים ותחת המשטר של מדינות ערב והפלשתינים.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

למה אתה צועק, חבר הכנסת אורון?

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

נראה אתכם גרים שם יום אחד, ואחר כך תלמדו להעריך מה שקורה פה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, תמה רשימת הדוברים. כאמור, חבר הכנסת זאבי הציע להשתמש בסעיף 36(ב). לפיכך, הצבעת האי-אמון הקשורה בחוק הזה תתקיים ביום שני הראשון לאחר פתיחת כנס החורף של המושב השלישי. תודה רבה. אנחנו עוברים לנושא הבא.

שבח וייס (העבודה):

— — — תהיה בעיה — — —

היו"ר ד' תיכון:

לא, לא, חבר הכנסת שבח וייס. היה פעם יושב-ראש כנסת שקראו לו חבר הכנסת שבח וייס, והוא קבע הלכה בעניין הזה, מה לעשות?

שבח וייס (העבודה):

לא בעניין זה בכלל. אני מסכים שזה יהיה אחרי הפגרה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

שבח וייס (העבודה):

— — — שראש הממשלה יפתח את הדיון, וההצבעה תיפתח באי-אמון.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני, לא אני קבעתי את התקדים. אתה זוכר? השתתפתי בדיון הזה כבר פעמיים בקדנציה הקודמת, וזה מעניין מאוד לראות איך העמדות משתנות כאן.

שבח וייס (העבודה):

לא שיניתי את עמדותי.

היו"ר ד' תיכון:

של מרבית החברים. מה שעושות קואליציה ואופוזיציה או קואופוזיציה. רבותי, אנחנו ממשיכים, והלילה עדיין צעיר, רבותי.

הצעת חוק הירושה (תיקון מס' 8) (מניעת אפליה מטעמי מין), התשנ"ז-1997

(קריאה ראשונה)

היו"ר ד' תיכון:

הצעת חוק הירושה (תיקון מס' 8) (מניעת אפליה מטעמי מין), התשנ"ז-1997, קריאה ראשונה – של חברת הכנסת ענת מאור. הרשימה סגורה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מקווה, שהצעת החוק הזאת תעבור בהסכמה מלאה, שכן היא באה לעשות תיקון קל. אין הצעת החוק עוסקת בכל נושא הירושה, דיני הירושה, הפילוסופיה של הירושה – ואגב, היה כדאי לעסוק בהם, כי תוך כדי הדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט התברר לנו מעורך-דין של משרד המשפטים, שיש מדינות שיש בהן שוויון בחוק הירושה בכלל, אין משמעות לצוואה ואין אפשרות להפלות. ייתכן מאוד שלאחר פרשת איזנברג יש מקום לחשוב על החוק הישראלי, אבל לא זו הצעת החוק דנן.

כאן מדובר על מניעת אפליה מטעמי מין כאשר יש הסכם של משפחה שהיתה בחוץ-לארץ ועלתה לארץ-ישראל. על-פי דין ארץ המקור ניתן להפלות בחוק הירושה מטעמי מין, ובישראל לא. איסור האפליה, על-פי מדינת המקור לעומת חוקי ישראל, קיים כבר היום בחוק: אין להפלות מטעמי גזע, דת ולאום, ולכן מוצע להרחיב ולהוסיף – גם מטעמי מין. הצעת החוק נשענת על מקרים שהיו באירן, ויש גם הצעה להרחיב את הצעת חוק יחסי ממון בין בני זוג, לפי אותו עיקרון, ולשכת עורכי-הדין יעצה לנו להחיל אותו תיקון על שני חוקים נוספים.

אם כן, חברי הכנסת, ההצעה עברה בקריאה טרומית בהסכמת ועדת השרים לענייני חקיקה, היא עברה פה-אחד בוועדת החוקה, חוק ומשפט, ואני מאמינה, שהיא תעבור כאן ותהווה קידום נוסף במניעת אפליה בין המינים, גם בנושא הירושה. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זאת הצעת חוק פרטית?

ענת מאור (מרצ):

זאת הצעת חוק פרטית שעברה קריאה טרומית.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, למיטב זיכרוני, ואני אומר זאת בזהירות, לסיעת מולדת אין עוד הצעות אי-אמון, ואם אין לה מהמכסה הצעות אי-אמון היא לא היתה יכולה להטיל דין אי-אמון על הצעת החוק הזאת. אני יודע שהיושב-ראש הודיע שאין הצבעה הלילה. אני מבקש לברר זאת מחר, ואם אומנם אין להם עוד הצעות אי-אמון, היה פה, לדעתי, שימוש לא הוגן בתקנון. אם השתמשו בכלי הזה ללא מכסה, היתה כאן, לדעתי, הפרה של התקנון. אני מבקש לברר זאת עד מחר בבוקר ולקבוע את ההצבעה בהתאם.

היו"ר ד' תיכון:

לא הייתי ממהר כמוך להסיק מסקנות.

חיים אורון (מרצ):

אמרתי זאת בזהירות.

היו"ר ד' תיכון:

אני לא יכול להשיב לך כרגע, כמובן.

חבר הכנסת בדש, רצית לומר משהו?

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

גם אנחנו יכולים להגיש – – –

היו"ר ד' תיכון:

אני לא שומע אותך, חבר הכנסת בדש.

חבר הכנסת אורון, מזכיר הכנסת אומר, שהוא שאל את חבר הכנסת זאבי, ולדעתו של חבר הכנסת זאבי הוא עדיין במסגרת המכסה. תודה.

חבר הכנסת שבח וייס, ואחריו – חבר הכנסת סאלח סלים.

רפאל אלול (העבודה):

מוותרים, מוותרים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אלול, חבר הכנסת שבח וייס עדיין יודע לדבר.

שבח וייס (העבודה):

אני מוותר כל הזמן ואומר לחברי שיקיימו הסכם ולא ירוצו למיקרופון כמו בכיתה א', שם היינו – –

היו"ר ד' תיכון:

ויתרת. חבר הכנסת סאלח סלים.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

מוותר.

היו"ר ד' תיכון:

ויתרת. חבר הכנסת ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מוותר, רק רציתי לדעת אם הממשלה הסכימה בזמנה להוספת מין לתקנת הציבור.

ענת מאור (מרצ):

כן – – –

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. היא כבר התעייפה היום, אני רואה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

– – –

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורון.

חיים אורון (מרצ):

מוותר.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מוותר.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

מוותר.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת זנדברג.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

ברשות היושב-ראש, רציתי רק להפנות שאלה. הצעת החוק נראית לי הגיונית ומתאימה, אבל מה עשו עד היום ביחס שבין אפליה מטעמי מין לאיסור על אפליה מטעמים שהעניין סותר את תקנת הציבור בישראל; האם זה לא כלול בתוכו ממילא?

היו"ר ד' תיכון:

את רוצה להשיב מעל הדוכן?

ענת מאור (מרצ):

מפה. חבר הכנסת זנדברג, הסוגיה הזאת נדונה בוועדת החוקה, חוק ומשפט, ותקנת הציבור בישראל זה דבר מרחיב, ובכל זאת צוין במפורש, במידה שזה לא מפלה מטעמי גזע, דת או לאום או סותר תקנת הציבור בישראל. אתה יכול להגיד, שכל דבר, באופן טבעי, סותר תקנת הציבור בישראל, אבל יש חשיבות להדגשה גם מטעמי מין, למנוע אפליה. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה בקריאה ראשונה, הצעת חוק הירושה (תיקון מס' 8) (מניעת אפליה מטעמי מין), התשנ"ז–1997. אפשר להצביע.

הצבעה מס' 42

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 19

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק הירושה (תיקון מס' 8) (מניעת אפליה מטעמי מין),
התשנ"ז-1997, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 19, אין מתנגדים, נמנע אחד. הצעת חוק הירושה (תיקון מס' 8) עוברת להכנה לקריאה שנייה
ושלישית בוועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה.

הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 45) (זכות במקרקעין), התשנ"ז-1997

(קריאה ראשונה)

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 45) (זכות במקרקעין),
התשנ"ז-1997, קריאה ראשונה, של חבר הכנסת רפאל אלול. הרשימה סגורה. שתי דקות.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מדובר בהצעת חוק מס שבח מקרקעין, הבאה לתקן עיוות לעניין
של מכר. עד עכשיו היה נהוג, שעסקת מכר של דירה או משרד או עסק היא לעשר שנים, והיו לא
מעט רמאויות בעניין הזה. אנשים עשו כל מיני חוזים שקריים. יחד עם הממשלה תיקנו, וההצעה
עברה בוועדת הכספים פה-אחד.

היו"ר ד' תיכון:

זה מה שנקרא שופרסל?

רפאל אלול (העבודה):

נכון, גם.

היו"ר ד' תיכון:

מה אתה מציע במקום?

רפאל אלול (העבודה):

18 שנה.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

למה לא 25?

רפאל אלול (העבודה):

היתה הצעה של 22. היינו במשא-ומתן עם משרד האוצר.

היו"ר ד' תיכון:

זה על דעת מס הכנסה?

רפאל אלול (העבודה):

כן, על דעת מס הכנסה ועל דעת משרד האוצר, וזה עבר בוועדת הכספים פה-אחד. היו לנו הרבה מאוד רמאויות, בעיקר בתחנות דלק ובכל מיני משרדים. וזה בא לתקן עיוות וגם בא לתקן לא מעט רמאויות סביב הנושא הזה.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

רפאל אלול (העבודה):

הצענו 22 שנה, ובדין עם משרד האוצר ועם מס הכנסה הם הסכימו על 18 שנה, בעיקר היועצת המשפטית. אגב, סגן הנציב לענייני מס רכוש הסכים ל-22, אבל היועצת המשפטית עמדה על 18, וכך זה אושר. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת וייס, אתה מוותר? יש לך הזדמנות לעלות לצמרת.

שבח וייס (העבודה):

— — — שאלה למה זה 18.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ראובן ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מוותר.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מוותר.

היו"ר ד' תיכון:

חברי הכנסת גוז'נסקי, אורון, דראושה, זנדברג. תודה.

אנחנו ניגשים להצבעה. הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 45) (זכות במקרקעין), התשנ"ז–1997, קריאה ראשונה. אפשר להצביע.

הצבעה מס' 43

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 20

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 45) (זכות במקרקעין), התשנ"ז–1997, לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 20, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת החוק עוברת להכנה לקריאה שנייה ושלישית בוועדת הכספים.

הצעת חוק לטיפול בתביעות בשל פעולות כוחות הביטחון ביהודה והשומרון וחבל עזה,

התשנ"ז–1997

(קריאה ראשונה)

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים להצעת חוק לטיפול בתביעות בשל פעולות כוחות הביטחון ביהודה והשומרון וחבל עזה, התשנ"ז–1997, קריאה ראשונה – דיון. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מתוך כבוד והערכה לחברים, שבשעה 01:25 מתחילים דיון בחוק חשוב כזה, ברצוני לבקש מן הכנסת להעביר את החוק לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט – להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דראושה, ואתה לא ידעת?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

ידעתי. חבר הכנסת סאלח סלים מדבר בשם כולם.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת סאלח סלים, שתי דקות. אחריו – חבר הכנסת האשם מחאמיד.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שמענו אתמול את נאומו של השר צחי הנגבי. השתכנענו שהיחוד בחוק הזה מופנה נגד הערבים.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני שר המשפטים, אתה בלבול את כולם, גם אותי.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

למה? תיכף תבין.

היו"ר ד' תיכון:

הם עומדים ומבולבלים.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

לא, לא. כדי שאף אחד לא יתבלבל, אדוני היושב-ראש, על-פי סעיף 36(ב) לתקנון הכנסת, סיעות חד"ש-בל"ד, מרצ ומד"ע-רע"ם מבקשות לראות בהצבעה על הצעת חוק לטיפול בתביעות בשל פעולות כוחות הביטחון ביהודה והשומרון וחבל-עזה הצבעת אי-אמון בראש הממשלה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. יש לך מכסה, שואל חבר הכנסת אורון?

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אלה 15 חברי כנסת, לא שלושה.

היו"ר ד' תיכון:

אני לא יודע. אתה דיברת בשם הסיעה שלך.

חיים אורון (מרצ):

לא, הוא הודיע על שלוש סיעות.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת האשם מחאמיד, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להביע בפני כבוד השר שאט-נפש מהצעת החוק, עד כדי כך, מניעת פיצויים מתושבי השטחים הפלשתינים שנפגעו במהלך האינתיפאדה. חוק לא דמוקרטי, אכזרי, בלתי מוסרי, גזעני, מנוגד לכבוד האדם וחירותו. כל מה שנעשה היום מנוגד לכבוד האדם וחירותו.

מדינת ישראל, אדוני היושב-ראש, דווקא צריכה להיות האחרונה לקבל על עצמה חוק כזה, ואני לא אסביר למה. ילדים כמו עיישה בת השמונה, אחיותיה ואחיה שנהרגו עם שקית חלב ביד, עם מצרכים שהביאו מהחנות – – –

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אתה משווה בין ילדה שנהרגה ברירות — — —

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

היא היתה במלחמה? זה מאבק מזוין? איך מדברים בצורה כזאת?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אל תתייחס אליו.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

חוק זה בא לפטור את צה"ל ואת מדינת ישראל מכל אחריות לשלומם ולביטחונם של האזרחים, הילדים והילדות בשטחי הכיבוש. החוק בדבר פיצויים לנפגעי טרור מניח — כבר יש חוק, אדוני שר המשפטים — שטרוריסט חייב להיות פלשתיני ונפגע חייב להיות יהודי. חוק בדבר נפגעי טרור הוא חוק גזעני, הוא קיים. בשביל מה אתם מביאים עוד חוק גזעני?

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

חוק נפגעי טרור הוא חוק — — —

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

תנועת "כך", למשל, "גוש אמונים", מתנחלים למיניהם, אינם יכולים להיות טרוריסטים על-פי אותה חוק.

היו"ר ד' תיכון:

לסיים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני, אני חושב, שבהצבעה על החוק הזה – תהיה היום, בעוד חודש או בעוד חודשיים וחצי – תיקבע דמותה המוסרית של המדינה. זכויות האדם נרמסות. הן כחרס בעיני מציעי החוק ובעיני שר המשפטים. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת ריבלין, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מוותר, אדוני.

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. שתי דקות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אתמול בקריאות ביניים כבר התחלנו כאילו לברר את החוק. אני רוצה לומר כמה דברים בתמצית לכנסת, וגם לאוזניו של שר המשפטים.

למרות דבריו, אדוני שר המשפטים, ילדה פלשתינית בת ארבע, או שהיא היתה בת ארבע כשהיא נפגעה מכדור תועה, או שהיא נפגעה מירי בצורה כזאת או אחרת, לא תוכל לקבל פיצויים לפי החוק המוצע, מאחר שהחוק מרחיב את המושג פעולה מלחמתית וקובע, שבשטחים כל פעולה מבצעית, כל לחימה בטרור או מניעתו וכל פעולה אחרת של שמירה על הביטחון ומניעת פעולות איבה היא פעולה מלחמתית.

שר המשפטים צ' הנגבי:

איפה זה נאמר?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

זה מה שנאמר בחוק, אדוני. זה נאמר בחוק באופן חד-משמעי. זה מרחיב את הנושא הזה.

היו"ר ד' תיכון:

גברתי, אנחנו חוזרים על הוויכוח שהתנהל כאן אתמול, כמדומני.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני קוראת זאת מדברי ההסבר בעמוד 501. לכן, זאת הפרשנות שלכם.

שר המשפטים צ' הנגבי:

שלך. זו הפרשנות שלך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני, תן לי לסיים. זאת פרשנות חד-משמעית שאומרת, שבעצם הנוכחות של כוחות צה"ל בשטחים היתה מלכתחילה לשם שמירת הסדר ולשם צרכים ביטחוניים. לכן, כל מה שכרוך בנוכחות שלהם הוא פעולה מלחמתית או פעולה בתנאי מלחמה. לכן, בעצם, ניתנת אפשרות לבית-המשפט לקבוע שלאדם הזה לא מגיע פיצוי.

הדבר השני החמור פה הוא, שהחוק הזה מוחל רטרואקטיבית, אפילו בלי הגבלה האומרת עד מתי אחורה. נאמר: מעשה שאירע לפי מועד תחילתו. עד מתי? עד תקופת הטורקים? הרי לא יאמן, שבמדינת ישראל מתקבל חוק רטרואקטיבי, אפילו בלי להגדיר עד מתי.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

עד חוק ההתיישנות. זה ברור.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לכן, החוק הזה הוא חוק שההנמקות שלו שקריות כולן, ומטרתו הברורה אחת: לשלול פיצויים מנפגעים, שלפי החוק הקיים, המצומצם בלאו הכי, יכלו לקבל פיצוי. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת חיים אורון. אחריו – חברת הכנסת ענת מאור. שתי דקות, רבותי. אנחנו חשבנו שסיימנו את היום.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

האם ההרשמה אתמול היתה מספיקה או שהיה צריך לחזור עליה עוד הפעם?

היו"ר ד' תיכון:

צריך לחזור עליה עוד הפעם. אם אתה רוצה לדבר, עשה זאת, כי בעצם כבר סגרתי את הרשימה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אבל אתמול נרשמתי.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורון, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להתייחס במסגרת שתי דקות רק לנקודה אחת שזכתה לטיפול נרחב מאוד על-ידי שר המשפטים בנאומו אתמול. החוק המוצע מתואר כחוק של הממשלה הקודמת עם שיפורים.

לא מצויים בידי הפרוטוקולים של כל הדיונים הפנימיים בממשלה, ויכול להיות שהושמעו על-ידי אנשים שונים, לרבות על-ידי ראש הממשלה, כפי שתואר פה, אמירות כאלה ואחרות.

היו"ר ד' תיכון:

ראש הממשלה הקודם.

חיים אורון (מרצ):

סליחה, ראש הממשלה הקודם, חבר הכנסת שמעון פרס.

אני אומר במלוא האחריות, וגם אחרי ששוחחתי במשך היום עם שרים בממשלה הקודמת – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת אורון, אני מזהיר אותך – אני לא מזהיר אותך אישית, אני אומר לך, שהחוק הזה חוקק על-ידי יצחק רבין ובהתנגדותו של בייגה שוחט באו לידי ניסוח החוק כפי שהוא. הוא בא לידי חידוש על-ידי הממשלה הזאת. ביררתי זאת, ואני אומר זאת באחריות מלאה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

זה לא נכון. היום דיברתי עם – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היתה הצעה לפנות לרשות הפלשתינית ולתת להם "לנגזם", על מנת שכל צד ייקח על עצמו את כל הנזקים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

זה לא נכון. היום פגשתי את דוד ליבאי, והוא אמר שזה לא נכון.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

שר האוצר, בייגה שוחט, אמר שהוא מבקש – – –

חיים אורון (מרצ):

אני אומר לפרוטוקול, ששוחחתי היום עם חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, שגם הוא עסק בחוק הזה. אני לא רוצה לומר, שכל המהלכים שאתה מתאר לא היו במסגרת דברים שהתנהלו בממשלה. בעובדה, בהתנגדות היועץ המשפטי לממשלה, בהתנגדות השר ליבאי ובהתנגדות שרים נוספים, לא במקרה החוק לא הובא לכנסת. הוא נדון, זה נכון. חבר הכנסת ראובן ריבלין כבר איננו.

היו"ר ד' תיכון:

הוא נמצא.

חיים אורון (מרצ):

רובי ריבלין, היו טיוטות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא הכניסו את השרים מטעם מרצ – – –

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת רובי ריבלין, הרי אני שומע אותם סיפורים על הר-חומה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

חיים אורון (מרצ):

לא ממך. אני שומע, שגם בהר-חומה היו תוכניות. הר-חומה לא נבנתה על-ידי הממשלה הקודמת. ודאי שהיו תוכניות, אך היא לא נבנתה. טדי קולק תכנן את ראס-אל-עמוד, וראס-אל-עמוד לא נבנתה.

אני אומר באופן האחראי ביותר, שהניסיון להדביק את החוק הזה ואת השינויים שנעשו בו לחומרה לממשלה הקודמת הוא, קודם כול, לא נכון עובדתית. לא סוד הוא, שמפלגת העבודה מחולקת בתוכה, ומרצ היתה בעמדה זזה בממשלת הקודמת ובממשלה הנוכחית. היתה מחלוקת בממשלה, גם בקרב שרי מפלגת העבודה, ולא רק בין שרי מפלגת העבודה ומרצ. לכן החוק לא הובא לכנסת. אני מאמין, שאילו היתה הממשלה הקודמת ממשיכה להתקיים, החוק לא היה מובא במתכונתו הנוכחית לכנסת. בכל מקרה, אי-אפשר להפוך טיוטות מן ההיסטוריה להוראת שעה להווה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת עזמי בשארה. אחריו – חברת הכנסת נעמי חזן. שתי דקות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני רשום, אדוני?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דראושה, הואל בטובך להתקרב.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

נרשמתי.

היו"ר ד' תיכון:

תברר כאן, במזכירות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

נרשמתי פעמיים. מה קרה?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, שמעתי אנשים בצד הזה של המליאה מדברים על החוק בעניין התכנון בנגב כחוק שרוצה להפוך פעולות לא חוקיות לחוקיות. זה בדיוק מצבו של החוק הזה, ועוד רטרואקטיבית, ועוד מעשים לא חוקיים של מדינה נגד עם אחר. פשוט לא יאומן כי יסופר שזה עובר בפרלמנט.

הרי לא מדובר בתביעות לנזיקין ולפיצויים במעשים חוקיים של מדינת ישראל. וזה לא לפי הגדרתי. כל מה שמדינת ישראל עשתה בשטחים, לפי הגדרתי, היה בלתי חוקי. לפי הגדרתה היא נקבע מה זה חוקי ומה זה בלתי חוקי. כלומר, אנשים לא הולכים לתבוע את המדינה ולבקש פיצויים על מעשה חוקי לפי הגדרת המדינה, מעשה שנעשה בשטחים על-ידי צה"ל או חייל, אלא על רשלנות, על מישהו שניזוק במקרה, והוא לא היה מעורב במעשה. על דבר זה אנשים תובעים פיצויים ולא על מעשים שאתם מגדירים כחוקיים; על מעשים שאתם מגדירים כלא-חוקיים, כגון אי-ציות להוראה במזיד, רשלנות, רשלנות פושעת. עכשיו אתם מחוקקים חוק שיהפוך את כל זה לחוקי. זה לא ייאמן. זה הדבר הראשון.

הדבר השני, הקונצפציה העיקרית – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זה לא נכון.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ריבלין, השעה מאוחרת.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

הרי מדובר על מי שנפצע כתוצאה – – – גם אם הוא עבר שם ולא השתתף בהפגנה לא מגיעים לו פיצויים. זה לא ייאמן.

הדבר השני – הקונצפציה. מדובר באקט מלחמתי אלים וכו' באווירת האינתיפאדה. זה טוב לנזיקין אבל זה לא טוב לפלילי. מי שזרק אבן נשפט כאילו הוא עשה מעשה פלילי ולא כאקט מלחמתי; הם נשפטים בחומרה יותר מאשר אם היו שותפים במעשה קולקטיבי. אם זה מעשה קולקטיבי אלים ומעשה מלחמתי, זה יקל על כל אלה שהשתתפו ואז תתייחס לאסירים הפלשתינים כאל אסירי מלחמה. אתה לא יכול בנזיקין להיות עם מעשה מלחמתי, ואילו בפלילים לדבר על זה כאילו זה מעשה פלילי אינדיבידואלי ולא מעשה מלחמתי.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חברת הכנסת נעמי חזן. אחריה – חברת הכנסת ענת מאור. שתי דקות, רבותי.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מדובר בחוק רע, שמנסה לשנות סדרי עולם, סדרי משפט וכללים שישאל נהגה על-פיהם כבר שנים רבות.

אני מוצאת פגם מיוחד בסעיף 3, לגבי העובדה שמדובר פה בשינוי משמעותי של ההתייחסות לכל אירוע בשטחים כלפעולה מלחמתית. אדוני היושב-ראש, ישראל מעולם לא התייחסה למתרחש בשטחים כאל מלחמה. לחיילי צה"ל ניתנות הוראות המגבילות את השימוש בכוח, גם אם לא מספיק הוראות בעניין הזה, ופלשתינים החשודים בפגיעה באזרחים ישראלים ובחיילים נעצרים ונשפטים כמי שעברו על החוק ולא כשבויי מלחמה.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

גם החיילים שעברו עבירות נשפטו במשפט הפלילי.

נעמי חזן (מרצ):

חבר הכנסת זנדברג, אולי תקשיב פעם היטב למשמעות של הדבר שנאמר בסעיף 3 להצעת החוק –

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

קצת הגינות ממך.

נעמי חזן (מרצ):

יש להדגיש, אדוני חבר הכנסת זנדברג, אם ישראל מכריזה היום, שלוש שנים וחצי אחרי חתימת הסכמי אוסלו, שמה שמתרחש בשטחים זו פעולה מלחמתית, אנחנו עושים צחוק מעצמנו ומכל הניסיון להגיע לשלום עם שכנינו.

על כן, חבר הכנסת זנדברג, במצב שיש הסכמי שלום, החקיקה הזאת מנסה לקבוע עובדות אחרות. יש הרבה סיבות להתנגד לחוק, וזו הסיבה המרכזית. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חברת הכנסת מאור – איננה. חבר הכנסת שבח וייס מוותר?

שבח וייס (העבודה):

מדבר. אדוני היושב-ראש, אני ויתרתי כל הזמן במסגרת הסכם.

היו"ר ד' תיכון:

יש לנו בשעה כזו ליקויי שמיעה.

שבח וייס (העבודה):

הכול מובן, עברנו את החוויות האלה גם אתה גם אני.

היו"ר ד' תיכון:

אלה דווקא השעות היפות של הפרלמנט.

שבח וייס (העבודה):

גם אני חושב כך.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כדי שהדבר לא ייראה מוזר, קודם כול אני רוצה למסור הודעה אישית קצרה ביוזמתי המוחלטת, ואחר כך לומר משהו לגבי החוק.

אנחנו מקיימים ויכוח פוליטי קשה. הוויכוח הזה החריף מאוד אחרי הרצח של ראש הממשלה, הוא אידיאולוגי, הוא רגשי. בשבוע שעבר, כמו חברי כנסת רבים מאוד, התרעמנו על מה שהיה כאן באותה הצבעה, באותה הצעה ששר המשפטים הציע כשר המשפטים של הממשלה. כאשר אני יצאתי מן האולם זועם, כמו רוב חברי הכנסת, שני עיתונאים פנו אלי, ואני הגבתי באופן קשה מאוד על מה שנחשב ונראה בעיני – ונראה בעיני עד עצם היום הזה – כהטעיה של הכנסת – – – ברשותך, זו הודעה אישית, ואני מקווה שתקבל את זה. השתמשתי במלה קשה, ואני לא חוזר בי ממנה.

הופיע שר המשפטים, השר צחי הנגבי, והטיח כלפי האשמה חמורה, עלבון, אני לא רוצה לחזור עליו, ואני עניתי לו מתוך זעם ואיבוד עשתונות דברים קשים ביותר. זה לא הסגנון שלי, אלא מדי פעם בפעם ולעתים רחוקות; איש לא ביקש ממני לומר על זה משהו, זה לא היה באולם הכנסת. פניתי לעיתונאים וחשבתי שלא כל סוג של עצבנות קשה מאוד הם חייבים לתאר, אבל זו זכותם.

על כן, מבחינתי, אדוני יושב-ראש הכנסת, אני רואה את הדבר הזה כקטע של איבוד עשתונות.

עכשיו, ברשותך, מלה על החוק. אני חושב שזה לא מעשה שגרתי בפרלמנט, מה שאני עשיתי.

היו"ר ד' תיכון:

לא כל כך הבנתי מה אמר משהו על משהו, אבל זה לא משנה.

שבח וייס (העבודה):

זה היה חמור, היו דברים קשים.

אדוני, אני רוצה לומר משהו לחברי בקשר לחוק הזה.

היו"ר ד' תיכון:

אני מציע גם לכמה מחבריך לחזור בהם מכמה מן הדברים החמורים שנאמרו באותו יום.

שבח וייס (העבודה):

אתה יודע שאני לא אחראי לחברי, בקושי אני אחראי לעצמי, אדוני היושב-ראש, גם כאשר הייתי יושב-ראש הכנסת – – –

היו"ר ד' תיכון:

חלק מהם יושבים כאן.

שבח וייס (העבודה):

בגילי אני כבר בקושי אחראי לעצמי. הוויכוח בינינו יישאר, והוא קשה, מה שקרה שם אתה לא היית צריך לומר, ולא אני.

אני רואה פה כמה מחברי, ולא שמעתי מה הם אומרים, אלא ראיתי על מה הם מחייכים. רבותי, יש בסיעה שלי בנושא של החוק הזה ויכוח נוקב. הרוב בסיעה שלי החליט לתמוך בחוק, והיו להם נימוקים כבדי משקל, אני לא מזלזל בהם. חלק מן הנימוקים הציג כאן שר המשפטים, חלקם רשומים בהסבר הארוך לחוק. אני לא מזלזל בזה. אמרתי להם, בסיעה שלי היה מפנה מסוים, שאגב קשור במקרה לדרום ולבדואים, חברי חבר הכנסת בדש, ששינה אצלי לגמרי את כל הגישה לרוב העניינים, בגדול, ואני לא רוצה לדבר כמשפטן.

בחודש מרס 1996 הייתי בכפר דריגאת, ובאחד הבתים ראיתי תמונה של יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, עטורה במסגרת מדהימה ביופיה. שאלתי את המארח שלי מה הייחוד – כמעט בכל בית נתקלתי בתמונה של יצחק רבין, הוא הפך לגיבור ההיסטורי של שני העמים, תופעה מיוחדת במינה – הוא אמר לי, שהדודה שלו במחנה הפליטים דהרייה הכינה לו את המסגרת. אמרתי: זה קו השבר.

אני אומר שזה צריך להקרין על כל החקיקה. יש מניעים חזקים מאוד לחקיקה, ויש שעות שבהן אתה צריך להתעלות ולהצטרף לאיזה זרם של אמון, בייחוד העם היהודי, שכלי כל השוואה למה שאנחנו עשינו היתה לנו מלחמה קשה עם בני דודינו, עם שכנינו הערבים, בלי שום קשר אנחנו צריכים להיות הכי צודקים בעולם בכל דבר, ולא להופיע כל הזמן במועצת אירופה וללחום על הצדק שלנו, ופתאום להיות פה לאומי כל כך קיצוני.

לכן אני נגד החוק הזה. אני מודה שאני מיעוט בסיעתי. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת וליד צאדק, בבקשה. שתי דקות, רבותי.

וליד צאדק חאג' - יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש, היסטורי רבות אם לדבר או לא, אבל ראיתי חובה לעצמי לדבר, מכיוון שאתמול הגענו לשפל המדרגה כשהשר טען, שמסיבות תקציביות אין מנוס מלחוקק את החוק לנוכח מבול תביעות הפיצויים שחלקן שקריות.

אני לא יודע אם שר המשפטים יכול לתאר לעצמו מעל דוכן הכנסת אם התביעות האלה הן שקריות או לא. בית-המשפט הוא המוסמך לקבוע אם הטיעון או התביעה של הניזוק היא שקרית או לא. כשאנחנו מגיעים לעניין של כספי פיצויים נוכח אובדן חיים של ילדים, של נשים, של טף, להקזת דם, ואנחנו מדברים על מבול של תביעות כספיות, אני חושב שהידרדרנו מאוד בשטח הערכים הנשגבים שאנחנו מדברים עליהם.

וליד צאדק חאג' - יחיא (מרצ):

עוד דבר, כאשר אנחנו מדברים היום על תקופה של שנה, התביעה צריכה להיות של שנה. מה הן התביעות שהיו בעבר, מה הן התביעות שיהיו בעתיד? זה נותן לכוחות הביטחון יד קלה מאוד על ההדק, מכיוון שהממשלה רואה עצמה פטורה מלשלם את הפיצויים, וכך הם ירגישו הקלה בעניין הזה.

אדוני היושב-ראש, אני מייד מסיים. אני חושב שממשלת ישראל מבקשת להתנער מאחריותה לפגיעות בחפים מפשע בשטחים, כדי לחסוך לקופת המדינה. העובדה שהצעת החוק חלה גם על פגיעות שייגרמו בעתיד עלולה להביא ליד קלה על ההדק, שכן המדינה לא תיאלץ לשאת בנזקים שנגרמו על-ידי אנשי כוחות ביטחון. בכך פוגעת הממשלה בערכי היסוד של מדינת ישראל כמדינה דמוקרטית. הדבר עלול גם לגרום לפגיעה קשה במעמדה ובתדמיתה של ישראל בקרב העמים. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת טלב אלסאנע. אחריו – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. שתי דקות, רבות; אפשר גם מן הצד.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבוד שר המשפטים, אני סבור, שהכוח של מדינה זה לא רק הכוח הביטחוני או הצבאי שלה, אלא גם הכוח המוסרי. גם בגלל הצעת החוק הקודמת וגם בגלל הצעת החוק הזאת אני חושב, שהכוח המוסרי של המדינה נשחק. אחד ממשאבי הפיתוח, שיבטיחו את ההמשכיות שלה, הוא היכולת הערכית והמוסרית שלה.

גם על-פי המצב המשפטי הקיים היום, בתי-המשפט דוחים את התביעות כאשר מתברר שהתובע היה מעורב, אם בזריקת אבנים אם בזריקת בקבוק מולוטוב, או אם יש לו אחריות פלילית כלשהי – בית-המשפט דוחה. מתי בית-המשפט מקבל את התביעה? כאשר מתברר, שהוא לא היה מעורב, שהוא היה עובר אורח תמים, ובנסיבות המצביעות על אחריות של המדינה, אם זה בעילת רשלנות או בכל עילה אחרת.

החוק בא ואומר: אותם אנשים שנפגעו, מי שהקדים וקיבל פסק-דין, הוא זכה. מי שבית-המשפט דחה את התביעה שלו ולא הספיק לתת פסק-דין, הוא הפסיד. באים כאן לנשל אנשים מהזכויות שלהם. יש להם עילת תביעה טובה על-פי החוק, אילו ההליך המשפטי הקיים היה נמשך, הם היו זכאים לפיצוי, אבל אנחנו, המדינה, ננשל אותם מהזכויות שלהם.

סעיף 3 מרחיב מאוד את המשמעות של המושג פעולה מלחמתית, שהיא כל פעולה למטרת ביטחון, והרי כל הנכחות של צה"ל היא למטרת ביטחון, וזה שולל את הזכויות של הנפגעים.

אבל אני שואל את עצמי, מה זאת אומרת פעולה מלחמתית? הרי מלחמת ששת הימים נגמרה ב-1967. אם היא נמשכת עד היום ומצב המלחמה נמשך, אז כל מה שמתרחש יתרחש במצב מלחמה, ולכן כל האסירים הם שבויי מלחמה ולכן צריך גם לשחרר את כולם. כל ההתנחלויות הוקמו בשטחים בניגוד לדיני המלחמה, בניגוד לאמנת ז'נבה, ולכן צריך להסיר אותן. לכן, המדינה צריכה לשאת בכל האחריות למשמעות המושג פעולה מלחמתית.

אני סבור, שסעיף 3 בהצעת החוק הוא סעיף מיותר, סעיף שהוא בושה וחרפה למדינת ישראל. זה פשוט מאוד התעשרות המדינה על חשבון אותם נפגעים אומללים שנותרים ללא ישע ברצועת-עזה ובגדה.

לפני תהליך השלום המדינה שילמה להם, פיצתה אותם. אחרי תהליך השלום, אחרי אוסלו, אנחנו אומרים להם: אנחנו לא מכירים בכם. זה לא בונה אמון, לא תורם לקידום האמון ההדדי ולא תורם לקידום תהליך השלום.

לכן אנחנו בוודאי נגד הצעת החוק, ואנחנו מצטרפים להצעת האי-אמון שהוגשה בשמנו על-ידי חבר הכנסת סאלח סלים.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אתמול פגשתי את שר המשפטים הקודם מר דוד ליבאי. שאלתי אותו על העמדה שלו לגבי החוק הזה. הוא אמר בצורה ברורה, שלמרות המכבש שהופעל עליו, הוא מבחינה מצפונית לא היה מסוגל להציע הצעת חוק כל כך מבישה לעם היהודי ולמדינת ישראל. לכן המצפון שלו לא אפשר לו להציע הצעה כזאת. אני מתפלא שהמצפון של שר המשפטים הנוכחי לא פועל בצורה שפעל אצל שר המשפטים הקודם.

אני רוצה לומר, שהנושא הזה צריך לבוא להסכמה עם הרשות הפלשתינית ולמשא-ומתן עם הרשות הפלשתינית, ולא כהצעת חוק חד-צדדית, שתתקבל בצורה דרקונית בכנסת ברוב של הימין שרוצה לפגוע בעם הפלשתיני, באנשים שנפגעו במשך האינתיפאדה.

הערה אחרונה, אני מאוד מתפלא על שנציגי העם היהודי, שעד היום מקבלים פיצויים מעמים אחרים, – – – שנפגעו על-ידי אנשים אחרים ועמים אחרים – – –

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אתה רוצה להשוות?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני לא משווה, אבל אני מתפלא עליך ועל שר המשפטים, שכאשר אתם עד היום מקבלים פיצויים, ובצדק, ממי שפגע בעם היהודי, אתם לא מוכנים להיות סובלנים לילדים קטנים או לנשים שנפגעו, שגם הם יקבלו פיצויים על רקע הומני. אני מבקש שתחשבו עוד הפעם על השיקול ההומני הזה, לא רק מהאספקט הפוליטי הצר.

הערה אחרונה, אדוני היושב-ראש, אנחנו שוב חוזרים על מה שהצהיר חבר הכנסת סאלח סלים – לראות בהצבעה של היום הצבעת אי-אמון בממשלה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת פני בדש, ואחריו – חבר הכנסת גדעון עזרא. שתי דקות, רבותי.

פני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, אחרי ששמעתי את חבר הכנסת דראושה, שקרא מכאן ודיבר על ילדים קטנים שנפגעו באינתיפאדה – הוא שכח דבר אחד, שהפגיעה היתה גם בילדים יהודים חפים מפשע שנסעו בכבישים.

כל הפגיעות שאתה מדבר עליהן – ואתה משווה את זה למה שקרה בשואה, אני לא מבין איך אתה בכלל מעז להשוות את זה. כל מה שקרה, ונפגעו באינתיפאדה אנשים משני הצדדים, נעשו כתוצאה מפעולות אלימות נגד החיילים. תאמין לי, לא היה ולא יהיה בעולם צבא שנהג באיפוק כזה. לפעמים ראינו בטלוויזיה דברים שכל כך הרגיזו אותנו, שחיילים בורחים מאבנים שזורקים עליהם ילדים כדי שלא לפגוע בילדים. בורחים ויורקים עליהם ומבזים אותם. איפוק כזה של צבא אין ולא יהיה בעולם. בהתגרות כזאת, זריקה של בקבוקי תבערה, ירי וכל הדברים האלה יש נפגעים. גם ילדים לפעמים נפגעים. הילדים נמצאים במקומות שהם לא צריכים להיות בהם. גם ילדים זורקים אבנים. אנחנו רואים את זה. גם ילדים זורקים בקבוקי תבערה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

צריך לירות בהם?

פני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

לא אמרתי זאת. שום ירי לא היה מכוון בשביל לפגוע, אלא אם כן גם ילדים בני 14 זרקו בקבוקי תבערה כדי לפגוע.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

ותינקות בחיק אמותיהם?

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

וההשוואה שלך למה שהיה בשואה היא בכלל לא במקומה.

הפגיעה והנזקים היו בשני הצדדים; אינני יודע איפה יותר, אבל הנזקים למדינה והנזקים לאנשים, בנפש וברכוש, גם בצד הישראלי, היו לא פחות מאשר בצד הפלשתיני.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת גדעון עזרא, ואחריו – חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

חברי הכנסת, כבוד היושב-ראש, אני הייתי שם במשך כל שנות האינתיפאדה. עכשיו קיבלנו תזכורת בחברון, וראינו כיצד הדברים מתפתחים, כתוצאה ממה מתפתחים האירועים האלימים, וכיצד נפצעו אנשים. האם יבוא מישהו ויגיד שישראל היא האשמה בהתפתחות הדברים שם?

רבותי, חבר הכנסת דראושה, דעו לכם דבר אחד: 1,200 פלשתינים נהרגו על-ידי פלשתינים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

מה זה שיין?

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

האם מישהו פיצה אותם? אלפי אנשים שסייעו לכוחות הביטחון הועברו למדינת ישראל. מישהו פיצה אותם?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

מי שלט בשטח?

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

מי שלח? אם ה"חמאס" שלח זה טוב, ואם ישראל שלחה זה לא טוב?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

צה"ל שלט בשטח. מדינת ישראל צריכה לפצות אותם.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אני מודיע לכם, שכל חייל בצה"ל כואב לו לראות ילד נפגע. כל חייל בצה"ל, כואב לו לראות אשה נפגעת. ובמקרים הללו יימשך הדיון המשפטי בעניינים האלה. ואני אומר לך, שכאשר הצבא הבחין שהוא עשה טעות כזאת או אחרת – אני יכול לתת לך דוגמאות – הוא פיצה בו במקום.

אז לבוא ולהגיד שאלו לא היו פעולות מלחמתיות שהפלשתינים החלו בהן? לבוא ולהגיד שצה"ל לא ניסה לעשות הכול כדי למנוע את התקריות הללו?

לכן, אין ברירה. בהיקפים כאלה כפי שפעלו נגדנו, אני חושב שאין שום ברירה אלא לקבל את החוק. אחרת – זו אחיזת עיניים. תודה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

לא היו מקרים חריגים? לא צריך לתת להם פיצויים?

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אמרתי, מקרים חריגים – כן.

היו"ר ד' תיכון:

רשות הדיבור לחבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה, ואחריו – לאחרון הדוברים, חבר הכנסת אליעזר זנדברג. חברת הכנסת מאור, את בוודאי תמהה למה אני לא מאשר לך.

ענת מאור (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

לא, זה לא אותו דבר. אני רוצה לומר לך, את היית חריפה מאוד במקרים כאלה, ומעולם לא נכנעת. את זוכרת?

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, עד כאן. בשעות כאלה – – –

היו"ר ד' תיכון:

לא בשעות כאלה, גם בשעות אחרות. וכמה פעמים הסבירו לך שתנהגי ברוחב לב.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת תיכון, אדוני היושב-ראש, אתה יכול לבדוק את זה היטב. ואם זה הנימוק – – –

היו"ר ד' תיכון:

אני לא צריך לבדוק, אני זוכר היטב. הנה, יושב פה עמיתך חבר הכנסת טריף, גם הוא זוכר את הנוקשות שלך. את לא ויתרת לאיש בעניין הזה. חבר הכנסת דהאמשה, בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק הזאת היא בושה וחרפה, וזה בלשון המעטה. מדינה שגאה בעצמה, מדינה דמוקרטית, שכובשת שטח אחר, אחראית לכל מה שקורה שם. מדינה זו אחראית לכל ההרג והרצח שהיה בשטחים האלה. יש מקרים בודדים, יוצאים מהכלל, שהאזרחים האלה מצליחים להוכיח שקרוביהם נהרגו או שהם עצמם נפצעו או שנגרם להם נזק שלא כדין. מה זאת אומרת שלא כדין? שלא לפי חוקי אותה מדינה שנמצאת בשטח, שלא לפי החוקים שהצבא מנהיג בשטח.

אחרי כל הלימודים והאיפוקים, כל חייל אומר: בוצע תהליך אזהרת חשוד, ירינו לו לרגליים, ובסוף הוא נפגע. והמקרה האחרון היה היום, נדמה לי באלון-מורה. גם היום נהרג שם אזרח פלשתיני. ופתאום אני שומע ברדיו: כן, הוא הוזהר, ואחר כך ירו, והוא נפגע.

אליעזר זמברג (הליכוד-גשר-צומת):

מה הוא עשה שם?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

הוא עבד שם בתור פועל. זו התשובה.

היו"ר ד' תיכון:

אבל הוא דקר.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אומרים שהוא דקר, אדוני. גם לגבי האיש שהיה פה בבית-החולים "שערי צדק", אינני זוכר את השם שלו, אמרו שהוא היה חזק וכבד, ולכן הרגו אותו בידיים, במכות.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

מה זה "אומרים"? איזה מין דבר זה? עובר אורח, סתם ירו בו?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אל תצעק, הצעקות האלה לא יוסיפו ולא כלום. הגיע הזמן שתאזין ותשכיל ותבין. הגיע הזמן שתדבר אל המצפון שלך. הצעקות האלה לא יוסיפו.

אני אומר, אחרי כל הלימודים האלה, אחרי כל השיעור הנדוש הזה, כאשר מצליחים אזרחים להוכיח רשלנות או משהו יוצא מן הכלל שמגיעים להם פיצויים, באה הצעת החוק הזאת לומר שלא מגיעים להם פיצויים.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אדרבה, אני הייתי מצפה ממך להיות גאה, להיות גבר, ולהגיד: כן, אנחנו נשלם מה שצריך לשלם. זו בושה לבוא ובאמצעות חוק של הכנסת להגיד: לא ניתן להם פיצויים. גם רצחת וגם ירשת. גם רוצחים אותם וגם לא מפצים אותם. בושה וחרפה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אליעזר זנדברג, בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

ואני מבינה שאחריו חברת הכנסת מאור.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אם תאשר לאחרים, אני מבקש שגם לי.

היו"ר ד' תיכון:

לא. כבר רציתי לתת לה דקה לפנים משורת הדין. אבל, אחרי הצהרה כזאת אני לא נותן. מצטער. איך היא היתה מגרשת אותנו: מה זה, לא נרשמת.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנראה שבשעה כזאת הזיכרון בוגד בך.

היו"ר ד' תיכון:

למה לך להעליב? תאמיני לי, יושבת כאן סגנית המזכיר – – –

ענת מאור (מרצ):

היא תעיד לך.

היו"ר ד' תיכון:

היא יכולה להעיד באמת. אם כך, הפעם – לא. חבר הכנסת זנדברג, בבקשה.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, צר לי שאנשי השמאל מעוותים עובדות. עמדה כאן חברת הכנסת חזן ודיברה על המחבלים באינתיפאדה שהועמדו לדין.

נעמי חזן (מרצ):

לא הזכרתי את המלה מחבל. אתה רוצה לדבר, דבר בשמך.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

כל אחד שהשתתף באינתיפאדה בצד הערבי היה מחבל. והיא אמרה שהם הועמדו לדין פלילי ואחרים לא.

נעמי חזן (מרצ):

אני לא אמרתי. תחזור בך. תקרא את הפרוטוקול. אתה לא תגיד – – –

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה להזכיר, שחיילי צה"ל הועמדו לדין פלילי על מעשים שעשו באינתיפאדה גם כן. מילא, אם הזיכרון של השמאל קצר. אבל ב-02:06 עדיין אתם יכולים לקרוא. תקראו את סעיף 4, ותפסיקו לעוות את העובדות.

נעמי חזן (מרצ):

תקרא את סעיף 3.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

תקראו את סעיף 4 ותגלו שהאנשים שלא יוכלו לקבל פיצוי הם כאלה שביצעו פעילות עוינת חמורה נגד צה"ל או האוכלוסייה האזרחית, או הורשעו בשל פעולת טרור חמורה. לא כל הסיפורים על הילדות המסכנות עם שקיות החלב. זו דמגוגיה שלכם. תקראו, קצת תקראו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אבל אני אומר דבר אחד עקרוני. זה טוב שמחבלים לא יקבלו פיצוי ממדינת ישראל. ואני אומר עוד: המחבלים האלה, שרוצים פיצוי מישראל, שיתבעו את אלה ששלחו אותם, שהיום הם חלק מהרשות הפלשתינית; שיתבעו את אלה ששלחו אותם, שהיום הם חלק מאש"ף. שם המקום לקבל את הפיצוי. מדינת ישראל לא תפצה את המחבלים שלחמו נגדה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אדוני השר, האם אתה רוצה להשיב?

שר המשפטים צ' הנגבי:

מחר.

היו"ר ד' תיכון:

מחר? טוב.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אחרי הפגרה.

חיים אורון (מרצ):

היושב-ראש מופתע?

היו"ר ד' תיכון:

להגיד לך את האמת, כן. מה לעשות?

חיים אורון (מרצ):

זה כבר יומיים ידוע.

היו"ר ד' תיכון:

אבל אני לא יודע.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, לפני זמן קצר, בקשר להצעה שלנו, אתה הגבת על דבריו של חבר הכנסת זאבי ואמרת שזה יהיה אחרי הפגרה, בשבוע הראשון אחרי הפגרה. אני מקווה שגם בנושא הזה תנהג באותה צורה.

היו"ר ד' תיכון:

לא, אין כאן דין דומה. חבר הכנסת דראושה, אין כאן דין דומה. אני מציע לך לעיין – – –

חיים אורון (מרצ):

אלא אם כן הוא יגיש אי-אמון בממשלה.

היו"ר ד' תיכון:

אתה רוצה, תפנה אלי מחר, נבדוק את העניין ותקבל תשובה.

הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 64) (ועדות המועצה), התשנ"ז-1997 **(קריאה ראשונה)**

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים לסעיף האחרון: הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 64) (ועדות המועצה), התשנ"ז-1997, קריאה ראשונה, של חבר הכנסת סאלח טריף.

רבותי, סדר-היום בשלושת הימים האחרונים קשה מאוד.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

באיזה שעה מתחילים מחר?

היו"ר ד' תיכון:

מתחילים ב-10:00. רבותי, ב-10:00 בדיוק. שלא יהיו אי-הבנות.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק שמוגשת כאן לפניכם בקריאה ראשונה היא הצעת חוק המוסכמת, כמובן, על שר הפנים, משרד הפנים, וגם על משרד המשפטים. היא באה, למעשה, להשוות בין צו המועצות המקומיות לבין צו העיריות בעניין ועדות המועצה.

כולנו, כמובן, רוצים, שתהיה בקרה נאותה של נבחר הציבור בוועדות המועצה, על פעילות המועצה, ראש העיר או ראש המועצה. בצו המועצות המקומיות יש היום כמה ועדות שהן ועדות חובה. ולמה הן ועדות חובה? כדי לאפשר לאותו חלק אופוזיציוני של חברי המועצה לשלוט או להיות אלה שינהלו את ועדת הביקורת של המועצה המקומית או של העירייה. בכמה ערים התחכמו בעניין הזה, וכדי למנות חבר שתומך, למעשה, בראש העיר או בסיעת ראש העיר, לא מינו אותו לוועדה כזאת או אחרת שהיא ועדת חובה, אלא מינו אותו, כי יש להם רוב, לוועדת הביקורת של אותה עירייה. זה פוגם, כמובן, אדוני היושב-ראש, בתהליך העבודה הבריאה של העיריות, ועל כן אנחנו באים כאן לתקן את המצב הזה ולהגיד להם, שוועדת ההנהלה היא ועדת חובה, זאת כדי להבטיח שיהיו כמה שיותר חברי אופוזיציה בוועדה לביקורת של אותה עירייה וכדי למנוע התחכמויות. תודה, אדוני.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת שבח וייס – איננו באולם; חבר הכנסת ריבלין – איננו באולם – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כולם מוותרים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טלב אלסאנע – מוותר. חברת הכנסת גוז'נסקי – איננה באולם. חבר הכנסת אורון – מוותר, חברת הכנסת ענת מאור – מוותרת. חבר הכנסת סאלח טריף, אתה רוצה להשיב מחר?

סאלח טריף (העבודה):

למה, אדוני?

היו"ר ד' תיכון:

ממילא היום זה כבר מחר.

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה. הצעת חוק לטיפול בתביעות של פעולות כוחות הביטחון ביהודה
והשומרון – –

קריאות:

לא, לא.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מצביעים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

על מה?

היו"ר ד' תיכון:

– – התשנ"ז–1997, קריאה ראשונה. אפשר להצביע.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

צריך להצביע על הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות.

היו"ר ד' תיכון:

סליחה, סליחה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

– – – אומנם השעה מאוחרת – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, מה אני צריך ללמוד מזה? ראית? עוד לפני פרסום התוצאות ביטלתי את ההצבעה.

ענת מאור (מרצ):

כי הסבנו את תשומת לבך לכך.

היו"ר ד' תיכון:

הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 64) (ועדות המועצה), התשנ"ז-1997, קריאה ראשונה – אפשר להצביע.

סאלח טריף (העבודה):

לילה טוב, אדוני היושב-ראש.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

מה עם האי-אמון, לא היום?

ענת מאור (מרצ):

זה היום.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 64) (ועדות המועצה), התשנ"ז-1997, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 11, נגד – אין, נמנעים – אין. רבותי, ההצעה עוברת להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

סאלח טריף (העבודה):

לוועדת הפנים, אדוני.

היו"ר ד' תיכון:

בלאו הכי, על-פי התקנון, זה צריך להתברר באותה ועדה ששם החל הדיון. מה לעשות שתיקנתם את התקנון בשעתו?

רבותי, הישיבה הגיעה לקיצה. הישיבה תתחדש היום ב-10:00. אני חוזר ואומר: ב-10:00.

לילה טוב לכולם. הישיבה נעולה. תודה לעובדי הכנסת, לסדרנים, לעובדי הטלוויזיה, לקצרניות, לצפרא ולכל אלה שלא הזכרתי את שמותיהם ותרמו לערב הארוך ולמזון במיוחד, שיהיה בריא.

הישיבה ננעלה בשעה 02:15.